

הישיבה השלוש-מאות של הכנסת האחת-עשרה

יום רביעי, כ"ו בשבט התשמ"ז (25 בפברואר 1987)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

א. מסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת

המופע ב"פארק יהושע" על-ידי הטלוויזיה; 2. תוכנית רדיו של מאיר שלו, "איוון קדוש", המבזה את חכמי ישראל ואת קודשי האומה; 3. אי-צירופם של כתבים מהמרורים בשפה הערבית של הרדיו והטלוויזיה למפגש בין ראש הממשלה פרס ובין המלך חסן.

היו"ר ש' הלל:
תודה.

היו"ר ש' הלל:
אני מתכבד בזה לפתוח את ישיבת הכנסת.
הודעה למוכיר הכנסת.
מוכיר הכנסת ש' יעקבסון:
כרשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושאים האלה: 1. אי-סיקור.

ב. הצעה לסדר

היו"ר ש' הלל:
חבר הכנסת תופיק טובי — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא אתווכח אתך, אינני נוהג להתווכח עם היושב-ראש. אני אסיים.

נוכח ההפגנה של אלפי עובדי בתי-החולים, שהיתה היום, נוכח ועקתם לעזרה. — אני קורא לכנסת להתחשב במצוקה שנוצרה בבתי-החולים — —

היו"ר ש' הלל:
הבנתי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— — כהירדררות השירותים, שהם באחריותה של הממשלה, ולפעול כדי להפסיק את המצב החמור והקשה הזה, שהוא באשמת הממשלה.

היו"ר ש' הלל:
תודה. נא לשבת.

שמעתי את הפנייה של חבר הכנסת תופיק טובי. אין כל ספק, שהשכיחה בבתי-החולים לא רק מטרידה אלא גם מדאיגה ומציקה עד מאוד לכולנו. עם זאת, מאחר שרק לפני כשבועיים הועלה המצב בבתי-החולים ובשירותים הרפואיים הציבוריים ככנסת והועבר לדיון בוועדה, ומאחר שהחלק השני שמדובר עליו מתייחס למהלכים המשפטיים, אין צורך לשוב ולדון על כך ככנסת; הנושא הועבר לוועדת העבודה והרווחה ואני בטוח שהיא מטפלת בו.

אשר לצד המשפטי, חזקה על הכנסת שהיא לא תתערב בתהליך שנמצא כרגע בפני בית-המשפט. לכן, אינני יכול לקבל את הצעתו של חבר הכנסת תופיק טובי, ואנחנו ממשיכים בסדרה-היום.

היו"ר ש' הלל:
הצעה לסדר לחבר הכנסת תופיק טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זה היום הרביעי ש-11,000 עובדי המשק המינהל בבתי-החולים הממשלתיים שובתים כמחאה על הפסקת המשא-ומתן אתם לשיפור תנאי עבודתם ולהעלאת שכר הרעב שהם מקבלים.

כמקום להתחשב בחביעותיהם הצודקות ולכבד אותן בוועדת-פרה, כפי שהובטח להם, משתק האוצר את עבודת הוועדה ומתעלל בעובדים, ורשויות הממשלה, בניסיון לשבור את מאבקם החוקי, מגיבות בצווי ריתוק, בקנסות כבדים ובמצערים משפילים של מנהיגי השביתה.

היו"ר ש' הלל:
אפשר לדעת מתוך מה אתה קורא? נתת לי נוסח אחר. אני מבקש ממי שמגיש הצעה לסדר להקפיד להבא — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זוהי הצעה לסדר שביקשתי להעלות בעקבות ההפגנה.

היו"ר ש' הלל:
חבר הכנסת תופיק טובי, אישרתי לך הצעה לסדר ולא נאום. הצעה לסדר תובא לפני. אני מבקש להבא, כאשר אני מאשר לחבר כנסת הצעה לסדר עליו להגיש לי לפני הישיבה את הנוסח, ולהקפיד לומר מה שכתוב בו; כי הצעה לסדר עדיין איננה הצעה לסדר-היום ולא נאום.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הגשתי לך את הנושא.

היו"ר ש' הלל:
לא. הגשתי לי את הנוסח ולא את הנושא.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש — — —

ג. שאלחות בעל-פה

אינני חושב שחברי כנסת הם אנשי סגולה, מורמים מעם. הם אנשים כמוני וכמוך, אנשים רגילים, וגם להם מותר לפעמים לכעוס, לרגוז.

אני סבור, שקיימת הגזמה רבתי בציבור בנוגע להתבטאויות של חברי כנסת ושרים. ודאי שיש תופעות שצריך לחסל אותן, אבל לא נותנים את הדעת על כלל הדיונים הפוריים של הכנסת הזאת, והדברים הם בהחלט לא כצעקתה.

היור"ר ש' הלל:

חבר הכנסת שליטא, זה לא נאום. תודה רבה.

בני שליטא (הליכוד):

אני מבקש מכבוד השר שיפנה גם את תשומת לבו של נשיא בית-המשפט העליון לתופעה הזאת.

היור"ר ש' הלל:

חבר הכנסת יצחק ארצי — במסגרת של דקה.

יצחק ארצי (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, התבטאויות כאלה נשמעות בסיטונות בכל מיני מקומות. הן נשמעות בקרב תלמידים, הן נשמעות בצה"ל, הן נשמעות בקרב הציבור. אינני בא להגן על השופט, משום ששופט מצווה על ריסון עצמי. לפעמים ריסון עצמי בלתי אנושי, עם זאת, השאלה היא: האם אינך סבור, אדוני השר, שהבית הזה צריך לעשות מאמץ גדול יותר "לקחת את עצמו בידים", כדי שלא ליצור את הרקע ואת האווירה להתבטאויות כאלה בקרב הציבור?

היור"ר ש' הלל:

חורה. חבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפ"ם):

אדוני שר המשפטים, אני מבקש לשאול אותך, ואני שמח שנמצא כאן גם השר לענייני דתות: האם במסגרת הבריקה שאחה מתכוון, לפי הודעתך, לערוך תהיה מוכן לברוק — אם יחברו שהדברים נכונים — באיזו מידה תופעות כאלה מושפעות מכך שבעבר עברו לסדר-היום על תופעות דומות: כמו, למשל, המקרה שבו דיין, שמעמדו כשל שופט בישראל, התבטא בחירות רבה מאוד כלפי הכנסת, כלפי חבריה, כלפי שופטי בית-המשפט העליון, ושום צעד לא ננקט כלפיו.

היור"ר ש' הלל:

זאת לא היתה שאלה נוספת, זה היה "טרמפ", אבל מילא. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים א' שריר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני לוקח לעצמי את הזכות לשפוט את הכנסת ואת ההנהגות של חברי הכנסת. לשם כך קיימים יושב-ראש הכנסת, נשיאות הכנסת ומוסדות אחרים בכנסת. לא לי להעביר את הכנסת תחת שבת הביקורת.

אמרתי כלשון רבים שכולנו אחראים לכך, שתרבות הדיבור שלנו גולשת לדרגה נמוכה כל כך, שאחר כך כולנו סובלים מכך, מפני שבשום מקרה אי-אפשר להגביל זאת רק לתחום אחד או לרשות אחת בלבד. האחד לומר מהשני והמתירנות בנושא הזה חוגגת.

אינני סבור שאזכור זה היה צריך להיכלל במסגרת פסק-דין של שופט. צריך גם לדעת מה הם תחומי סמכותו של שר המשפטים ומהי יכולתו של שר המשפטים לפעול בנושאים כמו פסק-דין, ניסוח פסק-דין והערותיו של שופט. אני הפניתי

היור"ר ש' הלל:

אנחנו עוברים לשאלחות בעל-פה. נתחיל בשאלחה בעל-פה מס' 261 מאת חבר הכנסת בני שליטא בנושא: דברי השופט יהושע פלפל על התנהגות חברי הכנסת, אבקש מחבר הכנסת בני שליטא להציג את השאלחה שלו לשר המשפטים.

261. דברי השופט יהושע פלפל על התנהגות חברי הכנסת בני שליטא (הליכוד):

כבוד שר המשפטים, בתאריך 15 בפברואר 1987 פסק השופט יהושע פלפל פסק-דין נגד צעיר שירק, התפרע וקילל את השופטים במלים גסות. בגזירה-הדין נימק השופט את חומרת העונש בדוגמה האישית שהתחשבים מקבלים מהנבחרים ככנסת וכממשלה וקבע, שאין פלא שהנאשם התנהג בצורה זו.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. האם הדברים נכונים, והאם זו התבטאות של שופט בישראל?

2. כיצד יש בדעת השר לפעול, כדי שהתבטאויות כאלה של שופטים לא יהיו לנורמה בבתי-המשפט?

היור"ר ש' הלל:

חורה. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים א' שריר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סעיף 2 לחוק-יסוד: השפיטה קובע מפורשות, שבענייני שפיטה אין מרות על מי שבירדו סמכות השפיטה וזולת מרותו של הדין.

עם זה, אדוני היושב-ראש, ביקשתי ממנהל בתי-המשפט להזמין מייד את חיק בית-המשפט, והנושא ייבדק לעומק.

אני מקווה שהדברים שצוטטו בשמו של השופט הרצוא מהקשרם, חוקה עלי, ששום שופט בכל ערכאה שהיא לא יפגע במתכוון או אנב אורחא ברשויות המדינה. התבטאויות כאלה, אם אכן היו — וכפי שאמרתי, הנושא ייבדק לעומקו — לא רק שאינן מקובלות עלי, כשר המשפטים, אלא שאני דוחה אותן מכול וכול. אני סבור שהתרת רסן הלשון גם במסגרות אחרות היא תופעה חמורה ביותר.

ומשהזכרה הכנסת, אדוני היושב-ראש, מן הראוי לומר, אם כי יש הרכה הגזמה בכך, שייחכן שגם בכנסת צריך לעשות בדק בית, אבל לא רק בכנסת אלא גם במקומות אחרים, בכלי התקשורת למשל, אנחנו עדים לתופעה שעל כולנו לחרוד מפניה, והיא גסות לשונו של הישראלי המצוי — והישראלי המצוי זה כולנו — לרבות כל הביטויים אשר יוצרים את האווירה ואולי פותחים גם פתח לאחרים להשתמש בלשונם במתירנות כזו.

כאמור, אבדוק את הנושא לעומק ואנקוט את כל הצעדים הנחוצים כדי שהתבטאויות כאלה, אם אכן היו, לא תישנית במערכת בתי-המשפט. חודה רבה.

היור"ר ש' הלל:

חבר הכנסת בני שליטא, האם אתה מבקש להוסיף?

בני שליטא (הליכוד):

אדוני השר, שלוש הרשויות הקיימות במדינה — המחוקקת, השופטת והמבצעת — מתגוררות בבתי-יכויות, ואם תשליך כל אחת מהן אבנים, יתנפצו הרכה וגוגיות. אני מתכוון לזוגיות של הדמוקרטיה.

אני רוצה להסביר לחברי הכנסת, שהדברים לא אמרו במסגרת דיון בבית-הדין, אלא אדם פרטי שאל את הרב עובדיה יוסף: מה דעתך, או מה דעת דין-תורה, בנושא הזה, והוא ענה: דעת דין-תורה בנושא הזה היא כזאת. מותר לו לומר את דעתו ומה אומרת דעת-תורה בנושא.

אגב, כתי-הדין הרבניים, שהם הגוף המשפטי של המדינה שדן בנושא, דינם בדיני ירושה רק לאחר הסכמה של כל הצדדים, כלומר, אין בית-הדין הרבני דן, אלא אם כן באו אליו האישי, האשה, הכנות והבנים ואמרו: אנחנו רוצים להישפט בפניך.

2. אין קיפוח בחלקה של האשה לפי ההלכה היהודית. אומנם על-פי דין-תורה, כפי שאמר הרב עובדיה יוסף, הבן זוכה בירושה, אך חכמים התקינו תקנות שרואגות לכך שהבת מקבלת את חלקה בירושה. וכאמור, אמרתי ואני חוזר. כתי-דין רבניים נזקקים לדיני ירושה רק כאשר האישי והאשה באים אליהם.

היו"ר ש' הלל:

תודה. חברת הכנסת חייקה גרוסמן מבקשת לשאול שאלה נוספת.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

זאת שאלה רטורית, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' הלל:

חשדתי בכשרות.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, אנחנו נתקלים יותר ויותר בסתירה בין דיני השיפוט הרבני לבין דיני השיפוט של המדינה. אני רוצה לשאול את שר הרתות מה קורה כשנוצרת הסתירה הזאת: כשאתה אומר, אדוני השר, שיש פסיקה המאפשרת לתת גם לבת חלק בירושה, זאת אומרת שזוהי פסיקה שהם מצאו, לא פסיקה הנובעת מפסיקה המדינה: לא דינא דמלכותא דינא.

אני מבקשת, אדוני השר: בעקבות כל המקרים שקרו לאחרונה, אולי תוכל להבהיר לכנסת בצורה מדויקת יותר, בהירה יותר, את עמדתך — כי עד היום לא הצלחתי לרדת לסוף דעתך.

היו"ר ש' הלל:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יעקב יוסף.

יעקב יוסף (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, בארץ-ישראל מותר ללמוד וללמד את משפטי כל העמים והדתות. המדינה אף משלמת לאוניברסיטאות כדי לממן הוצאות לימודים אלה. אנו לומדים ומלמדים, ברוך השם, גם את המשפט העברי, שפעמים אינו תואם את החוק בישראל. האם לרוסיה דמינו, שאסור לדבר ולומר את שאמרה התורה?

אבקש לשאול את השר: מדוע לא לומר אמת פשוטה זו כדי שדיני ישראל ינהגו לפיה?

היו"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אהרן נחמיאס.

אהרן נחמיאס (המערך):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר הרתות, האם תהיה מוכן להקים ועדה של רבנים, אנשי משפט ואנשים כאחד העם, דורשי אחדות העם היהודי, כדי לייצק לרבנים הראשיים להיות הידיים בדבריהם ובפסיקותיהם, בבחינת "חכמים, היזהרו בדבריהם".

לעניין זה את תשומת לבו של נשיא בית-המשפט העליון, באמצעות מנהל כתי-המשפט.

כפי שאמרתי, אני רואה בחומרה רבה את הנושא בכללותו — התבטאויות וכל מה שסרוך בהן. כמו כן, בתחום שאני מופקד עליו אעשה, במסגרת סמכויותי, ככל שאוכל על-מנת שהתופעות הללו תצטמצמנה עד למינימום, ואם אפשר גם שלא תתרחשנה כלל.

לשאלתו של חבר הכנסת צבן — עניתי כאוסף כללי לגבי הנושא. כפי שאני רואה אותו ואת חומרתו, על ציבור הדיינים מופקד שר הרתות, ואם תרצה תוכל לשאול אותו במישרין על כך. כמה שנוגע לביקורת של דיינים, כמו המקרה שקרה לאחרונה של ביקורת מצד דיינים על החלטות בית-המשפט, אני השיבתי בעניין זה לפני שבועיים על שאלתא בעל-פה. הבעתי את עמדותי בנושא הזה. הנושא ממשך להיברק. גישתי ועמדותי הבסיסית הן כפי שבאו לידי ביטוי בדברי היום בכנסת. תודה רבה.

היו"ר ש' הלל:

אני מודה מאוד לשר המשפטים. אנחנו עוברים לשאלתא הבאה בעל-פה. אני מתכבד להזמין את חברת הכנסת חייקה גרוסמן.

262. איסור על נשים לקחת חלק בירושת הוריהן

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הרב הראשי לשעבר, הרב עובדיה יוסף, קובע כי התורה מיעדת לבנים זכרים את כל נכס האב. לפיכך בת הלוקחת חלק בירושה עוברת על איסור חמור של גזל. כמו כן קובע הרב, כי דיני השלטון החילוני במדינה אינם חלים על נחלות וירושות.

שאלותי לשר הן:

1. האם יכול רב במדינת ישראל לבזות את המערכת המשפטית של המדינה ללא תגובה?

2. האם מאשר השר את הקיפוח המתמיד של הנשים ההולכות לערכאות משפטיות של כתי-הדין הרבניים?

היו"ר ש' הלל:

תודה. מאחר שהיושב-ראש מאשר את השאלות בעל-פה, אני רוצה להדגיש ולומר, כי כנוסח שאני אישרתי היה כתוב: האם יכול רב בישראל לנהוג כך כלפי המערכת המשפטית? אני מבקש להקפיד להבא על הנוסח של השאלתא כפי שהוא מאושר על-ידי יושב-ראש הכנסת.

השר לענייני דתות ז' המר:

נכון. גם חברת כנסת צריכה לדייק.

היו"ר ש' הלל:

אדוני השר, בבקשה.

השר לענייני דתות ז' המר:

אדוני היושב-ראש, הרי תשובותי על השאלות:

1. תשובתו של הרב עובדיה יוסף פורסמה לפני שנים מספר בספרו "יחווה דעת" ואין, אם כן, חידוש כאמירתו הנוכחית.

הרב עובדיה יוסף פסק כאדם פרטי, ולא כאיש ציבור. זכותו, ואולי גם חובתו כרב בישראל, לפסוק על-פי הכרתו ואמונתו. מוכן שלא היתה בדברים האלה משום פגיעה במערכת השיפוטית הקיימת.

דין תורה ואומרים את דעתם על-פי דין תורה. כך פועלים רבנים ודיינים. נזמה לי שזכותם וחובתם לפסוק כך.

להצעתו של חבר הכנסת נחמייאס: אינני יודע אם היית נוכח כאן כאשר נשאלה שאילתא בעל-פה הראשונה. אני חושב, שכשם שרוצים שהשופטים יזהרו בכבוד הכנסת, כך צריך שהכנסת תנהג בזהירות בכבוד רבנים, דיינים וכדומה, ולא שיוצע לי להקים ועדה שתפקח על הרבנים ותייעץ להם בדיוק איך לנהוג.

בסך הכול, אני רוצה לומר, שאנחנו עומדים עכשיו בפני דבר שיביא, לפי דעתי, תועלת רבה — תקנות שונות לגבי עבודתם של בתי-הדין הרבנים; חלקם אביא לפני הציבור וחלקם גם בפני הכנסת.

היור"ר ש' הלל:

תודה. אני מודה מאוד לשר לענייני דתות, לצערי, לא נשמע עכשיו את תשובתו של שר החינוך והתרבות על השאלתא בעל-פה של חבר הכנסת רייסר, אלא בהמשך היום.

היור"ר ש' הלל:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

השר לענייני דתות ז' המר:

לשאלה של חברת הכנסת גרוסמן, אני אומר בלשונה, שלא ירדתי כל כך לסוף דעתה וגם לא הבנתי למה היא מתכוונת, אני חושב שלא הבנתי.

יש שרוצה לחדד סתירות בין רשויות שונות במדינה, יש מי שאינו מעוניין בזה. צריך לדעת, שלגבי סוגיות מסוימות המדינה נתנה את חוק המדינה בידי בית-דין רבני. בנושאים אחרים בתי-הדין הרבניים יכולים לשמש מוסדות בוררים ולא מעבר לזה. לכן אני אומר, שכל מי שרוצה בדין תורה כפי שהוא, יכול לבוא לשם לבוררות. כל מי שרוצה את חוק המדינה כאשר לשאלות של אישות ומעמד אישי, ייגש לשם. אינני רואה מדוע צריך לחדד סתירות. לדעתי, צריך דווקא שכל הצדדים יחפשו, באופן עדין ומתחשב, דרך למנוע עימות, ולא ליצור עימות בין שתי מערכות משפט לגיטימיות שקיימות בישראל.

ולחבר הכנסת יוסף: ברור שדיינים דנים את דיניהם על-פי דין תורה. הם דנים על-פי

ד. שאילתות ותשובות

היור"ר ש' הלל:

אנחנו עוברים עתה לשאלות רגילות. אני מתכבד להזמין את שר התקשורת לעלות על הבמה ולהשיב על כמה שאילתות.

2770. תקציב השקעות המשרד בשטחי יהודה, שומרון ועזה חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר התקשורת כיום ה' בטבת התשמ"ז (6 בינואר 1987):

מספר התקציב של משרדך לא ניתן לקבל תמונה שלמה על תקציב ההשקעות בשטחי יהודה, שומרון ועזה בשנת התקציב 1986/87.

אודה לך אם תודיעני:

1. מה הוא תקציב ההשקעות המופנה ליישובים יהודיים ביהודה ובשומרון?

2. מה הוא תקציב ההשקעות המופנה ליישובים ערביים ביהודה ובשומרון?

3. מה הם הנתונים לגבי חבל-עזה?

שר התקשורת א' רובינשטיין:

1 — 3. משרד התקשורת אינו משקיע מתקציבו בשטחים המוחזקים ביהודה, בשומרון וכעזה.

תקציב הפיתוח של חברת הבזק ליישובים היהודיים ביהודה ובשומרון הינו 12.8 מיליון ש"ח. תקציב הפיתוח של חברת הבזק בישראל גופא הוא 430 מיליון ש"ח.

תקציב הפיתוח של המינהל האזרחי ביישובים הערביים ביהודה ובשומרון הינו 4.9 מיליוני ש"ח. נוסף על כך, משקיעה חברת הבזק ביישובים אלה סך של 10.2 מיליון ש"ח.

תקציב הפיתוח של חבל-עזה, הניתן במלואו על-ידי המינהל האזרחי, הוא 1.77 מיליון ש"ח.

השקעות המינהל האזרחי בתחום הדואר הן: ליישובים הערביים ביהודה ובשומרון — 288,000 ש"ח; ליישובים היהודיים — 125,000 ש"ח; ליישובים הערביים בחבל-עזה — 194,000 ש"ח.

2884. חשבונות טלפון מוגזמים

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את שר התקשורת ביום כ"א בטבת התשמ"ז (22 בינואר 1987):

נציב תלונות הציבור קובע, כי מבדיקת תלונות שהגיעו ממנויים כשנים האחרונות התברר, כי מצב הדברים בכל הנוגע למשלוח חשבונות טלפון מוגזמים לא השתנה לטובה, ומנויים רבים ממשיכים לקבל חשבונות מוגזמים, בלא יחס למספר השיחות המבוצע מהטלפון כבשימושם.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. כמה מתלונות הציבור בנוגע לקבלת חשבונות טלפון מוגזמים בשנה שעברה נחגלו כמוצדקות?

2. האם יש סיכוי סביר שבעתיד לא יישלחו חשבונות מנופחים?

תשובת שר התקשורת א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתקופה שבין ינואר לדצמבר 1986 הוגשו 3,213 תלונות בנושא חשבונות טלפון מוגזמים לחברה. 44% מתוכן נמצאו מוצדקות כממוצע ארצי. המספר המצוין לעיל כולל פניות שהוגשו ליחידה לפניות הציבור ואינו כולל פניות אל פקידים במשרדי עסקים אשר טופלו במקום ואתן אין אפשרות לאמוד.

2. גם בעתיד אין אפשרות להגיע לפתרון מוחלט של בעיית הטעויות בחשבונות הטלפון. ואולם, עם הפעלת מנייה ממוחשבת בכל המרכזות, תצומצם בעיה זו באופן משמעותי ביותר. השלמת פרויקט זה צפורה בתוך שלוש שנים, אך מחצית ממספר המנויים יכללו בו כבר בתוך השנתיים הקרובות.

היור"ר ש' הלל:

אני מודה לך מאוד אדוני השר. אנחנו עוברים עתה לשאלות ששיב עליהן שר הבינוי והשיכון. אני מתכבד להזמין את סגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון.

2431. תקציב משרד השיכון והבינוי לפיתוח תשתית כבישים חבר הכנסת אור' לין שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ח' בחשוון התשמ"ז (10 בנובמבר 1986):

3. מה בדעת משרדך לעשות בענין תכנון בנייה מידי בעיר?

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

1-3. הדברים אינם נכונים. כשמונה השנים האחרונות בנה המשרד באילת, כמסגרת פרוגרמת הבנייה שלו, 662 יירות. גם בשנה זו בכוננת המשרד לבנות כ-100 יחידות דיור באילת.

היקף הבנייה בא לענות על צורכי הביקוש לדירות ומנע עד כה מחסור כדור.

יצוין, כי אשתדך ניסה המשרד לעניין זימים וחברות לכנייה נוספת באילת, והבנייה לא יצאה אל הפועל בהעדר ביקוש לדירות.

2586. הקריטריונים לקבלת סיוע לרכישת דירה לזוגות צעירים חבר הכנסת מ' וירשובסקי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט' בכסלו התשמ"ז (11 בדצמבר 1986):
ברצוני לשאול:

1. מה הם הקריטריונים לקבלת סיוע לזוגות צעירים לרכישת דירה?
2. האם יש קריטריונים שונים לאזורים שונים בארץ?
3. מה הוא הבסיס המשפטי לקריטריונים?
4. כמה זוגות ניצלו בשנה האחרונה את זכותם?
5. האם יש מקרים שבהם זוגות שלא עומדים בקריטריונים מקבלים סיוע?
6. אם כן — כיצד נקבעת החריגה, והאם יש ועדת חריגים?
7. מה הוא אחוז החריגים מכלל מקבלי הסיוע?

8. מה הוא אחוז החריגים ביהודה ובשומרון מכלל החריגים?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הקריטריונים לסיוע לזוגות צעירים לרכישת דירה הם המצב הסוציאלי והכלכלי של בני הזוג. לעניין זה נבחנים גודל משפחת המוצא של כל אחד מבני הזוג, מספר הילדים של בני הזוג עצמם ומשך הנישואין. מתן הסיוע מותנה בכך שלבני הזוג או לכל אחד מהם אין ולא יהיה דירה בעבר.

2. באזורי פיתוח קיימים קריטריונים אחרים. ההלוואה לרכישה גבוהה יותר והיא ניתנת לזוג הזכאי כלי המבטנים הסוציאליים שפורטו לעיל.

3. הבסיס המשפטי של הקריטריונים הוא נוהלי משרד הבינוי והשיכון.

4. בשנת 1986 ניצלו זכותם כ-13,000 זוגות צעירים.

5-7. כן. בקשות של מקרים חריגים מובאות לדיון בוועדת חריגים, הקובעת זכאות על-פי שיקול דעת במקרה המיוחד של הפנייה ולאור תקדימים. כ-3% מכלל מבקשי הזכאות מקבלים סיוע חריג.

8. שיעור החריגים ביהודה ובשומרון קטן משיעור הממוצע באוכלוסיית הזכאים בארץ כולה.

על-פי מידע שהגיע אלי משרד האוצר, כלול בתקציב משרדו כסוב המיועד למטרת השקעות בפיתוח תשתית הכבישים בישראל. מדובר בסעיף תקציבי ישיר של משרד הבינוי והשיכון ולא בתקציב מע"ץ — מחלקת עבודות ציבוריות.

שאלתי הן:

1. להבדיל מהסכומים המוקצבים למע"ץ, מה היה תקציב משרד הבינוי והשיכון למטרת השקעות בפיתוח כבישים בכל אחת משנות התקציב החל משנת 1980 וכלה בשנת 1986?

2. האם הושקעו כספים אלה במלואם בפיתוח תשתית הכבישים, ואם לא — איזה חלק מהם הושקע למטרה זו ואיזה חלק הושקע במטרות אחרות?

3. אם לא יועד הכול לצורך סלילת כבישים, לאילו מטרות ונושאים הוצאו הכספים בפועל?

4. מה היו העבודות והפרויקטים שבוצעו על-ידי משרד הבינוי והשיכון ישירות מתקציבו (להוציא מע"ץ) בתחום סלילת כבישים מאז 1980 ועד היום?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הבינוי והשיכון משקיע בפיתוח כבישים באמצעות מע"ץ ונוסף על תקציבו, החל משנת 1983, לפי הפרוט הבא, במיליוני דולרים: שנת 1983 — 11.8; שנת 1984 — 11.8; שנת 1985 — 11; שנת 1986 — 13.6.

2. תקציבים אלה הושקעו במלואם בכבישים חדשים באזורים שיועדו לפיתוח. בכבישים אדומים ובשיקום כבישים קיימים.

3. נוסף על תקציבים המוזכרים בתשובה 1 השקיע משרד הבינוי והשיכון בפיתוח כבישים בשכונות חדשות.

4. רשימת הפרויקטים שבוצעו על-ידי משרד הבינוי והשיכון ישירות מתקציבו, להוציא מע"ץ, בתחום סלילת הכבישים מאז 1983 ועד היום, הם: 1. כביש 5 — ממורשה עד ממזרח לכפר-קסם; 2. עוקף צפת — עבודות עפר כחלק מהתוואי; 3. דאש-פינה — קדיית-שמונה — כביש אדום; 4. צומת-העמקים — צומת-יגור — כביש אדום; 5. מבווא-חמה — דמת-מגשימים — שיקום וסלילה מחדש; 6. מכמש — ארם — השתתפות עם משרד הביטחון; 7. כבישים בירושלים — בהשתתפות משרד התחבורה ועיריית ירושלים; 8. עוקף בית-חורון — התחלה ב-1986; 9. שיקום של כ-100 ק"מ כבישים — בשנת 1986.

2544. מצב הדיור באילת

חבר הכנסת ז' עטשי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ט בחשוון התשמ"ז (1 בדצמבר 1986):

כירי ידעות ולפיהן זה שמונה שנים לא יום ולא בנה משרדך ולו יחידת דיור אחת באילת. הנושא נשאר לטיפולם של קבלנים פרטיים, שאף הם לא ענו על הדרישה. מצב זה העלה את מחירי שכירות הדירות לכ-300 דולר לדירה בת שלושה חדרים.

תוצאת מצב זה היא מחסור כדור, וזו אולי הסיבה לעזיבת אזרחי אילת את העיר ולא-ייבואם של מתיישבים חדשים אליה.

1. האם הדברים הנ"ל נכונים?

2. אם כן — מדוע הגענו למצב כזה?

אבקשך להשיבני:

1. מה הוא ההיגיון החברתי-הכלכלי העומד ביסוד שני קריטריונים אלה?
2. אם כוונת הקריטריונים להגביל את הסיוע לרכישת דירות אך ורק למעוטי אמצעים, מדוע לא ייקבע הקריטריון ביחס לשווי הדירה — להבדיל משטחה — או לגבי קריטריונים סוציו-אקונומיים אחרים?
3. מה היא ההצדקה העניינית להטלת מגבלות על משפחה, המעוניינת ומסוגלת לשפר את תנאי מגוריה, ולהעמידה בפני ברירה בין ויתור על סיוע ובין דחייה של שיפור תנאי המגורים?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. א. משרד הבינוי והשיכון מעניק סכומי סיוע גבוהים, בתנאי החזר נוחים במיוחד, לאוכלוסייה שנמצאה זכאית על-פי קריטריונים שנקבעו על-ידו. זכאים אלה הם: זוגות צעירים, עולים חדשים, יחידים חסרי דירה וכן בעלי דירה הנמצאים במצוקת דיור או בוחרים להתיישב ביישובי פיתוח. סכומי סיוע גבוהים ומסובסדים אלה מותנים ברכישת דירה בהתאם למגבלות שטח המשתנות לפי גודל המשפחה, קבוצת הזכאות ויישוב המגורים. משפחות גדולות הזקוקות לשטח דירה גדול יותר רשאיות לרכוש דירות גדולות יותר וליהנות מסיוע.

ב. מגבלת השטח אינה קיימת בכל יישובי הפיתוח וכן ביישובי יהודה ושומרון המרוחקים מיישוב עירוני גדול — ואת כמטרה לעודד הצטרפותה של אוכלוסייה בעלת חדמית סוציו-כלכלית חיובית. לאחרונה הוסרה מגבלת השטח גם מכמה יישובים במרכז הארץ שבהם המחירים נמוכים יחסית. מכאן שמגבלת השטח קיימת במרכזים העירוניים היקרים בלבד.

לביטול מגבלת השטח ביישובים העירוניים יש השלכות תקציביות ניכרות. ראשית, תיכלל במסגרת הסיוע אוכלוסייה שכינס אינה זכאית. יש להניח שאוכלוסייה זו הינה בעלת יכולת כלכלית גבוהה, מאחר שעד כה רכשה דירות ללא סיוע. שנית, שינוי במגבלת השטח יגרום להעלאה נורמטיבית של סטנדרט הדירור מעבר לרמה שהוגדרה על-ידי משרד הבינוי והשיכון ותגרוור צורך להגדיל גם את סכומי הסיוע על-מנת לממן רכישת דירות ברמה גבוהה יותר לכל הזכאים. ההסתגנות מהעלאת רמת הדירור תריפה במיוחד בתקופה של צורך בצמצומים הן במשרד הבינוי והשיכון והן במשרד ממשלה אחרים.

ג. המגבלה של "שווי דירה מקסימלית" הופעלה כעבר על-ידי משרד הבינוי והשיכון. קריטריון זה נפל מאחר שהניסיון הוכיח, שלשווי דירה עשויות להיות הגדרות שונות, מחיר ששולם בפועל, מחיר על-פי חוזה, או הערכת שמאי המקשות את הבקרה והפיקוח.

2. ביישובי מרכז הארץ ניתן לגרוור משכנתה לאחר 30 חודש, שנתיים וחצי. לדירה ששטחה עד 100 מ"ר ברוטו. בתוך 30 חודש ניתן לגרוור משכנתה לדירה גדולה יותר, בתנאי שעומדים במגבלות שטח של התוכנית שבמסגרתה ניתן הסיוע. אילו היתה מתאפשרת גרידה מיידית של המשכנתה לדירה החורגת ממגבלות התוכנית, הרי שהיתה ניתנת בכך למעשה לגיטימציה על-ידי משרד הבינוי והשיכון לעקיפת כללי מגבלת

2629. כביש 444

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט' בכסליו התשמ"ז (11 בדצמבר 1986):
כביש מס' 444 נסלל בזמן המנדט כרוחב ובאיכות ששירתו את שנות ה-40.

מאז שנת 1967 הכביש משמש עורק ראשי לתחבורה בישראל. כך שהעומס עליו אינו עומד בשום יחס ליכולת קליטתו. הכביש עובר בכפרים קלנסווה, טירה וטייבה ובקלקליה, ומהווה סכנה לחיי תושבי המקום. הכביש הקטלני הנ"ל הביא למותם ולפציעתם של הרבה אנשים, ובתקופה האחרונה היו תאונות מספר שגרמו לפגיעות ברכוש ובנפש.
ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם ידוע לך על כביית כביש מס' 444?

2. אם כן — מה עשה משרדך עד היום על-מנת לחקן את הכביש הנ"ל?

3. אילו צעדים מתכוון כבוד השר לנקוט בנדון?

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

1. כביש 444 נסלל לפי סטנדרדים נמוכים לפני שנים רבות ונכלל בין 1,600 קילומטרים כבישים הסלולים ברמה זו. נפחי התנועה שבו נעים בין 5,000 ל-7,000 כלי רכב כיממה. בקטעים העמוסים ביותר, ובין 1,000 ל-2,000 כלי רכב בתקעים הפחות עמוסים. אין כביש זה יוצא דופן במספר התאונות הקילומטר ואינו נכלל בקבוצת הכבישים הקרויים "אדומים", המטופלים על-ידינו בעדיפות ראשונה.

2. בשנת 1985 רוכדו בכביש זה קטעים באורך כולל של 4 קילומטרים, והשנה שוקם גשר ליד ג'לג'וליה.

3. על-פי תוכניות מע"ן, כביש זה — וזו בשורה — יהווה חלק מכביש ארצי אשר יתחיל באזור נתביג — נמל-תעופה בן-גוריון — יעקף את התעשייה האווירית ממזרח, ימשיך דרך נחשונים, ראש-העין, צומת כפר-קסם וימשיך צפונה. משרד הבינוי והשיכון מתכוון להתחיל את עבודות הסלילה בקטע הדרומי של כביש זה כבר בשנת התקציב 1987.

היור' ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (המערך):

אני רוצה להודות לסגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון על התשובה הטובה, המפורטת, ועל הכשורה בנושא.

רציתי לשאול אם אפשר לקבל תחזית מסוימת — כמה זמן בערך תימשך הסלילה המחודשת של כביש זה?

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

ברצוני אבחן את הנקודה ואעביר לך את תשובתי.

2690. תנאי זכאות לסיוע בשיכון

חבר הכנסת ד' בהן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ט בכסליו התשמ"ז (31 בדצמבר 1986):

פנה אלי אזרח, נשוי ואב לשני ילדים, שביקש לרכוש דירה גדולה יותר מדירתו הנוכחית. התברר לו, כי לא יקבל סיוע לרכישת דירה אם גודלה של הדירה הנרכשת (ברוטו) עולה על 88 מ"ר (כ-75 מ"ר נטו), ואחת היא שווי הדירה כשוק הפתוח. כמו כן לא רשאי האזרח — על-פי הנהלים הנהוגים — לגרוור את המשכנתה שקיבל בעבר, אלא בחלוף שלוש שנים מקבלתה.

השנתיים בהם נקבעים לפי 6% עד 7% מערך הנכס כשהוא פנוי; ב. בשנת 1983 הביאה החקיקה שיזמתי לעדכון משמעותי של דמי השכירות בבתי-העסק. דמי השכירות בבתי-העסק הועלו ב-1 בינואר 1983 בשיעור של 300% לדיירים שלא שילמו דמי מפתח, ואילו דיירים ששילמו דמי מפתח זכו להנחות בשיעור ההעלאה הבסיסית. מדי שלושה חודשים מעדכנים באופן אוטומטי את דמי השכירות בבתי-העסק בהתאם לעליית המדד. אין אפוא עוד צורך בהחלטות ממשלה לשם העלאת דמי השכירות בעסקים.

2. חוק הגנת הדייר מפריד בצורת קביעת דמי השכירות בין דירות מגורים לבין בתי-עסק. בעוד דמי השכירות בדירות צמודים בשיעור של 70% — 100% לעליית המדד, הרי סוגי בתי-עסק מסוימים יצאו, כאמור, מתחולת המקסימום, ואילו דמי השכירות בבתי-עסק אחרים מועלים ומתעדכנים מדי שלושה חודשים. כמרוכז קיים שוני בנושא דמי המפתח לגבי דירות ובתי-עסק.

3. אזורי המגורים מכתבים את שיעור דמי המפתח המשחלמים בכל אזור שבו הביקוש לדירות קטן ואיכות הדירות ירודה. דמי השכירות הבסיסיים באזורים בלתי מבוססים נמוכים מדמי השכירות הבסיסיים באזורים אחרים. ממילא קיים שוני בדמי השכירות באזורי המגורים השונים, ואין מקום לשנות בעניין זה את חוק הגנת הדייר.

היו"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת בני שליטא.

בני שליטא (הליכוד):

האם מורע כבוד השר לעבודה, שהחוק הקיים הוא אנטיתומי לבנייה להשכרה בארץ; בנייה, שכולנו מייחלים לה ורוצים בה? אני חושב שגם לאחר ההעלאה, דמי השכירות נמוכים מדי.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

כידוע, על כל בנייה חדשה לא חל חוק הגנת הדייר, וממילא אין לו השפעה על יוזמה חדשה בתחום זה.

2758. חברת "שיכון ופיתוח"

חבר הכנסת י' ארצי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ה' בטבת התשמ"ז (6 בינואר 1987):

חברת "שיכון ופיתוח" נמצאת לאחרונה בחדשות.

נוכה פרטים שפורסמו בעיתונות על המתרחש בתוכה, אבקש להשיבני מעל כמת הכנסת:

1. מה הם הכישורים של מר אבנר סרוסי לכהן כסמנכ"ל החברה?

2. האם דרוש בצד המנכ"ל גם יושב-ראש פעיל בחברה?

3. אם ייבחר יושב-ראש פעיל לחברה, מה תהיה עלותו השנתית בשכר, בזכויות סוציאליות, בתוספת מנגנון ובהטבות שונות?

4. האם המנכ"ל הנוכחי, מר שלמה שטנר, יוסיף לכהן בתפקידו או שמא יש כוונה לפטר? אם כן — מדוע?

5. האם העבודות המתבצעות עליידי החברה בכפר-גבירול בצועו עלי-פי מכר?

6. מדוע מפרסמת החברה באמצעות ארבע חברות פרסום, ולא באמצעות לשכת העיתונות הממשלתית, כמקובל?

השטח. גרירה מיידית פירושה מתן אפשרות למכור את הדירה העומדת במגבלות התוכנית מייד עם קבלת הסיוע. על-מנת לרכוש דירה התורגת מהמגבלות הללו.

2691. מינויים פוליטיים בחברה לפיתוח רמלה-לוד

חבר הכנסת ע' ברעם שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ט בכסלו התשמ"ז (31 בדצמבר 1986):

נודע לי, כי בחברה לפיתוח רמלה-לוד, כל משרה שמתפנה מאוישת עליידי אחד מעסקי הליכוד, גם אם אינו מתאים חמיד לתפקיד מכחינת הכישורים והמיומנויות.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. כמה עובדים יש בחברה לפיתוח רמלה-לוד?

2. על-פי אילו קריטריונים מצורפים עובדים חדשים לחברה?

3. כמה עובדים חדשים צורפו לחברה בשנת הכספים 1985/86?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מספר עובדים בתקן — 14. שלושה נוספים — רואי-חשבון, יועץ משפטי ומבקר פנימי — מועסקים בחברה, ככלל חברה ממשלתית, כמעוניי שיירותים, על-פי שעות.

2. עובדים מתקבלים לחברה על-פי צורכי החברה ומידת התאמתם לתפקיד. דירקטוריון החברה, המורכב מעובדי מדינה ומנציגי ציבור, מאשר קבלתם לעבודה על-פי המלצת ועדת המינהל של החברה. עובדים בכירים — באישור דירקטוריון. על-פי המלצת מנכ"ל החברה.

3. התקבל עובד אחד.

2757. חוק הגנת הדייר

חבר הכנסת ב' שליטא שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ה' בטבת התשמ"ז (6 בינואר 1987):

חוק הגנת הדייר במהלכותנו הנוכחית מעמיד לעתים את בעלי הכתים והרוכש במצב כלכלי נחות לעומת הדיירים. בעלי עסקים רבים הנחשבים למצליחים ולרווחיים מאוד משלמים שכר דירה נמוך מאוד וכך נוצרים פער ואי-שוויון תחרותי ומסחרי בינם לבין בעלי עסקים אחרים המשלמים שכר דירה כלכלי.

אבקש לשאול את כבוד השר:

1. האם כרעת השר לשנות במשהו את חוק הגנת הדייר הנוכחי?

2. האם נשקל להפריד בין עסקים למגורים ולקבוע שכר דירה אחר, כלכלי לפחות, בשביל מסחר, מלאכה ועסקים?

3. מדוע לא יפעל חוק הגנת הדייר ביחס יורד ועולה על-פי אזורי המגורים ומצבם הפיסי של המכנים? האומנם דרוש חוק אחד ורמת תקבולים אחת בכל אזורי הארץ?

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

1. מצב שבו עסקים רבים הנחשבים למצליחים ולרווחיים משלמים דמי שכירות נמוכים מאוד אינו קיים עוד, כתוצאה מיוזמות חקיקה שלי לחיקון חוק הגנת הדייר, ואלה הן: א. פעלתי לכך כי בתי-עסק רווחיים יוצאו משיעורי המקסימום של דמי השכירות. בתי-עסק שלהם מחזור הכנסות רווח ומשמעותיים, אין תקרת המקסימום חלה עליהם ודמי השכירות

זכאי לסיוע ממשרד הבינוי והשיכון לרכישת דירה
בנצרת-עילית, והנהלים של משרד הבינוי והשיכון חלים
עליו."

2. משרד הבינוי והשיכון הגיש ערעור לבית-המשפט
העליון על קביעה זו. עד למתן פסק-הדין של בית-המשפט
העליון, אין ככוונת משרד הבינוי והשיכון להעניק סיוע בדיוור
למתנדבים למשמר האזרחי בנצרת-עילית.

2896. נכונות ידיעה שנמסרה מפי יועץ השר

דבר ירידה מהארץ

חבר הכנסת ד' דינו שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז
בטבת התשמ"ז (28 בינואר 1987):

במוסף "סוף שבוע" ("מעריב") מיום 16 בינואר 1987
פורסם בשמו של היועץ שלך, יצחק רגב, ש"מאתיים משפחות
של מפונים (מסיני) ירדו עד כה מהארץ".

אבקש לשאול את כבוד השר:

1. האם נכונה הידיעה הנ"ל?

2. אם לאו — מה בדעת השר לעשות כדי למנוע פרסומים
מסוג זה בשמו של יועצך?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מר רגב מסר את הערכתו בנושא זה כתוקף תפקידו
כיושב-ראש נבחר של ועד יישובי הכל-ימית, וללא כל קשר עם
תפקידו וסמכותו כיועץ השר. יתר על כן, ככתבה עצמה צוינה
עובדה זו.

2956. בניית מעונות-יום

חבר הכנסת י' נאמן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז
בשכט התשמ"ז (15 בפברואר 1987):

אודה לשר אם ישיב לי:

1. כמה מטרים מרובעים של מעונות-יום לילדים כונה
משרדך במגזר של ההתיישבות הקיבוצית? במושבים?
ובתחנות-לילות ביש"ע?

2. על-פי איזה קריטריון נקבע מספר המטרים המרובעים?

3. האם הקריטריון הוא מספר הילדים הנולדים באותם
מקומות?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בהתיישבות החדשה מסייע המשרד להקמת גני-
ילדים/מעונות-יום. והקריטריון הקובע הוא מספר הילדים
ביישוב.

כמגזר הקיבוצי מדובר בעיקר בבת-יילדים, ואילו
במושבים וביישובים הקהילתיים מדובר בגני-ילדים
ובמעונות-יום.

אנו נוהגים להקים בכל יישוב חדש שתי כיתות גן-מעון
בשטח של כ-260 מטר רבועים. שטח זה עונה בדרך כלל על
צורכי היישוב, ועם התפתחות היישובים אנו מלווים אותם.
בתוספת בנייה.

הקצאת התקציב להקמת המוסדות הנזכרים כפופה,
כאמור, לצרכים, וזאת במסגרת מנבלות התקציב וללא
התייחסות לאופי היישוב ולמיקומו.

7. מה היא מידת האמת בהצהרת יושב-ראש מועצת
המנהלים, מר דוד מור, שצפויה השקעה של גורמים אמריקניים
בחברה, ושהשקעה זו תחיל את מחירי הדירות לזוגות צעירים?

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

1. כישוריו של עובד להתקבל לעבודה בחברה ממשלתית
נכדקים על-ידי הדיקטוריון, כפי שמחייב הנהלה והחוק. חוקה
על דיקטוריון "שיכון ופיתוח", שחברים בו גם אנשי ציבור,
ששקל נושא זה כמתחייב.

2. לא.

3. לחברה נבחר יושב-ראש שאינו פעיל.

4. מר שטר ניקש לסיים את תפקידו, ובקשתו אושרה
על-ידי הדיקטוריון.

5. העבודות בכפר-גבירול בוצעו על-ידי קבלן שביקש
להפסיק את העבודה. על כן, ממשיכה החברה בביצוען.

6. החברה מפרסמת באמצעות לשכת הפרסום הממשלתית
וגם באמצעות חברות פרסום, על-מנת לקדם שיווק באמצעות
מגוון רעיונות.

7. בעניין זה נעשו על-ידי יושב-ראש "שיכון ופיתוח"
ניסיונות שטרם נשאו פרי.

היור"ש הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ארצי.

יצחק ארצי (המערך):

יש לי הרשם. שכבוד השר התערב בצורה נמרצת בחברה
זו, ונרמה לי שהוא השליט בה קצת סדר. הייתי רוצה לדעת,
האם לאחר כל מה שהתרחש בחברה זו, חזרה החברה, לפי
הערכת כבוד השר, לפעילות תקינה?

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

כפי שידוע חבר הכנסת ארצי, לחברה יש דירקטוריון,
והדירקטוריון פעל כפי שהיה עליו לפעול. נבחר יושב-ראש
חדש לדירקטוריון, והדברים חוזרים למסלולם. הבעיות היו
בעיקרן בעיות בין אנשים, בעיות אישיות. אני מקווה שמעתה
ואילך תשריר ההרמוניה בחברה.

2895. מתן סיוע לרכישת דירה למי ששירת במשמר האזרחי
חבר הכנסת א"י שפירא שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז
בטבת התשמ"ז (28 בינואר 1987):

בעיהון "חדשות" מיום ל' בכסליו התשמ"ז, 1 בינואר
1987, פורסם כי שופט בית-המשפט המחוזי בנצרת, עבד
אל-רחמן זועבי, קבע כי מי ששירת במשמר האזרחי ייהנה
מזכויות מלאות של שוטר ויוצא צבא ויהיה זכאי לסיוע
לרכישת דירה.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן — האם מתכוון משרד הבינוי והשיכון לאשר
זכויות מלאות כמו אלה הניתנות ליוצא צבא ולסייע ברכישת
דירה לכל מי ששירת במשמר האזרחי?

3. אם כן — ממתי חל הדבר?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנוסח המדויק של קביעת בית-המשפט המחוזי בנצרת
הוא כדלהלן: "המבקש, בהיותו שוטר מיוחד במשמר האזרחי,

היו"ר ש' הלל:

אני מודה מאוד לסגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון על התשובות.

חברי הכנסת, עתה היה אמור להשיב סגן השר רוני מילוא על שאלות שהוגשו לו כאחראי למשרד הפנים. לצערי, סגן השר רוני מילוא אינו נמצא באולם, והוא לא הודיע על כך קודם לכן.

לפיכך, אנו עוברים לשאלות שהוגשו לשר המשטרה. אני מתכבד להזמין את שר המשטרה לעלות לדוכן ולהשיב כמתבקש. אבקש ממכבוד השר להשיב על שאלתא מס' 1904 מאת חבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב ראש, אני הגשתי את השאלות על שר הפנים, היות שרוב הבעיות המועלות בה נוגעות למשרד הפנים. אני מתפלא שהשאלות הועברו לשר המשטרה, ואני אומר זאת כלי כוונה לפגוע בו.

היו"ר ש' הלל:

ייתכן שתשובת השר תספק אותך. אם לא, תוכל להוסיף ולשאל במסגרת שאלה נוספת.

1904. הקלטת "שיר המימונה"

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר המשטרה ביום ו' בטבת התשמ"ז (5 בינואר 1987):

ב־15 במאי 1985 הגשתי לכבוד השר שאלתא בעניין הפקתן של 600 קלטות של שיר המימונה, שמושמעות בהן תשבחות לראש העיר ולאחרים מחברי מועצת העיר אשדוד. צירפתי כתבה מהמקומון "כאן הדרום", המופץ בדרום הארץ ובמרכזה, שכותרתה היא "את המנגינה הזו אי אפשר להסביר". בעקבות תשובת כבוד השר, פרסם העיתון "כאן הדרום" כתבה נוספת בעניין ביום 13 בדצמבר 1985, תחת הכותרת "מי הטעה את שר הפנים?". (מצ"ב עותק הכתבה וכן תצלומי שלושת המסמכים המצורפים לעיל.)

להלן שאלותי:

1. (א) כיצד מתיישבת קביעתו של ראש עיריית אשדוד, אריה אזולאי, ש"ברית יוצאי מרוקו" ולא העירייה היא שהומינה ומימנה את הפקת הקלטות, עם העובדה שההזמנה הוצאה על-ידי עיריית אשדוד, ומתקציב העירייה? (ב) כיצד קורה שעל הפקה פרטית, כפי שטוען ראש העירייה, כתוב: "כל הזכויות שמורות לעיריית אשדוד"?

2. כיצד הגיעו הקלטות ממחסני העירייה לידי "ברית יוצאי מרוקו", אשר מוכרת אותן, כפי שוודאי נמסר לשר הפנים והוא הודיע על כך בתשובתו על השאלתא, או משתמשת בהן כקלטות ריקות לשימוש חוזר, כפי שמסר ראש העירייה?

3. (א) מה נעשה בכספים שנגבו בעד הקלטות שנמכרו? (ב) האם המכירה מתועדת בחשבוניות ובקבלות?

4. מה יש בדעת השר לעשות בעניין במסגרת משרדו?

שר המשטרה ח' בר-לב:

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, השאלתא הופנתה לשר הפנים, והוא העבירה באמצעות מזכירות הכנסת אלי, ואני מתכבד להשיב כדלקמן.

1—3. נושא הקלטות נחקר על-ידי המשטרה במסגרת החקירה הכללית בעניינו של ראש עיריית אשדוד, מר אזולאי. פרקליט מחוז הדרום החליט לסגור את התיק, לרבות עניין הקלטות.

בשנת התקציב 1986 בנה משרדנו גניילדים ומעונות-יום לפי החלוקה הזאת: יהודה, שומרון ועזה — 13; בקעת-הירדן — 4; קיבוצים חדשים — 4; מושבים ויישובים אחרים — 3.

2957. פגימת מבנים בעת בנייתם מסיבות פוליטיות

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בשבט התשמ"ז (15 בפברואר 1987):

בזמן האחרון היו שמועות על בנייה פגומה ולקריה הנעשית בזרזן על-ידי פועלים בני המיעוטים, שעושים זאת ממניעים פוליטיים.

מסופר על כמה מקרים של מסירת מבנים שמערכת האינסטלציה בהם היתה פגומה או משובשת וסחומה במזיד, וכן על פגמים אחרים בכנייה, שנעשו במזיד.

אבקש ממכבוד השר להשיבני:

1. האם הגיעו אליך תלונות בעניין, האם הן נבדקו, ומה הן תוצאות הבדיקה?

2. האם אין אפשרות להביא לפיקוח רציני על אתרי הבנייה?

3. האם אין מקום להביא לדין פלילי ואזרחי פועלי בנייה שעברו עבירות כאלה?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אכן התגלו מקרים מספר של חבלות באינסטלציה של בנייני מגורים במהלך בנייתם, ומקורם, קרוב לוודאי, בחבלה מכוונת של פועלי בניין ערבים, משרדי ער לנושא, והקבלנים עצמם מודעים לו ונוקטים אמצעי והירות כמידת היכולת.

עד כה לא נתפס ולא הועמד לדין שום פועל ערבי בגין מעשה זה.

חرف חומרת הנושא כשלעצמו, לא ידוע לנו על מצב שבו נגרם נזק לדיירים עצמם, והואיל ונוקי האינסטלציה מתוקנים לפני מסירת הבניין, במהלך הבדיקה של מכון התקנים, המתחייבת מתקנות התכנון והבנייה.

היו"ר ש' הלל:

מאחר שחבר הכנסת וירשובסקי "חזר בתשובה" וחזר לאולם לפני שאדוני סיים את מתן התשובות, אהיה אסיר תודה לו אם ישיב על השאלתא שלו, שאלתא מס' 2586.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:
(קורא את התשובה על שאלתא מס' 2586, ראה עמ' 1903.)

היו"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני השר, אני מודה לך על התשובה המפורטת. אני רק רציתי לדעת אם יש אינסטנציה אחרת שאפשר לערער כפניה, אם מסרב משרד הבינוי והשיכון לטפל בכפיה. האם בנהלים ובחקונות יש אפשרות לערער בפני אינסטנציה מחוץ למשרד?

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

יש ועדה עליונה ויש ועדה ציבורית, שהיא הוועדה שלפניה אפשר לערער, וחברים בה אישי ציבור.

היו"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מודה על הדברים. אין לי שום טענה לכבוד שר המשטרה. רובן המכריע של השאלות אינו נוגע לעניין פלילי, ועל כן, אני חושב שהיתה זו טעות להעביר את השאלות אשר הפנים אל שר המשטרה. אני אחזור עליה כשאילתא נוספת לשר הפנים.

היו"ר ש' הלל:

אני מציע שכך תנהג. אני הפניתי את השאלות כבקשתך, ובמוזכרות הממשלה העריכו שעיקרה של התשובה צריך להינתן על-ידי שר המשטרה. אם תמצא כמה שאלות שלא קיבלת עליהן תשובה, תוכל להציג שאילתא חדשה לשר הפנים.

דב שילנסקי (הליכוד):

על 90% מהשאלות לא קיבלתי תשובה.

2444. בריחת האנס דני כץ

חבר הכנסת כ' שליטא שאל את שר המשטרה ביום ח' כחשוון התשמ"ז (10 בנובמבר 1986):

האנס דני כץ הצליח לברוח ממתקן משטרה חייב מטבעו להיות שמור. בעת בריחתו של אנס קורס, שלמה חליווה, נרצחה חיילת.

אבקש לשאול את כבוד השר:

1. האם היה מחדל?

2. אם כן — אילו מסקנות מתכוון השר להסיק מחדל זה וכלפי מי?

3. כמה עלה, על-פי אומדן משוער, למשלם המסים המרדף אחרי האנס הנמלט?

שר המשטרה ח' ברילב:

1. התשובה חיובית, היה פגם בתפקוד.

2. הקצין הבודק המליץ להעמיד לדין משמעתי את האחראים. בימים אלה עומדים להיפתח ההליכים המשמעתיים נגדם.

3. דני כץ נלכד 22 שעות לאחר בריחתו. איתורו ולכידתו היו במסגרת פעולתה השוטפת של המשטרה, ולא ניתן לנקוב בסכום כסף מסוים שיוחד ללכידתו.

2610. אייפרסום הודעה לעיתונות מטעם המשטרה

חבר הכנסת מ' כהנא שאל את שר המשטרה ביום ט' בכסלו התשמ"ז (11 בדצמבר 1986):

השכרעון "המחנה החרדי" פרסם ב-12 בנובמבר 1986 את דברי דובר משטרת ישראל, שמהם עולה שהמשטרה לא פרסמה הודעה לעיתונות בדבר תפיסת חשוד בהצתת תחנת אוטובוס בירושלים.

אודה לך אם תשיב לי:

1. מדוע לא פורסם העניין?

2. האם ההוראה שלא לפרסם הודעה לעיתונות בעניין נבעה ממך?

3. אם לא — מי האחראי לאייפרסום הודעה לעיתונות?

שר המשטרה ח' ברילב:

1. העניין לא פורסם לפי החלטת דובר המחוז הדרומי של משטרת ישראל, ובין השיקולים השונים שהנחו אותו היו היות החשוד קטין והעובדה שלא נמצא כל קשר בינו לבין תופעת ההצתות של תחנות האוטובוס.

2. התשובה שלילית.

3. ההחלטה מה יפורסם ומה לא יפורסם נתונה בידי דובר המחוז, תוך התייעצות עם המפקדים הישירים הקשורים לאירוע ובהסכמת מפקד המחוז או המרחב. זה נעשה ביחס לכל ידיעה, וכך נעשה גם בעניין שבו עוסקת השאלתא.

2611. תלונות תושבי הרובע היהודי בעיר העתיקה

חבר הכנסת י' יוסף שאל את שר המשטרה ביום ט' בכסלו התשמ"ז (11 בדצמבר 1986):

בעיתון "המחנה החרדי" מצוטטים תושבי הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים, הקובלים על כך שעשרות תלונות שהגישו בעבר למשטרה על התנכלויות מצד ערבים לא טופלו כדבעי או שלא טופלו כלל. לדבריהם, התייחסות זו לא מסייעת לתחושת הביטחון של היהודים תושבי הרובע או המבקרים בו והיא אך גורמת לתסיסה.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם יש תלונות שהוגשו בדבר התנכלויות ולא טופלו?

2. כמה תלונות הוגשו בשנה האחרונה על-ידי יהודים שטענו כי התנכלו להם?

3. מה פעלה המשטרה עד כה כאשר למקרי התנכלות?

4. מה עושה המשטרה כדי להביא לרגיעה ביחסי יהודים-ערבים בעיר העתיקה?

תשובת שר המשטרה ח' ברילב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית.

2. בשנה האחרונה הוגשו בעיר העתיקה בירושלים 13 תלונות על-ידי יהודים שטענו שהתנכלו להם.

3-4. ככל מקרה שבו מוגשת תלונה למשטרה, היא מטופלת ונחקרת כמתחייב בחוק. משטרת ירושלים עורכת באורח שוטף סיורים בעיר. כן הוקמה מפקדה של מג"ב — משמר הגבול — המטפלת בנושא הביטחון השוטף בירושלים ככלל ובעיר העתיקה בפרט. יחידה זו פועלת כל שעות היממה במשימות שונות שמטרתן שמירת הרגיעה בירושלים.

2615. תלונות על התעללות מצד שוטרים

חבר הכנסת ד' ליבאי שאל את שר המשטרה ביום ט' בכסלו התשמ"ז (11 בדצמבר 1986):

א. ב-13 ביוני 1984 התלונן עורך-הדין משה אלמליח בפני מפקד המחוז הדרומי של המשטרה על שוטרים היכו את מר ד"ר (השם המלא מופיע במקור) ושחררו אותו לאחר מכן.

ב. ב-14 ביוני 1984 התלונן שוב עורך-הדין משה אלמליח בפני מפקד המחוז הדרומי כי שוטרים התעללו במר י"י.

ג. ב-28 בינואר 1985 התלונן עורך-הדין משה אלמליח בפניך נגד הקצין א"ר והשוטר ש"א מתחנת המשטרה באשרוד על שתקפו את החשוד ש"א והתעללו בו.

ד. ב-23 במאי 1985 התלונן שוב עורך-הדין משה אלמליח בפניך נגד השוטרים קב"א, ח"א, מ"א וס"ש על שתקפו וגרמו חבלות קשות למר ד"ב ולמר ש"מ.

כבוד שר המשטרה מתבקש להשיב:

1. האם הצליח לאתר את התלונות האמורות כלשכתו או אצל מפקד המחוז הדרומי?
2. האם כל אחת מהתלונות נחקרה?
3. מה היו תוצאות החקירה?
4. מה הם האמצעים שנקטו, אם בכלל, בכל אחד מהמקרים?

שר המשטרה ח' ברילב:

- 1-2. התשובה חיובית. כל התלונות אותרו ונחקרו.
- 3-4. בתלונה המתייחסת ל-13 ביוני 1984 — הוגשו כתבי אישום לבית-משפט השלום.

בתלונה המתייחסת ל-14 ביוני 1984 — המחלונן ביקש לבטל את תלונתו והומלץ בפני הפרקליטות לסגור את התיק. בתלונה המתייחסת ל-28 בינואר 1985 — בעקבות החלטת הפרקליטות הוחלט להעמיד לדין משמעתי את שלושת השוטרים. כתבי האישום לבית-הדין המשמעתי נמצאים בהכנה.

בתלונה המתייחסת ל-23 במאי 1985 — הוגשו כתבי אישום נגד שלושה שוטרים לבית-הדין המשמעתי. טרם הוחל בדיון.

2655. גיוס ערכים למשטרה

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר המשטרה כיום ט"ו בכסלו התשמ"ז (17 בדצמבר 1986):
כפי שפורסם באמצעי התקשורת, קיים מחסור בשוטרים ברחבי המדינה. צעירים ערכים, כמעט כולם בוגרי בחי"ספר תיכוניים או בעלי השכלה גבוהה ואקדמית, ביקשו להתגייס למשטרה, אולם מעטים מאוד זכו להתקבל.

עקב ירידה במספר הערכים שזוכים להתקבל לשירות אזרחי זה, אשר ככל הנראה אינו מחייב שירות בצה"ל, ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה הוא מספר השוטרים הערכים שגויסו למשטרה בשנתיים האחרונות?
2. האם מוכן משרד המשטרה להרחיב את המסגרת של גיוס צעירים ערכים למשטרה? אם כן — כיצד מתכוון המשרד לבצע זאת?

שר המשטרה ח' ברילב:

1. בשנתיים האחרונות גויסו למשטרת ישראל 26 שוטרים ערכים, מוסלמים ונוצרים. הם נקלטו כמגויסים שונים במשטרה, לפי הפירוט הבא: 17 מהם לסיור ולתנועה, 6 לזקיפיות, 2 שומרים ו-1 לתביעות.

2. מדיניות המשטרה היא לגייס אותם מועמדים העונים לדרישות הגיוס, ובכלל זה שירות בצה"ל. בסמכותו של ראש אכ"א — אגף כוח-אדם — במשטרה, לאשר גיוס של מועמד שאינו עונה על כל הדרישות. בנושא זה אין מדיניות כללית לגבי גיוס ערכים למשטרה. כל מקרה נבחן לגופו, בהתאם לנתוני המועמד ובהתאם לצורכי המשטרה, ואין מקום לדבר על הרחבה או על צמצום הכללים של גיוסים אלו. זה ההליך הקיים עתה ואין אני רואה כל סיבה או צורך לשנותו.

היור' ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (המערך):

א. בשנתיים האחרונות התקבלו למשטרה 26 שוטרים ערכים. האם כבוד השר אינו חושב שמספר זה משקף ירידה דרסטית בקליטת שוטרים ערכים בהשוואה לחקופה שלפני הקמת הממשלה הזאת ולפני שכבוד השר מילא את תפקיד שר המשטרה?

ב. האם החוק מחייב שירות בצבא כתנאי לקליטת שוטרים חדשים? אם לא, למה מנסים במשטרה לומר לכל צעיר ערכי שמנסה להתגייס למשטרה: לא שירתת שירות צבאי ולכן אינך יכול להתקבל?

שר המשטרה ח' ברילב:

26 ערכים, מוסלמים ונוצרים, שגויסו בשנתיים האחרונות זה ממוצע רבי-שנתי ולא חל כל שינוי בשנתיים האחרונות לעומת מה שהיה קיים קודם.

הקריטריון של שירות צבאי ללא דופי אינו מצוי בחוק, אבל הוא מצוי בנהלי המשטרה, והסיבה מוכנת מאלה. בוגר צה"ל מביא אתו מראש למשטרה חלק מהידע ששוטר חייב בו, כמו: משמעת בסיסית של מסגרת כזאת, תרגול סדר ושימוש בנשק קל. את כל הדברים הללו יודע בחור ששירת בצה"ל, ובחור שלא שירת בצה"ל אינו יודע אותם.

מאחר שאנחנו משתדלים שהמתגייסים — — —

היור' ש' הלל:

הוא לא בהכרח יודע. אולי הוא עשה את העניין של אימון בנשק וכיוצא בזה בחוץ-לארץ.

שר המשטרה ח' ברילב:

חזקה על בוגר צה"ל שידע את זה, והדבר יקל את האימונים של השוטר.

מעבר לכך יש כעיה של פיזור גיאוגרפי. אנחנו משתדלים באופן עקרוני ששוטרים ישרתו באזור מגוריהם. לכן, כאשר לפעמים, כמו ברגע זה, התקנים בצפון כמעט מלאים ולעומת זאת במרכז הארץ חסרים 20% — 30% מכוח-האדם, אנחנו לא יכולים לפתור את הבעיה באמצעות מגויסים מהצפון. הניסיון מראה שגם בחור צעיר, שעדיין אין לו משפחה, שבא מהצפון ואומר: אני מוכן לעבוד בתליאיב ולגור ב"בית השוטר" והכול יהיה בסדר, נושא כעבור כמה שנים אשה ומקים משפחה והוא כבר לא יכול להמשיך בסידור שהיה טוב לשנה-שנתיים.

על כן הפערים ככוח-האדם של המשטרה לא אומרים דבר, וכפי שאמרת, הכלל אומר: בוגר צה"ל. היוצא מן הכלל נוצר כאשר יש אדם מתאים, יש בו צורך, ושני הדברים הללו נפגשים.

עבד-אלוהב דראושה (המערך):

אני מבקש להעיר לכבוד השר: ההרגשה והנתונים גם יחד מראים על ירידה משמעותית בגיוס ערכים למשטרה, ושני הדברים האלה חשובים — גם ההרגשה וגם הנתונים.

שר המשטרה ח' ברילב:

אני דיברתי על נתונים, לא דיברתי על הרגשה.

עבד-אלוהב דראושה (המערך):

גם זה חשוב.

שר המשטרה ח' ברילב:

ייתכן שיש מי שמעוניין, על כספי נתונים מסוימים, ליצור הרגשה אחרת. אני מציע להפסיק בזה, ואני אעביר לך את הנתונים.

יצאה וכו': כ. משהמתקלים לא נענו לקריאת המשטרה להתפור — לפורם בכוח, כלומר באלות; ג. לפורם תוך שימוש ברימון גז מדמיע אחר. מפקד המשטרה במקום בחר, ובצדק, באפשרות השלישית, והתוצאות מרובות כעד עצמן.

3. אין כירי המשטרה נתונים סטטיסטיים כאשר לשימוש בגז מדמיע כמכנים סגורים.

4. לפי סעיף 154 לחוק העונשין, כנסיכות שבהן מתפרעים אינם שועים לאזהרות ואינם מתפזרים. לכל שוטר יש הסמכות לנקוט כל צעד סביר כדי לפזר את המתפרעים, ובכלל זה גם שימוש בגז מדמיע. בפועל משתללת המשטרה שהחלטה על פיזור התפרעות בגז מדמיע חתקבל על-ידי קצין בכיר, וכך היה גם במקרה זה, כשהחלטה נתקבלה על-ידי מפקד המרחב שדרגתו חתניצב.

2716. שימוש המשטרה בכוח ללא צורך

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר המשטרה כיום כי"ט בכסליו התשמ"ז (31 בדצמבר 1986):

נמסר לי כי במוצאי שבת, 6 בדצמבר 1986, נערכה בתל-אביב קבוצת אורחים למשמרת מחאה המתייחסת לאירועים שהתרחשו ימים ספורים לפני כן בבירדית. המשטרה אישרה משמרת שגודלה לא יעלה על 49 משתתפים. במוצאי שבת התכנסו האורחים כפינת הרחובות דיינגוף ובן-גוריון בתל-אביב. במקום מחינו עשרות שוטרים, שוטרי מג"ב, מכוניות עם זרנוקי מיים וציוד אחר לפיזור הפגנות. כעבור 10 דקות מרגע הגיעם למקום, פרצו לעברם השוטרים ואנשי מג"ב, כשהם מכים באלות ועוצרים 19 אורחים שנחשדו כמי שהתכוונו להשתתף בהפגנה כלתי חוקית.

לאחר פיזור ההפגנה, נותרה במקום קבוצת אורחים. ללא כל התראה החלו אנשים מג"ב להכות במשוחחים. שניים מן המשוחחים הוכו באופן קשה לאחר שנעצרו (ח"ס ור"כ — השמות המלאים מופיעים במקור). אחד מן השניים, ח"ס, הוכה כעורו נמצא בניידת על-ידי שוטרי מג"ב. האזרח הוכה לתחנת המשטרה כשהוא זכ רם וחבול. רק בשעות הלילה המאוחרות הובא המוכה לבית-החולים ושם קיבל טיפול ואישורים על המהלומות שספג. לפנות בוקר הוא הובא לבית-המעצר באבו-כביר, נלקחו ממנו האישורים הרפואיים מבית-החולים ולא הוחזרו לו.

שאלותי הן:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן — מדוע פיזרה המשטרה משמרת מחאה שאינה דורשת רישיון (על-פי פסיקת הבג"ץ) עוד בטרם ניתנה שהות למפגינים להוכיח כי מספרם נמוך מ-49?

3. האם במקרה זה היה שימוש סביר בכוח מצד המשטרה ומג"ב?

4. האם נערכה חקירה בעקבות תלונתו של מר ח"ס, ומה הן המסקנות?

שר המשטרה ח' ברילב:

1. הדברים אינם נכונים. ראשית, לא הייתה כל פנייה כחוק למשטרה לאישור ההפגנה. בשיחה טלפונית נאמר למארגנים שעליהם לפנות למשטרה; בהתאם לקבוצת כחוק, אך הם לא עשו זאת.

2. במקום האירוע התקהלו אנשים שהתכוונו לבצע תהלוכה לאורך רחוב דיינגוף, כך שדובר בהפגנה שאינה

2656. פרשת ויליאם נקש

חבר הכנסת מ' וירשובסקי שאל את שר המשטרה כיום ט"ו בכסליו התשמ"ז (17 בדצמבר 1986):

לפי הפרסומים בכלי התקשורת, נתפס ויליאם נקש על-ידי המשטרה בשל שור בארץ. כמו כן, הסתיי נקש את עברו הפלילי בעת שנכנס לישראל.

אבקש להשיבני:

1. האם חקרה המשטרה את העבירות הנ"ל?

2. האם החליטה המשטרה להגיש משפט נגדו? אם לא — מדוע?

שר המשטרה ח' ברילב:

1. התשובה חיובית. נפתחה חקירה נגד ויליאם נקש ושלושה אחרים כחשד לכיצוע העבירות הבאות: א. קשירת קשר לביצוע פשע; ב. החזקת נשק שלא כדין; ג. שימוש ברכב ללא רשות מהבעלים.

2. בתחילת ספטמבר 1985 נסתיימה החקירה והתיק הועבר לפרקליט המחוז. ההחלטה אם להעמיד אדם לדין אינה בידי המשטרה, כי אם בידי הפרקליטות. המשטרה ערכה הסכם עם נקש ועם עצור נוסף, ולפיו יבטול התיק נגדם תמורת מסירת מידע. הסכם זה נערך על דעת הפרקליטות. נגד שני השותפים האחרים הוגשו כתבי אישום.

2658. שימוש המשטרה בגז מדמיע באוניברסיטה העברית חבר הכנסת ר' כהן שאל את שר המשטרה כיום ט"ו בכסליו התשמ"ז (17 בדצמבר 1986):

כיום 7 בדצמבר 1986 הפעילה משטרת ירושלים רימוני גז מדמיע בין כותלי האוניברסיטה העברית כמבנה הקרוי "פרורם".

שאלותי הן:

1. מה היו שיקוליה של המשטרה ככניסה לתוך שטח הקמפוס, דבר שעד כה לא נעשה?

2. מדוע הפעילה המשטרה רימוני גז בתוך מבנה סגור לגמרי, הומה בסטודנטים?

3. האם מוכן השר למנות את המקרים שבהם השתמשה לאחרונה המשטרה בגז מדמיע בתוך מבנים סגורים, ומה הם השיקולים שהנחו את המפקדים בשטח?

4. מי הוא הדרג המחליט לגבי שימוש בגז מדמיע?

תשובת שר המשטרה ח' ברילב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי הנוהג הקיים בין האוניברסיטה ומשטרת ישראל, המשטרה נכנסת לקמפוס רק אם היא מוזמנת על-ידי אחד מחמשת בעלי התפקידים הבכירים באוניברסיטה. גם במקרה זה המשטרה נתבקשה, על-פי הזמנה בכתב, מסגן נשיא האוניברסיטה לפעול להשלטת הסדר ולסלק מסיגי גבול מתוך השטח הנקרא "פרורם", שבו התקיימה אספה כלתי חוקית של סטודנטים. לידיעתך, אין זו הפעם הראשונה שהמשטרה נכנסת לקמפוס לפי הזמנת שלטונת האוניברסיטה — ולא כפי שטענת בשאלתך.

2. משהזמנה המשטרה כחוק, עמדו לפנייה שלוש אפשרויות פעולה: א. לפעול כדוגמת משטרת המנדט במקרים דומים — להשהות את כוואה לזירה עד אשר המתפרעים יגמרו את החשבון — כלומר, שותים תה, מצטיידים, עורכים מסדר

2720. גורלן של תלונות שהוגשו למשטרה

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר המשטרה ביום כ"ט בכסליו
התשמ"ז (31 בדצמבר 1986):

ב-14 באפריל 1986, בעת מפגש של ישראלים ופלשתינים
בחברון, שאורגן על-ידי תנועת "שלום עכשיו", התפרעו
מתחילים ואנשי כהנא וחקפו כמה מן הישראלים שעשו דרכם
למקום המפגש. בין המוחקפים היו חברי הכנסה ואנשי ציבור.
כמי שנכח במקום והיה בין הישראלים שהותקפו אני יודע,
שההתרחשויות הללו הונצחו בתצלומים וכי רבים מן החוקפים
וזהו בו במקום כשמותיהם (כמו, לדוגמה, מר ברוך מרזל).

עורך השבועון "העולם הזה", חבר הכנסת לשעבר אורי
אבנרי, התבקש על-ידי אנשי מטה פיקוד מרכז שנכחו במקום
להתלונן במשטרה; ידוע לי שעשה כן, בסמוך למועד
ההתפרעויות, וכי מסר למשטרה (ברחוב הרכבת בתל-אביב)
עשרות תצלומים שבהם זיהה את המתפרעים. גם חברי הכנסת
שולמית אלוני ויוסי שריד הגישו תלונות במשטרה.

לפיכך הריני שואל:

1. מה עלה בגורלן של התלונות הללו, האם נפתחה
חקירה?

2. אם כן — מה העלו ממצאי החקירה?

3. האם הוגשו כתבי-אישום? אם כן — כמה כתבי-אישום
הוגשו ונגד מי?

4. אם התשובה על שאלה 3 שלילית, מדוע לא הוגשו
כתבי-אישום?

שר המשטרה ה' בר-לב:

1. התשובה חיובית.

2-4. חיק החקירה הועבר לתביעה המשטרתית במרחב
ירושלים לשם הכנת כתבי-אישום נגד כמה מן המעורבים
בפרשה.

2721. ביקורת הבג"ץ על שר המשטרה בעניין

מודחי שירות כתייהסוהר

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר המשטרה ביום כ"ט בכסליו
התשמ"ז (31 בדצמבר 1986):

פורסם שבג"ץ מתח ביקורת על שר המשטרה והחלטותיו
בעניין שלושת המודחים משירות כתייהסוהר.

אודה לך אם תשיב לי:

מה הן מסקנותיך בעקבות הערות הבג"ץ ומה היא תגובתך
עליהן?

תשובת שר המשטרה ה' בר-לב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לפני שאשיב על שאלותיך, ברצוני לצטט מתוך פסק-הדין
את העזרה העיקרית של הבג"ץ הנוגעת אלי. בעמוד 13 של
פסק-הדין קובע בג"ץ: "ניתן אישור להעברת העותרים
מתפקידיהם בלי לכרוך בשלב זה מה מקור אי-אמונו של
הנציב בהם וללא כל התייחסות לתלונות החוזרות של העותרים
נגד הנציב, אשר המנכ"ל עדכן בהם את השר זה מכבר, דבריהם
של העותרים אף לא נשמעו על-ידי השר בטרם הועברו
מתפקידיהם. רק לאחר מכן נעתר השר לשמוע מה בפיהם
וכתוצאה מכך הורה על בדיקת התלונות על-ידי המבקר".

מסקנתי בעקבות פסק-הדין: עד הבג"ץ סברתי, שאדם
העומד בראש מערכת היירוכית רשאי לבחור את עוזרו

חוקית, ולא מדובר במשמרת מחאה, שבה לפי החוק יש עד 50
אנשים, ואלה עומדים בלי רמקול, בלי דיבורים, עם שלטים. פה
היה עניין עם 100 אנשים ויותר שרצו לקיים תהלוכה.

3. במקום האירוע לא היו אמצעי עזר חריגים לפיזור
הפגנות, כגון מכונות עם זרנוקי מים וכולי, כנטען בשאילתא.
השוטרים לא פיזרו את המפגינים מייד אלא רק לאחר
שהמארגנים נדרשו לפזר אותם וניתן להם זמן סביר לכך,
ולאחר שהודע למתקבלים ברמקול שעליהם להתפזר. הוראות
הפיזור למפגינים ניתנו פעמיים, אך ללא הועיל.

4. 23 העצורים בפרשה נעצרו רק על חלקם בהפגנה
הכלתית חוקית, וכל הטענות על מעצר "משוחחים תמימים"
ללא התראה הן חסרות שחר. לגבי שני האנשים שהשאילתא
עוסקת בהם: כאשר הם נדרשו להתפזר הם החלו להתפרע,
לקלל את השוטרים ולהכות אותם. הכוח שהפעילו השוטרים
נגדם היה סביר לצורך ביצוע המעצר שלהם. אגב, אחד
השוטרים שהותקף על-ידם נזקק בעצמו לטיפול רפואי.

לגבי התעודות הרפואיות: העצור נלקח לטיפול רפואי
כיוזמת המשטרה, והיא שקיבלה מבית-החולים את האישורים
הרפואיים. אילו ביקש העצור היה מקבל מיידית העתקים
מהאישורים הללו, אך בלא בקשה מצדו לא מוטלת על
המשטרה כל חובה לתת לו מסמכים כאלה או אחרים.

לידיעתך, חבר הכנסת דדי צוקר: בתאריך 17 בדצמבר
1986 השכתי מעל כמה הכנסת על הצעה לסדר-היום של חבר
הכנסת תופיק טובי באותו נושא.

2719. חיפוש המשטרה בישיבות בעיר העתיקה

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את שר המשטרה ביום כ"ט בכסליו
התשמ"ז (31 בדצמבר 1986):

משטרת ירושלים ערכה חיפוש ביום שישי, י"ז בכסליו
התשמ"ז, 19 בדצמבר 1986, בסיוע משמר הגבול, בישיבות
"שוכו בנים" ו"התפוצות" בירושלים, בטענה שמידע מודיעיני
מצביע על נשק וחומרי חבלה בישיבות אלו. בחיפושים לא
נמצא כל נשק.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם המידע המודיעיני שבידי המשטרה אכן הצדיק
עריכת חיפוש בישיבות הנ"ל?

2. האם הצורך לכצע חיפוש הצדיק פקודות "להרים
ידיים" ולערון חיפושים על הגוף, כשהפנים לקיר והידיים
למעלה?

3. האם הנחיות לשוטרים דורשות יחס מתאים בעת ביצוע
חיפוש במוסדות דת?

שר המשטרה ה' בר-לב:

1. התשובה חיובית.

2. מהשאלה עולה, כאילו החיפוש נערך ניסח "סטורסיק
והאץ", ולא היא. האברכים לא נדרשו להרים ידיים כשפניהם
לקיר, אלא החיפוש נערך כאשר האברכים עומדים ליד שני
קירות הפרוזדור עם הפנים כלפי פנים. הם נתבקשו להרים
ידיהם רק בעת החיפוש על גופם.

3. הנחיות לגבי יחס מתאים מצד השוטרים בעת ביצוע
חיפוש קיימות בקשר לכל חיפוש שמבצעת המשטרה, ובכלל
זה כשמדובר במוסדות דת. במקרה שבו עוסקת השאילתא
הוקפד שהחיפוש ייעשה בדרך שקטה ומנומסת ובמינימום של
הפרעה. כמו כן, הוקפד שכלבי החיפוש לא ייכנסו לבית-
הכנסת אלא לחלק המגורים בלבד.

חבר הכנסת שריד, את הסיבה לכך שחקירה כזאת נמשכה שנה. מניסיוני הקצר יחסית בעניינים אלה אני יודע, שלעתים קרובות דברים שנראים מובנים מאליהם וברורים, נדרשת עבודה יסודית ביותר ושונה כדי להביא אותם לידי בשלות של ראיות שיעמדו במשפט. מכל מקום, אני אכרוק ואודיע לכם.

2765. בריחתו של אברך ממעצר בית

חבר הכנסת מ' וירשובסקי שאל את שר המשטרה כיום ה' בטבת התשמ"ז (6 בינואר 1987):

עקב בריחתו של אברך משיבת תולדות אהרן, שהיה נתון במעצר-בית לאחר שחרור בערבות, אבקש לשאול:

1. האם התנגדה המשטרה לשחרור האיש בערבות ולמעצר-הבית המוגבל שבו הושם?

2. האם שוקל השר אפשרות להגביר הפיקוח על פושעים כאשר מדובר בשורפי תחנות מוכרים, באופן שיוקשה עליהם להימלט מעונש?

שר המשטרה ה' בר-לב:

1. המשטרה לא התנגדה בעת הדיון בבית-המשפט לשחרורם של שני העצורים בעניין, בהגבלות שקבע בית-המשפט.

2. ראשית, אין מדובר בשורפי תחנות כי אם במשחיתי תחנות על-ידי ריסוס בצבע שחור. שנית, הטיפול בחשודים בהשחתת תחנות הינו כמו הטיפול בכל חשוד אחר ואין מקום להנהיג כללים אחרים לגביהם.

ככל מקרה, עמדת המשטרה בדיוני בית-המשפט על שחרור בערבות ניוונה משני שיקולים עיקריים: האחד, הצורך בפיקוח על חשוד ומניעת הימלטותו; והשני, הרצון למנוע מעצרי-שווא ולצמצם עד למינימום את המעצר של אדם שמעמדו עדיין כגור חשוד ואשמתו טרם הוכחה בבית-המשפט. שיקולים אלו הם שהנחו את המשטרה במקרה הנוכחי.

2798. חילול בית-כנסת בשכונת רמות-פולין בירושלים

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את שר המשטרה כיום י"א בטבת התשמ"ז (12 בינואר 1987):

בית-הכנסת "אוהל יוסף" בשכונת רמות-פולין בירושלים חולל ביום ה' י"ח בחשוון התשמ"ז, 20 בנובמבר 1986. ספרי קודש נקרעו, הושחתו ולוכלכו בצואה יחד עם פרוכת הבימה.

אודה לך אם תשיב לי:

1. מה העלתה חקירת המשטרה בנושא זה? והאם נעצרו חשודים במעשה?

2. כיצד פועלת המשטרה למניעת מקרים דומים בעתיד?

שר המשטרה ה' בר-לב:

1. עקב המקרה נפתח חיק פלילי בעבירה של עלבון דת. במהלך החקירה נחקרו שישה חשודים ונאספו ראיות מזירת האירוע, אך לא נעצר איש ומבצעי העבירה טרם נתגלו.

2. פעילות המשטרה בנושא מתמקדת בחקירת אירועים מרגע שנודע לה עליהם, במסגרת הפעילות השגרתית שלה.

היו"ר ש' הלל:

אני מבין שכבוד השר רוצה להשיב תשובה אחת אפיים על שתי השאלות: 2799 של חבר הכנסת דוד מגן ר-2800 של חבר הכנסת גרשון שפט. בבקשה, אדוני השר.

הקרובים — עוזר, דובר ומזכירה. ברגע שהנציב סויסה הודיע לי, שאבד אמונו בשלושה מעוזריו הקרובים נתתי את האישור להעברתם לתפקיד הולם אחר. בעקבות הבג"ץ אני למד, כי גם כאשר מדובר בעוזר הקרוב של ראש המערכת, אין להעבירו מתפקידו ללא ריאיון מוקדם אחר, וזאת אם ההעברה אינה מקובלת עליו.

2722. הפרות חוק וסדר על-ידי מתנחלים

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר המשטרה כיום כ"ט בכסלו התשמ"ז (31 בדצמבר 1986):

בעקבות כמה הפרות חוק וסדר חמורות על-ידי מתנחלים, ובחן: תקיפת חבר הכנסת יוסי שריד, התפרעות בבית-הכנסת ביריחו ותקיפת חיילי צה"ל בקבר-יוסף, אודה לשר אם ישיב:

1. האם נפתחה חקירה נגד החשודים בכל אחד ואחד מהאירועים הנזכרים?

2. אם לא — מדוע?

3. אם כן — מה היו תוצאות החקירה?

4. אם הוחלט לגבי אירועים אלה או מקצתם להעמיד חשודים לדין, האם הוגשו כתבי-אישום?

5. אם לא — מדוע? מתי יוגשו כתבי-האישום?

שר המשטרה ח' בר-לב:

1 — 2. התשובה חיובית. נפתחו חקירות בגין התפרעות במחסות ליד יריחו ובגין תקיפת חייל על-ידי קבר-יוסף בשכם והעלכת חייל אחר, וכן בעניין תקיפתו של חבר הכנסת יוסי שריד. בעניין בית-הכנסת ביריחו לא נמצא כל רישום המתייחס להתפרעות או להפרת סדר כנטען בשאלתא.

3 — 5. החקירות נסתיימו והחומר הועבר להכנת כתבי-אישום, פרט לחקירת תקיפת חבר הכנסת יוסי שריד, חקירה שהסתיימה וכבר הוגש כתבי-אישום.

היו"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, לגבי ההתפרעות בבית-הכנסת ביריחו, לפי מיטב ידיעתי — — נורתה אפילו ירייה כנגד המתפרעים. הדברים אלה פורסמו בכל כלי התקשורת, ולכן אני מבקש ממך לברוק את העניין פעם נוספת ולברוק אם יש מקום לפתוח בהליכים.

שנית, הייתי רוצה מהשר לברר מדוע חקירה, לפחות במקרה של חבר הכנסת יוסי שריד — שעל פניה היא די ברורה — נדרש הרבה זמן עד שמסיימים אותה ועד שמגישים כתבי-אישום.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה בדיוק שנה.

שר המשטרה ח' בר-לב:

לבקשה: אני מוכן בהחלט לברוק את זה, כי גם אני זוכר שקראתי על כך בעיתונים, אבל כשהוכנה התשובה לא נמצא בתחנת משטרת יריחו רישום מסודר בעניין. אני אחזור ואברוק את זה.

לשאלה השנייה — אינני יכול לענות אלא בכך. שאני בטוח שלא היתה פה שום סתבת מכוונת. אינני בקיא בתלונה, אינני בקיא בחקירה, ולכן איני רוצה ליירות מן המותן סתם תשובה. אני מוכן לברוק ולהביא לידיעת השואל, וגם לידיעת

העומד לרשות חברי הכנסת. הם אינם חייבים ככל נושא גם להגיש הצעת אי-אמון, גם הצעה לסדר-היום וגם, לשם קינוח, שאלתא. אבל מאחר שזו כבר הוגשה, אני מבקש מאדוני השר להשיב.

2807. עצרת תנועת "כך" בקריית-טבעון

חבר הכנסת מ' כהנא שאל את שר המשטרה ביום י"א בטבת התשמ"ז (12 בינואר 1987):

בחארץ 4 בדצמבר 1986 ערכה תנועת "כך" אספה כרשיון בקריית-טבעון. למרות התראות חוזרות מצד תנועת "כך", לא היתה המשטרה במקום ערוכה לבלום את ההתפרעות.

אודה לך אם תשיב לי:

1. מדוע לא הביאה המשטרה גדרות להפריד בין המתחנות?
2. האם כוח של 14 שוטרים מספיק כדי לעמוד מול כ-700 איש שבאו במגמה מוצהרת למנוע מחבר הכנסת כהנא לנאום?
3. מדוע לא הוצעה תגבורת עד כשעה לפני תחילת האספה, כשראו את ההתארגנות?
4. מדוע לא נעצרו אנשים שזרקו אבנים וכיצים על חבר הכנסת כהנא?
5. האם והותם של אלה ידועה למשטרה, האם משהו מהם נחקר?
6. האם האנשים שצוינו לעיל קיבלו היתר להפעלת רמקולי יד? אם לא — מדוע לא הותרם הרמקולים?
7. מפקד המשטרה במקום הורה לאנשיו לעזוב את השטח מייד לאחר סיום נאומו של כהנא, אף שההתנגשויות עדיין נמשכו — מדוע?

8. לאור האמור לעיל, נבקש את פרטי השוטרים שהשתתפו באירוע כדי שנוכל להגיש נגדם חביעה אזרחית כביט-המשפט.

שר המשטרה ח' בר-לב:

1. הטענה אינה נכונה. המשטרה השתמשה בגדרות שהפרידו ושימשו חוץ בין הקבוצות השונות.

2. הנתון אינו נכון. במקום נכחו 29 אנשי משטרה, וזהו כוח מספיק בהיקפו למשימה.

3. תגבורת לא הוצעה כי לא היה צורך בכך. הכוח שנכח במקום הספיק.

4. אבנים לא נזרקו, ביצים — כן. זורקי הביצים לא זוהו עקב החשכה.

5. כאמור, זהות זורקי הביצים לא ידועה. כתגרה שהתרחשה מאוחר יותר בין המתחנות נעצרו ונחקרו שישה מתפרעים — חמישה אנשי "כך" ואחד מבני הקיבוצים שהפגינו כנגד "כך".

6. באירוע לא היה שימוש כרמקולי יד אלא במשורקות — וזה מותר על-פי החוק.

7. הטענה אינה נכונה. כוח המשטרה עזב רק לאחר שחבר הכנסת כהנא עזב את המקום והנוכחים התפזרו.

8. אין ככוונתי למסור בפומבי את שמות השוטרים שהשתתפו באירוע. אם חבר הכנסת רוצה, הוא יכול לתבוע בתביעה אזרחית את המשטרה — בתוקף היותה המעביד של אותם שוטרים.

2799, 2800. מועדוני הימורים בבתי-מלון

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר המשטרה ביום י"א בטבת התשמ"ז (12 בינואר 1987):
אבקש לדעת:

מה הן הפעולות שנוקטת משטרת ישראל נוכח התופעה החדשה של הפעלת מועדוני הימורים בבתי-מלון שונים באזור השרון?

חבר הכנסת ג' שפט שאל את שר המשטרה ביום י"א בטבת התשמ"ז (12 בינואר 1987):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום 24 בנובמבר 1986 התפרסמה ידיעה שלפיה התקיימו במלון בהרצלייה משחקי הימורים במוצאי שבת.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם נכונה ידיעה זו?
 2. אם כן — מה בדעתך לעשות כדי לטפל בכעיה זו?
 3. האם יש עוד מקומות כארץ שידוע עליהם כי מתקיימים שם משחקי הימורים וקוינו?
- שר המשטרה ח' בר-לב:
- בידי המשטרה קיימות ידיעות על כמה בתי-מלון שבהם מתנהלים משחקי הימורים.

המשטרה, במסגרת פעילותה השוטפת, פועלת ותפעל גם בעתיד לטיפול במקומות הימורים, כמועד וכתנאים אשר יקבעו על-פי שיקולים מבצעיים. מטבע הדברים אין כאפשרותי לפרט יותר מכך ביחס לפעילות מבצעית של המשטרה או ביחס למידע המצוי בידה.

היורד ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שפט.

גרשון שפט (התחיה):

ארוני השר, רק בשבוע שעבר שמענו על עוד מקומות, נוסף על אלה שהזכרתי בשאלתא שלי לפני זמן מה. האם המשטרה נוקטת גם פעולות מנע בעניין זה?

שר המשטרה ח' בר-לב:

פעולת המנע בנושא הזה היא אולי במוכן של הרחעה. ברור שכל פעולה שעל פניה היא מוצדקת ומוכיחה שאומנם קיימת פעילות הימורים בלתי חוקית, יש בה משום הרחעה. אבל אי-אפשר כמובן לתפוס מראש מישהו שעלול אי-פעם לעסוק בזה.

גרשון שפט (התחיה):

אולי להזהיר בתי-מלון?

שר המשטרה ח' בר-לב:

אני חושב שעצם הפרסום של פעולות המשטרה, של התעניינות הציבור, של שאלות, כל אלה מביאים לידיעת כל בעל בית-מלון או מנהל בית-מלון, שעינו של "האח הגדול" פקוחה.

היורד ש' הלל:

אבקש משר המשטרה להשיב על שאלתא מס' 2807 של חבר הכנסת כהנא, אולם לפני שאאפשר לו לעשות זאת, אני רוצה לומר, שלאחרונה נפוץ מנהג שחברי הכנסת מגישים הצעה לסדר-היום, הצעה אי-אמון וליתר ביטחון גם שאלתא באותו נושא. זה מחייב את המשיבים לענות על אותו עניין כמה פעמים, לא משום שהדבר מתבקש אלא משום התפריט הרחב

שר המשטרה ח' ברילב:

מכיוון שחברת הכנסת אלוני איננה נמצאת כאן מסיבות אובייקטיביות, אני מוכן להשיב.

2851. אי-רישום אזרחות במרשם הפלילי במשטרה

חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את שר המשטרה ביום כ"א בטבת התשמ"ז (22 בינואר 1987):

בביקורה של ועדת החוקה, חוק ומשפט במטה הארצי של המשטרה הראו לחברי הוועדה את נוסח המרשם הפלילי, ומסתבר שהמשטרה מקפידה לרשום שייכות עדתית רתית, אך אין היא רושמת את אזרחותו של אדם בכלל (שום אזרחות).

שאלותי הן:

1. האם לצורך ביקורת הכניסה לישראל אין חשיבות ברישום האזרחות?

2. האם עבריינות פלילית, כלכלית וכיטונית בקרב אזרחיה הלא-יהודים של מדינת ישראל גבוהה יותר מאשר בקרב האזרחים היהודים, ואם כן — מה הם המספרים כאחוזים?

3. האין הגינות במדינת חוק מחייבת ציון האזרחות והאזרחות בלבד כדי למנוע דעות קדומות ולהבטיח שוויון לפני החוק?

שר המשטרה ח' ברילב:

1. התשובה שלילית. בכניסה לישראל נבדקת האזרחות על-פי הדרכון, ואין מסתמכים על הרישום במרשם הפלילי.

2. הנתונים הנתונים לשנת 1986: עבירות ביטחוניות — 68.10% מהעבריינים אינם יהודים, ו-31.9% הם יהודים. עבירות כלכליות — 29.8% מהעבריינים אינם יהודים, ו-70.2% הם יהודים. סך כל העבירות הפליליות: 32.1% מהעבריינים הם לא-יהודים ו-67.9% הם יהודים.

3. הרישום במשטרה כאשר לפרטיו האישיים של האזרח נעשה אך ורק לצרכים פנימיים, כדי להקל את עבודת המשטרה. אין לרישום שום משמעות מעבר לכך. הרישום מסייע למשטרה, אך אין הוא הקובע את אופי הפעילות ואת התייחסות המשטרה לאזרחים השונים. רישום לפי אזרחות בלבד — אין בו די לשם עבודה יעילה של המשטרה.

2853. הסם "קראק"

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את שר המשטרה ביום כ"א בטבת התשמ"ז (22 בינואר 1987):

העיתונות מדווחת בשבועות האחרונים, כי הסם הקטלני "קראק" הגיע לישראל.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם יש אמת בדיעה הנ"ל?

2. כמה מקרים של עישון סם ה"קראק" נתגלו עד כה בישראל?

3. האם התגלה הסם בקרב הנוער?

4. כיצד פועלת המשטרה על-מנת לבלום את כניסת הסם המסוכן לישראל?

תשובת שר המשטרה ח' ברילב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2849. התנגדות המשטרה למחיקת הסעיף "לאום" מתעודת הזהות

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר המשטרה ביום כ"א בטבת התשמ"ז (22 בינואר 1987):

נמסר כי הבעת את התנגדותך למחיקת הסעיף "לאום" מתעודת הזהות מטעמי ביטחון. מטעם המשטרה הוסבר, כי עם ביטול הסעיף תתקשה המשטרה בויהיו ערבים, וכי זאת הסיבה להתנגדותך.

לפיכך אבקש מהשר להשיב:

מה הן הסיבות להתנגדותך למחיקת הסעיף "לאום"?

שר המשטרה ח' ברילב:

אינני יודע מי מסר לשואל כי התנגדותי למחיקת סעיף "הלאום" מתעודת הזהות נובעת מטעמי ביטחון. מעולם לא אמרתי זאת.

התנגדותי נובעת מטעמים עקרוניים.

2850. תקינות המשטרה פעולות ודברי הסתה

חבר הכנסת מ' כהנא שאל את שר המשטרה ביום כ"א בטבת התשמ"ז (22 בינואר 1987):

לאור החלטת המשטרה לחקור את חבר הכנסת מ' כהנא לאחר שאמר בריאיון לטלוויזיה, שאם הממשלה לא תשמור על החיים של אזרחיה היהודים ישמח אם הם יגנו על עצמם, אודה לך אם תשיב לי:

1. האם פתחה המשטרה בחקירה נגד חבר הכנסת ותד, שאמר שאם ממשלת ישראל לא תשמור על הערכים הנמצאים בירושלים, הוא יבקש לשלוח כוח בין-לאומי לעשות זאת במקום ממשלת ישראל — דבר שיפגע בריבונות המדינה?

2. האם נחקר המופתי הירושלמי אל-עלמי, שכתאריך 8 באוקטובר 1986, בכנס משפחות של מחבלים היושבים בכלא בארץ, קרא לטרוריסטים אלה "לוחמי חופש חפים מעוון"?

3. האם נחקרו ראשי "יש גבול" בעקבות כרוזים שהפיצו ביחידות צה"ל, המעודדים סרבנות?

4. האם נחקר חבר הכנסת תופיק זיאד, שאמר בסיוור בארצות-הברית (דבריו צוטטו ככל העיתונים) שישראל היא הטרוריסטית הגדולה כמזרח התיכון?

5. האם נחקר חנא סיניורה, עורך עיתון "אל-פאג'ר", שאמר שהוא תומך בפגיעות אש"ף נגד חיילי צה"ל?

6. על כל האירועים הנ"ל הגשתי תלונות במשטרה. האם נחקרו? ואם לא — מדוע?

שר המשטרה ח' ברילב:

1, 2, 4, 5, 6. בכל האירועים הללו רוכז החומר והועבר לעיונו של קצין החקירות במטה המחוז הדרומי. העניין נמצא בכריקה.

3. התשובה חיובית. נפתח תיק — החקירה נסתיימה והחומר הועבר לפרקליטות.

היור' ש' הלל:

אני מבקש משר המשטרה להשיב על שאלתא 2851 של חברת הכנסת שולמית אלוני.

חברי הכנסת, אתם יודעים שחברת הכנסת אלוני חולה. בשמכם, אני שולח לה איחולי החלמה שלמה ומהירה, ואני מקווה שהיא תחלים במהירות ותשוב לכאן בשלום.

האם אדוני רוצה להעביר את התשובה לפרוטוקול?

4. האם נכדקה האפשרות שפריצה זו נעשתה על-ידי גורמים אשר תופעת החזרה בתשובה היא לצנינים בעיניהם?
5. האם נחקרו ראשי "ארגון הורים נגד חזרה בתשובה" אשר לאחרונה פועלים נגד החזרה בתשובה?

תשובת שר המשטרה ח' ברילב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.
2. החקירה לא העלתה דבר.

3—5. המתלונן חושד בארגון "הורים נגד חזרה בתשובה" אך אין לכך כל ביסוס עובדתי. זהו רק חשד כללי וערטילאי ולכן המשטרה לא מצאה לנכון לחקור חברים בארגון זה.

2975. ריאיון כתבת "העולם הזה" עם דמיאניוק

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר המשטרה כיום ט"ז בשבט התשמ"ז (15 בפברואר 1987):

בעבר העברתי אליך פנייה על דעת חברי ועדת הפנים ואיכות הסביבה, שהתקבלה פה-אחד, שתעביר למבקר המשטרה את בדיקת פרשת הריאיון של כתבת "העולם הזה", הגברת דפנה ברק, עם דמיאניוק, בין היתר כדי שהממצאים לא יהיו נגזעים כחשד כשימצאו הם על-ידי פקידים הכפופים לשר. לא נענית לפנייה ומסרת פעמיים את הבדיקה לכפופים אליך ולא למבקר המשטרה.

שאלותי לכבוד השר הן:

1. איך מתיישבים הממצאים של הכפופים אליך, שלפיהם דפנה ברק לא נפגשה עם דמיאניוק, עם הידיעה שקראתי בעיתון "חדשות" מיום 27 בנובמבר 1986, שלפיה דמיאניוק, כשראה את דפנה ברק בבית-המשפט המחוזי בירושלים, קרא בשמה, וכשהחקרה הורה לה על מה שעשתה למענו?

2. האם לאור ידיעה זו ככוונתך למסור את נושא הריאיון הנזכר לעיל לבדיקה מחודשת למבקר המשטרה?

שר המשטרה ח' ברילב:

1. את השאלה כדאי להפנות לעציר ג'ון דמיאניוק. ייתכן שהוא קרא את הדברים בכתבה בעיתון, ואולי שמע על כך מעורך-דינו. הבדיקה בשב"ס העלתה, שהריאיון האמור לא התקיים.

2. התשובה שלילית.

היו"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני ראיתי הבוקר שכבוד שר המשטרה נכח באולם משפט המרצח דמיאניוק, ואני רוצה להגיד לו "ישיר כוח" על כך. ודאי אשאל: מדוע אתה אומר "ישיר כוח" לשר שבא לישיבה של בית-המשפט? ובכן, פרט לשר נסים ולשר ברילב לא ראיתי באולם המשפט שום שר, ואני יושב שם כמעט בכל יום מספר רב של שעות, ככל האפשר, וגם חברי כנסת רבים לא ראיתי שם. אני חושב שלא לה שאוב מגיע "ישיר כוח", וכדאי ששרים נוספים וחברי כנסת נוספים יבואו גם הם ויהיו נוכחים שם.

אשר לשאלתך, ביום שני לפני שבוע, היום הראשון של המשפט, ראיתי את המרצח דמיאניוק עושה סימנים לדפנה ברק, מפאת גועל-לפש שאני חש כלפי האיש הזה, לא אגיד אילו סימנים, אבל אלה היו סימנים של היכרות. על-ידי ישב

2. אין בידי המשטרה נתונים מדויקים, אך באחרונה נתקלו שוטרים בכמה מקרים שבהם ניתן להעריך שהסם שנצרך היה "קראק".

3. כשלב זה אין בידי המשטרה הוכחות שהסם נמצא גם בשימוש בני נוער.

4. המשטרה פועלת בכמה מישורים בעת ובעונה אחת: א. מתן עדיפות לטיפול בסמים על-ידי יחידות הבילוש והמודיעין; ב. פעילות נגד יבואני הסם, סוחריו וצרכניו בכל הרמות; ג. שיתוף פעולה הדוק עם משטרות ככל העולם לשם טיפול וענישה של בלדרי סמים וממני הסחר הבין-לאומי בסמים.

הטיפול המשטרתי הינו רק פן אחד. ללא טיפול משלים במישור החינוכי, המניעתי והשיקומי, האפשרות להתמודד עם התופעה מוגבלת.

2912. ידיעה על חיפוש בביתו של תלמיד ישיבה

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את שר המשטרה ביום כ"ז בטבת התשמ"ז (28 בינואר 1987):

בעיתון "המודיע" מיום י"ט בטבת התשמ"ז, 20 פיגוראר 1987, פורסם כי המשטרה מתנכלת לתלמידי ישיבת "שובו בני", וכאחד המקרים בוצע חיפוש בשעת לילה מאוחרת בביתו של אחד מתלמידי הישיבה, המתגורר בשכונת מאה-שערים, תוך איזמים ודברים בוטים של השוטרים המתפשטים כלפי בני הבית.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם הדברים שהתפרסמו בכתבה נכונים?

2. אם כן — האם יש כדעתך לנקוט צעדים נגד השוטרים שפעלו בניגוד לחוק ולהנחות שוטרים באשר לדרך שבה על המשטרה לפעול במקרים כאלה?

3. אם לא — כיצד מסבירה משטרת ירושלים את התלונות החוזרות ונשנות של תלמידי "שובו בני" המתפרסמות בכתבה?

שר המשטרה ח' ברילב:

1—2. העניין נמצא בבדיקה לאחר שנפתח תיק. אמיתות הטענות והצעדים שיש לנקוט, אם בכלל, יתבררו בתום הבדיקה. ראוי לציין שהחיפושים בביתו של תלמיד הישיבה בוצעו על-פי צו של בית-משפט.

3. על טענות כלליות ולא מפורטות קשה מאוד למשטרה להשיב. אני מציע לתלמידי הישיבה, אם תלונותיהם מבוססות על עובדות, שיגישו תלונות במשטרה, ותפתח חקירה.

2913. תלונת ארגון "נעשה ונשמע"

חבר הכנסת ש' בן-שלמה שאל את שר המשטרה ביום כ"ז בטבת התשמ"ז (28 בינואר 1987):

מנהלי ארגון "נעשה ונשמע" כתל-אביב התלוננו על פריצה שהיתה במשרדי הארגון בשדרות לוטשילד כתל-אביב. כפריצה זו לא נגנבו חפצים יקרי ערך שהיו מצויים שם, ונראה כי מטרת הפורצים היתה לעיין במסמכים או לצלמם.

בהקשר זה אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם המשטרה חוקרת מקרה זה?

2. אם כן — מה העלתה חקירה זו?

3. האם יש השערות באשר לזהות מבצעי הפשע?

היו"ר ש' הלל:

תודה. אני מודה מאוד לשר המשטרה על תשובותיו על כל השאלות. האם סגן השר רוני מילוא רוצה להשיב עכשיו?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אם אדוני יאפשר לי.

היו"ר ש' הלל:

בבקשה. סגן השר רוני מילוא העביר לי פתק, שהיתה איי-הבנה, כרגיל במקרים אלה, ובעטייה הוא התאחר.

אבקש מכבוד סגן השר להשיב על שאלתא מס' 2401 של חבר הכנסת מאיר כהן אבידב. לצערנו, גם הוא חולה. גם לו אני רוצה לשלוח בשם כולנו ברכת החלמה מהירה. אני מקווה שהוא יחלים מההתקף שהוא נתון בו.

2410. בנייה לאחוקית באזור ירושלים

חבר הכנסת מ' כהן אבידב שאל את שר הפנים ביום י"ט באב התשמ"ז (24 באוגוסט 1986):

בשאלתא מספר 2311, שהוגשה ביום 16 ביולי 1986, לא צוין הגוש, בטעות. אני חוזר על השאלתא עם הפרטים הנוספים.

נמסר לי כי על החלקות 63, 64, 102 כגוש 30144 באזור ירושלים הוקמו בניינים ללא רשיון.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. כבעלות מי רשומות החלקות הנ"ל?
2. האם אכן הוקמו בניינים על החלקות הנ"ל או על חלקן?
3. אם התשובה על שאלה 2 חיובית, האם הוצאו רשיונות בנייה מתאימים?
4. האם הבנייה בוצעה בהתאם לרשיונות הבנייה?
5. מה הוא שטח הבנייה על-פי רשיון הבנייה, ומה הוא שטח הבנייה בפועל?

6. אם הבנייה כולה או חלקה בוצעה ללא רשיון מתאים מהרשות המוסמכת, אילו צעדים ננקטו למנוע את הבנייה ללא רשיון, ומה הם הצעדים שיינקטו כדי להרוס את הבנייה, שנבנתה בניגוד לחוק?

תשובת סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כבעלות פרטית.
2. בחלקה 64 כגוש 30144 הוקם מבנה לא חוקי.
3. שלילי, כאמור, המבנה הוא בלתי חוקי.
4. שלילי.
5. כאמור, המבנה בלתי חוקי.
6. התלונה על הבנייה בחלקה 64 שבגוש 30144 נבדקה על-ידי העירייה ונמצאה מצדקת. החומר לחביעה משפטית הוגש לטיפול היועץ המשפטי לעירייה, להגשת תלונה.

2860. טיפוח 800 דונם מהכפר מגיד-אל-כרם

חבר הכנסת ת' טובי שאל את שר הפנים ביום כ"א בטבת התשמ"ז (22 בינואר 1987):

משרד הפנים החליט לאחזרנה לספת 800 דונם משטח הכפר מגיד-אל-כרם לשני היישובים צורית וגילון, הנמצאים בדרום-מערב הכפר מגיד-אל-כרם.

עוד חבר כנסת, ורציתי להיות בטוח שאיני טועה. אמרתי: מה הוא עושה את הסימנים האלה? אתה שם לב? כן — הוא אמר לי — הוא עושה סימנים של היכרות עם דפנה ברק. ראינו פשוט סימני היכרות בינו לבין דפנה ברק. הרי אין זה כתב, האם בעקבות זה יהיה כבוד השר מוכן לבקש לכדוק נקודה זו שנית, כי חשוב לדעת איך נוצר מצב, שניתן למרצח הזה פתחון-פה באמצעות העיתונות?

שר המשטרה ח' בר-לב:

לא, אין לי כל כוונה לעסוק בדברים בטלים. התקיימו שתי חקירות, והתמונה ברורה כשמש: לא התקיים ריאיון פנים אל פנים בין החשוד דמיאניוק לבין הכתבת דפנה ברק, אלא ריאיון עקיף, כלומר, הכתבת העבירה שאלות למנהל בית-הסוהר, והוא נתבקש לשאול את דמיאניוק ולהעביר את התשובות. מנהל בית-הסוהר "פברק" את התשובות, כלומר, הוא לא הלך לדמיאניוק ושאל: רוצים לדאיינ אותך, ורוצים לדעת מה אתה אומר, אלא "פברק" ונתן את תשובותיו לגברת הזאת, והיא פרסמה אותן כתשובותיו של דמיאניוק.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ה"מפברק" עדיין בתפקידו?

שר המשטרה ח' בר-לב:

הוא בתפקידו, כרם, גם נגדו יש חקירה, יש תיק, יש המלצות היועץ המשפטי של שירות בתי-הסוהר, ויפעלו בהתאם.

יאיר צבן (מפ"ם):
יש פרס?

שר המשטרה ח' בר-לב:

חבר הכנסת יאיר צבן, כשאתה תהיה נציב שירות בתי-הסוהר, אולי תיתן לו פרס.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני שמעתי שעל דברים פחותים מזה מושעה עובד מדינה בזמן חקירה, ואילו הוא ממשיך להיות מנהל בית-הסוהר.

שר המשטרה ח' בר-לב:

אני יודע מה אתה שמעת. אני יודע מה שהיה, אני יודע שיש נהלים ונעשית בדיקה והחומר מועבר ליועץ משפטי, והוא הממליץ. זה הנהל. יכול להיות שבמקום אחר קיים נוהל אחר. אני אחראי למקום אחר, אני אחראי למקום הזה.

מלבד זה, הגברת ברק ביקשה מעורך-הדין של דמיאניוק לשאול אותו שאלות ולקבל תשובות, ואם תקרא את הריאיון תראה שמהנוסח שלו עולה שלא היה זה ריאיון רגיל: שאלה, תשובה.

נוסף על כך, בחקירה שלנו נשאל גם דמיאניוק, ודרכה נודע לו שנכתבה הכתבה הזאת, ומנהלים חקירה בעקבותיה. בחקירה הוא התבקש, למשל, לזהות תמונות של כמה גברות. יכול להיות שמתוך זיהוי זה הוא למד שזו הגברת. מעורך-דינו הוא שמע על הכתבה, ובעיניו ובעיני עורך-דינו היא שיחקה לטובתו. הציגה אותו בצורה אנושית וכן הלאה, ואני מניח שכאשר הוא ראה אותה בבית-המשפט, הוא אמר לה: תודה, או קד לה קידה. אינני יודע.

מכל מקום, אין כל סיבה לערוך עוד חקירה. היו שתי בדיקות, ואני בטוח שהן הגיעו לחקר האמת. דרך אגב, הרברים פורסמו. הגברת דפנה ברק אינה תוכעת לדין את שירות בתי-הסוהר או אותי על הוצאת דיבה, על כך שהיא טענה שהיה ריאיון ולמעשה לא היה ריאיון. איני יודע אם זו ראייה, הוכחה או חיזוק. מכל מקום ברור לי שבחקירה התבררה התמונה לגמרי, וריאיון פנים אל פנים לא היה. תודה.

5. מה בדעת השר לעשות כדי להביא לשיפור המצב בכפר, ובמיוחד לסלילת הכבישים?

חבר הכנסת ז' עטשי שאל את שר הפנים ביום כ"א בטבת התשמ"ו (22 בינואר 1987):

הכפר טייבה שוכן בעמק עפולה. תושבי הכפר משלמים מסים עירוניים למועצה האזורית גלבוע וממלאים את חובותיהם בכל עניין ודבר.

ואולם, ביקור בכפר מוכיח שהכבישים הפנימיים שבו הרוסים ומעולם לא נסללו, ויתר השירותים המוניציפליים ניתנים במידה פחותה מזו הניתנת ליישובים יהודיים סמוכים, השייכים לאותה מועצה אזורית.

שאלותי:

1. האם דברים אלה ידועים לכבוד השר?

2. מדוע לא נותנת המועצה שירותים ביחס שווה למסים שהיא גובה?

3. מה יעשה משרדך כדי לסלול את רשת הכבישים הפנימיים?

4. האם הוצע, אושר או ניתן תקציב לסלילת הכבישים ולא נעשה בו שימוש?

5. מה יש בדעת השר לעשות כדי להביא לשיפור המצב העגום בכפר, ובמיוחד בעניין סלילת הכבישים?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
1. חיובי.

2. גביית המסים השוטפת לא נועדה לפיתוח תשתית וכבישים. לסלילת כבישים מוקצים סכומים מיוחדים, שחלקם מקורו בגבייה מהתושבים על פי חוקי העזר הקיימים וחלקם מקורו בתקציבים חיצוניים.

3. משרד הפנים מודע לבעיית המחסור בתשתיות, והוא אף הציג את הנושא כדי למצוא מימון מיוחד לפיתוח בכפרים הערבים אשר בתחומי המועצות האזוריות. לצערי, עדיין לא נמצאו הפתרונות והמקורות למימון. למרות זאת, הקצה משרד הפנים סכומים מיוחדים מסעיפי הרזרבות הפנימיות, אך כרוך שפתרון זה חלקי ומגובל.

בשנה שעברה, סללה המועצה האזורית גלבוע, בסיוע משרד הפנים, כביש גישה לכפר טייבה, סיפקה מכלי אשפה לכפרים סנדלה ומוקיבלה והיא מטפלת בהכנת תוכניות מתאר לכל הכפרים שבתחומה.

4. לא ירוע לי על תופעות כאלה.

5. אני מפנה את השואל לתשובתי על שאלה מס' 3.

2862. המשך העסקת עובד בכיר שהורשע

חבר הכנסת ד' דנינו שאל את שר הפנים ביום כ"א בטבת התשמ"ו (22 בינואר 1987):

ביום 4 בינואר 1987 פורסם ב"דיעות אחרונות", כי עובד בכיר בעיריית חיפה שהורשע פעמיים בגין עבירות שוחר הועלה בדרגה. העירייה החליטה שלא להשעות את אברהם מאירי שהואשם בשוחד שחקן כדורגל. נימוקו של ראש העירייה: "עד שהאיש לא יורשע, בשלישית, הוא ימשיך בעבודתו".

אבקש מכבוד השר להשיבני:

1. האם נכונים הדברים האלה?

2. מה יש בדעת השר לעשות כדי למנוע זאת?

הנני שואל את כבוד השר:

1. מדוע נלקחו 800 דונם משטח שיפוט הכפר מג'דאל-כרום?

2. האם מוכן כבוד השר להורות על ביטול הצו הנ"ל?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

1. האמור בשאלתך אינו מדויק. שטחיהם של היישובים צורית וגילון לא ניטלו משום מועצה.

2. אם בקשת השואל היא להורות על ביטול צו ההקמה ליישוב משגב, תשובתי שלילית.

היור"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חופיק טובי.

חופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

עובדה היא, שמשטח שיפוט של המועצה המקומית מג'דאל-כרום הוצאו 800 דונם וסופחו לשני היישובים החדשים שהוקמו. זו עובדה. מה דעת השר עליה, במיוחד נוכח התהליך, שאנו עדים לו בכמה רשויות מקומיות ערביות, באום אל-פחם, בטייבה ובמקומות אחרים, שמקצצים בשטח השיפוט המקומי של המועצות הערביות? האם זהו קו מנחה במשרד הפנים כיום?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

חבר הכנסת טובי, אני חוזר על כך, שלפי הנתונים של משרד הפנים שטחיהם של היישובים צורית וגילון לא נלקחו משום מועצה. לכן, הם גם לא נלקחו מהכפר מג'דאל-כרום.

היור"ר ש' הלל:

תודה. אבקש מכבוד סגן השר להשיב על שאלתך מס' 2861, מאת חבר הכנסת זידן עטשי.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

ברשות היושב ראש, אשיב על שאילתך מס' 2861 ומס' 2864 גם יחד. אלה שאלות כמעט זהות.

היור"ר ש' הלל:

תשובה אחת אפייים. בבקשה.

2861, 2864. יחס מפלה ליישוב תמרה מצד המועצה האזורית גלבוע

חבר הכנסת ז' עטשי שאל את שר הפנים ביום כ"א בטבת התשמ"ו (22 בינואר 1987):

תושבי הכפר תמרה שבעמק עפולה משלמים מסים מוניציפליים למועצה אזורית גלבוע וממלאים את כל חובותיהם. ואולם, ביקור בכפר מוכיח שתשתית הכבישים האלמנטרית שבו אינה משביעה רצון. הכבישים הפנימיים משובשים והרוסים ומעולם לא תוקנו. מצב זה עלול להגדיל את מספר תאונות הדרכים. רמת יתר השירותים המוניציפליים פחותה מזו הניתנת ליישובים יהודיים סמוכים, השייכים לאותה מועצה אזורית.

אבקש להשיבני:

1. האם הדברים האלה ידועים לשר?

2. מדוע לא נותנת המועצה האזורית גלבוע שירותים ביחס שווה למסים שהיא גובה?

3. מה יעשה משרדך כדי לסלול את רשת הכבישים הפנימיים?

4. האם הוצע תקציב לסלילת הכבישים, או אושר, או ניתן ולא נעשה בו שימוש?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
כלכל, הקמת בתי-קברות ותחזוקתם הם בתחום הטיפול של משרד הדתות והרשויות המקומיות.

הנושא של תכנון בתי-העלמין מטופל במסגרת התוכנית הארצית לבתי-עלמין, תמא/19, אשר תוגש בקרוב לאישור הממשלה. במסגרת תוכנית זו נכללו סעיפים המבטיחים אספקת צורכי קבורה של כל בני העדות והדתות.

2869. היתרי בנייה לכפר דליית-אל-כרמל

חבר הכנסת ת' זיגד שאל את שר הפנים ביום כ"א בטבת התשמ"ז (22 בינואר 1987):

עשרות מתושבי הכפר דליית-אל-כרמל פנו בעצומה למנכ"ל משרד הפנים ותבעו ממנו לאשר את תוכנית המתאר לכפר, וכן לתת היתרי בנייה לבתים שבעליהם נאלצו לבנות אותם ללא רשיונות.

הגני שואל את כבוד השר:

1. מדוע טרם אושרה תוכנית המתאר המפורטת של הכפר דליית-אל-כרמל, הגם שהוגשה בשנות ה-60? והאם מוכן השר לפעול לאישור התוכנית הנ"ל בהקדם האפשרי?

2. האם מוכן השר לפעול למען היתרי בנייה לבתים שבעליהם בנו ללא רשיונות בנייה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

1. תוכנית המתאר של דליית-אל-כרמל אושרה זה כבר, לאחר שעברה שינויים רבים. דבר האישור פורסם בילקוט הפרסומים מיום 20 באפריל 1978. מאז 1982 הוכנו ואף אושרו כמה תוכניות מפורטות, אשר באו לגרום להקלת מצוקת הבנייה בכפר.

2. אין באפשרות השר או רשויות התכנון לתת היתרי בנייה שלא במסגרת תוכניות המתאר והתוכניות המפורטות כפי שאושרו בחוק.

היו"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת תופיק זיגד.

תופיק זיגד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוריון):

נדוע לי היום, שבאותו אזור, כלומר באזור חיפה, נשלחו הודעות לכמה בתים בזכידאת שהשלטונות עומדים להרוס אותם ביום ראשון הקרוב. אני מבקש מכבוד סגן השר לומר, האם הוא מודע לעניין הזה, כלומר, האם דבר קיומן של ההודעות האלה נכון, והאם סגן השר יודע אם הדבר נעשה לפי המלצות ועדת-מרקוביץ או מחוץ להמלצות ועדת-מרקוביץ. האם סגן השר מוכן לברוק את העניין ולמנוע את הריסת הבתים האלה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אני אבדוק את הדברים שנאמרו כאן. עם זה, אני רוצה להדגיש, שבינתיים לא מתבצעות הריסות גם על-פי המלצות דוח ועדת-מרקוביץ עד אשר הדוח הזה ילובן בוועדת השרים ויחלט על דרכי ביצועו.

עם זאת, כאשר יש צווי הריסה, ואין רבים כאלה, שיש לגביהם תאריך מחייב להריסה ואין אפשרות לדחות את התאריך הזה, אזי אנחנו נכצע את הצווים. מדובר על צווים בודדים. אני אבדוק האם אכן מה שמדובר כאן נכלל באותה מסגרת.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אברהם המאירי, חבר מועצת עיריית חיפה, השעה את עצמו מפעילות ציבורית במועצת העיר ומכל פעילות מטעמה ככל הגופים והוועדות שבהן, בידעת מועצת העירייה, ועד אשר יתברר ערעורו בערכאה העליונה. הערעור בבית-המשפט עדיין תלוי ועומד.

1 — 2. עם קבלת החלטת בית-המשפט העליון ישקול משרד הפנים אם להתערב בעניין.

2865. תנאי פרישה חריגים לראש עיריית קריית-גת לשעבר חבר הכנסת י' סלץ שאל את שר הפנים ביום כ"א בטבת התשמ"ז (22 בינואר 1987):

בעיתון "הארץ" מיום ב', 22 בדצמבר 1986, פורסמה כתבה על תנאי הפרישה החריגים שאמור לקבל ראש עיריית קריית-גת לשעבר. כמו כן, צוינה בכתבה מכירת רכב לנ"ל וכי בינתיים שולמה לנ"ל מקדמה בסך 15,000 שקל.

אבקש ממכבוד השר להשיבני:

האם ככוונת השר לאשר במקרה זה או אחר תנאי פרישה, לרבות מכירת רכב, מעבר לקבוע בחוק?

תשובת סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אין ככוונת משרד הפנים לאשר בשום מקרה תנאי פרישה שאינם תואמים את החוק.

2866. בית שטרן ברחוב ממילא בירושלים

חבר הכנסת ג' שפט שאל את שר הפנים ביום כ"א בטבת התשמ"ז (22 בינואר 1987):

בבית משפחת שטרן בירושלים כרח' ממילא התארח ד"ר הרצל בביקורו בארץ בשנת 1898.

אודה לך אם תשיב לי:

האם יורה השר לבטל את צו ההפקעה של הבית כדי שהמקום יישמר?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

צו ההפקעה על הבית שבו התארח ד"ר בנימין זאב הרצל בביקורו בארץ בשנת 1898 מקורו בפקודת הקרקעות, רכישה לצורכי ציבור, 1943, אשר כסמכותו של שר האוצר. מאחר שכך, אין כסמכותי לבטל צו הפקעה זה.

מעבר לזאת, הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה במחוז ירושלים, באישורה את תוכנית 2909 ממילא — אזור מסחרי, החליטה לשמר את בניין משפחת שטרן ואת חדרו של ד"ר הרצל הנמצא בבניין זה.

2867. תנאי קבורה לתושבים לא-יהודים בארץ

חבר הכנסת י' ארצי שאל את שר הפנים ביום כ"א בטבת התשמ"ז (22 בינואר 1987):

בארץ מצויים כ-250 וייטנמים שהורשו להתיישב בישראל. יש בהם נוצרים, בודהיסטים, קונפוציוניסטים ואחרים. רובם התאקלמו בישראל, בלי להתגייר.

אודה לך אם תשיבני:

מה עושה נוסד הפנים כדי להבטיח תנאי קבורה נאותים לבני דתות אשר בגלל השתייכותם הדתית אינם יכולים להיקבר באתרי הקבורה למיניהם בישראל?

מפגעי זיהום האוויר במפרץ חיפה, וזאת בשיתוף עם היחידה לאיכות הסביבה באיגוד ערים אזור חיפה. בין יתר מרכיבי התוכנית נכללו פרסום צוים אישיים על-ידי שר הפנים, על-פי סמכותו לפי החוק למניעת מפגעים, והקמת רשת אוטומטית ובזמן אמיתי לניטור איכות האוויר במפרץ חיפה. שתאפשר הפעלתה של תוכנית בקרה לסירוגין (העברתם המיידית של מפעלי המפרץ, כאשר נרשמים ריכוזים גבוהים של זיהום באוויר, לדלק דל-גופרית).

מאז פורסמה התוכנית מפברואר 1983 נחתמו על-ידי שר הפנים והתפרסמו חמישה צוים אישיים: לתחנת הכוח חיפה, לבתי-הזיקוק נפט, ל"חיפה כימיקלים", ל"דשנים וחומרים כימיים" ול"נשר-חיפה". צוים אלה נותנים גיבוי חוקי לדרישות המוטלות על מפעלים אלה לצמצם את פליטות הזיהום לאוויר, לרבות הגבלת תכולת הגופרית בדלק הנשרף על-ידם, והקטנת כמות הזיהום הנפלטות ממחקני המפעלים במהלך הייצור.

כרשות המפקחת על ביצוע סעיפי הצווים האישיים מינה שר הפנים גורם מקצועי מקומי מוסמך המכיר היטב את המפעלים המפוקחים ומצוי בקרבתם בכל עת, דבר המאפשר לו תגובה מהירה בכל מקרה של חקלה או זיהום חריג.

אם סעיפי הצווים האישיים שפורסמו יאכפו, יצומצם זיהום האוויר במפרץ חיפה בצורה משמעותית.

הפליטות לאוויר מתחנת הכוח של חברת התשלם עומדות בדרישות הצו, ותחנת הכוח מהווה כיום גורם קטן יחסית בזיהום האוויר.

לעומת זאת, אין בבתי-הזיקוק מקימים את דרישות הצו, ועל כך הגיש המפקח על ביצוע הצו, מנהל היחידה לאיכות הסביבה באיגוד ערים חיפה, תלונות נגד המפעל במשטרה. תלונות אלה נחקרות עתה במשטרה. סיום החקירה יביא, כנראה, לכך שהאחראים יועמדו לדין, והתלונה תועבר לבית-המשפט. בימים אלה נמסר מהמשטרה שאכן הוגשו תביעות משפטיות לבית-המשפט נגד האחראים.

לבסוף יש לציין, כי הקמתה של מערכת ניטור אוטומטית בזמן אמיתי, אשר נכללה בתוכנית החירום לצמצום זיהום האוויר במפרץ חיפה, לא הובאה בעדר מקור תקציבי למימונה.

2. התשובה חיובית.

3. ועדת מומחים שמונתה לבדוק את הדבר ולהמליץ כרבר החמרת התקנים לגבי ריכוזי גופרית סיימה את עבודתה והגישה את המלצותיה. המלצות נבחנות עתה עם גורמים במשרד האנרגיה.

4. התשובה חיובית. ראה תשובה על שאלה מס' 1.

היור"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת צבן.

יאר צבן (מפ"ס):

ארנו סגן השר, היות שעלותה של רשת הניטור אמורה להיות כ-1.5 מיליון דולר, כ-2.25—2.5 מיליון שקלים, וזה סכום מוערי ביחס למחזור של בתי-הזיקוק ותחנות הכוח ושאר המפעלים הכימיים, האם השר אינו רואה דרך לאלץ את המפעלים הללו להפריש את הכספים האלה, אם האוצר אכן אינו מוכן להושיט את סיועו לעניין?

2871. אי-יעילות המערכת המוניציפלית

חבר הכנסת מ' רייטר שאל את שר הפנים כיום כ"א בטבת תשמ"ז (22 בינואר 1987):

ההתפתחות האורבנית והדמוגרפית כיישובים מספר כרחבי הארץ יצרה מצבים אבסורדיים של קיום רשויות מוניציפליות ועירות בסמיכות לרשויות מוניציפליות גדולות. כך, למשל, יש קיום עצמאי של רשות מוניציפלית בת מאות תושבים לצדה של עיר, כגון נחלת-יהודה לצדה של העיר ראשון-לציון, או שבי-ציון הזעירה לצדה של נהרייה.

אודה לכבודו אם ישיבני על השאלות הבאות:

1. האם יש צירוק כלשהו להמשך תופעה זו?
2. האם קיימת במשרדך תוכנית להתמודדות עם הנושא?
3. מה היא העלות הכספית של הימצאות רשויות ועירות כגון אלה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

משרד הפנים, על-פי החלטת ועדת השרים לענייני פנים, שירותים ואיכות הסביבה, מקיים דיונים מעמיקים ומקיפים לליבון מפת הרשויות המקומיות ולימודה, מתוך מגמה להביא לצמצום המערכת המוניציפלית ולייעולה. הקריטריונים המנחים את המשרד בקבלת החלטות בנוהן — איחוד או הפרדת רשויות — הם רמת השירותים המוניציפליים, יעילותם ועלותם.

שר הפנים היוצא מינה ועדה אשר תבחן ותמליץ בדבר האפשרות של צירופה של נחלת-יהודה לראשון-לציון. בימים הקרובים תסיים הוועדה את עבודתה ותגיש את המלצותיה.

עקרונית נראית לי הפנייה של חבר הכנסת רייטר בנושא זה מוצדקת, לאור הכרת המצב בשטח.

1—3. כאמור, מקיים המשרד דיונים כנודן, ובמסגרתם מועלות האפשרויות השונות.

2979. חריגות ברמת זיהום האוויר בחיפה

חבר הכנסת י' צבן שאל את שר הפנים כיום ט"ז שבט תשמ"ז (15 בפברואר 1987):

בתאריך 20 בינואר 1987 נמדדו בתחנת הניטור בחיפה ריכוזים של גופרית דו-חמצנית הגבוהים ב-50% מהתקן המרבי המותר על-פי התוק, חריגה זו מהווה חוליה נוספת בשדרת חריגות בזיהום אוויר באזור חיפה, ולהערכת המומחים היא נגרמה כתוצאה מריכוזי גופרית גבוהים בדלק הנשרף בבתי-הזיקוק ובחברת החשמל.

ברצוני לשאול:

1. מה פועל משרדך ומה פועל השירות לאיכות הסביבה על-מנת להקטין באורח משמעותי את רמת זיהום האוויר באזור חיפה?

2. האם הוגשו על-ידי משרדך תלונות למשטרה נגד הגורמים האחראים לחריגות מהתקן המרבי, על-פי חוק, למהם הבעיית — גופרית דו-חמצנית?

3. האם מוכן השר ליוזם החמרה של התקנים לגבי ריכוזי הגופרית המרביים המתירים?

4. האם יש למשרדך תוכנית רב-שנתית שלפיה יסולקו בהדרגה המפגעים הבריאותיים מאזור מפרץ חיפה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

1. בפברואר 1983 הוכנה במשרד תוכנית חירום לצמצום

חוברת י"ח, ישיבה ש'

— שאלות ותשובות; הצעת ועדת הכנסת ליטול זכותו של חבר הכנסת מאיר כהנא לשלוח מבניין הכנסת דואר פטור מתשלום —

2. האם עבר התנין העתידי את תהליכי האישרו המקובלים, לרבות ועדות והתנגדויות?

3. איך מתכוונת עיריית תל-אביב למנוע סכנה פיסית לתלמידים והפרעה ללימודים כתוצאה מרעש ומחדירת אבק ולכלוך, במיוחד בחודשי הקיץ?

תשובת סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנהלת עיריית תל-אביב התליטה על הקמת חניון תת-קרקעי בשטח בית-הספר "תל-נורדאו".

התוכנית עצמה מחייבת שינוי תוכנית מתאר וביצוע ההליכים הנדרשים על-פי חוק התכנון והבנייה.

נמסר לי כי הוועדה המקומית בעיריית תל-אביב החליטה להעביר את המלצתה לוועדה המחוזית. התוכנית וההערות של הוועדה המקומית טרם הגיעו לדין בוועדה המחוזית. לכשתגיע התוכנית לדין בוועדה המחוזית, יועלו השאלות הנזכרות, והעירייה תיתבע לתת את נימוקיה.

1 — 3. כאמור, טרם הוגשה לוועדה המחוזית כל הצעה או תוכנית לשינוי תוכנית המתאר הקיימת, המאפשרת את הקמת החניון. לכשתוגש התוכנית, תתייחס אליה הוועדה המחוזית לפי הליכי התכנון הנדרשים בחוק.

היו"ר ש' הלל:

אני מודה לסגן השר על תשובותיו.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא: חבר הכנסת צבן, כפי שראית, השבתי על השאלה שלך תשובה מאוד מפורטת, וזאת בעיקר בשל העובדה שאני מייחס חשיבות רבה מאוד לנושא איכות הסביבה ולמניעת זיהומים. לרבות זיהום אוויר.

לדעתי, יש לשנות את החוק ולהטיל על המפעלים עצמם לשאת במלוא ההוצאות של מניעת זיהום האוויר. בחי-הזיקוק מסוגלים לעמוד בהוצאות, אף-על-פי שהן גדולות מאוד. אם מפעל אינו יכול לעמוד בהוצאות האלה, יש לשקול היטב אם לאשר את המשך הפעלתו, שהרי מדובר בכריאות הציבור, בדברים חמורים ביותר.

אני מעריך שנפעל בקרוב, כדי שמבחינת החוק יוטל הנטל התקציבי הזה על המפעלים המזהמים.

2983. בניית חניון תת-קרקעי ליד בית-הספר "תל-נורדאו" חבר הכנסת נ' רו שאל את שר הפנים ביום ט"ז שבט התשמ"ז (15 בפברואר 1987):

מתחת לחצר בית-הספר "תל-נורדאו", משך הבנייה הצפוי הוא כשנתיים.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה היה שיקול הדעת שהנחה את מועצת עיריית תל-אביב לאשר הקמת חניון זה, לאחר שהכירה בבית-הספר כבית-ספר קהילתי הפעיל עד השעה 19:00?

ה. הצעת ועדת הכנסת ליטול זכותו של חבר הכנסת מאיר כהנא לשלוח מבניין הכנסת

דואר פטור מתשלום

מיכאל רייסר (יו"ר ועדת הכנסת):

נכון, תודה, ועדת הכנסת החליטה פה-אחד ליטול מחבר הכנסת כהנא את הזכות לשלוח מבניין הכנסת מכתבים פטורים מתשלום במשך כל תקופת כהונתה של הכנסת האחת-עשרה.

חבר הכנסת רובינשטיין הציג בפני הוועדה מכתב של תנועת "כך", ששלח חבר הכנסת כהנא, תוך שימוש בזכות האמורה, אל אזרחים ערבים במדינת. במכתב זה נדרש האורח להצהיר על נכונותו לוותר על זכויותיו כאזרח ישראלי, או להגר מן הארץ. אחרת, אני מצטט: "עליו להבין שהוא יצטרך לעמוד לפני כוחה המלא של מדינת ישראל". חבר הכנסת רובינשטיין גם הצביע על כך, שהשימוש שעשה חבר הכנסת כהנא בשירותי הדואר הוא בניגוד לכללים שקבעה ועדת האתיקה של הכנסת בהחלטתה מ-22 באוקטובר 1985, ולפיהם "זכות זו — לא נועדה לשמש את מפלגתו של חבר הכנסת". ברם, במקרה שלפנינו מתבקש הנמען לענות על שאלון גזעני המוגש לו, ולשלוח אותו למשרדו סיעת "כך".

עוד הוברר לוועדה במהלך הדיון, כי אין לדואר אפשרות לעכב מכתבים שכאלה, על אף הסמכות שניתנה לכך בפקודת הדואר, שכן דברי דואר הנשלחים מחבר הכנסת אסורים בפתיחה, על-פי הוראות סעיף 2(ב) להוראות חוק החסינות. גם אפשרות ההעמדה לדין פלילי, אחרי שהמכתב שוגר ונתקבל, מוטלת בספק נוכח הטענה שהשימע חבר הכנסת כהנא, כי הוא פעל כחבר הכנסת ונהנה, על כן, מחסינות מוחלטת.

מסיבות אלו, חברי הבית, ומשום שקשה להעלות על הדעת ניצול לרעה מכוער יותר של זכויות חברי הכנסת, מציעה ועדת הכנסת פה-אחד לכנסת את ההצעה המונחת לפניכם.

היו"ר ש' הלל:

אנו עוברים לסעיף ג' בסדר-היום: הצעת ועדת הכנסת להחליט על טילול זכותו של חבר הכנסת מאיר כהנא לשלוח מבניין הכנסת דואר פטור מתשלום. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הכנסת, בבקשה.

מיכאל רייסר (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא להחלטת הכנסת את הצעתה של ועדת הכנסת ליטול מחבר הכנסת מאיר כהנא את הזכות לשלוח מבניין הכנסת מכתבים פטורים מתשלום.

סעיף 11(ד) לחוק חסינות חברי הכנסת, וזכויותיהם וחובותיהם, התשי"א — 1951, קובע, כי "כל מכתב מאת חבר הכנסת הנשלח בדואר רגיל מבניין הכנסת לכל מקום ברחבי המדינה, פטור מתשלום". סעיף 13(ב) לחוק האמור קובע, כי הרשות להגיש בקשה בדבר טילול זכות הנתונה לחבר הכנסת לפי חוק זה היא ברי כל חבר הכנסת.

ביום 14 בינואר 1987 הגיש חבר הכנסת אמנון רובינשטיין ליושב-ראש הכנסת בקשה כזו. והיושב-ראש העבירה, כמצוות סעיף קטן (ג), לוועדת הכנסת לדין.

ועדת הכנסת שמעה את נימוקיו של חבר הכנסת רובינשטיין ואת טיעונו של חבר הכנסת כהנא, קיימה דיון והחליטה להציע למליאת הכנסת — — —

יאיר צבן (מפ"ם): פה-אחד.

בעקביו, אותו דש של אמנון ותמיר, השר וראש סיעת שינוי, במשקל: "כסיל שונה באיולתו", אותו שר של מפלגה מסורסרת במשקל הפסוק "וישם להם שר הסריסים שמו", קם אותו שר הידוע כשונא דת וקודשי ישראל, כצורך היהדות —

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת כהנא — — —

מאיר כהנא (תנועת כך):

צורך היהדות, לא היהודים, חס ושלום.

היו"ר ש' הלל:

אני מציע לך כבר בתחילת דבריך לנהוג באיפוק, משום שאחרת אצטרך לנקוט — —

מאיר כהנא (תנועת כך):

באיפוק? אני מתנהג באיפוק.

היו"ר ש' הלל:

קודם כול אל תפריע לי כשאני מדבר אליך. תתרגל לזה.

מאיר כהנא (תנועת כך):

אתה הפרעת לי בדברי. אני דיברתי.

היו"ר ש' הלל:

הסלח לי, אני מבקש ממך לא להפריע באמצע דברי, ואתה צריך להתרגל לזה. אני מבקש ממך להקפיד ולא להשתמש בכיטויים כמו "צורך היהדות". אין בתוכנו צורך יהדות; יש ריכוזים כאלה ואחרים. אני מבקש ממך להקפיד על לשון נקייה. אם לא, איאלץ לבקש ממך להפסיק לדבר.

מאיר כהנא (תנועת כך):

אדוני, יש פה לא מעט כאלה.

היו"ר ש' הלל:

אחרי ששמעת את הערתי, אל תאמר שלא שמעת, ראה הוהרתיך.

מאיר כהנא (תנועת כך):

שמעתי, שמעתי.

— — — כמתעב ההתנחלויות, קם השר בחימה וכזעם על כהנא, ובמשקל "גם ישבו שרים, כי נדברו, עבדך ישיח בתוקיך"; קם אותו שר לפני ועדת הכנסת ובמשקל "זדים קמו עלי ועדת עריצים", ובחימה שפוכה השקה את הוועדה מכוס חמתו. שר המשקים של הכוס והינשוף והפרס "אשר לא תאכלו מהם".

קם השר ודרש החלטה, כעין חוק כהנא, על משקל "יוצר עמל עלי חוק" ותבע נטילת זכותו של חבר הכנסת מאיר כהנא בכנסת האחת-עשרה לשלוח מבניין הכנסת דואר פטור מתשלום. לא פחות ולא יותר. כלומר, מה שמותר למחמד מיעארי, תומך אש"ף, אסור לכהנא; מה שמותר לתופיק זיאד ולמאיר וילנר, אנטי-ציונים, בוכות של מוסקבה, אסור לכהנא; מה שמותר לר"צ ולמפ"ם, עוכרי ישראל, אסור לכהנא.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת כהנא, אני מבקש ממך, ואני מזוהר אותך בפעם השנייה: אין עוכרי ישראל ואין שונאי היהדות.

מאיר כהנא (תנועת כך):

ועוד איך.

הפטור מתשלום על מכתבי חברי הכנסת לא ניתן כדי להטיל אימה על אזרחי המדינה ולהשפילם, ואף לא כדי להכפיש את שמה של הכנסת ולהפוך את שירותי הדואר שלה מכשיר להפצת תעמולה גזענית מהסוג הנחשב ביותר.

אבקשכם, על כן, להחליט שהכנסת נוטלת מחבר הכנסת מאיר כהנא את הזכות לשלוח מבניין הכנסת מכתבים הפטורים מתשלום במשך כל תקופת כהונתה של הכנסת הנוכחית. תודה.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

יש לי שאלה: האם נקרא חבר הכנסת מאיר כהנא והוזהר על המעשה?

מיכאל רייסר (יו"ר ועדת הכנסת):
בהחלט.

מאיר כהנא (תנועת כך):

הוזהרתי על המעשה? מתי הוזהרתי?

מיכאל רייסר (יו"ר ועדת הכנסת):

הוזהרת על מכתבים קודמים שכתבת, חבר הכנסת כהנא, לא על אותו שאלון.

היו"ר ש' הלל:

אני מודה מאוד ליושב-ראש ועדת הכנסת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

האם ננקטו אותם צעדים גם נגד מפלגת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון?

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת צירלי ביטון, חבר הכנסת צירלי ביטון, אני קורא אותך לסדר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

תגיש תלונה.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקרמת לשלום):

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת וירשובסקי, אני לא מתכוון להרשות שהישיבה הזאת תהפוך למפגש צעקני, מי שרוצה לצעוק — בחוץ בבקשה. כאן ננהל זאת בצורה מסודרת.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ש' הלל:

הסלח לי, אל תענה לי עכשיו. מי שרוצה לקבל את רשות הדיבור, יעשה זאת בצורה מסודרת. מי שיעצק, בוודאי לא יקבל רשות הדיבור, אני אקרא אותו לסדר בפעם הראשונה. השלישית, ואחר כך אוציא אותו מהישיבה. נתרגל לקיים את הישיבה בצורה מסודרת.

בבקשה, חבר הכנסת מאיר כהנא.

מאיר כהנא (תנועת כך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה ויושב-ראש הוועדה, מה אמר דוד המלך עליו השלום? "אלוקים, זדים קמו עלי ועדת עריצים בקשו נפשי ולא שמוך לנגדם".

ובכן, קם השר אמנון רובינשטיין, השר שהגיע אלינו בעקבות סיעת ד"ש, במשקל: "מצוות הקלות שאדם דש

חוכרת י"ח, ישיבה ש'
— הצעת ועדת הכנסת ליטול זכותו של חבר הכנסת מאיר כהנא לשלוח
מבניין הכנסת דואר פטור מתשלום —

זיידן עשתי (שינוי — מפלגת המרכז):

— — —

היו"ר ש' הלל:

סליחה, אל תפריע לי. אני מבקש שלא תתנהגו בצורה כזאת כי ליושב-ראש, אין מפריעים, גם כאשר אתם רוצים לתמוך בו.

הכנסת מתבקשת היום לרדוף, להחליט ולסכם מתוך ראייתה היא את עקרונות המוסר של מדינת ישראל, של כנסת ישראל, של עם ישראל.

אני נותן את רשות הדיבור לחבר הכנסת בני שליטא במסגרת של שלוש דקות. חברי הכנסת שירצו להתבטא, ויכלו לעשות זאת.

עדנה סולודר (המערך):

האם יש דיון?

היו"ר ש' הלל:

אין דיון. יש אפשרות לחברי הכנסת להביע את דעתם. אם את קוראת לזה דיון, זה דיון. יש אפשרות לכל חברי הכנסת לומר את דברם. לא עשיתי שום "פרוטקציה" לחבר הכנסת בני שליטא. בבקשה.

בני שליטא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מרגיש את עצמי פטור מלומר מה דעתי על תופעת חבר הכנסת כהנא בכנסת. אני שולל את התופעה הזאת מכול וכול. הלוואי, לטובת הדמוקרטיה הישראלית, שתופעה כזו לא הייתה קיימת.

עם זאת, אני רואה בהחלטת ועדת הכנסת משגה חמור ביותר. מוטב לחכמים לחשוב מה לעשות טרם בחירות ובזמן בחירות. יש לדמוקרטיה כלים הרבה כדי למנוע תופעות כאלה, ואחד מהם היא אחוז החסימה. שאחם עצמכם. בצד המרכזי של המשכן, מתנגדים להעלאתו.

מאיר כהנא (תנועת כך):

אני בעד.

בני שליטא (הליכוד):

חברי הכנסת, התנגדתי בזמני בעקביות, על בסיס העיקרון הדמוקרטי, להגבלת צעדים או להגבלת תנועה של חבר הכנסת כהנא ושל חבר הכנסת מיעארי. לדעתי, לא צריך להטיל על אדם שנבחר מגבלות. משום שמחד אנחנו עלולים להיתקל בכך שמישהו אחר יהיה הבא בתור. העניין הוא עקרוני, ולא רצוי לפגוע בעיקרון בגלל חבר הכנסת כהנא. אני חושב שהדמוקרטיה שלנו חזקה מספיק בשביל לגבור על הדברים האלה.

עם כל הצער שיש לי על המכתבים שהוא מפנה לאזרחים שוויוניות, תהיה הטלת הגבלות בעניין זה צעד לא נכון, שלא לטובת העניין, צעד המחטיא את המטרה; ואחרי שחברי ועדת הכנסת השתזפו לפני הטלוויזיה בחודשים קודמים — — —

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת שליטא, עליך לסיים ולא להתחיל להיכנס לפרסם שלא תצא ממנו.

בני שליטא (הליכוד):

אני מסיים. הסקרים הוכיחו שהפופולריות של חבר הכנסת עלתה בציבור באחוזים ניכרים. לכן כל הצעדים האלה הם בכחינת החטאת המטרה.

היו"ר ש' הלל:

אם תרצה לערער על החלטתי, תוכל לערער עליה. אבל אני מציע לך לא להעמיד אותי בפני הצורך לנקוט עמדה שתאלץ אותך להפסיק את דבריך.

מאיר כהנא (תנועת כך):

חברי הכנסת, מקור הזעם של "השר מטוב" הוא מכתבים ששלחתי לערבים ובהם דרישה הלכתית: לקבל על עצמם מעמד של לא-אזרחים, ואם כך — לקבל את כל הזכויות האישיות; לחלופין — להגר.

אני רוצה לצטט את המקור — ירושלמי, מסכת שביעית, פרק ו': שלוש איגרות שלח יהושע עד שלא נכנסו לארץ. מי שרוצה להיפנות — ייפנה; להשלים — ישלים; לעשות מלחמה — יעשה. זה המקור, זאת היהדות, אין כאן גזענות.

חברי הכנסת, קשה להעלות על הדעת החלטה אווילית יותר מזה, החלטה המסוגלת להביא לי יותר תועלת ורווח מאשר החלטה זו. היש לכם מושג כמה אהדה, תמיכה וקולות אני מקבל מזה? האם אתם מסוגלים להבין שער עכשיו לא שמע העם, בגלל החרם של התקשורת, לא ידע העם שאני שולח את המכתבים האלה? ועכשיו, הודות לכם — כולם יודעים וכולם נהנים.

רבנות, בידי המחאה, שיק, על סך 50,000 דולר מיהודי בשם רוברט גיינקוס מניו-יורק. הוא שלח את הכסף הזה להוצאות הדואר של תנועת "כך" בכלל, וכדי שנמשיך לשלוח את המכתב הזה בפרט. אני מתכבד להודיע לכם שבכסף זה אנחנו מקימים קרן, כעזרת השם, קרן בשם "קרן רובינשטיין ליהוד ארץ-ישראל". זה הקרן גדול יהיה. כשם שנכנס לכנסת כן ייכנס לתורה ולמעשים טובים.

ולסיום, אחרי ההצבעה יורד אני לדואר כדי לשלוח את מכתבי הראשון עם בול, וכרוור שרק בול אחד מתאים לתנועת "כך" — "לא לגזענות".

דנו הרבה בשאלה: מי יהיה הראשון שיקבל את המכתב ההיסטורי הזה, המכתב הראשון שנשלח על-ידי חבר כנסת מבניין הכנסת עם בול. הרבה מועמדים היו, אך אחרי דיונים מייגיעים, לפעמים סוערים, שהרי היו הרבה הרבה מועמדים, החלטנו על האדם המתאים, והוא חבר כנסת ותיק, משורר, חבר כנסת שלאחר מלחמת יום הכיפורים יצר שיר של תהילה ותפארת לטנקים של המצרים שרמסו את גופותיהם של חיילי צה"ל. והוא יושב כאן בכנסת, האנטי-ציוני, הקומוניסט, האש-פיסט, חבר הכנסת חופיק זיאר.

חברי הכנסת, מי שיחליט היום שהמכתב הזה גזעני, קובע שהיהדות גזענית. לא בצווארי תלוי הקולר כי אם בצווארו של כל אחד ואחד מהיושבים כאן. והעיקר, זה לא יעזור לכם. אני ממשיך, וכדברי הפסוק: "ישע יראה וכעס, שינוי יחרוק ונמס — תאוות רשעים תאבד". "כי שבע יפול צדיק וקם".

היו"ר ש' הלל:

תודה. חברי הכנסת, אין כל ספק בכך שיש הרבה אנשים בארצות-הברית, בהם יהודים, החושבים שאת הכול אפשר לקנות בכסף. הכנסת מתבקשת עכשיו לרדוף על עצמי לא על-פי השאלה אם יש מקורות שיעמדו לרשותו של אדם זה או אחר, לרבות חבר כנסת זה או אחר — ואין כל ספק בכך שיש אנשים בארצות-הברית, ובהם לצערי גם יהודים, החושבים שהכול נתון למכירה, הכול נקנה בכסף. הכנסת מתבקשת להחליט לא מתוך השיקול הכספי אלא מתוך — — —

— הצעת ועדת הכנסת ליטול זכותו של חבר הכנסת מאיר כהנא לשלוח מבניין הכנסת דואר פטור מתשלום —

היו"ר ש' הלל:
תודה.

היו"ר ש' הלל:
חבר הכנסת צ'דלי ביטון, קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה, עכשיו אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. עכשיו אני קורא אותך לסדר בפעם השלישית — בבקשה, צא מן האולם.

בני שליטא (הליכוד):
לטובת הכנסת, לא כדאי להגביל צערים של חכריה.

בני שליטא (הליכוד):
חבר הכנסת שריד, אתה עלול להיות השני בתור.

היו"ר ש' הלל:
תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנון לין. אתה מוותר?
אני מודה לך מאוד. רשות הדיבור לחבר הכנסת זיידן עטשי.

זיידן עטשי (שגנוי — מפלגת המרכז):
אני מוותר.

אני אקרא את כולם לסדר עד שתתרגלו לכך שכאשר יושב־ראש הכנסת, יושב־ראש הישיבה, מדבר, אין מפריעים לו. זה לא ייחכן. זה דבר אלמנטרי.

היו"ר ש' הלל:

רשות הדיבור לחברת הכנסת גאולה כהן. חברת הכנסת גאולה כהן, כהיעדרך תחמתי את רשות הדיבור לשלוש דקות. נא לעמוד בזה.

גאולה כהן (התחיה):

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. עליפי סעיף 62 סעיף קטן (ג) לחקון הכנסת תקיים הכנסת הצבעה חשאית על הצעת ועדת הכנסת, בהתאם לסעיף 13 לחוק חסינות חברי הכנסת, וזכויותיהם וחובותיהם, התשי"א — 1951, ליטול זכותו של חבר הכנסת מאיר כהנא, בכנסת האחת־עשרה, לשלוח מבניין הכנסת דואר פטור מתשלום לפי סעיף 11 (ד) לחוק האמור. על שולחנות חברי הכנסת הונח פתק הצבעה ובו יסמן כל חבר הכנסת במשבצת את אופן הצבעתו וישים אותו במעטפה.

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, יש כאן תקדים מסוכן. קיימים שני מישורים: האחד — המישור התורני, והוא חמור ביותר ומחייב טיפול של המשטרה. יש חוקים המיועדים לטיפול במעשים כאלה, באיומים ובהסתה כזאת. בכלל זה חוק הגזענות שחוקקה הכנסת לאחרונה. ועדת הכנסת לא באה במקום המשטרה. היא לא יכולה לטפל במעשים שאין לה הסמכות לטפל בהם, ומי שיש לו הסמכות לכך, מתחמק ממילוי חובתו.

אבקש ממזכיר הכנסת לקרוא את שמותיהם של חברי הכנסת והם ישימו מעטפת הצבעה בקלפי. אני רוצה למנות ועדת קלפי בת שלושה חברים: חברי הכנסת גאולה כהן, אפרים שלום ויהושע מצא.

המישור השני הוא המישור הפורמלי של האיסור לשלוח מן הכנסת חומר של המפלגה ולא של חברי הכנסת ולא של עבודת הסיעה. זה דבר שלא הובא במיוחד כאזהרה מפורשת לחברי הכנסת. כבר היו דברים מעולם. אבל עניין זה מחייב לכל הפחות — ואכן כך הצענו בוועדת הכנסת — אזהרה. אזהרה האומרת שבעקבותיה תוטל סנקציה; וגם סנקציה. אפילו סנקציה של שלושה חודשים. כמו זו שהצעתי בוועדת הכנסת. ראשית כול יש להזהיר, אין עונשין אלא אם כן מזהירין.

אנחנו עוברים להצבעה, בבקשה מזכיר הכנסת.

אני מאוד מצטערת על כך שההצבעה היום היא כזאת שלא עומדת בפנינו גם הצעה אחרת, ההצעה שאנחנו העלינו, לסנקציה של שלושה חודשים.

מאחר שזה כך, אנחנו לא נשתתף בהצבעה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בוועדת הכנסת הצבעת בעד.

היו"ר ש' הלל:
תודה. חברי הכנסת — — —

- מוזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
(קורא בשמות חברי הכנסת)
- אהרן אבוחצירא — אינו נוכח
 - מאיר כהן אבידב — אינו נוכח
 - אבא אבן — אינו נוכח
 - רפאל אדרר — אינו נוכח
 - אהוד אולמרט — אינו נוכח
 - מיכאל איתן — אינו נוכח
 - רפאל איתן — אינו נוכח
 - שולמית אלוני — אינה נוכחת
 - עדיאל אמוראי — אינו נוכח
 - יעקב ז'אק אמיר — אינו נוכח
 - שושנה ארבל־אלמזליוני — אינה נוכחת
 - נאווה ארד — אינה נוכחת
 - יורם ארידור — אינו נוכח
 - משה ארנס — אינו נוכח
 - יצחק ארצי — מצביע
 - יוסף בורג — אינו נוכח
 - צ'דלי ביטון — מצביע

חבר הכנסת שריד, כשיושב־ראש הכנסת מתחיל לדבר, תקשיב. אל תעמידו את יושב־ראש הכנסת במצב שבו הוא צריך להתחנן בפניכם שתאפשרו לו לומר את הדבר.

גאולה כהן (התחיה):

היו"ר ש' הלל:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. חברת הכנסת גאולה כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

צ'דלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חוברת י"ח, ישיבה ש'
— הצעת ועדת הכנסת ליטול זכותו של חבר הכנסת מאיר כהנא לשלוח
מבניין הכנסת דואר פטור מתשלום —

אינו נוכח	—	אינו נוכח	—	בנימין בן-אליעזר
מצביע	—	אינו נוכח	—	אליהו בן-אלישר
מצביע	—	מצביע	—	דב בן-מאיר
אינו נוכח	—	אינו נוכח	—	שמעון בן-שלמה
אינו נוכח	—	מצביע	—	חיים כרילב
אינו נוכח	—	אינו נוכח	—	עוזי כרעם
מצביע	—	אינו נוכח	—	גדעון גדות
אינו נוכח	—	אינו נוכח	—	פנחס גולדשטיין
מצביע	—	אינו נוכח	—	מרדכי גור
אינו נוכח	—	אינה נוכחת	—	מרים גלזר-תעסה
אינו נוכח	—	אינו נוכח	—	פסח גרופר
אינו נוכח	—	מצביע	—	אלעזר גרנוח
אינו נוכח	—	מצביעה	—	חייקה גרוסמן
אינו נוכח	—	אינה נוכחת	—	שרה דורון
מצביע	—	אינו נוכח	—	שמחה דיניץ
אינו נוכח	—	אינו נוכח	—	דוד דנינו
אינו נוכח	—	אינו נוכח	—	מיכאל דקל
אינו נוכח	—	מצביע	—	עבד-אלוהב דראושה
מצביע	—	אינו נוכח	—	חיים דרוקמן
אינו נוכח	—	אינו נוכח	—	יגאל הורביץ
מצביעה	—	אינו נוכח	—	מנחם הכהן
אינו נוכח	—	מצביע	—	שלמה הלל
אינו נוכח	—	אינו נוכח	—	זבולון המר
מצביעה	—	מצביע	—	אהרן הראל
אינה נוכחת	—	מצביע	—	שבת וייס
מצביע	—	אינו נוכח	—	מאיר וילנר
מצביע	—	אינו נוכח	—	אריאל ויינשטיין
אינו נוכח	—	אינו נוכח	—	עזר ויצמן
מצביע	—	מצביע	—	מרדכי וירשובסקי
מצביע	—	אינו נוכח	—	אליעזר ולדמן
מצביע	—	אינו נוכח	—	אברהם ורדיגר
אינו נוכח	—	אינו נוכח	—	מחמד ותד
מצביע	—	מצביע	—	תופיק זיאד
מצביע	—	מצביע	—	מיכאל חריש
אינו נוכח	—	מצביע	—	תופיק טובי
אינו נוכח	—	אינו נוכח	—	יעקב יוסף
מצביע	—	אינו נוכח	—	גד יעקבי
מצביע	—	אינה	—	גאולה כהן
אינו נוכח	—	משתתפת	—	
אינו נוכח	—	יגאל כהן		
מצביע	—	רן כהן		
מצביע	—	מאיר כהנא		
אינו נוכח	—	יגאל כהן-אורגד		
אינו נוכח	—	אברהם כ"ץ-עוז		
אינו נוכח	—	דוד לוי		
מצביע	—	דוד ליבאי		
אינו נוכח	—	אוריאל לין		
מצביע	—	אמנון לין		
אינו נוכח	—	עוזי לנדאו		
אינו נוכח	—	דוד מגן		
אינו נוכח	—	יצחק מודעי		
אינו נוכח	—	רוני מילוא		
אינו נוכח	—	מוחמד מיעארי		
מצביע	—	יהושע מצא		
אינו נוכח	—	דן מרידור		
אינו נוכח	—	יובל נאמן		
אינו נוכח	—	יצחק נבון		
מצביע	—	אהרן רפאל נחמיאס		
אינו נוכח	—	אריה נחמקין		
מצביעה	—	אורה גמיר		
אינו נוכח	—	משה נסים		
אינו נוכח	—	אמל נסראלדין		
מצביעה	—	עדנה סולודר		
אינה נוכחת	—	אמירה סרטני		
מצביע	—	זיידן עטשי		
מצביע	—	עוכדיה עלי		
אינו נוכח	—	שלמה עמר		
מצביע	—	מתתיהו פלד		
מצביע	—	רפאל פנחסי		
מצביע	—	מנחם פרוש		
אינו נוכח	—	שמעון פרס		
אינו נוכח	—	יצחק פרץ		
מצביע	—	יצחק חיים פרץ		
אינו נוכח	—	גדעון פת		
מצביע	—	יאיר צבן		
מצביע	—	דוד צוקר		
מצביע	—	יעקב צור		
אינו נוכח	—	אליעזר קולס		

— הצעת ועדת הכנסת ליטול זכותו של חבר הכנסת מאיר כהנא לשלוח מבניין הכנסת דואר פטור מתשלום: דברי יושב־ראש הכנסת על ראשוני מתיישבי "חומה ומגדל" —

— אינו נוכח	אליהו שפייר	— אינו נוכח	חיים קופמן
— מצביע	אברהם יוסף שפירא	— אינו נוכח	חיים קורפו
— אינו נוכח	אריאל שרון	— מצביע	ישראל קיסר
— מצביע	יוסי שריד	— אינו נוכח	משה קצב
— אינו נוכח	אברהם שריר	— אינו נוכח	יצחק רבין
— אינו נוכח	דן תיכון	— אינו נוכח	אמנון רובינשטיין
	היו"ר ש' הלל:	— אינו נוכח	נחמן רו
מי מהנוכחים קראנו בשמו ולא הצביע? נקרא בשמותיהם והם יצביעו.		— מצביע	מיכאל רייסר
— מצביע	אהוד אולמרט	— מצביע	חיים רמון
— מצביע	אריאל ויינשטיין	— מצביע	אבנר חי שאקי
— מצביע	רפאל אדרי	— אינו נוכח	אליעזר שוסטק
— מצביע	עזר ויצמן	— אינו נוכח	משה שחל
— מצביע	מיכאל איתן	— אינו נוכח	מאיר שטריח
	היו"ר ש' הלל:	— אינו נוכח	דב שילנסקי
	האם יש עוד מישהו?	— מצביע	אפרים שלום
— מצביע	עוזי לנדאו	— מצביע	בני שליטא
	היו"ר ש' הלל:	— אינו נוכח	יעקב שמאי
האם יש עוד מישהו מהנוכחים. שלא נקרא להצביע?		— מצביע	ויקטור שם־טוב
ובכן, בזה תמה ההצבעה. אני מתכבד לקרוא לחברים שקראתי בשמותיהם להוות ועדת קלפי — חברת הכנסת גאולה כהן, חבר הכנסת יהושע מצא וחבר הכנסת אפרים שלום.		— אינו נוכח	יצחק שמיר
		— אינו נוכח	גרשון שפט

7. דברי יושב־ראש הכנסת על ראשוני מתיישבי "חומה ומגדל"

יישובי "חומה ומגדל". זו היתה דרך ביטוי נפלאה לרצונו העז ולהחלטתו הנוחושה של היישוב שלא להרכין ראש בפני התקפות של טרור אלא לקיים את עצמו, לקיים את ביטחונו, לקיים את תנופת הפיתוח שלו.

יישובי "חומה ומגדל" היו ביטוי להתיישבות חקלאית־ביטחונית־מרנייה, ובזכותם של אותם יישובים נקבעו מאוחר יותר הלכה למעשה גבולות הארץ. זאת היתה התיישבות אנושית ממדרגה ראשונה, שבאה להפריח אזורים צחיחים ועזובים, ודומני שמכל בחינה שהיא ראוי היה שמדינת ישראל תמצא דרך לתת ביטוי לציון מלאת 50 שנה ליישובי "חומה ומגדל".

מאחר שקיבלתי על עצמי להפס ולמצוא דרך לכך שעוד לפני צאת הכנסת לפגרה היא תיתן ביטוי לציון יובל השנים ליישובי "חומה ומגדל", הסכים חבר הכנסת אלעזר גרנות שאין צורך להעלות את הצעתו כהצעה לסדר־היום.

אני חושב שמן הראוי הוא שהנושא יועלה לא במסגרת של הצעה לסדר־היום, אלא שהכנסת תמצא דרך לתת לאירוע הזה ביטוי הולם. רצייתי לצייין בפניכם שאנחנו נמצא דרך לתת לכך ביטוי לפני צאתנו לפגרה.

אני רוצה להודות שוב מעל במת הכנסת לראשוני מתיישבי "חומה ומגדל" על שמצאו מקום צורך להופיע בכנסת ולשתף אותה בפעולתם הצנועה לציון יובל שנים להתיישבות "חומה ומגדל", בהעניקם לכנסת את מטבע מספר 3 שהם טבעו לציון מאורע היסטורי זה.

היו"ר ש' הלל: חברי הכנסת, לפני שאנחנו עוברים לרון בהצעות לסדר־היום, אני מוצא לנכון להביא לתשומת לבכם את העובדה, שהיום היתה אמורה להיות נדונה הצעה לסדר־היום שהעלה אלעזר גרנות לציון 50 שנה להתיישבות "חומה ומגדל" — 40 שנה להתיישבות בנגב. בעקבות שיחה שהיתה לו עמי אתמול, הוא לא מעלה את ההצעה הזאת לסדר־היום.

אתמול היתה אצלי משלחת של חברי קיבוץ תל־עמל לשער, כיום ניר־דוד, שבאו כדי להעניק ליושב־ראש הכנסת את המטבע מספר 3 לציון 50 שנה, יובל שנים של ממש, להתיישבות "חומה ומגדל". קיבלתי מהם את המטבע בשמכם ואמרתי שאצייץ מעל במת הכנסת שהם היו אצלי ונתנו לידי, כיושב־ראש הכנסת, את המטבע הזה לציון 50 שנה להתיישבות "חומה ומגדל".

בעת הפגישה עמם חשתי, שאנחנו לא מצאנו דרך נאותה, המתבקשת מאוד, לציון מאורע זה, שמלאו לו יובל שנים של ממש, 50 שנה — ואני מצייין "יובל שנים של ממש" כי לא אחת נהוג במחננו לצייין את יובל ה־30, יובל ה־34, יובל ה־35. אין ספק שיוכל שנים של ממש הוא מועד הראוי לציון, וגם העניין ראוי לציון, כי הרכר היה בשנת 1936, מול גל המאורעות שניסה לשכור לא רק את כוחו של היישוב אלא גם את הוחר, אז קמה תנועה מופלאה, בעלת ערך היסטורי־לאומי־חינוכי־ציוני־אנושי ממדרגה ראשונה, שבא לידי ביטוי על־ידי הקמתם של 55 יישובים, 55 נקודות של

ז. הצעות לסדר-היום

אירועי הימים האחרונים בירושלים, ביהודה ובשומרון וברמת-הגולן

מדינת ישראל; כל נושא הביטחון הוא באחריותה של משטרת ישראל ובאחריותו המיניסטריאלית של שר המשטרה. אם אתה רוצה לדבר על כל-מיני שיקולים אחרים, זכותך. איני מציע שאתה תעיר כאן הערות על סוג זה של החלטה, שנעשה על דעת היושבי-ראש והסגנים, ודומני שאין מקום להערתך בעניין זה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אין אדם המכבד יותר ממני את היושבי-ראש והסגנים, כל אחד בנפרד וכולם יחד. ואני עדיין חושב — אני חושב שזו זכותו האלמנטרית של חבר הכנסת ולו גם הקטן שבהם, הקטן שבכטי ישראל — שזה היה שיקול דעת מוטעה, ואיני יודע מדוע אי-אפשר לומר זאת גם ליושבי-ראש ולסגנים. אנתנו הנים כבעיה פוליטית ממדרגה ראשונה, ולא כבעיה של שיטור או של שוטרים, זו בעיה פוליטית, ועל ראש הממשלה להשיב עליה, אם לא הוא — שר החוץ, ואם לא הוא — שר הביטחון. מדובר כאן בגדה המערבית, מדובר כאן במיליון וחצי פלשתינים, ומה עניין משטרה לכאן?

טוב, אבל אני מודה ומתוודה —

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אתמול הועלה אותו נושא והשיב עליו שר הביטחון.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מודה לחברתי, חברת הכנסת חייקה גרוסמן, כדי להוסיף בלבול על בלבול, מבוכה על מבוכה, הרי רק אתמול — לא לפני זמן רב, אם כי לפעמים בארץ, ב-24 שעות קורים דברים רבים — עלה על סדר-היום כדיוק אותו נושא, ושר הביטחון השיב, אבל נראה שהממשלה הזאת הצליחה לבלבל גם את הכנסת, כשם שהממשלה הזאת מתעקשת לגרוך אותו ולהוליך אותו לכל בור, לכל מהמורה, לכל נקודת שפל ולכל שאול תחתית.

לו היתה הממשלה גוררת אותנו אל הביבים — וזה בדיוק מה שהיא עושה בימים האחרונים, והיא גוררת קודם כול את עצמה ואחרי כן אותנו — בשל עניינים ברזומי של עולם, עניינים מכריעים מאין כמותם, עניינים הקשורים במלחמה ובשלום, ובעיקר, בשל עניינים אמיתיים, הייתי מבין זאת.

יורשה לי לומר בצער, שלפעמים אנחנו אומרים על הוועידה הבין-לאומית שהיא ביצה שלא נולדה. ואני רוצה לומר על הוועידה הבין-לאומית, כפי שהיא מתוארת או מתוכננת אפילו על-ידי אביר הוועידה הבין-לאומית, הלוא הוא מיידענו שמעון פרס, שאין מדובר כאן בביצה שלא נולדה, אלא מדובר כאן בתופעה אחרת לגמרי, מוזרה מאוד ויחידה כמינה — של ביצה שאינה ביצה.

האם שמעון פרס מעלה כאמת על הדעת, שכל אומות עולם, מעצמות גדולות ומדינות המזרח התיכון, יבואו עלי-פי הזמנתו לאיזה טקס של פתיחה? הוא מדבר על פתיחה, הוא איננו מדבר כלל על ועידה, הוא אומר: אני מזמין אותם לאיזו פתיחה ואחרי הפתיחה הם יתפורו. כאשר קלטתי את הטון הזה וקיבלתי את הרושם — אני מניח שזה הרושם הנכון — איזו פתיחה בעצם מתכננים, יעצתי לשר החוץ, שאולי יעשה את הפתיחה הזאת, שהיא כנראה חגיגת מאין כמותה, כ"כנייני האומה".

היור' ש' הלל:

אנתנו עוברים עתה לסדר-היום הרגיל, עד לסיום מניית הקולות.

הנושא הראשון על סדר-היום יועלה בהצעות לסדר-היום מס' 5324, 5327, 5340, 5345, 5351, 5352, 5355 ו-5361 — אירועי הימים האחרונים בירושלים, ביהודה ושומרון וברמת-הגולן. רשות הדיבור לראשון הדוברים, חבר הכנסת יוסי שריד.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושבי-ראש, מכובדי חברי הכנסת, אני תוהה מי מבין חברי הממשלה ישיב על ההצעות האלה.

היור' ש' הלל:

יש כאן יותר משר אחד. נמצאים שר המשטרה, השר עזר ויצמן — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שר המשטרה, נכון. משמועות עקשניות נודע לנו, ששר המשטרה הוא זה שעומד להשיב על ההצעות האלה. אני מכבד מאוד את שר המשטרה ומוקיר אותו ותמיד אני שמח לשמוע אותו בכלל ובכנסת בפרט, אבל מה עניין שר המשטרה לנושא הזה?

היור' ש' הלל:

חבר הכנסת שריד, מאחר שסיימת את שאלתך אני רוצה לציין ולומר, שבישיבה של היושבי-ראש והסגנים עם נציגי הממשלה נבחנה השאלה הזאת. מאחר שמדובר כאן על הביטחון בירושלים וברמת-הגולן, שהם באחריותה הישירה של המשטרה ובאחריותו הישירה של שר המשטרה, נמצא לנכון — —

שר המשטרה ח' ברילב:

באחריותו המיניסטריאלית.

היור' ש' הלל:

באחריותו המיניסטריאלית של השר האחראי, של שר המשטרה, מאחר שהו עיקר הנושא, וכדי שלא ליצור תחושה שנושא ירושלים ונושא רמת-הגולן אינם בידי משטרת ישראל, סוכם, על דעת הממשלה, שעל ההצעות הללו לסדר-היום ישיב שר המשטרה, שהוא, כאמור, האחראי הישיר לביטחון ירושלים ורמת-הגולן ומעורה בנושאי הביטחון גם ביתר האזורים הנוכריים, בשטחים המוחזקים על-ידינו.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

תודה, אדוני היושבי-ראש. בכל הכבוד, יורשה לי לומר באופן צנוע ונכון, שהשיקול הזה היה שיקול מוטעה. השיקול הזה היה שיקול מוטעה, ולו רק מן הטעם הפשוט, שאיננו מתעסקים כאן בגילויים נפרדים, הבעיה אינה מתחלקת על-פי איזו פרצלציה גיאוגרפית, אפילו לא על-פי פרצלציה של חוקים שנתקבלו בכנסת, עם כל הכבוד לכנסת, אלא על-פי עניין אחד ושווה אחד — ויש שורש רע אחד, והוא — כך אנתנו קוראים לו — הבעיה הפלשתינית.

היור' ש' הלל:

חבר הכנסת שריד, לפני שתיגש לגופו של עניין, אני רוצה להודיע: איני מקבל את ההערה שלך, היא מיותרת לחלוטין. השאלה אינה גיאוגרפית. השאלה היא ללא כל-ספק בתחומי

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת יוסי שריד — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה? אני רק התחלתי.

היו"ר א' נחמיאס:

אדוני כבר עבר את הזמן.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
עוד מעט אני גומר.

יצחק רבין לגדה המערבית הוא כאריאל שרון ללבנון. כי בשני המקרים מדובר באותה אשליה ל"סדר חדש". מדובר באותה העסקה של צה"ל במשימות שיטור. אולי בגלל עובדה זאת שר המשטרה הוא זה המשיב לנו — ובשני המקרים מדובר באותה הישענות אומללה. מופרכת, על בעל-כרית שאינו בעל-כרית. כלבנון היו אלה הנוצרים, בגדה המערבית — הירדנים.

לו היה כאן שר הביטחון — ואני מדבר על שר הביטחון, משום שהוא מייצג בשבילי את הממשלה לצורך העניין — לא הייתי מדבר אתו על שגיאות העבר, אלא על דברים שקורים בימים האלה. הרי רק לפני כמה שבועות, אחרי כל-יך הרבה שנים של הזיות ושל אשליות — — —

היו"ר א' נחמיאס:

כן, בבקשה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני, עוד כמה דקות, דיון כזה רציני.

היו"ר א' נחמיאס:

לא, אין דבר כזה. אני מבקש ממך לסיים ואל תתווכח אתי. כבר עברת את הזמן.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה עברתי זמן? איזה זמן? אתה יודע כמה זמן? 20 שנה, 20 שנה עברו.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת יוסי שריד, תואיל כרוב טובך לסיים.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני כבר מסיים.

היו"ר א' נחמיאס:

בבקשה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הייתי אומר לשר הביטחון: הרי אתה הבטחת לנו, אמרת לנו, פיתחת קונצפציה, שהנה סילקו את המפקדות מירדן; ולא אמרת: יהיה שקט, אלא אמרת: כבר שקט, כבר שקט, כבר רואים את זה בעין, תראו, הפיגועים הולכים ופוחתים לנגד עינינו. והכול קורס לנגד עיניך.

אני שואל את שר הביטחון: האם הוא אינו מפחד? האם הוא אינו מפחד כאשר הוא רואה את האשה ההיא בטלוויזיה, שאומרת: בן אחד שלי נהרג, אבל אני אשלח גם את הבן השני שלי ליהרג. ואני שואל: האם שר הביטחון, האיש האנליטי הזה, חושב שהאשה הזאת, ששולחת את הבן השני שלה לגיא ההריגי, זקוקה באמת להסתה מן החוץ? היא זקוקה להנהגה מבחוץ? או שהעניין עולה וצומח מבפנים כמו צמח של רעל והוא מרעיל קודם כול איתנו?

לו חשבת, נניח, שמדובר במחלוקות של מי יודע מה, שמים וארץ, מזרח ומערב, בעניינים של התנהלויות — ניחא, אבל איתנו יודעים שלא היו ימים טובים יותר להתנהלויות מימי המערך בשנתיים האחרונות; 390 מיליון שקל, 20,000 מתנחלים נוספים כגדה המערבית, החקופה הטובה ביותר, ועכשיו מדובר על איזה הסכם סודי של רפי ארזי — אבל הסכמים כאלה בדרך-הטבע אינם סודיים כלל ועיקר, גם בשל טיבם, גם בשל מי שתחום עליהם — על עוד 140 מיליון שקל. לכן, אין צורך ואין הצדקה לגרור אותנו אל הביבים כאשר מדובר בחילוקי-דעות שלא היו ולא נבראו, וספק אפילו אם משל היו.

גוררים אותנו אל הביבים כאשר אנשי הליכוד, לדוגמה, אמרו היום, או אתמול, דבר שאין לו תקדים כאן וכשום מקום אחר בעולם. הם מדברים כמישרן באוזניו של מוכארכ ואומרים לו: דע לך, מחרב בא אליך שר החוץ וממלא-מקום ראש הממשלה, והוא בא לומר לך דברים, אל תשעה לדברים האלה, משום שאין להם שום אחיזה, איש לא הסמיך אותנו לומר את הדברים האלה, התייחס אליו בעצם כאל אחד הרקיקים. אני שואל: ריבוננו של עולם, האם יש מדינה אחת בכל העולם כולו שדבר כזה, או דבר דומה לדבר כזה, או דומה לדומה לו, יכול היה לקרות בה?

ואני שואל: עם כל הכבוד, ידידי שמעון פרס, שהוא ודאי איש ממלכתו, היה כזה ונשאר כזה, איש שרוממות הממלכתיות היתה הרבה פעמים בגרונו, שאלה קטנה — הציבור לא תמיד מבין בפוליטיקה, אבל יש לו חוש להגינות כלשהי — האם באמת ובתמים צריך להעמיד את ראש הממשלה ככלי ריק ולצאת לביקור דווקא כמה שעות קודם, מתוך איזה יצר קטן, קטנוני ונמוך, ולומר על-ידי כך לראש הממשלה: למעשה, אני מתייחס אליך כאל ראש ממשלה בעירבון מוגבל?

כמה אשמנו שעלינו לחזות כדברים האלה? למה לנו לראות את כל הדברים האלה ולהתבונן בכיזויים האלה, הנמוכים? לאיזה שפל מדרגה עוד תובילו אותנו?

אתמול, על רקע הדברים האלה, נטל לעצמו שמעון פרס יזמה עצומה, הגובלת כמעט בשיגעון גדלות, כאשר אמר: "גשש חיוור". לא, לא גשש חיוור, שהיא להקה ממדרגה ראשונה, להקה מעולה. מדובר כאן בלהקה של כדרנים מן הסוג השלישי, המופיעים אולי בירידים הקטנים של ערי השדה, כהופעות של תגרה מבוזמת, כדי למלא פיהם של איכרים גסים שחוק. מה פתאום "גשש חיוור"? זו להקה מסוג ג'.

בשבועיים האחרונים, אולי בשלושה ואולי כחודש האחרון, היו בגדה המערבית מהומות והתפרעויות וגילויים רבים של התקוממות ושל התנגדות ושל מרי. לפני כמה ימים קראתי עדות של בעל-דבר, ואני מוכרח לומר שהיא עוררה בי מידה של זעזוע. פתאום ראיתי את הדברים כפי שהם. אחד מן הנפגעים בפלוגה של משמר-הגבול אמר: זה הזכיר לי את לבנון. הוא אמר בעצם: זה כמו לבנון.

ואני, אחרי שחשבתו רגע, אמרתי: יש כדרכיו מידה של אמת קשה ואכזרית. כי אני אומר לכם, רבותי: מה שהיה אריאל שרון ללבנון, יצחק רבין הוא לגדה המערבית. ואני אסביר מדוע. יצחק רבין הוא לגדה המערבית מה שהיה אריאל שרון ללבנון. כי מדובר באותה קונצפציה כוחנית, כאילו אפשר לדא מרי אורחי בכוח הזרוע. יצחק רבין — — —

חוברת י"ח, ישיבה ש'

— הצעות לסדר-היום; הצעת ועדת הכנסת ליטול זכותו של חבר הכנסת מאיר כהנא לשלוח מבניין הכנסת דואר פטור מתשלום —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה חושב באמת שחצי הדקה הזאת שאתה רוצה לגזול ממני חשובה יותר מהדברים שאני אומר?

היור א' נחמיאס:

אחר כך אתן לך דיווח מדויק בכמה עברת על הזמן, ותראה אם זו חצי דקה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני כבר מסיים. אם באמת זה נכון ואלה הנציגים המוסכמים והמוסמכים שילכו יחד אתנו לוועידה הבין-לאומית, יהיה שכר לנסיעה. אם לא, היתה זאת עוד נסיעה שוא.

היור א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת יוסי שריד. גברתי סגנית מזכיר הכנסת, תואילי כרוך טובך להגיד לו כדיוק בכמה דקות הוא עבר על זמנו.

לסיום, רבותי, אין בעיה שביקשו לעקוף אותה יותר מהבעיה הפלשתינית. לאן לא נסעו כדי לעקוף אותה, והיא עומדת בעינה, היא עומדת באותו מקום ובמלוא העוצמה התומרה.

אני רוצה לומר, שלנסיעתו של ממלא-מקום ראש הממשלה למצרים יהיה ערך, יהיה שכר, אם אומנם תתאמת היריעה שהגיעה אלי, שמחכה לו שם הפתעה. יכול מאוד להיות ששר החוץ יקבל במצרים, בקהיר, רשימה של נציגים פלשתינים שכבר הוסכם עליה כימים האחרונים על-ידי מצרים, ירדן ואש"ף. נציגים של ירדן ואש"ף היו כימים האחרונים בקהיר, והם — — —

היור א' נחמיאס:

חבר הכנסת שריד, האם אינך רוצה להישמע ליושב-ראש? תענה לי בהן או בלאו.

ח. הצעת ועדת הכנסת ליטול זכותו של חבר הכנסת מאיר כהנא לשלוח מבניין הכנסת דואר פטור מתשלום

קריאה:

האם אפשר לדעת את תוצאות ההצבעה?

היור א' נחמיאס:

כן, בכקשה. בהצבעה על הצעת ועדת הכנסת ליטול זכותו של חבר הכנסת מאיר כהנא לשלוח מבניין הכנסת דואר פטור מתשלום, שהתקיימה היום, כ"ו כשבט התשמ"ז.

ט. הצעות לסדר-היום

אירועי הימים האחרונים בירושלים, ביהודה ובשומרון וברמת-הגולן

היור א' נחמיאס:

רשות הדיבור לחבר הכנסת אבנר שאקי, בכקשה.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):

אדוני היושב-ראש, חברי השרים, חברי הכנסת, אף שהורגלנו, למרבה הצער, בשנה האחרונה בדיונים תכופים על מעשי טרור אש"פיים ובגניבים, ואולי דווקא משום שמציאות עגומה זו הופכת שגרת חיים, אנו חייבים להדועק ולהזעיק כדי לחפש תשובות הולמות יותר ולהתמודד התמודדות משמעותית יותר עם הרמת ראשו של הטרוריסט האש"פי ככל רחבי יהודה, שומרון וחבל-עזה, וגם בתחומי "הקו הירוק". אנו רואים מעשים שהם כמעט מעשי יום כימו: יידוי אבנים, זריקת קבוקי מולוטוב ורימונים, הנחת מטעני חומר נפץ, ירי רצחני על חיילים ועל אזרחים — שבנס גדול לא הסתיים בצורה טרגית יותר.

מעשי אלימות אלו אכן מתקרבים למעין מרי אזרחי, וצריך לקרוא לילד בשמו. השאלה היא: האומנם ממשלת ישראל נותנת את התשובות ההולמות מעין מרי אזרחי זה? דעתי היא שלא. דעתי היא, שממשלת ישראל ומשרד הביטחון ומשרד המשטרה יכולים וחייבים לעשות יותר כדי לגונן על חיייהם של יהודים ושל ערבים חפים מפשע בתחומי יהודה, שומרון ועזה, ובוודאי ובוודאי בתחומי ישראל, ועל אחת כמה וכמה בבירת ישראל. לא יעלה על הדעת שהערך הנעלה ביותר, זכות היסוד הראשונה במעלה, חיי אדם, שזכות זו איננה מובטחת דיה לאזרחי ישראל ותושביה ולא להלכה החיים ביהודה, שומרון ועזה.

ממשלת ישראל, למרבה הצער, עקב הכרזות חוזרות ונשנות על רצונה כפתרון מסרים ההולך ומתרחק מהסכמי

25 בפברואר 1987, השתתפו 46 חברי כנסת. ואלה התוצאות: בעד הצעת ועדת הכנסת הצביעו 34 חברים; נגד — 10; נמנע — 1; מעטפה ריקה — 1. על החתום: חברי הכנסת יהושע מצא, גאולה כהן ואפרים שלום.

תודה רבה לחברי ועדת הקלפי.

קמפ-דייוויד, נותנת הרגשה ונוטעת תחושה בלבם של ערביי יהודה, שומרון ועזה, וכלב חלק מערביי ישראל, כי יש כבר החלטה לפנות כבוא היום חלקים כאלה או אחרים של יהודה, שומרון ועזה. הביטויים "כיבוש", "חיל כיבוש", "כיבוש משחית", "כובשים ונכבשים" המיוחסים לישראל ולכוחותיה — זהו המילון המוליד את יידוי האבנים, את קבוקי המולוטוב, את התוצפה הנמשכת, את המרי האזרחי הנסכל בצורה בלתי מובנת.

כל נשכת כי ממשלת ישראל מחויבת בראש ובראשונה להסכמי קמפ-דייוויד, שעליהם היא חתמה ועליהם חתמה ארצות-הברית. הם הבסיס לכל דיון ולכל פתרון ביהודה ובשומרון ועזה. ואילו הדיבורים על כיבוש, על נכבשים, על אובדן זכויות אדם ועל אובדן צלם אדם, המוטחים כלפי עצמנו, כל ההלקאה העצמית הזאת, נפרעים בנו.

חובה מוטלת על משרד הביטחון ועל משרד המשטרה גם יחד לשתף פעולה כדי לשכור את זרועו של הטרור הזה, ההולך ומתעצם.

עלי להודיע כי יש בידי מסמכים ועדויות, בחלקם כאלה שנמסרו בשיחות עם ידו, חבר הכנסת הרב דרוקמן, עמי ועם עוד כמה חברים, שבהם טוענים קצינים בכירים בצה"ל, כי אין שיתוף פעולה נאות בינם לבין אנשי המינהל האזרחי ביהודה ובשומרון ועזה ככל הנוגע למלחמה בטרור המינהל האזרחי מרשה לעצמו לטפח מדיניות כאלו של כבר החלטה ממשלתית המבטלת את תוכנם ורוחם של הסכמי קמפ-דייוויד ואת רעיון האוטונומיה וכל המתחייב ממנו. אנחנו רואים את ההתבטחנות החיפוט של ערים שונות ביהודה ובשומרון. אנו רואים יחס סלחני לאוניברסיטאות.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):
תחבייש, חצוף מחוצף, רק יהודים.

היו"ר א' נחמיאס:
חבר הכנסת תופיק זיאר.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):
אתה יודע שאתה משקר לעיני כול, עלוב שכמותך.

היו"ר א' נחמיאס:
חבר הכנסת תופיק זיאר, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):
אתה מעו לדבר על גוים? אתם, הנוצרים, שעשיתם את זה, אתם מעזים לומר ליהודים: תאי גוים?

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת זיאר, אני אוציא אותך מהאולם אם תעיר עוד הערה. עוד הערה, ואתה מוצא מהאולם.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):
לך לאולם המשפט שבו עומד לדין דמיאניוק ותלמד פרק בהלכות שואה ותשתוק להרבה שנים ותבקש סליחה וכפרה מן העם היהודי על שאמרת מלות תועבה שכאלה בכית הזה.

אוניברסיטאות ביר-זית ואל-נג'יאח — מרכזי הסתה אלה צריך לסגור אותם מייד, ולא ל-24 שעות אלא לשנים, מפני שהן הפכו למוקדי הסתה, הן הפכו מוקדי שנאה. שם מחנכים לשנאה ולרצח יהודים. כעיתון "הארץ" פורסם המדריך שחולק שם, ובו נאמר: יש להרוס את התשתית הכלכלית של מדינת ישראל, יש למוטט את תוכניות הפיתוח, יש לפגוע ביהודים, יש לרצוח יהודים כאשר הם יהודים. אתה מייצג פה את הרוצחים האלה, ועליך להיגמל מההרגל הזה, ואתה תלמד להיגמל ממנו, אני משוכנע בכך, במוקדם או במאוחר.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אל תדבר אלי.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):
אני פונה אליך כי אמרת שטויות כאן, דברים פוגעים ועצובים מאוד שאתה צריך לבקש עליהם סליחה.

מאיר כהנא (תנועת כך):
אלה לא שטויות, זה רשע.

היו"ר א' נחמיאס:
חברי הכנסת, אנא הירגעו, הירגעו, בבקשה.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):
אדוני השר, במסגרת המאבק בטרור המתעצם אפשר להטיל קנסות כספיים כבדים שיכאיבו לעושי המעשים. שיכאיבו למשפחותיהם. אם המאסר אינו עוזר, אין לנו דרך אלא להזדקק לעונשים אחרים, אבל לא ייחנן לקיים סובלנות כלפיהם ולומר: המינהל האזרחי רואה כעניין עבירה פלילית רגילה, לכן הוא מביא אותם לדין על ידיו אבנים. כאילו היה זה משחק נערים — "ישחקו הנערים לפנינו". נשאלנו כאן אתמול, מי שולח חיילים לפגוע בכני 14 המיידים אבנים. ואני שואל: מי שולח את בני ה-11 ללידות אבנים אם לא אנשי אש"ף ונציגיהם הרצעים לערער את ביטחוננו בעצמנו?

תשובתנו לאש"ף, התשובה לתומכיו והתשובה לאנשי הטרור למיניהם היא: לא תזיוו אותנו מאכן, אין כוח בעולם

אגב, אין לך עלכון צורב יותר למושג אוניברסיטה מאשר כל הגופים הללו ביהודה, בשומרון ובעזה המתקראים אוניברסיטאות. אנחנו צריכים לזכור שבמשך כל ימי שלטונו של חוסיין לא הייתה אוניברסיטה אחת נכמצא, לא ביהודה ולא בשומרון. ישראל היא שעזרה להקים מרכזים שהם לכאורה אקדמיים-מדעיים, שהפכו למרכזי תסיסה והסתה והתססה. אנחנו יודעים שכביר-זית הניפו את דגלי אש"ף. אנחנו יודעים שתמונות ערפאת התנוססו לעין כול. ומשום-מה הייתה סובלנות כלפי מעשים כאלה, ומשום-מה הייתה הסכמה שבשתיקה שגם פעילות כזאת מותרת.

אליעזר שופטק (הליכוד):
צריכים לקרוא לה "אוניברסטה".

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):

כן. אלה מרכזי הסתה, מרכזי שטנה. זהו אש"ף בכבודו ובעצמו, הפועל באמצעות נוער, שבמקום ללמוד מדעים לומד לשנוא ולהשניא, לומד לחתור תחת השלטון הישראלי, לומד להכין את המלחמה העתידה, כדי לסלק בביכול את ישראל מן השטחים הללו, כשכטווח הארוך גם ישראל עצמה אינה מוכרת ואין מוכנים להכיר בה.

חברי הכנסת, אדוני השר, יש הכרח ליישם מדיניות שהייתה קיימת בעבר ואין מנוס מחזרה אליה, והיא גירושם של מסייתים; זאת מאחר שהמאסרם איבדו את משמעותם, מאחר שכל אדם, כל טרוריסט שנעצר יודע שזאת שאלה של חודשים, לכל היותר של שנה-שנתיים, עד שישתחרר בעסקה כזאת או בעסקה אחרת, אומללה ככל שתהא וכפזיה ככל שתהא. ולפעמים באמת אין כנראה מנוס. המאסר איבד כנראה את אופיו המרתיע, איבד חלוטיון את משמעותו. ולכן אין מנוס אלא לגרש כל מסייתים —

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תקימו להם תאי גוים, מה יש?

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):
תאי גוים תקימו נוצרים — גרמנים. תחבייש, עלוב שכמותך. אתה מייצג את הטרור כאן.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת זיאר —

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

גאולה כהן (התחיה):

אין אתה מדבר? כך מדברים?

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כל זה לא מספיק?

היו"ר א' נחמיאס:

חברת הכנסת גאולה כהן, חבר הכנסת זיאר, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):
בתאי הגוים נשרפו יהודים, לא נשרפו ערבים בתאי הגוים.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
גם ערבים.

מאיר כהנא (תנועת כך):
את זה הוא רוצה.

בגדה, בירושלים ובעזה. מצאתי כי אין חדש תחת השמש. השמש רק מתעמעמת יותר. הכתמים מרובים יותר והשקיעה אדומה יותר מרם. הגדה גועשת — סיר לחץ רוחח. הביטחון לא נעשה בטוח יותר, והסערה איננה חולפת מעל ראשינו. ההיפך הוא הנכון. חיילים שלנו בני 18, שהתנדבו ליחידות קרביות, ממלאים תפקידי כיבוש ושיטור, ובקבוקים ממשכיים להזיק, הפגנות נעשות שכוחות יותר, וגיל הקורבנות נמוך יותר, והאמצעים הננקטים למה שנקרא "הרגעת הגדה" לא השתנו, הם רק מופעלים באופן מסיבי יותר ובתדירות גדולה יותר.

אליעזר שוסטק (הליכוד):

מה זה "הגדה"? מפ"ם לא מכירה ביהודה ובשומרון בארץ-ישראל?

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

לא על חשבוני — הוויכוח הזה.

אליעזר שוסטק (הליכוד):

אז למה את משתמשת במלים האלה?

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אני משתמשת במלים שאני רוצה. חבר הכנסת שוסטק, בגלל זה אתה לא צריך לגוול ממני זמן.

הי"ר א' נחמיאס:

סליחה, זה ירכוח במסגרת שני סגני יושב-ראש הכנסת.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, היה נהוג לייחס את האירועים בגדה לתאריכים מיוחדים, כמו כ"ט בנובמבר, או למחאה על מעשי ה"חיזבאללה" בלבנון, או על מצבם של הפלשתינים בלבנון. עתה, נדמה לי, מבינים הכול, כי הסיבה האמיתית לאירועים היא פשוט ההתנגדות לכיבוש, והולך ונשכר הקונסנסוס בין חיילי צה"ל לבין עצמם, וכמובן, בין החיילים לבין המתנחלים. אחד אומר: אני מרגיש כמו קלגס. שני אומר: צריך יד קשה ועונש, כמו שאומרים פה בכנסת. אחד אומר: אסור היה להרוג ילד בן 12. אחר אומר: אבל הם — הם במרכאות — מבינים רק את שפת הכוח.

אני פונה לבעלי הרצון הטוב: הם חייבים לדעת שאין כיבוש נאור.

מאיר כהנא (תנועת כך):

זה לא כיבוש, זה שחרור.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

כדוח של הסטייט-דפרטמנט על מדיניות ישראל בשטחים נכללו דיווחים חמורים ביותר, דברים שגם אנחנו ידענו אותם. יש חוק אחד בשביל היהודים בשטחים וחוק אחר בשביל הערבים בשטחים.

מאיר כהנא (תנועת כך):

ברוך השם.

הי"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת כהנא, אני חושב שאין לך רצון להמשיך להיות פה.

מאיר כהנא (תנועת כך):

ברוך השם. אמרתי: ברוך השם.

הי"ר א' נחמיאס:

ברוך השם — בסדר. ברוך השם, נא תתאזר בסבלנות ותקשיב.

שיזיו את עם ישראל מארצו. הוא לא יזוו. הוא בונה, הוא מתיישב, הוא מתנהל, הוא יתחיל גם בעתיד, והם ילמדו — ואתה בהם — שזאת המציאות.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית שלום ולשוויון):
עוד תפנו את השטחים הכבושים.

מאיר כהנא (תנועת כך):

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):

עמנו לא יפנה את ארצו, בעזרת השם.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, הסכמי קמפ-דייוויד מדברים על אוטונומיה, הסכמי קמפ-דייוויד אינם מדברים על פינוי, הם אינם מדברים על עצמאות ערבית כיש"ע, ודאי שלא על מדינה פלשתינית. כשאומרים שאפשר לשבת לשולחן הדיונים עם נציגי אש"ף תורמים לחיזוק של אש"ף ולחיזוק חומכיו. כשאומרים שאנו מוכנים לשבת עם כל פלשתיני, ובלבד, כביכול, שהוא עצמו לא רצה, אנחנו יודעים שהיטלד יימח שמו, הוא אישית אולי לא רצה מעולם. האם משום כך הוא פחות מרושע ושטני משהוא היה?

עלינו כאן להטיל על ממשלת ישראל, על משרד הביטחון ועל משרד המשטרה לשתף פעולה ביניהם, ולהביא לכך שהערבים ילמדו לדעת, כי ביהודה, בשומרון ובעזה, אנו מצויים בחוקף החוק הבין-לאומי ובחוקף החוק הישראלי כאחד; ולכן, כל פורע וכל פוגע הוא עבריין, וזו איננה רק עבריינות פלילית, אלא גם עבריינות פוליטית, שיש לעונש אותה בעונשים ראויים. נדרשת יד תקיפה, נדרשת יד חזקה, נדרשת סגירה של האוניברסיטאות, נדרשת סגירה של עיתונים ושכרעונים מסיחים למיניהם. אין ארץ ערבית בעולם שיש בה, יחסית, מספר כה גדול של ביטאונים כמו ביהודה, בשומרון ובעזה, ואין זה מקרה.

הי"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת שאקי, תסכס.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):

אני מסכם: כל ההסתה הזאת, יש לבלום אותה. היחיד המסוגל לבלום אותה הוא צה"ל, וצה"ל יבלום אותה אם מדינת ישראל וממשלתה יורו לו לעשות זאת בכלים ובאמצעים העומדים לרשותנו כחוק. אנא, אדוני השר, ננצל את החוק העומד לרשותנו לבלום את ההשתוללות האלימה, הרצחנית הזאת, ונכטיח ליהודים שכאו לחיות כאן חיי שלווה; וזהו זכותם הבסיסית כאנשים וכיהודים גם יחד.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת אבנר חי שאקי, רשות הדיבור לחברת הכנסת חייקה גרוסמן, באוהו נושא, בבקשה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קריאות הביניים של חבר הכנסת תופיק זיאר רחוקות מלשרת את העניין, ככל אופן, אין לי אפשרות להסביר לו את האמת ההיסטורית.

אדוני היושב-ראש, אני יודעת שבהעלאת הנושא הזה, של המצב בירושלים, בגדה ובעזה, אני צריכה לשאול את עצמי מה קורה, את מי זה ישרת, אבל, הגענו למסקנה, שאין ברירה, ואנחנו חייכים לגעת בשורש הבעיה, אולי לגעת באש, אבל אין ברירה.

אני חייטתי בעיתונים מלפני חודש, חודשיים, שלושה חודשים, מלפני שנה, שנתיים, וחייטתי מה כתוב על הנעשה

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אני מבקשת שזה לא יהיה על חשבוני, כי אחר כך נוצר לחץ.

הי"ר א' נחמיאס:

זה לא יהיה על חשבוניך, בבקשה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

ההד הזה, אדוני היושב-ראש, זה פשוט קשה.

מאיר כהנא (תנועת כף):

כך הם החיים, קשים.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, בין היתר, מציינים ברוח את עניין הצנזורה על כל העיתון, לא רק על החלק הביטחוני, איסור ספרים — 360 ספרים אסורים למכירה וכן הלאה. ואולם, הדבר החמור ביותר הוא ציון החיכוך עם כוחות הביטחון, המעצרים שאינם מוגבלים ואינם כפופים להליך משפטי, והחריירה לבתים וחיפוש בלי צו של שופט — כי, רבותי, אלה הם פני הדברים בכיבוש.

כמובן, תמיד יבואו חברי כנסת ויאמרו, ובצדק: וכי אנחנו אשמים? וכי אנחנו מיידים שם את האכנים? אנחנו עושים שם את ההתפרעויות? אבל האמת היא, שהבחורים, בתוקף היותם לובשי מדים בשטח כבוש, תפקידם למלא אחר הוראות הממשל, ודבר זה חל גם אלה שאינם אוהבים זאת. ובני 18 מסתובבים כקסכות וכחצרות האוניברסיטאות כפרנויה נפשית בלתי נסבלת האוכלת כל חלקה טובה כמוהל הלאומי, שנוהגים להתגדר בו כאן כל כך הרבה. יש מי שרואג, מן הימין, לנטוע בלב הצעירים את הוודאות, שאין אפשרות אחרת אלא לבחור בין מדינה יהודית לבין מדינה דמוקרטית. אם כך מעמידים את העניין, לא תהיה לא מדינה יהודית ולא מדינה דמוקרטית.

גאולה כהן (התחיה):

גם אחם מעמידים כך את הדבר, מי כמוכם מעמיד אותן

כך?

אלעזר גרנות (מפ"ם):

— — —

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

עכשיו איש אינו מציע סיפוח מידי.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

הי"ר א' נחמיאס:

חברת הכנסת גאולה כהן, תאפשרי לחברת הכנסת גרוסמן לומר את דבריה.

שבת ויס (המערך):

— — —

גאולה כהן (התחיה):

— — —

הי"ר א' נחמיאס:

חברת הכנסת גאולה כהן, חברת הכנסת גאולה כהן, יש נואמת ואת מפריעה לה. בזכותה היא מדברת ועל חשבון זמנה, ואת מפריעה לה.

גאולה כהן (התחיה):

אסור לקרוא קריאת כינים בבית הזה?

הי"ר א' נחמיאס:

אבל כמה קריאות כינים אפשר לקרוא בבית הזה כתוך חמש דקות? כמה? יש מידה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

חברת הכנסת גאולה כהן, האמיני לי שאני יכולה להתווכח אתך, אבל אין לי זמן ואני חוששת שהכל על הזמן.

גאולה כהן (התחיה):

את חושבת שאת יכולה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

וגם חברת הכנסת גאולה כהן אינה מציעה עכשיו סיפוח

מידי — —

מאיר כהנא (תנועת כף):

אני, כן.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

מי אתה?

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

— — כי אז אין נחזור את היהודים, הבורחים מן השכנות עם הר געש הקרוי סוטו לבוא ולהסתופף בצל הר געש פרטי משלנו? ראיתי את החברה שכאו מדרום-אפריקה, ראיתי אותם בטלוויזיה, חניכי ה"כונים", מגשימים, חלוצים, שמעתי מה שהם אמרו, ממה הם ברחו ולמה אינם רוצים לבוא לכאן.

כל מי שהציונות יקרה לו, מוטב לו שיתנער מחלום התעתועים של כיבוש נאור והומני לכאורה ושל שליטה על מיליון וחצי ערבים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה כרשות היושב-ראש?

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

לא.

הי"ר א' נחמיאס:

עוד מעט תדבר ותוכל לשאול כמה שאלות שאתה רוצה לשאול, אבל תוך שינוי מקום.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

כמובן, אפשר למצוא "נחמה" בעובדה שלא לפתחנו בלבד חטאת רובין, משעה שנוצר הסכסוך, לא הקים הצד השני מקרב מנהיגות מתונה שתנהל מדיניות נאורה, שתיתן גט כריתות לתפיסה בדבר פתרון כוחני בצורת הטרור השוטף, אבל איננו יכולים לפטור את עצמנו לחלוטין מאחריות ולומר: כל זה אינו נוגע לנו. זאת, משום שזה חלק מחיינו, משום שהבעיה הפלשתינית חייבת למצוא פתרון, ולא, לא יהיו לנו לא ביטחון ולא מדינה יהודית דמוקרטית, בייחוד כשאתם חוגים, המטילים את מלוא האחריות על הצד השני, אינם מציעים שום דבר קונסטרוקטיבי. להיפך, הם אינם מוכנים לוותר על שום דבר, על איזה שלום הם מדברים?

אני רוצה גם לומר, שיש תחושה נוראה ביחס למה שקורה בשנתיים וחצי של ממשלת האחדות הלאומית. יש סטטיסטיקות, אדוני השר, מה אנחנו יכולים לעשות? המצב לא נעשה יותר טוב, איני רוצה להשמיע את השר רבין ולא לומר שהוא גרוע משרון. יכול להיות דבר יותר גרוע, אבל העובדות אומרות את שלהן. יש גם דינמיקה של תנועת מרי, אם מישוהו מדבר על תנועת מרי, אדוני היושב-ראש, אני חייבת להביא את הסטטיסטיקה הזאת, ולא אני המצאתי אותה: בסוף שנות ה-70 היה שיעור הבלתי מאורגנים מכלל המחבלים כרבע בלבד. ערב

בצורת ועידה בין-לאומית — זאת המלה — כמוכן בהשתתפות סוריה, אשר לא תכואו בלי שתכואו לשם ברית-המועצות, ושתייהן לא תבאנה בלי שאש"ף יקבל ייצוג. ואש"ף יקבל ייצוג? אולי כבר עכשיו מדבר שר החוץ כמונחים של "פלשתינים אותנטיים".

רק לפני ימים מספר קיבלו מדינות אירופה אף הן החלטה על שוועידה זו, הכוונה לוועידה בין-לאומית, תהיה מסגרת מתאימה למשא-ומתן חיוני בין הצדדים המעורבים, ישירות כסכסוך. מדינות אירופה מסתמכות על הצהרת-ונציה, ובה נאמר כי אש"ף הוא נציג אותנטי של הפלשתינים.

למרבחה הפליאה, המנכ"ל המדיני של משרד החוץ רואה ברכה רבה בהצהרה הזאת. המנכ"ל המדיני של משרד החוץ נותן כרגע הנחיות להוסיף לדבר ולהדגיש את הזכויות הלגיטימיות של הפלשתינים, "להוריד פרופיל" בנושא אש"ף ולומר שאש"ף אינו סכנה קיומית למדינת ישראל, להצניע את האמנה הפלשתינית.

כל הברבים האלה אי-אפשר שלא יחדירו בכל מי שגר ביהודה ובשומרון תחושה של ארעיות שלטונה של ישראל. כאשר אנשים חשים שיש ארעיות, שאנחנו נמצאים שם לזמן קצוב, שכסופו נצא, מתפתח והולך מצב פסיכולוגי מסוים. הרי ברור שאם אנחנו נצא, ייכנסו אש"ף וארגוני טרור אחרים, ייכנסו הירדנים; וכשהם ייכנסו — כל מי ששיתף אתנו פעולה וחי אתנו בדרקיום בשלום, יצטרך להסביר מדוע הוא שיתף פעולה, מדוע חי אתנו. באותה מידה, כל מי שלוחם בנו, יזכה או לכבוד גדול. על-כן, ככל שאנחנו הולכים ומחזקים את תחושת הארעיות, אנחנו הולכים ומזינים טרור. זוהי הזמנה לטרור.

צריך לזכור מה קרה ברמת-הגולן, אשר היחה שקטה כל השנים והאוכלוסייה הדרוזית חיה אתנו לא רק בדרקיום בשלום אלא תוך תמיכה רבה במדינת ישראל. לאחר הסכמי קמפ-דייוויד החלו המהומות הראשונות ברמת-הגולן, משום שהדרוזים חששו שהנה עלול להיחתם כעתיד הסכם גם לגבי החזרת רמת-הגולן לידיים טוריות; ואז זה התחיל שם, ובשנתיים האחרונות, נוכח רמזיו של שר החוץ על הסכם אפשרי עם הרוסים, עם המסרים שהוא שלח באמצעות אדגר כרונמן לגורכצ'וב, שוב נוצרה אצלם התחושה שאפשר שהגולן יוחזר.

אני לא צריך לרענן את הזיכרון הטרי כלב כולנו, מתי התחילו הפיגועים החריפים כלכונן. הם התחילו מהרגע שבו הודיעה ישראל על נסיגתה המהירה. אז התל גל טרור שלא ידענו כמותו בעבר.

זו תחושת הארעיות אשר מדיניות החוץ יוצרת ומחזירה כלככות ויש לה השלכה שלילית על ביטחון הפנים, על גלי ההתפרצויות ביהודה ובשומרון, שאנחנו עדים להם בימים אלה.

אשר לדרך שבה אנחנו מנהלים את עניינינו בתחום מדיניות הביטחון, אני חייב לומר, שבשנתיים האחרונות יש גישה נכונה יותר ואמיצה יותר, הכוללת גם סגירה של עיתונים הנתונים למרות אש"ף וארגוני טרור אחרים, גם גירושם של מי שממלאים תפקידים ספציפיים בהיררכיה של אש"ף ביהודה ובשומרון, ולא קיים עוד צלו הכבד של היועץ המשפטי לממשלה הקודם, מר זמיר, אשר הכשיל כעבר את מערכת הביטחון.

כרגע הגישה היא אחרת, אבל, לצערי, היא עדיין חלקית מדי והססנית מדי, משום שהיא מתמקדת בעיקר באותם

מלחמת לבנון הגיע שיעורם שליש. היום הם מהווים 50% מכלל מבצעי הפיגועים. ועוד דבר: "הקו הירוק" נמחק והולך לגבי הלאומנות, והתסיסה הדתית חוצה את כל הקורים, ומגיעה גם לבקה אל-עירביה וגם לאום-אל-פחס, ומעטים מעזים להתמודד עם העובדות הללו ולהודות בהן.

אני יודעת שיש מי שמשלה את עצמו במחשבות על אופציית ירדנית בלעדית. למעשה, מדובר בקונדומיניום פונקציונלי ביחס לאנשים ולא לשטח, ברוק כפי שפירש מר בנין את הסכמי קמפ-דייוויד. מה לעשות? אי-אפשר לקדם את עניין השלום בצורה כזאת, גם אם דוגלים בוועידה בין-לאומית.

אני כבר מסיימת, אדוני היושב-ראש, אני מדלגת על חלק מהדברים, אבל אני רוצה לומר דבר אישי. כיהודייה, נדרתי נדר לעשות שני דברים: לעשות הכול, שעמי לא יהיה חסר אונים עוד, כי מי שהוא חסר אונים עומד עם הגב אל הקיר ואין לו ברירה, יש לו רק פתרון אחד, להילחם עד הסוף, על-פי הרוך עד הסוף המר. הנדר השני: לחפש תמיד את הברירה, ואם אין אנו עוד כצאן לטבח ואם אין אנו עוד חסרי אונים, האם נטיח את הראש אל הכותל, בלי לחפש פתרון? מצדה נוספת? אלה שאינם רואים את הבעיה הפלשתינית, אלה שהבעיה הפלשתינית אינה קיימת כשביים ובידם פתרון אחד בלבד, להפעיל עוד כוח, לסגור עוד עיתונים, לאסור פרסום עוד ספרים, לפתוח כירי עוד פעם ועוד פעם ועוד פעם — הם אלה שויכילו אותנו לעברי פי פחת, ואיני רוצה לומר: עד לפי התהום, כי אני נוהרת ממלים.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה לחברת הכנסת חייקה גרוסמן. רשות הדיבור לחבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הידרדרות ביטחון הפנים בשנתיים האחרונות היא מן הכישלונות הגדולים של ממשלת האחרות. אני מצטרף לרבירי הביקורת של אלה שקדמו לי, הסבורים שמי שהיה צריך בעצם להשיב לנו הוא ראש הממשלה או שר הביטחון ולא שר המשטרה, כי בעיות הפנים במדינת ישראל של היום, ההתפרצויות ביהודה ובשומרון ובגולן, הן תוצאה של מדיניות הביטחון ומדיניות החוץ שלנו.

בשכונות האחרונים היינו עדים להתפרעויות חסרות תקדים ברמת-הגולן. כך בכיר-זית, כך במחנות הפליטים וביהודה ובשומרון. כשנה האחרונה מתפתח סגנון חדש של מעשי רצח של טרמפיסטים, של חטיפות, של מעשי דקירה ממערב וממזרח ל"קו הירוק". בעיר העתיקה נעשה הניסיון להשליך רימונים ולדקור מטיילים "מצרן החודש". לאחרונה, לא עובר חודש בלי שיעשה ניסיון לרצח, ולרוע המזל, בניסיונות האחרונים נמנעת האוכלוסייה הנוכחת במקום מלשתף פעולה עם המשטרה, כדי לגלות את המרצחים.

כפעמים הקודמות הופיע כאן שר הביטחון ומסר סטטיסטיקה שלפיה, למרות התחושה המתפתחת בציבור, המצב לכאורה טוב יותר. הביטחון רב יותר, יש פחות מעשי טרור. בנקודה זו אני מצטרף לתחושה הרחבה של הציבור: יש יותר מעשי טרור, הטרור בעלייה, ההתפרעויות ביהודה ובשומרון נמצאות כעלייה. זוהי, בין היתר, תוצאה של המדיניות כתוך גבולות "הקו הירוק", או בתוך תחומי מדינת ישראל, והדברים קשורים גם במדיניות החוץ של ישראל.

המדיניות שמנהל כרגע שר החוץ נראית כריצה נואשת אחרי תחוות מדיניות לשמן. כרגע מקבל הדבר הזה ביטוי

החומים שאש"ף מפעיל בהם פעילות צבאית. לעומת זאת, ניתנת יד חופשית כמעט לכל ההיבטים האחרים של פעילות אש"ף. הגישה הנוכחית שלנו עדיין מאפשרת הודעות רחבה ופומבית עם כל מי שהוא אש"ף, שבעקיפין או להצאין הוא מבקש את נפשנו. אחד ההיבטים הבולטים לזה הוא האפשרות להורים כסף לכל מי שמנהל פעילות נגד מדינת ישראל, וזו הסיבה העיקרית למעשי הטרור. עליכן, כל עוד זה ימשך, יימשך גם הטרור. הנושאים האלה נדונו פעמים רבות בכנסת.

הדבר העיקרי שאני מבקש להדגיש היום הוא כל נושא העברת הכספים ליהודה ולשומרון והצורך לפקח עליה, כמוכן נוכח ההשפעה השלילית התמורה והחריפה שיש לדבר הזה.

אדוני השר, אנחנו נתקלים בתופעה של השתלטות על קרקעות בהיקף מדהים. במסמך פנימי של פליאה אלבק מדובר על השתלטות על אדמות ביהודה ובשומרון בהיקף של 300,000 דונם עליידי נטיעות ועליידי בנייה בלתי־חוקית. כגולן יש השתלטות ניכרת של כפרים מקומיים על אדמות. זהו שוד אדמות מדינה. אבל, מעבר לצדדים המוסריים של זה, יש כאן ביטוי ברור לאזולת־ידו המובהקת של התוק. לתחושת התושבים שאין מלך בישראל, איש הישר בעיניו יעשה. הכסף האש"פי הזה הוא העומד מאחורי פעולת ההשתלטות על קרקעות. הדבר הזה עולה בכסף רב. הכסף האש"פי הולך גם לתעשייה, והוא מאפשר היום לחלק ממפעלי התעשייה ביהודה ובשומרון למכור את המוצרים שלהם בכל רחבי ישראל במחיר וזל יותר ממה שעולים חומרי הגלם למפעלים שלנו ממערב ל"קו הירוק", ואין כל אפשרות להתחרות בהם.

קיים כל עניין ה"גונע" — השביכה. אחד מראשי השביכה — ארגון הנוער של אש"ף, סולק מעזה לפני שבועות מספר. מי עומד מאחורי הפעילות הזאת? מי מממן אותה? זה הרי עולה הרבה כסף.

לסיום, מול כל גלי ההתפרצויות האלה, מול כל מי שמרים ראש כל סלק אותנו מכאן, אני חושב שעיקרה של מדיניות ישראל צריך להיות, שמי שמבקש לחיות בדר־קיום אתנו, זכויות — עד חצי המלכות. אבל מי שמבקש לסלק אותנו מכאן, הוא לא יהיה כאן, וזה כך ביהודה ובשומרון, וזה כך ברמת־הגולן. מי שזרק על מר פרס אבנים, כאשר היה ראש ברמת־הגולן, יקבל את סוריה כאשר הוא איננו ברמת־הגולן. זאת צריכה להיות מדיניות ישראל.

קיים תיאטרון אל־חכאוותי. איזה תיאטרון כמודח התיכון הוא רנטבילי? כספי אש"ף עומדים מאחוריו.

אשר לעיר העתיקה, מבקשים להפחיד אותנו. מבקשים לסלק אותנו. והתגובה של מדינת ישראל צריכה להיות הפוכה — יש להרבות בביקורים חרף הניסיונות שלהם להפחיד אותנו, ובכל מקום, אדוני השר, שבו האיכולוסייה המקומית לא תשתף פעולה עם המשטרה ולא תואיל למסור אינפורמציה כדי לגלות את הרוצחים, אני מבקש לשמוע את המלצתך בעניין הקמת היאחזויות ביטחוניות בו, וכך, אחת מן השתיים — או שלא יסולקו יהודים, ואז המצב יישאר כפי שהוא, אם לא יפחידו ולא יהיה מעשי רצח; אבל אם מעשי רצח אלה יתגברו, אם לא ישתפו פעולה ולא ילחמו במעשי רצח אלה, כי אז יש לפתור את העיר העתיקה להתישבות יהודית מסיבית. בהיאחזויות ביטחוניות בכל מקום שבו הדבר הזה מסוכן היום.

יש עיתונות מזרח־ירושלים, יש, כמוכן, אוניברסיטאות בירדית ואל־ג'נ'א. אתנו מדברים פה על כסף כסוכמים גדולים.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה לחבר הכנסת עוזי לנדאו. רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר כהנא.

קיים, כמוכן, אותו פן קטן של סיוע למחבלים ממש, שכאשר הורסים את ביתם הם מקבלים כסף לבנות בית טוב יותר. משפחם מקבלת קצבה חודשית, וכשהם משתחררים — מממנים את לימודיהם.

מאיר כהנא (תנועת כך):
כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, אין קיימת כלל וכלל סכנה למדינת ישראל מצד הערבים. קיימת סכנה לקיומם של המדינה והעם היהודי שבה רווק מיהודים כגון לא מעט מאלה היושבים בבית הזה. אש"ף ושאר שונאי ישראל מהווים סכנה לאין שיעור פחות גדולה מכנופיית הסופרים, האמנים ואנשי רוח למיניהם, אנשי טלוויזיה, רדיו, חברי כנסת, האחוזים במחלת האידס היהודית, קרי: רגשות אשמה פתולוגיים, שנאה עצמית חולנית.

אדוני שר המשטרה, זה דבר מוזר, משום שפורמלית המסר של מדינת ישראל הוא שאש"ף אינו ארגון לגיטימי. אבל בפועל, עליף התנהגותנו, הוא ארגון לגיטימי למשע. זה ארגון אשר אנחנו אומרים שאינו חוקי, אבל בהתנהגותנו אנחנו מצביעים על כך שהוא ידוע בציבור כלגיטימי. ואז ממה נפשך? מצד אחד אנחנו רוצים לומר לא לטרור, אבל מצד שני אנחנו אומרים שעם אש"ף, עם ארגונו על תשתיותיו השונות, אפשר להתעסק. שהוא בר־שיח מתורבת ולגיטימי לגמרי. אי־אפשר, זה דבר והיפוכו. ומשום שיש דבר והיפוכו, יש טרור.

אלה המאמצים את עמדת הערבים בכל נושא ונושא, אלה הבוכים את דיכוי העם הערבי כביכול, אותו עם של "איטבת אל־יהוד", לשחוט את היהודים; אלה המייללים על רצח, רצח

הנושא של פיקוח על עבירות כספים עלה לא רק בדיון בכנסת, אלא גם בשיחות שהיו לכמה מאתנו עם אנשי מערכת הביטחון, ובהן שמענו שני טיעונים מוזרים. פעם אחת באים אנשי משרד הביטחון ואומרים: זה טוב שיוזרמו כספים בלי הבחנה וכלי הגבלה. למה זה טוב? כי אם המצב הכלכלי יהיה טוב, יהיה תמריץ שלא לנקוט פעולות טרור, כי הדבר הזה כאילו יפגע במצב הכלכלי, זו שטות נוראה, שטות מוחלטת.

כביכול של סטודנטים ערבים חפים מפשע כביר-יות, כשגל ילבינו. אותם סטודנטים הצמאים לדם יהודי, הצועדים חופשי בכיר-יות כשכבידיהם לפידיים בוערים ודגלי אשף, וכפיהם קראות למאבק מזוין נגד הציונות והמדינה הציונית, אלה המקרקרים על גזל אדמות הערבים, כאשר קיבוציהם וכפר האמנים עין-הוד יושבים על אדמות שמהן גורשו ערבים. אלה המגנים מדי יום את הגזענות ודורשים למחוק כל הכרל חוקי-לאומי בין יהודים לערבים, ובכך מבטיחים את שקיעת חממה של המדינה הציונית, הם הם השמאלנים המתיוונים, העומדים כחומה בצורה להגנת הערבים המתפרעים, הרוגמים באבנים יהודים, בהם כוחות הביטחון, הזורקים רימונים על חיילים, על חיילי משמר הגבול, הטומנים מטעני מוות באוטובוסים ובשווקים, השואפים בחוסר סבלנות לאתור יום גדול של "איטבח אל-יהוד", השמרת מדינת היהודים.

מה יעשו לנו? מה יעשו לנו אם נשמע לאלה? רבותי, אנו חייבים לסגור מייד את כל הקמפוסים והאוניברסיטאות ביהודה ובשומרון. תחת חוסיין לא היתה אוניברסיטה אחת, הוא היה פיקח, הוא ידע, הוא ערבי והוא מכין ערבים. גם אני לסגור אותן. באזור X, אם יש שם איזו מהומה, התקפה — לגרש את כל היושבים כאותו אזור. את זה הם מכינים.

ולסיום, עוד משפט אחד: כמו פה אנשים וטענו שאין פתרון. אין? תארו לעצמכם רבותי, לו היו הערבים בשטחים שומעים ששר הביטחון הוא כהנא, איזה פתרון היה.

הי"ד א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת מאיר כהנא. רשות הדיבור לחבר הכנסת בנימין בן-אליעזר, בבקשה.

בנימין בן-אליעזר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כל מה שקורה בשטחים — קרה בשטחים: מה שקורה בירושלים — קרה בירושלים. זה איננו צריך להפתיע איש, וודאי לא אותי. זה תהליך שהתפתח במשך השנים, שהביא למציאות שונה, מציאות אחרת, שאסור להפסיק לדבר עליה, וצריך לחזור ולהדגיש אותה יום יום. שעה שעה. זו מציאות מורכבת ומסוכנת, ואתה צריך להתמודד.

אדוני היושב-ראש, לא נתמודד עם מציאות זו בעזרת פתרונות ערטילאיים, לא על-ידי חלומות, אלא על-ידי פתרונות מעשיים, שיש להם סיכוי פוליטי ואפשר יהיה לקבל לגביהם את תמיכת הרוב בעם. צריך לדבר כמושגים של רוב בעם, כי אין מדובר כאן בעתידה של מפלגה זו או אחרת אלא בקיומה של מדינה.

אין לי גם טענות, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לכוחות המשטרה, לפעולות צה"ל ומערכת הביטחון. נהפוך הוא. הגל האחרון הפוקד את השטחים הוא תוצאה של קריאתו של יאסר ערפאת להודות עם תושבי מחנות הפליטים בלבנון, קריאה שנפלה על אחניים כרויות, משום שהיום, בעיצומו של תהליך ההקצנה העובר על השטחים, יש מודעות גדולה יותר ורגישות גדולה יותר לאירועים חיצוניים בכלל, ובעיקר למצבו של אשף. זו היתה התפרצות של זעם ותסכול, ואני חוזר ואומר: זרועות הביטחון, המשטרה, צה"ל והמינהל האזרחי ידעו לטפל בה הפעם בתבונה ובחוכמה, כשפעלו נגד מטרות נקודה, החליטו כזמן ובקצב הדרוש — לסגור מוסדות, בעיקר אוניברסיטאות שמפכו לגוף המוביל. יתירה מכך, הם אף יצרו ונהגו על-פי דיפרנציאציה בדרך תגובתם, ידעו מתי לטפל ואיך לטפל, ובצורה מושכלת הביאו במציאות המורכבת והמסוכנת למינימום נזקים. מבחינתי, זהו הישג שראוי לכל הוקרה, והבית הזה צריך לשבח אותם.

אך ענייננו, אדוני היושב-ראש, הוא בתהליך פוליטי ולא באירועים. ענייננו ועניינו של הבית הזה ושל הממשלה חייב להיות במציאות הפוליטית החדשה הזאת — עליה צריך לחת חשבות. זוהי מציאות שמשום שלא התמודדנו אתה — אני מרגיש, התמודדות פוליטית — זה 20 שנה, הפכה אזורים שלמים לאזורים טעוני חומר נפץ. לא רק זאת, אלא לאורך

הערבים ביהודה ובשומרון ובגולן הפסו היום ביטחון עצמי, עזות מצח. הם אינם נרתעים היום מלתקוף חיילים ואנשי משמר הגבול. הם פשוט לא מפחדים היום. ילדים קטנים צוחקים מאתנו. נשים לועגות לנו. ולמה? כי הם יודעים שידיהם של כוחות הביטחון כבולות. אני משרת בצה"ל, אני יודע. הוראות מטומטמות: אם עושים את זה, אסור לך לעשות את זה. החייל הפשוט נרתע. הוא יודע איך לשים קץ, הוא יודע. "כסאח" עליהם. אלא מה? הוא יודע שאם את זה הוא יעשה, יעמידו אותו לדין. החיילים נרתעים משום שהממשלה נרתעה, זה ניצחונם של מחנות התבוסתנים, השמאלנים, חוקעי הסכין בגבה של המדינה.

אחרי כל פעולה של צה"ל, שהיא שפירה ונורמלית, קמה מייד צעקה מכוונת וממולחת מהטלוויזיה שלנו, מהרדיו שלנו, מהעיתונות שלנו — כובשים אנחנו. נאצים אנחנו. חטאנו, עורינו. זה כוחו של המחנה התבוסתני.

אם נמשך כך, נהרוס את רוחם של חיילינו. נקים כמו דינו צבא שמצד אחד לא נותנים לו להגן על עצמו, ומצד אחר הוא יהיה יותר ויותר מסופק בצדקת דרכו. בזכותו על הארץ. יהודים יסרכו לשרת בשטחים. יהודים יכרחו מכאן, ימצאו את מקומם בלוס-אנג'לס.

לפנינו תופעה הולכת וגוברת של אזרחים ישראלים ערבים המשתתפים במהומות. תפסו ערבים כאלה כבית-לחם. תופעה של ערבים ישראלים אזרחים שרצחו חיילים — משה תמס, שמושלש ינקום דמו, חייל שנרצח על-ידי ערבים מבקת-אל-ערביה במשולש. שאלתיאל עקיבא, חייל, השם ינקום דמו, שנרצח על-ידי ערבים ישראלים אזרחים מכפר-קסם.

ערבים אלה מתגדלים בכמות ובאיכות. זה לא אותו דור שהיה פעם. זה לא אותו דור של אנאלפביתים, של מוכתר שכעד בצע כסף היה הולך עם מפא"י. זה לא כך היום. היום יש להם גאוה לאומית. הם הולכים היום עם רק"ח, עם מיצארי.

לעולם לא נשכח מה עשו לנו ערביי הארץ הזאת לפני שהיה פה כהנא המסית, הפאשיסט, הגזעני, מה עשו לנו לפני שכלל לא היתה לנו מדינה? יושב פה אדם, סגן יושב-ראש הכנסת, מצפת. הוא יודע מה עשו לנו בצפת בשנת התרפ"ט, 1929. מי הסית אותם אז? רצחו יהודים ברם קר. למה? כהנא היה פה? עדיין לא נולדתי.

רבותי, אנחנו חייבים לקבוע לעצמנו עובדות שנאמין בהן אמונה שלמה. אין עם כזה בשם פלשתינים, לא קיים. אין פלשתין, יש ארץ-ישראל, ללא בושות. לנו הזכות להיות כאן. להם יש 22 מדינות. כן תרכינה, שיחי שם בשלום. בשלוה.

הזמן, לפי מיטב הערכתי, אם לא נתמודד אתה פוליטית — אני חושב שהמצב ילך ויחמיר.

אין קורה פתאום מה שקורה היום בשטחים? האם משהו צריך להתפלא? זהו תהליך מורכב הנמשך 20 שנה. מנקודת ראותם — 20 שנות כיבוש, הרוב הפרגמטי מתחיל לאבד את השליטה שלו. אלו 20 שנה שבהן האוכלוסייה הזאת הפכה להיות אוכלוסייה מיואשת, ולא רק בישראל. הטענות שלה מופנות כלפי ירדן, ואולי ובעיקר גם כלפי אש"ף. תהליך זה הוא תוצאה של התערבות מצבו של אש"ף, שמקורו על השטחים. זאת נוסף על עניינו הבסיסי של אש"ף להחסיס את השטח. תהליך זה הוא גם תוצאה של התחזקות האלמנט הדתי, הקיים יותר ברצועת-עזה, אך מתחיל לחפוס לו מאחזים גם כיהודה וכשומרון. זה תהליך שיצמצם צעירים, שאני קורא להם "הצברים הפלשתינים", שגולדו אחרי 1967 — צעירים שצמחו בתוך וקום, גדלו בתוך הישות הפלשתינית, שלא הכירו את ירדן ומושפעים אך ורק מאש"ף מרחוק. זה תהליך שמעלה לארנה הפוליטית שלנו ולבמת החתרנות המדינית צעירים התובעים את מקומם.

לכן כל גירוי, טבעי הוא שידליק את השטח.

אדוני היושב-ראש, מייחסים, לכלל הפעילות הננקטת עליידי הממשל, המינהל האזרחי, את ההגדרה האומללה "מדיניות בשטחים". וככן, רבותי, משום שלדעתי והכנתי מדיניות נקבעת רק כשהיא יעד לאומי, מדיני או פוליטי, הרי אין מדיניות כזו שתשרת את הפתרון הפוליטי שאיננו, וכל מה שיש זוהי מדיניות הרגעה, ורכותי, מדיניות לא יכולה להתקיים ללא מטרה, ואין מדיניות בלי עתיד.

עד היום הזה שיתק שעון הזמן לטובתנו, וכל מה שעשינו היה ניסיון ליצור יציבות בתוך מצב ניל. השאלה כמה זמן נותר לנו עוד, משום שהזמן לא עוצר תהליכים בתוך השטח, אלא מחמיר אותם.

נדמה לי, רבותי חברי הכנסת, שהזמן יעמיד אותנו בפני מציאות עוד יותר חמורה, והוא יחייב שימוש בכלים לא-סדומפתיים. בהנחה שברור כי מדובר בכעיה פוליטית והתשובה לה יכולה להיות רק פוליטית, אני רוצה לקבוע, שבמציאות הפוליטית שבה אנו חיים, אנו עומדים מול בעיה ללא פתרון.

כשאני אומר בעיה ללא פתרון אני מתכוון לומר שצריך שהפתרון יהיה מקובל על רוב הכית הזה ועל רוב העם.

לכן, במציאות מעוותת זו, כאשר כולם נותנים יד לקונצפציה של הסטטוס-קו, אני מציע לחזק את ידיהם של כוחות המשטרה, ורועות הביטחון, צה"ל והמינהל האזרחי, ולומר להם, לחזור ולומר להם: תודה על מסירותכם.

כמו כן, אני שב ומעלה מעל כמה זה בפעם המי יודע כמה את הצעתי, דווקא משום מורכבותה המדינית והפוליטית של בעיה מדינית פוליטית כה סכוכה, וההצעה היא: אוטונומיה חרצדדית. במציאות הקיימת היום יכולה הצעה זו לקבל את ההסכמה של רוב העם היושב בארץ-ישראל, ולא רק שלו אלא גם של אוכלוסיית השטחים, אם נדע להכין ולהכשיר את השטח, ואם ננקוט שורת צעדים כדי לטעח בקרב האוכלוסייה את הביטחון ברצועה הכן של ישראל להחיל את האוטונומיה. זה אולי הצעד היחיד שיכול להביא להפגת המתח ותחושות התסכול והזעם בשטחים. ייתכן שייפתח סיכוי לדו-קיום, כי הרי גם במציאות המורכבת הזאת יש התפתחות בקרב ערביי השטחים, והם מבינים היום יותר מאשר בכל זמן אחר, שמן

המציאות היהודית שנוצרה בשטחים אין. אפשרות להתעלם. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת בן-אליעזר, שעד עכשיו היה היחיד שעמד במסגרת הזמן.

רשות הדיבור לחברת הכנסת גאולה כהן, ואחריה — לחבר הכנסת מנחם פרוש.

גאולה כהן (התחיה):

האם אני יכולה לקבל כמה דקות מזמנו של חבר הכנסת בן-אליעזר?

הי"ר א' נחמיאס:

לא, אמרתי הוא עמד בדיוק בזמן, הוא ממש דייק.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעצם לא הייתי צריכה לבקש עוד דקה מזמנו של חבר הכנסת בן-אליעזר, הייתי צריכה לבקש לדבר דקה פחות. למעשה, זה ממש מייאש לעלות בכל שני וחמישי על כמה זה ולומר אותם דברים. אם בפעם הראשונה עוד נדמה שהם משפיעים על משהו בבית הזה, או על מי שצריך לבצע את הדברים בשטח. בפעם השנייה נראה שהם משפיעים קצת פחות, ובפעם השלישית — הרבה פחות. היום אני כבר יכולה לומר לכם, שאין בכך תועלת כלל וכלל.

ואם בכל זאת אומר כמה מלים — ואנסה לא לחזור על כל שורת ההצעות שהושמעו פה עליידי כמה חברי כנסת בנוגע למה שצריך לעשות — הרי זה רק מפני שאני באה לטעון היום, שגם לו עשו צה"ל והמשטרה כל מה שביכולתם — והיום הם אינם עושים מספיק — גם אילו נקטו צעדי הרחעה מחאמים — ומה שנעשה היום בשטחים איננו הרתעה, הם אפילו לא פותרים מאתנו — אילו סגרנו אוניברסיטאות, מרכזי הסתה, ואילו גירשנו את המסיתים, וצריך לעשות זאת, לא היינו מצליחים לשנות דבר.

ולמה אני אומרת זאת? כי אין לנו רק בעיה של פלשתינים. חברת הכנסת חייקה גרוסמן אמרה, שאסור להתעלם מהבעיה הפלשתינית. איש איננו מתעלם מהבעיה הפלשתינית, אבל יש לנו בעיה של פלשתיניסטים במדינה הזו וכבית הזה. את הבעיה הזאת אי-אפשר לפתור בנשק של הרתעה ובחוקים למיניהם. הבעיה היא הנשק המורלי שיוצא מן הבית הזה ונופל לידיהם של ארגוני הטרור. כי אחת אנתנו נילחם כטרור וביד שנייה נעודד את הטרור. זה מה שקורה לנו.

מי ששמע היום את חברת הכנסת חייקה גרוסמן — וגם אני מאמינה בקיומם של פלשתינים מתונים — הרי גם אילו ישב ביציע פלשתיני מאוד מתון, כשהיה שומע אותה היה מתרשם, שאנחנו שלטון של כיבוש בגדה, שלטון של דיכוי. היא לא אמרה נאצים או ניוארנאצים, כי יש לה בעיה נפשית עם הנושא הזה, אבל היא כן הזכירה את האפרטהייד בדרום-אפריקה ודברים נוספים. לכן, כפי שאמרתי, אילו ישב כאן פלשתיני מתון מאוד, שמעולם לא לקח נשק לידי, הוא היה משתכנע מדבריה שהוא מדוכא עלי-דינו, ושנאחנו משטר אכזר ור. למה אדם כזה לא יקום, יתקומם וישאל את עצמו: מה אני יכול לעשות כדי להשתחרר משלטון הדיכוי הזה, כדי לגרש אותו לפני שהוא יגרש אותי?

זו הבעיה שלנו. איכדנו כל חוש מידה. אינני אומרת שאסור לאדם להביע את דעתו; או שכל אחד חייב לחשוב

המאורעות, התקריות, ההתקפות, הדקירות, בזה אחר זה, בעיר העתיקה בירושלים, בשנה האחרונה ובחודשים האחרונים.

מה שקרה בימים האחרונים לא קרה בתקריות הקודמות, שמרביתן היו מה שקרא פעולות "פגע-וברח". מעשה של בורד, מעשה של דקירת יחידים על-ידי יחידים, על-פי הרוב יהודים שחזרו מתפילה ליד הכותל המערבי או הלכו לתפילה.

כאשר תקריות אלה קרו בזו אחר זו, היה צריך לנקוט אמצעים כדי למנוע אותן. אבל מה שקרה ביום ראשון כבר לא היה מעשה פרטיזני. זו היתה פעולה יוזמה ומתוכננת, כדי לפגוע במספר רב ביותר של חיילים בשעה מוגדרת, בעת חילופי משמרות, כאשר יש נוכחות כפולה של חיילים במקום מסוים.

מכאן יש ללמוד, כי קיימת יד מארגנת ומתכננת, ויש גם לשער, כי מבצעי הפעולה החבלנית שואכים עידוד מהמצב החדש שנוצר וחשים בשוני. הם מרגישים כי אין עוד לישראל כוח מרחיע כפי שהיה לה בעבר, כאשר על כל מקרה שקרה גמלה ישראל בכל התריפות.

אין לי כל כוונה לבקר את המשטרה או את שר המשטרה, גם לא את משרד הביטחון ושר הביטחון. אני מהאחרונים שבאחרונים שיראה מקום והצדקה לביקורת. כי המשטרה, ואפילו משרד הביטחון, הם זרוע ביצוע של מדיניות שנבקעה על-ידי קובעי המדיניות.

פנייתו, על הביקורת שבה, היא אל קובעי המדיניות. אני הייתי רוצה לדעת אם הם שואלים את עצמם לאן מידרדר הביטחון בעיר העתיקה בירושלים, שבה עושים בזה אחר זה מעשים נפשעים, דוקרים עוברים ושבים שקטים. ועוד לא מספיקים לנשום אחרי מעשה נפשע אחר — קורה שני, שלישי, בזה אחר זה, ללא סוף.

יש לחוש כי החבלנים יודעים כי מה שהיה לא יהיה עוד. לא עוד היר התקיפה והמענישה והמטילה אימה ופחד. מטבעה של המנטליות הערבית, כפי שאנחנו מכירים אותה, לשאוב עידוד ממדיניות של "יד רכה" לשם הגברת המעשים הנפשעים. זה הכיא לכך שמרהיבים עוז להתארגן ולבצע מעשים מתוכננים, כדי לערער את תחושת הביטחון.

במצב הנוכחי, כאשר בזה אחר זה קורים מקרים מחרידים ואנחנו שותקים, כאילו הותרה הרצועה ואנחנו הירדרנו למצב אשר מי יודע למה הוא עלול עוד להביא, כבר כיום ניטלה מאתנו תחושת הביטחון ללכת כרחובות ובסמטאות של העיר העתיקה. זה חמור מאוד, חמור עד מאוד. אם לא תיקבע באופן ברור החזרה למדיניות תקיפה נגד כל התקפה, עלולים אנו להגיע למצב שבו תיסגר בפנינו העיר העתיקה, שהכניסה לעיר העתיקה תהפך לסכנה. בייחוד אמורים הדברים באזור שערי-שכם, שם קרו רוב המקרים, ולא ננקטו כל אמצעים להשבת הביטחון בו.

ב-18 החודשים האחרונים קרו באזור שערי-שכם תשעה מקרים. הרי זה דבר נורא, הרי זה מחייב חשיבה רצינית על הדרך שנקטו. להלן פירוט המקרים: ב-25 באוגוסט 1985 נדקר הרב משה פראג, בן 60, ליד שערי-שכם. הוא נפצע באורח קשה ודוקרו, תושב חברון, הסגיר עצמו לידי כוחות הביטחון אחרי כמה שעות. ב-5 בנובמבר 1985 נדקר בגבו באותו מקום עובדיה ברוכין, בן 60. הוא נפצע קשה. ב-10 בנובמבר נדקר ליד שערי-שכם יוסי מרטין, בן 20, בעת שטייל במקום. ב-25 בנובמבר 1985 נדקר בראשו ברוך גי'הן, בן 32, ונפצע באורח בינוני. הוא הצליח להיאבק עם דוקרו, אך זה נמלט. ב-13

כמונו. לא. אבל יש גם גבול ומידה — אדם צריך לדעת באיזה רגע הוא מעורר, מסית ומשחק לידי האויב. ואם חבר כנסת ואיש פוליטי איננו יודע את הגבול הזה, שום דבר לא יעזור.

שמעתי השבוע חברי כנסת שאכלו קורצא של מדינת ישראל; הם חותרים ובולשים, ואני לא יודעת על-ידי מי הם מסתייעים. אולי על-ידי מוסד כלשהו, והם כבר יודעים, שאנחנו מוכרים נשק לניקרגואה ולכל מיני מקומות, והם כבר מסיתים והם כבר מלשינים ומלעזיזים על עם ישראל בתאוה גדולה.

לכן אני שואלת: איפה הגבול? ולכן אני אומרת: למה לנו לשבת כאן לדבר ואפילו לעשות כל מה שהציעו כאן חברי הכנסת לעשות נגד ארגוני הטרור, ויש עוד מה לעשות? כבר יועיל הדבר כאשר כאן, ואני מדגישה כאן, בבית הזה, מה פשה הנגע, כבר הגיע הנה, וקולות הנפץ שאנו שומעים היום בירושלים יותר ויותר. קולות הרימונים הנורקים על יהודים, יש קשר ביניהם לבין הקולות הנשמעים מעל הבמה הזאת, אפילו לא מחברי כנסת מ"השוליים המטורפים" אלא מהשמאל הקורא לעצמו שפוי, קולות האומרים: באו נותר על ריבונות ישראל בירושלים.

ואם כך, מדוע לא יורקו במזרח-ירושלים רימונים? גם הם חושבים כך. להם אין דוכן שהם יכולים להשמיע ממנו את דעתם ולהגיד את הדברים האלה. הם אומרים זאת בדרכס שלהם.

עבדי-אלוהב דראושה (המערך):

הם מחכים לשמוע זאת מחברי כנסת? הם צריכים את זה?

גאולה כהן (התחיה):

חבר הכנסת דראושה, אל תתחיל אתי בכקשה.

עבדי-אלוהב דראושה (המערך):

— — —

גאולה כהן (התחיה):

אני מבקשת ממך.

לכן, אדוני היושב-ראש, אינני יודעת אם ניצלתי את מלוא עשר הדקות או לא, אבל, למעשה, כשביל מה שרציתי להגיד לא צריך יותר מדקה אחת, ואולי אפילו דקה אחת היא זמן רב מדי. אם אי-אפשר להבין זאת בלי לדבר וכלי לומר — וחבל שצריך לומר זאת — כי אז גם דיבורים לא יעזרו.

עבדי-אלוהב דראושה (המערך):

— — —

הי"ר א' נחמיאס:

תודה רבה לחברת הכנסת גאולה כהן. רשות הדיבור לחבר הכנסת פרוש.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעתי לקיים דיון דחוף על התגברות הטרור הערבי בעיר העתיקה בירושלים, שהגיע השבוע לשיאים חדשים של השתוללות, כאשר 12 שוטרי משמר הגבול נפצעו מרימון יד שהושלך לעברם ליד שערי-שכם. בימים אלה חוללו בצורה חמורה 37 מצבות בהר-הזיתים. הצעתי לקיים דיון, כי הידרדרות במצב הביטחון בעיר העתיקה היא מסוכנת מאוד.

אנו עומדים לחוג 20 שנות איחוד ירושלים, מאז מלחמת ששת-הימים, ואני רוצה ששאל את עצמנו: מה קרה? נעשה השוואה בין המצב ששרר במשך למעלה מ-18 שנה ובין

שהערכים מצליחים ליצור עובדות, להצר צעדינו בעיר העתיקה אשר בירושלים ולגרום לכך שההליכה לכותל המערבי תהא כרוכה בסכנה מפני התקפה מקרית או מאורגנת.

רגישות המצב ורצינותו מחייבות דיון רציני, יסודי, במליאת הכנסת.

נשמיע ברמה קולנו, כי את העיר העתיקה לא הפקרנו ולא נפקיר ומהכותל המערבי לא ניסוג.

אני חוזר ושחורות אם חלילה לא ינקטו מייד יד תקיפה וחרפה ומרחיעה נגד כל מי שפוגע בכיבודנו.

הי"ד א' נחמיאס:

חודה לחבר הכנסת הכנסת פרוש. בבקשה, אדוני השר, דברי תשובה על הצעות לסדר-היום שהעלו חברי הכנסת.

שר המשטרה ח' ברילב:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאז ראשית ההתיישבות היהודית בארץ-ישראל נאלץ היישוב היהודי דאז, ומדינת ישראל בימינו, לעמוד מול טרור ערבי. הטרור ופעולותיו היו כתקופות השונות ברמת אינטנסיביות שונה, וגם בימינו יש בהם עליות ומורדות. יש בהם גלים סוערים ויש בהם תקופות רגיעה.

באחדונה אנתנו היינו עדים לגל, שמקורו בעיקר במתרחש בלבנון בין פלגי אשף השונים. המצב הזה משליך על תושבי השטחים והוא בא לידי ביטוי בעיקר בהפעלת גורמים פחות מאורגנים, פחות צבאיים, כמו נערים, צעירים, אנשים בודדים, שבעידוד כללי של ארגוני הטרור, לעתים גם בסיוע כספי ובאמצעי לחימה, הם אלה שמבצעים את הפעולות, הן פיגועים והן הפרות הסדר.

אבל, אני אינני יכול לקבל את טענתם של חלק מחברי הכנסת שהציעו את הצעותיהם, שהגדירו את הנעשה ביהודה ושומרון כמרי אזרחי. בשום פנים ואופן אין אנו עומדים מול מרי אזרחי, לא בירושלים, לא ביהודה ובשומרון, לא ברמת-הגולן ולא ברצועת-עזה. רובירובם של התושבים הערבים בשטחים הללו אינם נותנים יד לטרור. הם רוצים בפתרון פוליטי, ובהווה הם רוצים לחיות את חייהם בשלום.

כל מי שיוצא לאזורים הללו ימצא בכל אחד ואחד מהם אנשים, ממנהיגים מקומיים ועד לפשוטי העם, שמגנים את תופעת הפרות הסדר והפיגועים.

החברים שדיברו כאן, בחלקם הגדול לפחות, נדמה להם שיש להם פתרון לבעיה, ולא פתרון חלקי אלא פתרון מוחלט. לי צר לומר, שהפתרונות ששמענו כאן, ככל שהם קיצוניים יותר, כן הם אבסורדיים יותר.

יוסי שרדי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה אבסורד בדיברים — — —

שר המשטרה ח' ברילב:

עוד אגיע לזה, ידידי הצעיר.

משום שמול בעיית הטרור נאלצנו לעמוד מאז ראשית ההתיישבות, ונצטרך להתמודד אתה עד להשכנת שלום באזורנו. אפילו אז תהיה עוד תקופה של טרוריים אחרונים. אין פתרון של "זכנג" וגמרנו, גם לא אם תיסוג לגבולות "הקו הירוק" ותגיד: בבקשה, חקימו מדינה פלשתינית: גם לא אם תפסיק זרימת כספים, תסגור גשרים ותגרש אוכלוסייה. הפתרון כהווה לא יכול להיות מושג באמצעות יד קשה כואת, או יד רכה אחרת. הפתרון יכול להיות מושג על-ידי עמידה איתנה.

באפריל 1986 נודתה למוות זהבה בן-עובדיה במשרדה מול שערי-שכם. כ-27 באפריל 1986, בגן-הקבר, סמוך לשערי-שכם, נורה בראשו מטווח קצר ונהרג תייר בן 28, פול אפלבי. כ-12 בדצמבר 1986 נדקר רוד ליפשיץ, בן 66, סמוך לשער, ונפצע באורח בינוני. תוקפיו לא נלכדו. כ-17 בינואר 1987 נדקרו שני האחים אבי אוחיון, בן 24, ושייקה אוחיון, בן 17, ברחוב הבד, 10 מטרים משערי-שכם. הם נפצעו באורח בינוני. כ-22 בפברואר 1987 נפצעו 13 שוטרי משמר הגבול ותמישה אזרחים מפיצוץ רימון ברחבת שערי-שכם.

אני רוצה לדעת מה נעשה. קשה מאוד מאוד להבין איך לא יכלו לנקוט אמצעים כאשר יודעים שאזור שערי-שכם מועד לביצוע מעשים נפשעים. אנו זוכרים כי בעבר, כאשר אירע לפעמים מעשה נפשע, הרסו מייד בתים וחצרות, סגרו חנויות, עצרו אנשים — הרתיעו בעונשים למען יראו וייראו. ואומנם יראו, ובאזור שערי-שכם, שבו קרו תשעה מקרים נוראים בזה אחר זה בתקופה של 18 חודשים, ראו הסוחרים והעוברים ושבים את הדברים והיו עדים למעשים והם מחשים.

לנוכח ההפקרות המשתוללת בעיר העתיקה הרהיבו אנשים בימים האחרונים עוז לחזור למעשים של וגדליום שפל ביותר — לחלל מצבות בהר-הזיתים; עד כדי כך, שתוך ימים אחרים חוללו 37 מצבות בהר-הזיתים.

עוד לא השתחררנו מהמשקעים המעציבים שנותרו מהמעשים שהירדנים החוליגנים עשו במאות ובאלפי קברים — עקרו מצבות, סללו מעל לקברים כבישים, ניפצו מצבות. התעללו בגסות. הרסו חלקים גדולים של בית-הקברות כהר-הזיתים. אין אנתנו מקבלים זאת ואין אנתנו נרגעים מכך שהרקע, כפי שאומרים אחרים, הוא סכסוך רעים ערבים עם אנשי בית-הקברות. מי יכול להרשות כזיון הקברים, שעדרים ילכו שם וילכלכו אותם? אם היתה יד ישראל תקיפה, לא היו יכולים להעלות זאת על הדעת. כאשר ירושלים בריבונות מדינת ישראל, כאשר הר-הזיתים בריבונות שלנו, יחזור הערבים לעשות את המעשים שעשו אז, כאשר השתלטו על העיר העתיקה, כאשר שלטו על כל שטחי הר-הזיתים?

ארתי היושב-ראש, חברי הכנסת, תוכננו להרים קולנו. להצביע ולהתריע על המדיניות והטקטיקה הנהוגות באחיונה כלפי כל מעשה נפשע שנעשה על-ידי הערבים. המדיניות הזאת הביאה לאסונות שקרו, והיא עלולה למוטט את כל ההיאחזות שלנו בעיר העתיקה.

המצב, כפי שהוא כיום, מזכיר לי את ימי שלטון המנדט, כאשר בזו אחר זו אירעו התנפלויות, דקירות חריקת רימונים, והממונים על הביטחון לא התרגשו, המשיכו במהלכיהם מתוך חישוביהם. מה יכולות להיות מחשבותיהם של קובעי המדיניות שלנו כיחס לעיר העתיקה? מתקבל הרושם, שגם אחרי כל מה שקרה וקורה, המדיניות הגמישה נמשכת. יכול אני רק ללמד זכות על קובעי מדיניות הביטחון בעיר העתיקה ולומר שהם לא שקבעו מדיניות גמישה, אלא לא קבעו, גם לא חשבו, וזרוע הביצוע ממשכה לכצע את אשר ניתן לבצע ללא תשיכה.

לא שמענו שמוסד ממשלתי כלשהו ישב באופן מיוחד ודן בהתרחשויות האלה במשך 18 החודשים האחרונים, כאשר אנתנו רואים שחודרים לעיר העתיקה ורוצים למנוע מאנתנו את החופש להתהלך בה.

השאלה היא מה עוד צריך לקרות כדי לזעזע את קובעי מדיניות הביטחון בעיר העתיקה, כדי שייזווחו לראות

ישראלים, תושבי השטחים, מערכות החוק הישראלי ומוסדות הערעור פתוחים כפניהם.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אתה מרשה לי לשאול אותך משהו?

שר המשטרה ח' ברילב:

בבקשה, אם היושב-ראש מרשה.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אני רוצה להבין. אחרי מה שקורה — — —

היו"ר א' נתמאים:

חבר הכנסת פרוש, אני לא הרשיתי.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כרשות השר.

היו"ר א' נתמאים:

בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה ח' ברילב:

גם לי יש דובר.

אשר להצעות בדבר מאחזי ביטחון בעיר העתיקה, סגירת רחובות והריסת אזורים, אני אומר שוב: המדיניות הנכונה היא מדיניות לא-היסטרית. יש ישראלים יהודים החיים בעיר העתיקה. יש בהם כאלה התורמים תרומה גדולה לשקט, לשיתוף הפעולה ולחיים בצוותא שם. יש כאלה שגורמים לנקודות חיכוך ומעוררים את האוכלוסייה הערבית להתנגדות ולריאקציה, ואין דין אחד לכל אלה שחיים שם. הדין האחד הוא אך ורק החוק.

כל ישראלי וכל תושב ערבי מקומי המפר את החוק, יש לטפל בו ללא רחמים, ללא משוא פנים אלא על-פי קנה מידה אחיד. קנה המידה האחיד הוא החוק. אותו דין גם ברמת-הגולן.

לפני כעשרה ימים, כיום שבו הוכרזה רמת-הגולן כשטח ריבוני ישראלי, היינו עדים להפרעות במקום. אגב, הן היו הרבה יותר צנועות מהביטוי שהן קיבלו בכלי התקשורת. אבל היו אלה הפרעות. נעצרו שם אנשים, יוגשו כתבי-אישום נגדם, ימוצה אתם הדין. אבל, לבוא ולומר, שיש לנו מרי אזרחי ברמת-הגולן, אני חושב שזה איבוד הפרופורציה.

כל עוד המצב הקיים ימשך, אין לנו מגוס אלא לעמוד עמידה איתנה, להקדיש את הכוח ולהקפיד על קיום החוק והסדר, להעניש את העבריינים בהתאם לחוק שחל כאזור שאליה הם שייכים. אני בטוח, שאם לא ניתפס להיסטריה, אם לא נאכזר את עשתונותינו, נוכל לקיים את הסדר ואח הביטחון בשטחים עד אשר נגיע לפתרון פוליטי שישים קץ, כפי שכבר אמרת, לטרור ולבעיה שכפניה אנחנו עומדים היום; לא "כמכה אחת", אלא כשכלבים. אין לי ספק שפתרון פוליטי, פתרון של שלום, שיסיר את הבעיה של שלושת הגורמים המעורבים — ישראל, ירדן והפלשתינים — פתרון כזה הוא מכת מוות גם לטרור.

ואני רוצה לסיים, אדוני היושב-ראש, כהערה לגבי הפתרון הפוליטי. לא הייתי עושה זאת אילו לא פתח בכך חבר הכנסת יוסי שריד ונגעו בזה גם חלק מהחברים האחרים. לי אין צל של ספק, שלא ימצא שלום על-ידי פתרון קיצוני, לא שלנו, לא של ירדן ולא של הפלשתינים. אפשר לדבר על הרצון לשלום ככל שרוצים, אבל, בעמדה של: שלום כן אבל סטטוס-קו — לא יהיה שלום, וירדן יכולה להגיד: שלום כן,

על-ידי התייחסות לגופו של כל אירוע, על-ידי הקרשת כל המאמצים הדרושים כדי להבטיח את מירב הביטחון ועל-ידי הימנעות מגלישה להיסטריה ולפניקה.

כאשר אנחנו מדברים על פתרון, מוכרחים להבחין בין הפתרון היום, במצב הקיים, כלומר, כל עוד אין לנו שלום עם שכנינו ממזרח, ובין מצב שבו, אם ירצה השם, אינשאללה, יהיה גם פתרון כזה.

בטוח המידי, במצב הקיים, הפתרון הוא מדיניות שקולה, מדיניות מאוזנת, מדיניות שבאה לשמור על החוק ולמנוע הפרות חוק, שבאה לתפוס את מפירי החוק ואח מבצעי הפיגועים. הגופים המפקדים על כך רואים בכך את הקדימה העליונה של תעסוקתם, אם זה על-ידי, אם אלה שירותי הביטחון ואם זו המשטרה. אני אומר דברים אלה על דעת כולם, ואני אומר זאת חרף קיצוצים בתקציב, חרף קיצוצים בכוח-אדם. הביטחון בירושלים נמצא בראש סולם העדיפויות.

השאלה של ענישה גם היא שאלה קובעת. אינני יודע על סמך מה אמר חבר הכנסת פרוש, שהוא אינו יודע באיזה פורום ממלכתי ומתי דנו בסוגיות האלה. אם כן, יש לי חדשות טובות בשבילך. ממשלת ישראל והקבינט של הממשלה דנו בסוגיות הללו לא פעם אחת ולא פעמיים, גם במדיניות הכללית וגם במפורט ובמפורש לגבי ירושלים, לגבי רמת-הגולן, לגבי הגדה המערבית ולגבי השטחים.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הוא דיבר על פורום מתאים.

שר המשטרה ח' ברילב:

אתה לא היית כאן כשהוא דיבר — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אבל אני מבין — —

שר המשטרה ח' ברילב:

— ואצל חבר הכנסת פרוש הממשלה זה פורום מתאים. אצלך לא. לכן אתה לא בקואליציה, והוא כן בקואליציה. אינני ער לזה שחבר הכנסת פרוש מינה אותך לדוברו.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
בנושא זה — כן.

שר המשטרה ח' ברילב:

בנושא זה הוא הדובר שלך, חבר הכנסת פרוש?

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
כן.

שר המשטרה ח' ברילב:

אז אני מכרך אותך על שיש לך דובר טוב.

כשאלת הענישה יש לנו מדיניות ברורה, המבוססת על החוק. חוק אחד בירושלים וחוק אחר ביהודה ובשומרון; חוק אחד ברמת-הגולן, שהוא שטח ישראלי ריבוני, וחוק שונה ברצועת-עזה. ולכל אזור, בהתאם לחוק, מדיניות ענישה שלו.

בממשלה הזאת, בניגוד לממשלה הקודמת, נזקקנו גם לעונש הגירוש, שהוא עונש קשה מאוד, אכזרי מאוד, כמו אטימת בתים, אך כתנאים מסוימים הוא עונש מוצדק ועונש אפקטיבי. אבל, הוא איננו יכול להיעשות בצורה המונית, אלא קונקרטי, באותם מקרים שהדבר אפקטיבי לגביהם וניתן להגנה בפני החוק. כי אנחנו מדינת חוק, וגם אזרחים שאינם

אבל תחזירו לנו כל מה שהפסדנו במלחמת ששת-הימים — זה לא בסיס לשלום. והפלשתנים יכולים להגיד: שלום כן, אבל תנו לנו מדינה פלשתינית חרוסה בין ישראל ובין ירדן — לא יהיה שלום. מדוע? כי אף לא אחד משלושת הגורמים המעורבים הללו איננו יכול לכפות שלום כזה על האחרים. לנו אין הכוח הפוליטי לכפות על ירדן שלום נוסח הליכוד או התחיה. לירדן אין לא כוח פוליטי ולא כוח צבאי לכפות עלינו שלום המבוסס על "הקו הירוק". והפלשתנים הקיצונים, להם אין לא כוח פוליטי ולא כוח צבאי לכפות עלינו או על ירדן פתרון של כינון מדינה פלשתינית עם ערפאת ראש ממשלה כשכש, או איננו יודע איתה.

לכן, הסיכוי היחיד לשלום הוא בפתרון שייתן לכל אחד משלושת הגורמים לא את כל זכויותיו, אלא את המינימום החיוני לו. ולנו המינימום החיוני הוא הביטחון.

ואם הדין הזה התחיל באזכור הוועידה הבין-לאומית, אני רוצה לסיים ולומר: ועידה בין-לאומית, כידוע, יש לגביה בממשלת ישראל שתי אסכולות — אחת הדוחה אותה על הסף, והשנייה, ואליה אני משתייך, הרואה אותה בליח-כרירה אולי כפרודור שיוכיל למשאומתן ישיר ולהסדר פוליטי. אני אומר: אולי. זאת איננה משא-נפשנו. זו לא היתה יוזמתנו. לא אנתנו באנו ואמרנו: רוצים ועידה בין-לאומית כדי להסדיר בה את העניינים. אבל, משנודע לנו, שמצרים וגם ירדן מוכנות למשאומתן ישיר רק במסגרת מטרייה של ועידה בין-לאומית. אמרנו: נכתן את הרבר; לא בכל תנאי. אך ורק אם ועידה בין-לאומית כזאת תהיה מין מטרייה, שתיתן את ברכת הדרך. שלא תהיה בעלת סמכות להכתיב פתרונות או להטיל וטו, אלא תוביל ותלווה משאומתן ישיר — בתנאים כאלה אנתנו רואים ועידה כזאת כפרודור.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
רק לפני שנה אמרתם — — —

שר המשטרה ח' ברילב:

אני אינני יודע מי סיפר לך מה אמרנו לפני שנה. אני לפני שנה שמעתי את ראש הממשלה מדבר באו"ם לפני כל העולם על ועידה בין-לאומית כתנאים א', ב', ג', ד'.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ב-10 ביולי 1985 עמד כאן ראש הממשלה ואמר: המלך חוסיין, תשכח מוועידה בין-לאומית. אתה לא מתמצא בחומר.

שר המשטרה ח' ברילב:

אני לא מתמצא בחומר? אני מתמצא בחומר מספיק כדי לדעת שהפתרון שלך הוא סכנה לביטחון.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתם אמרתם את זה.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת שריד, אמרת מה שרצית. גם קריאות ביניים, גם נאום קטן?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת שריד, סליחה.

שר המשטרה ח' ברילב:

את זה אמרנו, וזה גם נכון.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת יוסי שריד, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר המשטרה ח' ברילב:

חן מזה, היו לנו בחירות, והעם אמר מה הוא רוצה ומה הוא אינו רוצה. את הפתרון שלך הוא ודאי אינו רוצה. לנו יש בעיה עם הפתרון שלהם. זה בערך חצי-חצי. את הפתרון שלך, העם אמר באופן ברור שהוא אינו רוצה. יש לך זכות בכנסת לדבר, אבל אין לך זכות להפוך קריאת ביניים לנאום שני.

כני שליטא (הליכוד):

אבל הפתרון שלו קיבל 44 מנדטים במסגרת המפלגה שלכם.

שר המשטרה ח' ברילב:

כשהוא היה אצלנו, כן, כן.

ארוני היושב-ראש, אני מציע להסיר מסדר-היום את ההצעה של חבר הכנסת כהנא, ואת שאר ההצעות — להעביר לוועדה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר המשטרה. הצעה אחרת לחבר הכנסת וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

ארוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו. אני רוצה לומר, שההתמקדות כמשטרה בסוגיה הזאת איננה ההתמקדות הנכונה. אני חושב שיש לנו בעיה לאומית-פוליטית ממדרגה ראשונה, והמשטרה, בדמותו ובצלמו של שר המשטרה, צריכה לשמור על הסדר כאשר זה תפקידה, אבל התפקיד לדאוג לכך שסיבות מדיניות לא יביאו לאי-סדר איננו בידי המשטרה, ואינו צריך להיות בידי המשטרה, ואנחנו צריכים להתקומם נגד זה.

אני רוצה לומר כאן, בימים אלה, כאשר מדובר כל כך הרבה על ועידה בין-לאומית, כאשר נאמר שאם היא לא תתקיים, נרצח השלום — דבר שאינני מוכן לקבל: ועידה בין-לאומית היא אחת האפשרויות שצריך לנסות אותה, ולא צריך לראות בה חזות הכול. אם היא לא תהיה — השלום לא נרצח.

כל הבעיה מונחת במקום אחר. כל הבעיה היא כזה שאנחנו שולטים בעם זר ואנו שם הכוכשים. תהיה התקוממות ותהיה אלימות בשטחים כל זמן שאנחנו נחזיק בהם ככוכשים, ושום דבר לא יעזור. דווקא עמנו, עם "למוד היסטוריה" כל כך, עם שכל כך צריך להבין את ההיסטוריה העתיקה של האנושות, וגם את המודרנית, חייב להבין שלא ייתכן לשלוט בעם זר, ואם שולטים בעם זר הוא מתקומם. האם אנתנו לא התקוממו נגד שלטון זר? עשינו הכול נגד משטר חזק וגדול, ואמרנו: אנתנו רוצים מולדת משלנו, ואנחנו מתפלאים שעושים זאת הערבים בשטחים בצורה זו או אחרת? אני נגד טרור, אני נגד כל אלימות, אני גם נגד כל אלימות מילולית, אף שלפעמים גם אני חוטא בה. אבל אני מכין את המניעים לטרור ואת ההתנגדות שצומחת. כאמצעות משטרה, כאמצעות כלים של יד חזקה, נפתור את הבעיה לאורך ימים? זאת טענה.

אומר כאן שר המשטרה, שהפתרון של יוסי שריד לא מתקבל עליידי העם, ולגבי הפתרון של הליכוד יש לנו בעיות. השאלה איננה הפתרון של הליכוד או של יוסי שריד או של המערך. השאלה היא, לאן הולכת מדינת ישראל? האם היא

חזיה על חרבה ותמשך שלוש בעם זר, ועל-ידי כך חתנון החברה בישראל ומוסריותה והתנהגותה יקבלו בעיני עצמה ובעיני הזולת מדים שלילים ביותר?

לכן, הבעיה איננה מה שקרה בימים האחרונים, אלא מה שיקרה מעתה ואילך, אדוני היושבי-ראש, כל עוד לא נסתלק מהשטחים.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

תסתלק מכל ארץ-ישראל ויהיה שקט.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי. הצעה אחרת לחבר הכנסת בני שליטא.

בני שליטא (הליכוד):

אדוני היושבי-ראש, אני מבקש מהשר לאשר את כל ההצעות של החברים — — —

היו"ר א' נחמיאס:

סליחה, חבר הכנסת שליטא, האם אתה יכול להגיד לי מה ההצעה האחרת שלך?

בני שליטא (הליכוד):

אני מציע לאשר את הצעותיהם של החברים מהקואליציה ולהסיר מסדר-היום את ההצעות — — —

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת שליטא, כל חברי הכנסת ביקשו שהצעתם תידון במליאה. השר הציע שכל ההצעות יידונו בוועדה. פרט להצעתו של חבר הכנסת מאיר כהנא. מה אתה רוצה עכשיו, אדוני?

בני שליטא (הליכוד):

אם אתה רוצה שאקרא שמות, אקרא שמות.

היו"ר א' נחמיאס:

לא, אתה צריך להגיד לי מה רצונך. אמור לי בבקשה מה רצונך.

בני שליטא (הליכוד):

לאור עמדתו של חבר הכנסת יוסי שריד. עמדה הנשמעת בציבור, כעניין ועידה בין-לאומית, בעניין עם פלשתיני, אני מציע להסיר את הצעתו מסדר-היום.

רב בן-מאיר (המערך):

עם פלשתיני זה ניסוח של מנחם בגין.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

לא היה ולא נברא. הניסוח הוא: ערביי ארץ-ישראל.

רב בן-מאיר (המערך):

הוא חתום על הסכמי קמפ-דייוויד, ובכל מקום כתוב "עם פלשתיני".

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

בכל מקום שכתוב כך, התרגום הוא: ערביי ארץ-ישראל.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתם רוצים לקחת ממנחם בגין את הדבר הכי טוב שהוא עשה?

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

— — —

רב בן-מאיר (המערך):

— — —

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת בן-מאיר ומרים גלזר-תעסה, בבקשה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת שריד, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): מסכים גם מסכים.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת אבנר חי שאקי? חבר הכנסת שאקי איננו כאן. חברת הכנסת חייקה גרוסמן, האם את מסכימה שהצעתך תועבר לוועדה?

חייקה גרוסמן (מפ"ם): מסכימה.

היו"ר א' נחמיאס:

האם חבר הכנסת עוזי לנדאו מסכים? חבר הכנסת לנדאו איננו כאן.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הוא הביע קודם את הסכמתו.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת מאיר כהנא? גם הוא איננו כאן. חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר?

בנימין בן-אליעזר (המערך): אני מסכים.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. חברת הכנסת גאולה כהן? היא איננה כאן. חבר הכנסת מנחם פרוש? גם הוא איננו.

ערנה סולודר (המערך):

אדוני היושבי-ראש, כבר היה פה כמה פעמים נוהג — אני מקווה שהוא יימשך — שמי שאיננו באולם אין מצביעים את הצעתו.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנחנו נגישים להצבעה. לגבי הצעתו של חבר הכנסת יוסי שריד יש שתי הצעות: האחת — להעביר את הצעתו לוועדה: השנייה — להסירה מסדר-היום.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדה — רוב

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום — מיעוט

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת י' שריד לוועדת החוץ והביטחון

נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת אבנר חי שאקי איננו באולם.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אז מה?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

נקבע נוהג שמי שאיננו באולם אין מצביעים את הצעתו. זה נוהג טוב.

היו"ר א' נחמיאס:

היו"ר א' נחמיאס:
גם חבר הכנסת כהנא איננו כאן. לגבי הצעתו של חבר הכנסת בנימין בן־אליעזר יש רק הצעה אחת. להעבירה לוועדה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ב' בן־אליעזר לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת גאולה כהן ומנחם פרוש אינם כאן.

חברי הכנסת, אני מודיע לכם, שהנושא נמצא עכשיו כוועדת הפירושים. אינני יודע מה תהיה החלטתה. אני לא העמדתי להצבעה את ההצעות של החברים שאינם כאן מסיבה אחת — כדי שלא לגרום להם עוול. כי ייתכן שהם רוצים שהצעתם כן תידון במליאה. היות שלא שמעתי מהם אם הם מסכימים להעברה לוועדה, אינני רוצה לקבל על עצמי אחריות שאינה נתונה לי.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא שהעלתה חברת הכנסת ח' גרוסמן לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת עוזי לנדאו איננו כאן.

בני שליטא (הליכוד):

חבר הכנסת לנדאו ביקש — — —

י. הודעת יושב־ראש ועדת הכנסת

1. החלטת הממשלה להקים תחנת כוח בשכונת מגורים ברמת־אביב — מאת חבר הכנסת אוריאל לין; 2. הצורך ברחוף לבטל החלטת ממשלה בעניין רדינג ג' — מאת חבר הכנסת דב בן־מאיר.

ב. ועדת הכנסת תדון בחוק יסודות התקציב (תיקון מס' 4).
התשמ"ז — 1987.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה ליושב־ראש ועדת הכנסת.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, הודעה ליושב־ראש ועדת הכנסת. בבקשה. חבר הכנסת רייסר.

מיכאל רייסר (י"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב־ראש, אני מתכבד למסור לכנסת הודעה.

ועדת הכנסת קבעה את הוועדה שתדון בהצעות לסדר־היום ובהצעת חוק כדלקמן:

א. ועדת הפנים ואיכות הסביבה תדון בנושאים:

יא. שאילתות בעל־פה

שר החינוך והתרבות י' נבון:

1. אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, המסרים המרכזיים של חגיגות ה־40 למדינה יתמקדו בתכניה של מגילת העצמאות, אשר מבטאה את כמיהת העם היהודי להקמת מדינה עצמאית בארץ־ישראל ואת זכויותיהם של תושביה ואזרחיה ללא הכדל דת, גזע ומין.

המגילה מבטאה את הקונסנסוס הרחב ביותר הן של התנועה הציונית והן של רוב תושבי ישראל, או אולי של כולם.

2. ערכיה של מגילת העצמאות יבואו לידי ביטוי בכל האירועים והמופעים, בתוכניות הלימודים, במתקני צה"ל, בתקשורת, בפרסומים ובתוכניות אמונתיות.

הוקמה ועדת היגוי על־יד ועדת השרים לענייני טקסים וסמלים, ואנוכי עומד בראשה. היא תאשר את תוכנם של האירועים ואת תקצובם, לאחר שהפירוט יובא לאישורה של ועדת השרים לענייני טקסים וסמלים. היו עיכובים באישור התקציב, ואני מניח שבתוך כמה שבועות יוכאו הפרטים הללו לידיעת הציבור בארץ ולקהילות היהודיות בעולם.

3. מטת החגיגות הוקם כדי לאפשר התמודדות מקצועית עם היקף החגיגות, גיווןן ופריסתן על פני כל השנה ובכל חלקי הארץ.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשאילתא בעל־פה של חבר הכנסת מיכאל רייסר לשר החינוך והתרבות בנושא: אישור תוכנית חגיגות 40 שנה למדינה על־ידי הממשלה. חבר הכנסת רייסר, בבקשה.

263. אישור תוכנית חגיגות 40 שנה למדינה על־ידי הממשלה מיכאל רייסר (הליכוד):

תוכנית חגיגות 40 שנה למדינה, כפי שהוצגה בממשלה, כרוכה בהוצאה ניכרת של כספי ציבור, ולא ברורים ייחודה וערכה החינוכי.

אודה לכבודו אם ישיב לי על השאלות הבאות:

1. מה הוא המסר המרכזי של התוכנית?
2. אם קיים מסר מרכזי, איך הוא מתורגם ללשון המעשה?
3. לאיזה צורך מוקם גוף ביצועי נוסף כאשר כל הפונקציות יכולות להתבצע במרכז ההסברה?
4. מדוע מצעד צה"ל לא עומד במרכז התוכנית?

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. שר החינוך והתרבות, בבקשה.

לחגיגות יביא לידי כך שהחגיגה תהפוך. חלילה, לחגג, כי אנשים יחזרו מאוכזבים מפני שלא מצאו מקומות לחגוג ולא יכלו להשתתף בשמחה.

דבר נוסף: מה אתה עושה כדי שמשדרים אחרים המטפלים בקשרי חוץ, כמו משרד החוץ, משרד התיירות, המשרד לקליטת עלייה, שאמרו להביא ישראלים השוהים הרבה זמן בחוץ-לארץ, ינצלו את חגיגות 40 השנה להגביר את התיירות לישראל, להגביר את חזרת היורדים לישראל ולטפל בנושאים נוספים שיוכלו להביא את דבר ישראל לעולם כולו?

הי"ר א' נחמיאס:

תודה. אדוני שר החינוך והתרבות, בבקשה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אדוני היושב-ראש, מן הדברים שנאמרו כאן מתברר, שהדין הזה עדיין מוקדם ואינו בעתו, משום שהתוכניות עדיין לא אושרו עד תום, לא גובשו עד הסוף, משום שהתקציב, שזה חודשים המתין לאישורו, אושר רק כשבוע שעבר. כל הדברים שנאמרו מובאים כחשבון בתכנון המוקדם, שהיה עד עכשיו. יש ועדה בין-משרדית, ובראשה עומד ראש מרכז ההסברה; יש ועדת שרים לטקסים וסמלים המאשרת את הקונצפציה; יש ועדת היגוי שאמורה להוציא את הדברים לפועל. והכול נעצר, משום שלא היה תקציב. משאושר התקציב, באו הטענות, למה יש תקציב.

חבר הכנסת רייסר, אני רוצה לומר לך: אינך צריך להיות הסניגור של מרכז ההסברה. אני סניגור גדול שלועשרות שנים, ואני ממונה עליו. אין כאן מצב של "יכה יוסי את יוסי", הם אינם זקוקים להגנתך ולא להגנתם של רבים, שיצא קצפם על כך שקם מטה מקצועי, ידידי, יש דברים שמרכז ההסברה אינו יכול לעשותם. מה שהוא יכול לעשות, הוא יעשה. האם אתה חושב שנפזר כספים בידועין?

זאת ועוד, בוועדת ההיגוי יש נציגות של משרד החוץ ושל משרד התיירות ויושב בה נציג הסוכנות היהודית. רעתו של זה האחרון תהיה נתונה לשאלה, כיצד לשתף את קהילות ישראל בכל מקומות פזוריהן בחגיגות הללו, ויש הרבה מאוד תביעות מחוץ-לארץ — כל זה חייב להיות מתחזמן ומתחמך בפרק זמן קצר יחסית, ומתוך הכאה בחשבון של כל הדברים שהזכרת.

כנושא השני של פיזור האירועים: ממשלת ישראל לא תהיה אמרן, היא תפעיל רשויות מקומיות, ארגונים ולוונטריים, מוסדות קיימים, אבל יהיה צורך לסייע, לעזור ולעודד הרבה מאוד יישובים. שנת ה-40 אינה מיוחדת רק למקום אחד או שניים, ונחגוג אותה, ככל האפשר, בכל יישובי הארץ. לא נוכל, כמובן, לספק כשום פנים את רצונם של כל הפונים, ודאי שזה לא יהיה.

אשר לאירוע מרכזי: אין כדעתי לערער על ההחלטה שהתקבלה בנושא המצער. אני הייתי תומך גדול בו, הייתי חסיד גדול שלו. מאחר שההחלטה נפלה, נגמר העניין, לא צריכים לחזור ולדון בו. מצעד צה"ל לא יתקיים השנה, אבל יהיו מפגנים אחרים ואירועים שונים בהשתתפותו של צה"ל. הדבר הזה נבדק בימים אלה ממש.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה לשר החינוך והתרבות.

מרכז ההסברה אשר מצוי במשרדי הוא בוודאי חלק בלתי נפרד ממטה החגיגות, והוא ימשיך לעסוק בכל הפעולות שבהן עסק עד עתה. אבל כדברים שבהם הוא איננו יכול לעסוק, יעסוק המטה.

4. במקום מצעד צה"ל יתקיימו אירועים מרכזיים בהשתתפותו של צה"ל. יצפו בהם אזרחי ישראל ואורחים מחוץ-לארץ במספר שאינו ניתן לצפייה כרגע, אבל יש להניח שהוא יהיה גדול.

שר הביטחון והרמטכ"ל התנגדו לקיומו של המצעד. אני אישית תמכתי במצעד. התנגדותם נבעה הן מסיבות תקציביות והן מחשש לפגיעה בתוכניות האימונים של צה"ל.

הדברים האלה הובאו לישיבת הממשלה ואושרו על-ידיה, וכן התקציב.

אזכיר עוד, כי תתקיים תערוכה שתבטא את ישיגי המדינה בכל תחומי העשייה ב-40 שנות קיומה. יש עוד הרבה פרטים שאינני רוצה לפרט כאן כל עוד לא קיבלו את האישור של ועדת השרים לטקסים וסמלים.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת רייסר, יש לך רשות לשאלה נוספת.

מיכאל רייסר (הליכוד):

אדוני השר, אין לי שום השגות לגבי ועדת ההיגוי, לא לגבי הרכבה ודאי שלא לגבי העומד בראשה. אני חושב שהיחידה הפונקציונלית המיוחדת, לא רק שהיא מיוחדת לחלוטין ופוגעת במרכז ההסברה, אלא שמבחינת הקונצפציה היא לא צריכה להתקיים כלל. אין צורך שהממשלה תהפוך לאמרגן של האירועים. כל התפיסה, שהממשלה צריכה להפוך לאמרגן של כל האירועים, היא תפיסה שגויה ומוטעית.

הערה שנייה: אני חושב שהחגיגות לא יקבלו את הצביון המתאים. משום שמרוב עצים לא יראו את היער. אין צורך במאות חגיגות. ברגע שיש מאות חגיגות על פני שנה, הופך יום החול לחגיגה. יש צורך בריכוז מספר מועט של אירועים גדולים, ואני, לצערי הרב, לא מוצא אירוע שיכול ללכד את העם יותר ממצעד, ואני חושב שיש לעשות מאמץ ולשנות את החלטת הממשלה והגורמים הנוגעים בדבר בסוגיית המצעד.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה. חבר הכנסת דב בן-מאיר — שאלה.

דב בן-מאיר (המרק):

אדוני השר, כמי שהיה חבר מטה החגיגות בשנת העשר למדינה, וכמי שעקב אחרי המטה שעבד בחג ה-25 למדינה, אני חושב שהרעיון הזה, שריכוז החגיגות במטה מרכזי אחד, הוא חשוב ביותר. יש רק להצטרף, שסחבת פוליטיה גרמה לכך שהוא לא אושר עד היום.

אני רוצה לשאול אותך בדיוק את השאלה ההפוכה מזו ששאל חבר הכנסת רייסר: מה אתה עושה כדי שהחגיגות תפורזנה על פני השנה כולה? על-פי הידע שיש בידי, עומדים להגיע לישראל מאות אלפי אנשים מרחבי העולם, לא כולם יוכלו להגיע באותו זמן, ואני חושש שבאם של אנשים רבים

יב. הצעות לסדר-היום

אירועי הימים האחרונים בירושלים, ביהודה ובשומרון וברמת-הגולן (הצבעה)

היו"ר א' נחמיאס:

היו"ר א' נחמיאס:

תורה. מי בעד ההצעה להעביר את הצעתו של חבר הכנסת מנחם פרוש בדבר אירועי הימים האחרונים בירושלים, ביהודה ובשומרון וברמת-הגולן לוועדה? מי נגד?
ה צ ב ע ה

חברי הכנסת, ברשותכם אני רוצה לשוב להצבעה אחת. גם על-פי התקנון מותר ליושבי-ראש הישיבה לדחות, להקדים או לאחר הצבעה. אני שב להצבעה על הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת מנחם פרוש, ואני שואל אותו, אם הוא מסכים שהצעתו תועבר לוועדה.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
כן.

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' פרוש לדיון בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

יג. שאלות ותשובות

היו"ר א' נחמיאס:

סדרים בבתי-הספר של אוכלוסיית התלמידים הערבים, המונה כ-17% מכלל התלמידים ברמלה?

אדוני שר החינוך והתרבות, תואיל כרוכ טובך לכוא ולהשיב על שאלות של חברי הכנסת.

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2937. גרעין אנרכיסטי באוניברסיטה העברית

1. במסגרת הקיצוצים שנערכו במשרות הביקור הסדיר בארבע השנים האחרונות, החליט ראש עיריית רמלה, משיקולים פנימיים, לקצץ את שליש המשרה של קצין הביקור הסדיר במגזר הערבי.

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בשבט התשמ"ז (11 בפברואר 1987):

בעיתון "כל העיר" מיום כ"ב בשבט התשמ"ז, 23 בינואר 1987, פורסמה כתבה תחת הכותרת "אנחנו נפרק את המדינה", ובה סופר על גרעין אנרכיסטי של סטודנטים באוניברסיטה העברית, הרוגלים כפירוק המדינה וכמרד "לפחות כמו הסטודנטים בצרפת שהדחתו את השלטון ב-1968". גיבורם הוא ואנוני.

אודה לך אם תשיב לי:

מכסת קציני הביקור הסדיר הפועלים מטעם משרדנו ברחבי הארץ קוצצה בשנים אלו מ-110 ל-88 משרות. רמלה מתקצבת בתקן לשני-שלישים משרות קב"סים.

2. במערכת החינוך נבדקות עתה אלטרנטיבות אחדות לפתרון בעיית הנשירה במגזר הערבי.

1. האם ירועים לך הדברים הנ"ל?

2941. עדיפות לחיילים משוחררים בקבלה למעונות סטודנטים חבר הכנסת א' אולמרט שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בשבט התשמ"ז (11 בפברואר 1987):

2. האם תורה לאוניברסיטה לחקור את ההתארגנות של סטודנטים אלו נגד המדינה?

לפי סעיף 10 לחוק חיילים משוחררים, התשמ"ד — 1984, "חייל משוחרר יהיה זכאי, לעומת מי שאינו חייל משוחרר, לעדיפות בקבלה למעונות סטודנטים במוסד להשכלה גבוהה".

3. האם ברעתך לפעול כדי למנוע את המשך פעילותם זו? אם כן — כיצד?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

הובא לידיעתי כי, על אף הוראות החוק, אין האוניברסיטאות מקפידות על ביצוע החוק בפועל, וכי במקרים לא מעטים סטודנטים שלא שירתו בצבא מועדפים על פני כאלה ששירתו.

1. לא ידוע לא לי ולא לשלטונות האוניברסיטה העברית על קיום גוף מוכר של סטודנטים בשם זה, או בעל מטרות אלה.

2-3. שלטונות האוניברסיטה אינם יכולים, כשלב זה לפחות, לחקור התארגנויות שאינן במסגרת הפעילויות המקובלות של ארגוני הסטודנטים.

הואיל וכך, אכקשך להשיבני:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן — מה הן הסיבות לאי-קיום הוראות סעיף 10 לחוק חיילים משוחררים, התשמ"ד — 1984, בעניין מתן עדיפות לחיילים משוחררים במגורים במעונות הסטודנטים?

כרוך כי כתבות בעיתונים הן מקור חשוב למידע, אך הכתוב בהן הוא על אחריות הכותבים, ובמקרה זה, מה שנכתב אינו על דעת שלטונות האוניברסיטה העברית ואינו כיריעתם.

2939. קציני ביקור סדיר לתלמידים הערבים ברמלה

3. אילו אמצעים נוקט השר כדי לכפות על המוסדות להשכלה גבוהה את קיום החוק בעניין זה?

חבר הכנסת ר' כהן שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בשבט התשמ"ז (11 בפברואר 1987):

נודע לי שבחילת שנת הלימודים התשל"ו קוצצה בשליש משרתו של קצין ביקור סדיר שטיפל באוכלוסיית התלמידים הערבים ברמלה. הטיפול במגזר זה באוכלוסייה נשאר מקופח.

שאלותי הן:

2. מספרי היחידות במעונות שכאוניברסיטאות ויחס למספרי הסטודנטים הלומדים בהן שונים, וכן שונים הביקוש ואפשרויות המגורים האלטרנטיביות של הסטודנטים

1. כמה תקנים למשרת קצין ביקור מוקצבים לרמלה?

2. מה ברעת השר לעשות על-מנת להבטיח ביקורים

תשובת השר לקליטת העלייה י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נתונים אלה אינם מדויקים. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בתום שלוש שנים לעלייה, כשליש מן העולים מהמערב יורדים מן הארץ. יש ליכוד כי חלק ניכר מעולי המערב מגיע לארץ במעמד של "עולה בכוח", המצביע כשלעצמו על מחויבות חלקית בלבד.

2-3. הסיבות לירידה הן רבות ושונות. משרד הקליטה פעל ופועל בהנחה שהבעיות המרכזיות שיש לפתור הן אכן הדיור, התעסוקה וקשיי הביורוקרטיה. בהתאם לכך, משרד הקליטה יום תוכנית חדשה לשיכון לעולים, וזו מקלה מאוד על העולים. רק בחודש האחרון נלקחו למעלה מ-300 משכנתאות, נושא התעסוקה נמצא כעת בבדיקה במשרדי. אנו עושים כול שניתן כדי להקל על העולים בסבך הביורוקרטיה. בעיה זו תוכל להיפתר, לדעתי, רק אם יוחלט חד-משמעית על חלוקת אחריות ברורה בין הסוכנות היהודית בחוץ-לארץ למשרד הקליטה בארץ.

2449. ממצאי מחקר על הביורוקרטיה בקליטת עולים
חבר הכנסת או' לין שאל את השר לקליטת העלייה ביום ח'
בחשוון התשמ"ז (10 בנובמבר 1986):

בארויך 29 באוקטובר 1986 פורסם בעיתון "מעריב", כי על-פי מחקר שנערך על-ידי ראש עליית הנוער של הסוכנות היהודית צריך כל עולה חדש לבזבז כ-70 ימי עבודה לכל הפחות בהתרוצצות בין 27 גופים ציבוריים ופרטיים, כדי שיוכל להשקיע בארץ, וזאת בתנאי שהעולה מכין את הנדרש ממנו בכל משרד ממשלתי.

שאלותי הן:

1. האם הגיע מחקר זה לידך, והאם נלמד תוכנו על-ידי עובדי משרדכם?

2. האם משרדך מאשר או מסתייג ממצאי מחקר זה, ואם הוא מסתייג — מה הן ההסתברויות?

3. איך אתה מסביר את המציאות העולה ממחקר זה, שמשמעותה היא הכבדה ביורוקרטית על הליכי הקליטה של עולים חדשים?

4. האם משרדך גיבש תוכנית כיצד לצמצם את הליכי הביורוקרטיה לקליטת עולים חדשים?

5. מאז כניסתך לתפקיד השר לקליטת העלייה, האם גדל העומס הביורוקרטי על העולים החדשים או הצטמצם?

6. מה הן הפעולות שנעשו על-ידי משרדך בשנתיים האחרונות לצמצום הביורוקרטיה?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מחקר זה לא הגיע למשרדנו אף שביקשנו אותו.
2. על המחקר למדנו מהעיתונות בלבד, וממילא אין ביכולתנו להתייחס אליו.

3. ראשית, אנו מודעים לבעיית הביורוקרטיה. לצערנו, ישראל היא חברה שבה נטל הביורוקרטיה מכביד על כל אזרחי המדינה.

4-6. מאז כניסתי לתפקיד התרכזנו בכמה תחומים: בתחום הדיור לעולים, מופעלת זה חודשים מספר תוכנית

המחפשים דיור. לכן שונים גם המדרים בין המוסדות השונים. אך ככולם מובאים בחשבון, בין השאר: א. שירות בצה"ל, ולעתים ניתן אף משקל נוסף למי ששירת שירות מילואים פעיל בשנה האחרונה, ולחייל משוחרר משירות סדיר בשנתו הראשונה; ב. מצב סוציו-כלכלי; ג. מרחק האוניברסיטה ממקום המגורים הקבוע; ד. הישגים בלימודים.

3. בעקבות חוק חיילים משוחררים, לא הוקצבו למוסדות להשכלה גבוהה משאבים כספיים למימוש הוראות החוק. עם זאת, עושים המוסדות כמיטב יכולתם כדי לחת ביטוי לשירות בצה"ל במערך הסיוע לסטודנטים.

2962. עיכובים בהקמת בית-הספר לכנים במזרח-ירושלים
חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ו
בשבט התשמ"ז (15 בפברואר 1987):

משרד החינוך והתרבות הקציב בשנת 1986 סכום להקמת 16 בתי-הספר סילוואן לכנים במזרח-ירושלים. העירייה התחילה בעבודות היסוד, אך העבודה הופסקה.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה הן הסיבות שהביאו להפסקת העבודה?

2. מתי יוקם בית-הספר?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשל דחיפות פרויקט מימון בניית בית-הספר, נעשה במקביל תהליך רישום הבעלות על המגרש על-ידי עיריית ירושלים. מאחר שתקציב הפיתוח לשנת 1986 מקורו במפעל הפיס, עיכבה הנהלת מפעל הפיס את העברת התשלומים לעירייה עד להשלמת הליכי הרישום.

2. מעיריית ירושלים נמסר לנו, כי רישום הבעלות הושלם לפני כשבוע, ובניית בית-הספר תחודש בימים אלה.

היור' א' נחמיאס:

אני מודה לך, שר החינוך והתרבות.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אקבל שכן על השתיקה.

היור' א' נחמיאס:

יש שכר גם לשתיקה, זה ידוע. חברי הכנסת, נמשיך במתן תשובות על שאלות. ואני מזמין את השר לקליטת העלייה, בבקשה, אדוני.

2313. נתונים על ירידת עולים

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את השר לקליטת העלייה ביום ט'
בחמוז התשמ"ז (16 ביולי 1986):

כניסו שנערך בתל-אביב סיפר ראש המחלקה לעליית נוער בסוכנות, אורי גורדון, כי "מחצית מן העולים מארצות מערב יורדים מן הארץ בשלוש השנים הראשונות אחרי עלייתם".

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הנתונים הנ"ל ידועים למשרד לקליטת העלייה?

2. האם אמת היא כי הסיבות המרכזיות לירידה הן סיבוכים ביורוקרטיים וקשיי תעסוקה ודיור לעולים?

3. כיצד פועל המשרד לקליטת העלייה כדי להקל על העולים החדשים?

2490. זכויות פנסיה לעולים

הברת הכנסת מ' גלזר-העסה שאלה את השר לקליטת העלייה ביום ט"ז בחשוון התשמ"ז (18 בנובמבר 1986):

עולים המגיעים מארצות המצוקה, באופן טבעי אינם יכולים לגרור עמם את זכויות הפנסיה שלהן הם וזכאים יוצא מזה, שעולים המגיעים בגיל מבוגר יחסית ויוצאים לפנסיה אחרי עשר שנים של עבודה בארץ, "זוכים" בפנסיה מקוצצת ובתחושה של קיפות שלא באשמתם.

אודה לשר אם ישיב על השאלות האלה:

1. האם השר מודע למצב זה של עולים הבאים מארצות המצוקה?
2. מה הוא אחוז העולים שבעיה זו מתעוררת אצלם?
3. האם השר יודע מה היא העלות הריאלית של הפתרון למצב?

4. כיצד מתכוון השר להביא לפתרון מעשי של הבעיה?

השר לקליטת העלייה י' צור:
1. כן.

2. העולים המגיעים 10 שנים לפני גיל הפנסיה שלהם מהווים 22% מכלל העולים המגיעים מארצות המצוקה.

3. צוות משותף של משרד הקליטה ומשרד האוצר עוסק עכשיו בבחינת הבעיה על היבטיה השונים. יש להניח, שניתן יהיה להצביע על העלויות לאחר סיום העבודה.

4. לאחר סיום עבודתו של הצוות תגובש דרך פעולה לפתרון הבעיה. אני מקווה שבזמן הקרוב ביותר נוכל להציג את המספרים; הם לא נמוכים.

אני רוצה גם לומר, שהבעיה איננה רק בהגדרה של "ארצות מצוקה", אלא ההגדרה הכונה שצריכה להיות היא, "ארצות שמהן לא ניתן להעביר זכויות פנסיה", למשל, לגבי יהודי ברית-המועצות. אנחנו רואים את הנושא הזה כאחד הנושאים המרכזיים ביותר. עכשיו שילבנו גם את נציגות ההסתדרות בדיונים פנימיים בשאלה זו, וגם נכמת אותה לכדי סכומים. אין ספק שזה יהיה אחד הנושאים שאני אעלה בפני מוסדות העם היהודי. אני חושב שיהודים העולים לארץ ואינם יכולים להגיע למלוא זכויות הפנסיה שלהם, צריך להשלים להם את הסכום. אנחנו נתקלים במצבים קשים ביותר, גם לגבי אנשים שכבר זכו לחלק מהפנסיה.

אנחנו טיפלנו באופן אישי, מעבר לכל נוהל, בארבעה מהנדסים שהיו "מסורבים" במשך עשר שנים, ולאחר מכן עלו ארצה, עבדו ב"מספנות ישראל" ופוטרו. השגנו כספים ממקורות מיוחדים כדי לעזור להם.

זה כאמת נושא שלא טופל כראוי במשך כל השנים, ואני מצטער על כך. אני מקווה מאוד, שבזמן הקרוב ביותר נוכל להציג בפני הוועדה את הסכומים והמספרים.

2491. מצבם של עולים מארצות המצוקה

הברת הכנסת מ' גלזר-העסה שאלה את השר לקליטת העלייה ביום ט"ז בחשוון התשמ"ז (18 בנובמבר 1986):

בכתבה שהתפרסמה בעיתון "חדשות" ביום כ"ו בתשרי התשמ"ז, 30 באוקטובר 1986, תוארה כמלים חריפות דרך קליטתם של עולים המגיעים מארצות המצוקה. לפי אותה כתבה, מדובר במספר לא מבוטל של משפחות עולים מארצות המצוקה, שעזבו את הכול מאחוריהם והגיעו כשכל רכושם

משכנתאות חדשה, שמשחררה, בין היתר, את העולה מכל מגע עם הרשויות, והוא פונה ישירות לבנק. בימים אלה מתגבשת תוכנית לביטול הפטורים המוענקים לעולים במכס ולמתן הלוואה עומדת לעולה עם הגעתו. ככך ייחסנו מן העולים וממדינה סרבולים ביורוקרטיים לאין ספור. בקרוב יש בדעתי למנות אומבודסמן. שישמש כתובת לחלונת העולים ככל תחום הקשור במגע עם הרשויות השונות, דבר שיספר באורח ניכר את רמת השירות הניתן לעולה. לפני כחצי שנה החלה לפעול ועדה ציבורית לכדיקת נושא חוק העולה והעלאתו בפני הכנסת. חוק זה יבסס את זכויותיו של העולה וימנע שינויים שרירותיים במעמדו.

אין ספק, שכל עוד קיימת חלוקת סמכויות בין הממשלה לסוכנות היהודית לגבי ההליך הקליטה של העולה, ימשיכו העולים להיות קורבנות ביורוקרטיה. אני אתמיד במאבק לריכוז כל נושא קליטתם של העולים מרגע הגיעם לישראל תחת אחריותה הבלעדית של ממשלת ישראל.

2489. אפליה לטובה של העולים מדרום-אפריקה

הברת הכנסת מ' גלזר-העסה שאלה את השר לקליטת העלייה ביום ט"ז בחשוון התשמ"ז (18 בנובמבר 1986):

שמחנו לשמוע כי הוסרה ההגבלה על גודל הדירה לגבי עולים המגיעים מדרום-אפריקה ומבקשים לזכות במשכנתה לרכישת דירה. ואולם, צעד חיובי זה לגבי העולים מדרום-אפריקה יוצר תסכול בקרב עולים המגיעים משאר ארצות הרווחה, וקשה להסביר להם אפליה זו בין העולים.

אודה לשר אם ישיב:

1. האם השר מודע לבעייתיות שנוצרה עקב ההחלטה להפלות לטובה את העולים מדרום-אפריקה?

2. האם מוכן השר להסיר את הגבלת המשכנתה מכלל העולים?

3. אם לא — כיצד מתכוון השר להסביר את האפליה שנוצרה במערכת בנושא זה?

השר לקליטת העלייה י' צור:

1. אכן, משרדנו מודע להבדלים שנוצרו עקב ההחלטה לתת תנאים מועדפים לעולי דרום-אפריקה.

2. המגבלה על שטח הדירה למקבלי משכנתאות קיימת בישראל כעיקרון וחלה על כל מי שמקבל משכנתה, לרבות ישראלים. נוסף על כך, עולים חדשים, להבדיל מכל שאר הישראלים, אינם מקיימים מבחני הכנסה בכואם לקבל משכנתה, וכך, מן הצדק הוא שמי שיש באפשרותו לרכוש דירות גדולות יותר יקבל סיוע נמוך יותר ממי שאפשרויותיו מצומצמות יותר. מסיבות אלו אין הצדקה להסרת המגבלות מכלל העולים.

3. החלטת הממשלה להסיר מגבלה זו מעולי דרום-אפריקה היא החלטה יוצאת דופן, הנובעת מן הנסיבות המיוחדות שבהן נמצאת יהדות זו, והיא נתקבלה בישיבה של המוסד לתיאום בראשות ראש הממשלה ויושב-ראש הנהלת הסוכנות.

אני יכול רק להוסיף ולומר, שהגיעו אלי פניות, ואני העברתי אותן אל ראש הממשלה וביקשתי גם לזמן את המוסד לתיאום, שהוא הפורום שהחליט, כדי לשקול את הדבר פעם נוספת.

העולים רוכשים דיוור בכוחות עצמם. אני לא צריך ולא רוצה שיכוורו למשרד הקליטה. די שילכו לבנק עם תעודת עולה ויקבלו משכנתה. כמה שפחות נטפל, נכון ונחמוך, יהיה יותר טוב לכולם.

כאן יש בעיה שלשמחתי לא הגיעה אלינו — פרשת יבנאל.

2625. העלייה למדינת ישראל

חבר הכנסת י' יוסף שאל את השר לקליטת העלייה ביום ט' בכסליו התשמ"ז (11 בדצמבר 1986):
אודה לכבודו אם ישיבני:

1. כמה עולים עלו למדינת ישראל, להוציא עולים מאתיופיה, בתקופת כהונתך?

2. כמה ירדו ממדינת ישראל בתקופת כהונתך?

3. כמה עולים עלו מאתיופיה למדינת ישראל בתקופת כהונתך, והאם קליטתם במדינת ישראל עולה יפה?

4. מה הוא מספרם של היוצאים מברית-המועצות שהגיעו לווינה ולא עלו לישראל, והאם גם להם מסייע משרדך?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנים 1985 — 1986 נרשמו 19,392 עולים ועולים בכוח, להוציא העולים מאתיופיה.

2. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה איננה משתמשת במונח "יורדים", שהוא מונח ערכי ואינו ניתן למדידה. על-פי נתוני הלשכה: בשנת 1985, מספר אזרחי המדינה השוהים למעלה משנה בחוץ-לארץ הגיע ל-15,300.

3. הגעתי למשרד הקליטה בעיצומו של "מבצע משה", שבמסגרתו עלו 7,500 עולים מאתיופיה. מתוכם נרשמו בשנת 1985 2,035 עולים מאתיופיה. מוקדם מדי להעריך ולסכם את הצלחת התהליך של קליטת יהודי אתיופיה בארץ. ניתן לומר כי כתחומי הדיוור, התעסוקה והתינוך קליטתם מתקדמת כהתאם לציפיות.

4. בשנת 1985 היו כ-792 נושרים. משרדנו אינו מסייע לנושרים בשום דרך.

2729. התאבדות בקרב עולי אתיופיה

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את השר לקליטת העלייה ביום כ"ט בכסליו התשמ"ז (31 בדצמבר 1986):

בהרצאה שנשא השר בפני חלמידי בית-הספר המשותף "סולם-צור" הוא מסר, כי בשנה האחרונה אירעו תשעה מקרי התאבדות בקרב עולי אתיופיה, ואלה נגרמו עקב דיכאונם וקשיי קליטתם.

ברצוני לשאול את כבודו השר:

1. למה התכוון השר באומרו: "קשיי קליטה"?

2. כיצד פועל המשרד לקליטת העלייה כדי להקל את הליכי הקליטה של העולים?

3. האם קיימת היערכות מיוחדת של המשרד לקליטת העלייה נוכח תופעת ההתאבדות?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראשית, שר הקליטה-התייחס בנושא זה לתקופת הקליטה הראשונית של העולים לאחר "מבצע משה", ואין מדובר בשנה

הוא הכגרים שעל גופם. למשפחות אלו טענות כבדות וקשות נגד המשרד לקליטת העלייה. המזנה אותם כ"זולזול והתעלמות מצורכיהן".

אודה לשר אם ישיב:

1. האם השר מודע למצבם הקשה של עולים אלה?

2. כיצד ייתכן שבמדינה כה מנוסה בקליטת עולים מארצות המצוקה יש עולים השרויים בדיכאון, כפי שמתואר ככתבה?

3. כיצד מתכוון השר להביא לתיקון מידי של המצב?

השר לקליטת העלייה י' צור:

1. משרד הקליטה נמצא בקשר הדוק עם המשפחות במטרה לפתור את בעיותיהם.

2. — על-פי המידע המצוי ברשותנו, המצב כפי שתואר בכתבה אינו משקף את מצבן של כלל משפחות העולים מארצות המצוקה, וודאי שאי-אפשר להקיש ממקרה פרטי אחד על מצבה של קהילת העולים מארצות המצוקה בכלל. כאמור, משרד הקליטה שוקד על פתרון בעיותיהם. ובשבוועות האחרונים — התשובה ניתנה מזמן — נפתר חלק ניכר מבעיות אלו.

היות שאינני רוצה להרחיב ואינני רוצה גם להישמע כמי שמתחמק, נהיה מוכנים למסור בעליפה את כל הפרטים, כי כאן יש נושאים שמוטב לא להרחיב עליהם את הדיבור.

2569. ידיעה על יחס שלילי של ראש מועצת יבנאל לעולים דתיים

חבר הכנסת ד' דנינו שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ט בחשוון התשמ"ז (1 בדצמבר 1986):

הוכחו לידיעתי דברים שהתפרסמו בעיתונות כעניין יחסו השלילי של ראש מועצת יבנאל לכל עולה דתי המעוניין להתיישב במושבכו זו.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. הנכונים הדברים דלעיל?

2. מה היא עמדת משרדך בקשר לקליטת יהודים דתיים ביבנאל?

השר לקליטת העלייה י' צור:

1. אל משרדנו לא הגיעה כל תלונה בנושא זה.

2. זכותו של כל עולה להתיישב בכל מקום במדינת ישראל, כל עוד הדברים נעשים במסגרת החוק.

היור' א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דנינו.

דוד דנינו (הסיעה הדתית-לאומית):

מדברי כבוד השר אני מבין, שכל עולה צריך למצוא סידור על דעת עצמו, ולא דרך משרד הקליטה.

השר לקליטת העלייה י' צור:

חבר הכנסת דנינו, אני בכלל חושב, שכל עולה צריך להגיע לכל מקום על-פי החלטתו. אני רוצה לחדש לך, כי השיטות מאוד השתנו. היום כל עולה מקבל משכנתה ממדינת ישראל בהיקף כזה, שהוא יכול לרכוש לעצמו דיוור במקום שהוא רוצה. אני גם מקווה שיגיע היום שבו המכלאות הקרורות מרכזו קליטה יעברו מן העולם, וכל מי שיגיע לארץ לא יתייחסו אליו כאל ילד שצריך לטפל בו. האנשים המגיעים הנה כעולים הם די מבוגרים. אני עובד על מגמה זו, ואומנם היום 70%

הקונסוליות הישראליות, שהן הנציגויות הרשמיות של מדינת ישראל. ביסוס הקונסוליות ככתובת טיפולית לישראלים יעמיק את הקשר של ישראל אתם, יפשט הליכים ויתרום להגדלת מספר התושבים החוזרים לישראל. עתה אנו שוקדים על ביסוס פעילותן של הקונסוליות ועל הרחבתן: ב. משרד הקליטה מגיש סיוע בהלוואות לנסיעה ולהבאת מטען; ג. סיוע בתעסוקה, הניתן על-ידי מימון מלא או חלקי של משכורתו של התושב החוזר למשך שנה; ד. קליטת מדענים במקומות עבודה והענקת הוצאות מחקר; ה. סיוע בקורסי הכשרה והסבה מקצועית; ו. הלוואה לצורך פתיחת עסק.

פרט לכך, עורך המשרד פעולות המביאות מידע על דרישות התעסוקה בישראל ומפגשים עם חברות ישראליות המעוניינות לקלוט אנשי מדה ומהנדסים לשורותיהן. משרד הקליטה יזם הקמת יחידה למידע ולסיוע בהשקעות, בשיתוף עם התאחדות התעשיינים. היחידה מהווה חלק מן המחלקה לסחר חוץ ולקשרים בין-לאומיים בהתאחדות התעשיינים. ישראל חוזר החפץ להשקיע בישראל יכול לקבל ביחידה זו מידע מתוך מאגר פרויקטים להשקעה ולשיתוף פעולה תעשייתי.

2733. ממצאים על ירידת צעירים וירידת עולים

חבר הכנסת ש' דיניץ שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ט בכסלו התשמ"ז (31 בדצמבר 1986):

מסקר דעת קהל שנערך על-ידי מכון פור"י, ביוזמת המשרד לקליטת העלייה, ופורסם בחודש דצמבר 1986 עולה, כי 19% מן הצעירים גילאי 18 — 29 הצהירו בגלוי, כי יתכן שירדו מן הארץ.

כמו כן, ממחקר נוסף שנערך באוניברסיטת מישגן ופורסם בעיתון "ידיעות אחרונות" ב-15 בדצמבר 1986 מתברר, כי למעלה מ-60% מן היהודים האמריקנים שעולים לישראל יורדים ממנה בטופו של דבר.

שאלותיו הן:

1. האם הנתונים המובאים בסקרים אלה משקפים את המצב האמיתי?

2. מה עושה משרדך, בתיאום עם מוסדות וגורמים אחרים, על-מנת לצמצם את מגמות הירידה ולהחזיר את היורדים הביתה?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. על-מנת להכביר את פעולות משרד הקליטה כתחום צמצום מגמות הירידה והחזרת יורדים הביתה, נשלחה לחבר הכנסת הנכבד תוכנית העבודה לשנת 1987.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה, אדוני השר לקליטת העלייה.

השר לקליטת העלייה י' צור:
תודה רבה.

האחרונה. בעקבות כמה מקרי התאבדות הוקמה בזמנה ועדה משותפת למשרד הקליטה ולמשרד הבריאות לבדיקתם של מקרים אלה. המלצותיה, שיושמו רובן ככולן, אינן רלבנטיות לתנאים הנוכחיים של עולי אתיופיה.

1. קשיי הקליטה של עולי אתיופיה היו בעיקרם תולדה של הטראומה שהם עברו במהלך "מבצע משה" — קרובי משפחה שנהרגו, העובדה שבני משפחה רבים נשארו באתיופיה.

2. הניסיון להקל את הקליטה של עולי אתיופיה התמקד בכמה תחומים: דיוור — זה למעלה משנה אין העולים מתגוררים בכת"מלון, והם מפנים בהדרגה את מרכזי הקליטה. 2,100 משפחות כבר נמצאות כדיוור של קבע, המתפרס על 55 יישובים. 649 משפחות מתגוררות במסגרות מעבר שייחפכו לדיוור של קבע. חינוך — 7,200 עולים נקלטו במסגרת החינוך הפורמלי, 160 עולים במכינות האוניברסיטאות, 25 עולים נרשמו ללימודים באוניברסיטה. תעסוקה — סך כל המובטלים בקרב עולי אתיופיה מהווה 6% מכוח העבודה כעדה. רוב-רובם של העולים השתתפו בקורסים להכשרה מקצועית, וגם בהמשך יוכל כל עולה להשתלב בקורס להכשרה מקצועית כהתאם לכישוריו ולשאיפתו. קליטה חברתית — מופעלת מערכת מתנדבים הכוללת 900 איש. 400 בני נוער עוסקים בפעילות חינוכית עם עולים מטעם תנועות הנוער והתנועה הקיבוצית. מופעלת תוכנית הכשרה טרום-צבאית והעשרה למתגייסים לצבא במסגרת הגדנ"ע.

3. מספר מקרי ההתאבדות בקרב עולי אתיופיה הצטמצם בשנה האחרונה כאורח דרסטי, ואין מדובר בתופעה הדרושת היערכות מיוחדת.

2731. ירידת צעירים מן הארץ

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את השר לקליטת העלייה ביום כ"ט בכסלו התשמ"ז (31 בדצמבר 1986):

ממצאי סקר דעת קהל מורים, כי 19% מהצעירים גילאי 18 — 29 סבורים, כי יתכן שירדו מן הארץ. מספר גדול של נשאלים הכיע דעתו, שהתעסוקה היא גורם עיקרי לירידה.

כרצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה היה אחוז הצעירים (18 — 29) מתוך כלל היורדים בשנה האחרונה?

2. מה הן הסיבות העיקריות לירידת צעירים מהארץ?

3. כיצד פועל המשרד לקליטת העלייה להחזרת הצעירים היורדים?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צור:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כמשרדנו אין ממצאים מדויקים לגבי צעירים גילאי 18 — 29. על-פי סקר דעת קהל שנערך על-ידי מכון פור"י, כ-66% מן הישראלים העוזבים את הארץ הם גילאי 18 — 34.

2. על-פי סקר זה, 34% מן הנשאלים ציינו את רמת החיים, ואילו 14% תלו את הירידה במצב הביטחוני.

3. במסגרת הפעולות להחזרת יורדים התמקד משרד הקליטה בתחומים האלה: א. הטיפול ביורדים ניתן כידי

יד. הצעה לסדר-היום

הצורך בתיאום היערכות בין המשרד לקליטת העלייה והסוכנות היהודית לקליטת עלייה צפויה

בין 1882 לבין 1914 עזבו את מוצא-אירופה 2.4 מיליוני יהודים. רק 35,000 מהם עלו לארץ, ומתוך אלה 15,000 — חזרו וירדו. גם היום קשה להתמודד עם יכולת ההיקלטות של יהודי העולם בארץ.

אומר עוד מלה אחת בתחום הזה. ייתכן שבמשך 2,000 שנות נדודים, אולי אפילו במשך 4,000 שנות קיומו של העם היהודי, פיתחנו כוח התנגדות לרדיפות וליצר ההשמדה הפועל כלפי היהודים. אנחנו יודעים איך להתמודד, כפי שנאמר: "וכאשר יענו אתו, כן ירבה וכן יפרץ". אבל מבחינה היסטורית איננו יודעים איך לעמוד נגד התקבלות — לא כאשר בנות מואב התחילו לקבל את בני ישראל כבעל פעור ולא כאשר דלילה הכניעה את מששון ולא כאשר, כפי שנכתב בספרו המפורסם של פיליפ רות, על פורטנוי, המציאה הגדולה ביותר שכחורה נוצרייה יכולה למצוא בארצות-הברית היא חתן יהודי: הוא אינו מכה, הוא בא הביתה, אינו שותה, הוא מתחנך את הילדים ומביא את המשכורת הביתה. אינני יודע אם אנחנו מסוגלים לעמוד בפני הפתיחות הזאת של העולם כלפי העם היהודי, או כלפי הקהילה היהודית היושבת בתוכו.

אם אנו שומעים היום מסוציולוגים יהודים ולא-יהודים בארצות-הברית, שתוך 50 שנה תטפן הקהילה היהודית בארצות-הברית למיליון נפש, אני רוצה לשאול אתכם היום, כאשר בירושלים מתקיים משפט דמיאניוק: האם זאת לא שואה? אומנם לא שואה פיסית, אבל שואה של היעלמות פיסית של העם היהודי.

אלה דברים אובייקטיביים שאנחנו צריכים להתמודד אתם באמצעות הגברת החינוך והתודעה היהודית, שמירת הקשר עם קהילות ישראל, ואולי גם שינוי כל מערכת היחסים בינינו לבין התפוצה. וכשם שאנחנו יודעים היום, שאסור עוד להסתכל על הבעיה הערבית דרך הכוונת העליונה של הרובה, כך אסור — להכדיל אלף אלפי הבדלות — עוד להסתכל על הבעיה של הקיום היהודי בעולם רק דרך הדולר, המרק, הלירה שטרלינג או הפונק, הזורמים לארץ מירי נדבנים יהודים בעולם. היום אין הכסף הזה יכול עוד לחפות על בעיות הקיום היהודי בעולם.

אלה בעיות אובייקטיביות, ונשאלת השאלה מה אנחנו עושים כדי להתמודד אתן. במקום שנאמץ את כל הכוחות שלנו. בארץ ובחוץ-לארץ, אנחנו רבים כבר על חלוקת עורו של הדוב שעדיין לא ניצוד.

רק הבוקר שמענו ויכוח מלווה ברקים ורעמים בין משרד הקליטה לבין משרד העבודה והרווחה, מי יחזיר את היורדים שלנו לארץ; כאילו הם עומדים בחור ונדחסים לאוניות להובלת בהמות, כיוון שאין די מקומות באוניות הנוסעים, כדי להגיע מהר לארץ, והבעיה כרגע היא רק איך לחלק אותם. הם לא עומדים בחור, גם אם 1,000 מהם באו לראש העירייה בלוס-אנג'לס. בשבילם זה היה ודאי עוד אירוע, כמו אירועים אחרים, כמו הליכה לשמוע זמר כלשהו או משהו אחר, היינו אירוע של בילוי. מכך אינני יודע כמה יבואו לארץ. כדי שיבואו לארץ צריכים "לעבוד" עליהם אחד-אחד, משפחה-משפחה, נושא-נושא, והלואי שמאמץ משותף של משרד הקליטה ושל משרד העבודה והרווחה ושל כל הקונסוליות של משרד החוץ יספיק כדי להגדיל במידה מסוימת את זרם החוזרים לארץ.

היורד א' נחמיאס: חברי הכנסת, אנו ניגש להצעה לסדר-היום מס' 5354: הצורך בתיאום היערכות בין המשרד לקליטת העלייה והסוכנות היהודית לקליטת עלייה צפויה. בבקשה, חבר הכנסת דב בן-מאיר.

דב בן-מאיר (המערך): אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להעלות את הנושא הכאוב הזה לדיון לצורך קבלת החלטות בעניינו על-ידי ועדת הכנסת, כיוון שרובץ לפתחנו מוקש גדול מאוד שעלינו להתגבר עליו.

מעניין מאוד, שאחרי ויכוח ארוך של כמה שנים, החליטה ממשלת ישראל, למרות קיומה של הסוכנות היהודית, להקים משרד לקליטת עלייה, שיהיה המשרד המתאם והמוביל בכל הנושא שנקרא קליטת עלייה בארץ.

עצם טיבו של משרד קליטה כהיותו משרד מתאם הוא בכך, שהוא תלוי בשיתוף פעולה של משרדים אחרים. הוא לא יכול לבנות שיכונים ודירות במקום משרד השיכון; הוא לא יכול לייצר מקומות עבודה במקום משרד העבודה; הוא לא יכול לבנות בתי-יחולים במקום משרד החינוך, והוא לא יכול לבנות בתי-יחולים במקום משרד הבריאות. הוא חייב לתאם את הרברים האלה.

אני כואב כאב קשה מאוד על כך שאנחנו לא מצליחים להגיע לכלל עבודה משותפת בנושא החשוב ביותר הקיים היום במדינת ישראל. מאז קום המדינה היינו אומרים תמיד מה הרבר הראשון, השני והשלישי בחשיבותו בסדר-היום הלאומי שלנו. תמיד היינו אומרים: ביטחון, עלייה, חינוך. אני חוזר ואומר עכשיו: הנושא הראשון על סדר-היום של מדינת ישראל צריך להיות נושא העלייה ולא שום נושא אחר. זאת, בצורך חיוני של מדינת ישראל וכצורך קיומי של העם היהודי בעולם.

מה אומר לנו, למעשה, היריב הקשה ביותר שלנו, ראש אש"ף? הוא אומר: תכריזו ששוב אינכם ציונים. הודיעו שאתם מסתפקים במספר היהודים היושבים עכשיו בארץ, ואנחנו נקים פה מדינה דמוקרטית חילונית; כלומר, למעשה, בתוך כמה זמן תהפוך המדינה הזאת למדינה שבה רוב ערבי, ויקיץ הקץ על קיומה של מדינת היהודים בארץ-ישראל.

מה אנחנו עושים? אנחנו משתפים אתו פעולה. הפסקנו לעלות לארץ וכנינו יורדים ממנה. הרי אם יבוא היום משהו ויגיד: משא-ומתן עם אש"ף — כולם יקפצו פה, חלק גדול יקפוצו: מה זאת אומרת? יש גם חוק נגד מגע עם אש"ף. אבל כלי שום מגע עם אש"ף, אנחנו מקיימים למעשה את מה שהוא רוצה שאנחנו נקים — הפסקנו להגדיל את הנוכחות היהודית בארץ-ישראל.

יש לזה קיץ טעמים, רבים מהם אובייקטיביים. אין זו הפעם הראשונה שיהודים אינם רוצים לעלות לארץ. הם לא רצו לצאת ממצרים, הם לא רצו לעלות לארץ מבבל — והרי אתם יודעים שהמגביית הראשונה הוקמה דווקא בתקופה שבין בית ראשון לבין בית שני בבבל, כאשר הקהילה היהודית העשירה של בבל רצתה להיפטר מעניינים ונתנה להם, כפי שכתוב בספרי עזרא ונחמיה, כל מיני מתנות ובלבד שתיפטר מהם, שלא יצטרכו להתחזק אותם עוד מתקציב הסעד של הקהילה היהודית בבבל: והם עלו לארץ.

לקליטת העולים בארץ, ואם היא רוצה, היא תעניק תחום פעולה כלשהו למישהו אחר, בכלל זה הסוכנות היהודית: תחשוב שלא צריך או שזה לא טוב — לא תעשה את זה. כל זה תלוי בהחלטתה של ממשלת ישראל, וכולם חייבים לשתף פעולה עם הממשלה.

אני מבקש שאיש לא יערער על זה מתוך נוחות כזאת או אחרת, כי היום זה אולי משרת אותנו או נוח לו בתחום אחד, אבל מחר הוא יקבל את זה כבמורג בתחום אחר, שבו זה לא יהיה לו נוח. כשם שמערערים במקום אחד, כך אפשר לערער במקום אחר. ואם יש שר לקליטת עלייה ומציעים שר נוסף לקליטת יהודי ברית-המועצות, אפשר להציע מחר גם שר מיוחד לתוכנית הכלכלית. יהיה שר אוצר לחדר ושר לתוכנית כלכלית לחדר, כי הלאו זה דבר לאומי מדרגה ראשונה, חשוב ביותר. ראש הממשלה אומר, שבגלל זה אסור לפרק את ממשלת האחדות הלאומית, יש לנו מה לעשות בתחום הכלכלי. אולי אי-אפשר לסמוך על השר הזה, שעושה רק חלק מהעבודה. יש שכיחות, יש מרי — לא בשטחים אלא מרי במדינת ישראל נגד בית-הדין לעבודה. לכן נציע אולי שני שרים במשרד האוצר.

לכן, אני קורא לידידי, בעיקר מסיעת הליכוד, להבין שהדבר החשוב ביותר הוא שמדינת ישראל לא תזלזל בכמה קולות, כשהנושא נוגע לדבר החשוב ביותר, לציפור הנפש שלנו — לקליטת העלייה. כולנו צריכים לדבר בשפה אחת כדי לשכנע בחוץ-לארץ, ועוד יותר כדי לשכנע או לחנך את הציבור הישראלי שיהיה נכון לקלוט עלייה. אם באמת יבואו כמה עשרות אלפי יהודים, ואני מקווה שיבואו כמה מאות אלפים, יידרשו מאמץ אדיר והרבה קורבנות מכל האוכלוסייה שלנו.

אם יתממש דבר זה, אני בטוח שיבואו עולים וייקלטו. ואנחנו נגביר את כוחנו הדמוגרפי בארץ-ישראל.

הי"ד א' נתמייאס:

תודה לחבר הכנסת דב כן-מאיר. אדוני השר, בבקשה.

השר לקליטת העלייה י' צור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני יכול להרגיע את חבר הכנסת-דב כן-מאיר, שהבעיות בין משרד העבודה לבין משרד הקליטה נפתרו בדיובור בין השרים. גם זה קורה.

חברי הכנסת, כולנו ראינו השבוע את התמונה המרגשת ביותר, אולי, שאני זוכר בחיים היהודיים בשנים האחרונות, כאשר בתחנת הרכבת במוסקבה נעצרה הרכבת ומכעד לחלוץ ראינו את יוסף ביגון בתנועת ניצחון, בחוץ עמדו עשרות יהודים, והם שרים ודוברים עברית ונושאים לפני כל העולם את התקווה לבואם לישראל.

אין ספק, שמספר היהודים הקטן שעמד שם באותו ליל כפור מוסקבאי מבטא יותר מכול את דמותו של המאבק היהודי ואת עוז רוחם של היהודים. עלינו לומר, שבכל דברינו אליהם אנחנו פונים אל התנועה היהודית הלאומית בברית-המועצות, שמעט ממנה ראינו שם.

אומר בלי פראוזות, ואני מתכוון לפשוטן של המלים. שהם מעמידים אותנו במבחן עליון. עלינו להיות ראויים למאבקם. אסביר את המושג שאמרתי: "להיות ראויים". אני מכרך על המאבק שפתח בשבועות אלה ראש הממשלה בארצות-הברית, לביטול מעמד הפליט. המאבק הוא על מניעת הפיכת התנועה היהודית הלאומית בברית-המועצות לתנועת הגירה. תנועה זו היא כיסודה תנועה לאומית. רק בכוחם של היהודים, שהעלי

הוא הדין בנושא של קליטת עלייה מכרית-המועצות. כולנו מדברים על כך שאולי, אולי, הסנוניות השונות מביאות את האביב. לגבי הנושא הזה של העלאת יהודים אני רוצה לומר, שאני מצדד בזה שיהודי ברית-המועצות יגיעו ישראל לארץ ולא יענק להם כל מעמד של פליט. כל הוויכוח המלומד הזה על הזכויות ועל חופש התנועה וכן הלאה — ואני מאוד מעריך אותו ובשמו אני דורש שיתנו ליהודי ברית-המועצות לצאת משם — אינו תופס כאשר מדובר על כך שחוזרים הביתה, היינו לארץ-ישראל. על זה אסור להתפשר, כיוון שאנחנו כבר מתפשרים די עם כל הבעיות האובייקטיביות, שמניתי אותן קודם רק בחלקן.

קשה מאוד להביא יהודים לארץ-ישראל. תהליך קיבוץ הגלויות הוא תהליך אכזרי. חלקו בא אחרי השמדת 6 מיליוני יהודים, חלקו בא אחרי רדיפות קשות מאוד בארצות ערב. אין זה פשוט להיות גם ארץ מקלט, ולא רק ארץ אידיאל, ארץ שבונה, ארץ שנבנית. ארץ שבה העם היהודי יכול להגיע לשיא היכולת המחודשת של פתיחה רוחנית וחברתית, כפי שהיינו כאן כאשר כתבנו את התנ"ך.

לכן, כעניין הזה לא צריכים להתפשר, ויהודים צריכים לבוא לארץ. אם הם לא ירצו להישאר בארץ, זכותם ללכת לכל מקום שיחפצו. על חשבונם, על חשבון הקרובים והידידים שלהם, על חשבון מי שירצה לעזור להם. אנחנו לא עוצרים איש, לא עצרנו בעבר ולא נעצור גם היום. אבל מי שרוצה לדבר בשם הרעיון של קיבוץ גלויות, בשם הוויכוח ההיסטורי שיש לנו עם ברית-המועצות, שאנחנו עם ולא יצור קוסמופוליטי — המשטר הסובייטי ניסה ליצור מאתנו את המודל של האדם הסובייטי, אבל אנחנו עם ויש לנו זכות לחזור למולדתנו. ובגלל זה הדור השלישי והדור הרביעי של בני המהפכה של 1917 אומרים: המולדת שלנו אינה ברית-המועצות אלא ארץ-ישראל — מי שרוצה לדבר בשם רעיונות אלה, יגשים זאת הלכה למעשה ולא ישתמש בזה כחירוף. על זה לא צריך להיות ויכוח בינינו.

אבל, אנחנו צריכים לחשוב איך לקלוט אותם בארץ — והקליטה בארץ קשה קודם כול כיוון שאנחנו לא כל כך אהבים את העולה. כולנו בעד עלייה, אך כשזה מגיע לקליטה, אז מתחילים להגיד: למה הבן שלי חוזר אחרי שלוש שנות שירות בצבא ואינו מקבל מה שמקבל עולה? למה נותנים לו עדיפות במשרות, במקומות באוניברסיטאות ועוד באלף ואחד דברים?

אנחנו זוכרים את זה עוד משנות ה-60, אבל אז לא היינו ערוכים לעלייה. והנה סוף סוף קם עכשיו משרד העלייה והקליטה — ואני רוצה לשבח על כך את שר הקליטה ואת צוות עובדיו — ומכין תוכנית מראש, על דעת כל המשרדים, על דעת כל הגורמים, בכלל זה הסוכנות היהודית. מדוע צריכות להיות שתי תוכניות? מדוע צריכה להיות התגוששות בדיו, באמצעי התקשורת? זה תוקף את זה. למי זה מועיל? את מי זה בונה? איזו כמות של יהודים מדרבן הוויכוח הטיפשי הזה לעלות לארץ? את מי זה מלהיב לקלוט עולים בארץ? כאילו אם רק ייתנו לכל אחד לפעול לבדו, כל החוכמה אצלו.

היום, כשיש חשיבות ועוצמה כל כך גדולה לדעת קהל, צריכה הכנסת ליצור את דעת הקהל הזאת ולהכריח את כל הגורמים, מכל הצדדים, לשתף פעולה. שיתוף הפעולה צריך להיעשות בהנהגתה של ממשלת ישראל. האם הסוכנות היהודית עדיין לא מכירה בקיומה של ממשלת ישראל? היא עדיין אקסטרטריטוריאלי? יש ממשלה אחת, והיא האחרת

אשר לאמירה על היותנו ראויים להם: להיות ראויים להם אפשר, ראשית כול, ככך שנתמיד במאבק; שנית, בכך שניעריך לקליטתם. אני חושב שהיערכות נכונה לקליטה היא הכרחית. כמו־כן חשוב שבתוך כל המידע הזורם אל יהודי ברית-המועצות ומגיע אליהם דרך הרדיו ודרך מכתבים, תגיע אליהם גם הידיעה על כך שבארץ נערכים לקליטתם, וכי זה המקום היחיד בעולם שבו עוסקים בכך.

אנחנו צריכים להיות מציאותיים בדברים שאנחנו אומרים. רבותי, לא נבנה בתים לקליטתם, גם לא נכין היום מקומות עבורה ונעל אותם עד שיבואו. אני גם מודה שהתקופה הנוכחית אינה תקופה קלה, המשק הישראלי נמצא בסטגנציה; ועם זאת, אנחנו חייבים לציין שהעלייה יכולה לבוא, שהדבר יכול לקרות.

האשימו אותי כאן כמה פעמים ושאלו מדוע התחלנו להכין את התוכנית הזאת. טענו שזה נתן הרגשה, במשך השנה האחרונה, כאילו כבר הסתיים המאבק, ובכך, אני שמח שהכנו את התוכנית. התחלנו בהכנתה לפני שנה ורבע, כשכל העניין הזה נראה עדיין כחלום. הכינונו תוכנית של מודל של 10,000 איש, שניתן לשכפלה ל-50,000 איש, תוכנית המביאה בחשבון את כל תחומי הקליטה, שמציגה גם גישות חדשות. הייתי רוצה להזכיר בקצרה רק שתיים מגישות אלה.

האחת: לתת לעולה את מירב הבחירה וההכרעה האישית; לדחות את שלב דיור הקבע של העולה ולרכוש את עיקר המשאבים והמאמצים בתחום התעסוקתי והמקצועי. מתוך הכרה והבנה שזהו בעצם השלב הקריטי בקליטת אדם, ובמיוחד כשמדובר באיש שבא מברית-המועצות, שבשבילו נושא התעסוקה והסיכוי להשתלב בעבודה הוא יסוד חיים מרכזי יותר מאשר אצל איש שבא מתחנות אחרות.

אמרנו שבתחום הדיור הארעי, הראשוני, לשנה, שנתיים או שלוש שנים, ישכור הגולה דירה על-פי רצונו והחלטתו. הגענו לכך בעקבות סקרים במסגרת העבודה הגדולה שנעשתה.

לצערי — ואני אומר זאת בגילוי לב מלא, ואמרת זאת כבר כמה פעמים — מערכות שבנינו לעיסוק בשאלת הקליטה הן מערכות המסוגלות לנסוע רק ב"ירכס", יש "פלונטר" בלתי אפשרי. עם כל העיוותים האפשריים, כמערכת הזאת ששמה סוכנות — ממשלה בנושא הקליטה. לא ייתכן ולא ארשה מצב שבו התחום היחיד במדינת ישראל שהאחריות לו אינה ברורה הוא דווקא התחום הרגיש ביותר הזה. כאשר חנות לא תמלא אחרי חוק פתיחת חנויות, יעמוד פה שר המסחר והתעשייה ויצטרך להשיב על כך. לא יכול להיות מצב שדווקא בתחום הקליטה העלייה יהיו שטחים סגורים בפני הממשלה. זו פשוט המצאה בלתי מתקבלת על הדעת ובלתי אפשרית. המצאה שיש לייחס אותה לפוליטיקאים שצילמו את מה שהיה בעבר.

אנחנו חייבים בשותפות עם העם היהודי, אבל השותפות לא צריכה להתממש בבירוקרטיה כפולה, כשהמערכת האחת אוכלת את השנייה. יש ממשלה בישראל. השאלה היא שאלה של קשר בשותפות בין מדינת ישראל, על כליה הדמוקרטיים, הפרלמנטריים והממשלתיים, לבין הכלים של העם היהודי. אבל, בסוכנות לא רוצים להיכנס לדין בעניין זה.

אני אומר, שלהיות ראויים לעולים פירושו שמערכת אחת תכונן, תדריך ותפעיל את הקליטה של יהדות ברית-המועצות. ואני עומד כבר אחיז טיפול בגל אחד של עלייה, ואני יודע כמה אנרגיה מבוזבת על כך, ולא בממשלה. הבוקר השתתפתי

את זכותם לחיות כיהודים ולממש את זכות השיבה למולדת, נשארה שאלת יהודי ברית-המועצות כשאלת מוקד בעולם היהודי ובעולם התרבותי, לולא הם, היתה השאלה שוקעת בתהום הנשייה. רק הם העלו אותה.

לצערי, לא נכנעה מדינת ישראל בראש ובראשונה לארגונים היהודיים, קיבל המאבק דמות של הענקת מעמד הפליטה, והסטיכיה הפכה אותו יותר ויותר למושג של הגירה. לא זה הדין ואין בידי הזמן, אבל אני חש שבנושא הזה מגולמות שאלות מוקד אידיאולוגיות. כיצד נסביר את הכרת מדינת ישראל במעמד של יהודים פליטים לאחר קום המדינה? מה המשמעות של זה? מבחינת ישראל, יש יהודים רבים, מרבית העם היהודי, שאינם רוצים לבוא לישראל, אבל אין יהודים פליטים, ואין עוד שערם סגורים בפני יהודים. אני יודע עד כמה עדינה השאלה הזאת, כי אין אנו יכולים, רוצים וחושבים על כפייה, על הבאה בכפייה, על החזקה בכפייה. זה בכוחנו? זה ברצוננו?

האמת היא, שנוצר מצב הנותן עדיפות להגירה לארצות-הברית, ולו רק משום העובדה, שמי שנוסע לארצות-הברית אינו מאבד את זכותו לעלות לארץ, ומי שנוסע לישראל מאבד מיידית את זכותו האוטונומית, הישירה, להגר לארצות-הברית, וכשמדברים אל יהדות מנוחקת, שלא נפגשה מעודה עם הוויית החיים בארץ, הרי התוצאה נתונה מעצמה.

אני אומר ומוזכר בכל מקום, שמתוך 265,000 היהודים שיצאו בשנות ה-70 מברית-המועצות חיים אתנו 163,000. אפשר להגיד שזו עלייה הגדולה ביותר יחסית, שיצאה ממקום כלשהו והגיעה לישראל, מלבד עליית המזרח.

לא זומנן העלינו בתגיגות את נושא עליית יהודי עידק, שהלהט הציני הביא את כל בניה ארצה, את עליית יהודי סוריה, שליוונו אותה עכשיו כשידור חוזר, ואת עליית יהודי תימן. המעניין הוא, שלמרות ההאשמה העצמית שאנו כה טובים בה, עזבו את הארץ רק 6% מאלה שהגיעו אליה. ולפיכך, עצם הפגישה עם הארץ וההתנסות במסלול הייסורים הביאו אותם לבחור בארץ הזאת.

אני יודע שהדיבורים הללו משגעים היום את יהדות ארצות-הברית. אני אתנו יכולים לדבר על זה? אני טוען, שבהתמודדות הזאת נמצאת ההתמודדות האידיאולוגית של יהדות ארצות-הברית על שוויון ערך בין הגולה לבין ישראל.

מבקרת עתה בארץ משלחת גדולה, ועושים מאבקים היסטוריים על היחס בין הגולה לישראל, מי יהיה ומי לא יהיה היושב-ראש. כשיחות רבות שקיימתי כימים האחרונים עם משלחות שונות אמרתי, שהחוכמה של יהדות ארצות-הברית צריכה להפוך את קליטתם של יהודי רוסיה בארץ, כשיצאו — ואני מאמין שיצאו — למפעל משותף של מדינת ישראל ושל העם היהודי. אין להמתין לנושרים, אין לרצות להפוך את ישראל לבקום — בסים קליטה ומיזן — שכל מי שלא ימצא חן בעיניו יהגר מדי חודש, אלא יש להפוך את תהליך קליטתם למפעל משותף.

איננו יודעים אם ומתי תתרחש פתיחת שערים. בשבוע שעבר דיבר פה ממלא-מקום ראש הממשלה, ואינני רוצה לחזור על הדברים. האביב עדיין לא חלל. דווקא עתה צריך בוודאי להחריף את המאבק. אבל, מוכרחים להיערך לכול, כדי שאם ייפתחו שערים, לא יסתים הדבר בנשירה שתביא בעקבותיה לסגירת השערים ולהחמצת הסיכוי המשמעותי היחיד שיש היום למדינת ישראל לקליטת עלייה. יש לומר את האמת, ולא לשלם רק מס שפתיים.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):
אני חושבת שיש תמימות דעים מוחלטת ויסודית בעניין השותפות הדרושה. נודע לי שלא שיחתת את הסוכנות בתוכנית הראשונה שהצעת כשר הקליטה. אם אתה מדבר על שותפות, מדוע לא עשית זאת?

השר לקליטת העלייה י' צור:
לתוכנית הזאת שוחפים כל הנוגעים בכרז. בפני עמדו שתי דרכים. דרך אחת הייתה להקים מראש צוות שיכלול את כל המשרדים: משרד העבודה, משרד השיכון, משרד החינוך, משרד הבריאות והסוכנות. שאחראית לחלק מסוים, אך לא לקליטת עלייה. על-פי ההגדרה, המשרד המופקד על קליטת העלייה בישראל הוא המשרד לקליטת העלייה. אני, השר, אחראי בפניך ואילו הסוכנות אינה אחראית בפניך. כאמור, הייתה אפשרות להקים צוות מכל המשרדים, אך אילו עשינו זאת היינו מגבשים תוכנית בעוד עשר שנים. הדרך השנייה הייתה להשתמש בניסיון המצטבר, להקים את ועדת המנכ"לים שהקמנו, להגיש מסמך ראשון ולומר: כל אחד אחראי בתחומו. ואז, לבקש מכל גורם להגיש בתוך חודש ועל בסיס התוכנית הזאת את הערותיו, השגותיו, הצעותיו האלטרנטיביות, וכך לגבש תוך חודשיים תוכנית.

כך זה הובאה לממשלה בישיבה אחת. זאת הייתה החלטה. התוכנית עברה אל הסוכנות היהודית ולכל משרדי הממשלה לפני חצי שנה ויותר. עד עתה לא קיבלנו שום תגובה. אין כאן שאלות טכניות. למשרד השיכון יש צוות העובד על כך, וכך גם למשרד הבריאות. מטעם המדינה, מופקד משרד הקליטה על הטיפול הכולל. ואילו את, כחברת הכנסת, מופקדת על פיקוח ועל ביקורת החלטות הממשלה, את מוסמכת להעיר עליהן. כל העניין אינו בינינו לבין הסוכנות.

אין דרך אחרת, כי כל דרך אחרת תוביל לכך ששום דבר לא יתגבש. לא הגשנו כל תוכנית לפני שנקבע לוח הזמנים. העניין נדון בוועדת העלייה והקליטה. נדון פעמיים בממשלה ופעם שלישית בוועדת שרים. איזה מיקח וממכר היה כאן? לדעתך, אפילו לא מכובד לעסוק בכך.

היו"ר ש' הלל:

תודה. אדוני השר, מהי הצעתך?

השר לקליטת העלייה י' צור:
להעביר את הנושא לוועדת העלייה והקליטה.

היו"ר ש' הלל:

רשות להצעה אחרת לחבר הכנסת רפאל איתן, מהי הצעתך, קודם כול פורמלית?

רפאל איתן (התחיה):

זוהי הפעם הראשונה בכנסת הזאת, שאני מציע הצעה אחרת.

היו"ר ש' הלל:

מהי הצעתך? להסיר את הנושא מסדר-היום?

רפאל איתן (התחיה):

כן.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע להסיר הצעה זו מסדר-היום, לא בשל הערכה שאין צורך לתאם בין המשרד לקליטת העלייה לסוכנות, אלא בשל העובדה שבממשלה עצמה שני משרדים אינם מסוגלים לתאם בינם לבין עצמם פעילות לעידוד העלייה בחוץ-לארץ. מדובר בשני ירידים מטעמם של שני משרדים — משרד העבודה ומשרד הקליטה.

בדיון שבו נטלו חלק נציגים של כשבעה משרדי ממשלה, ובו דנו בקליטה האפשרית בתעסוקה. ישבו שם יום המים נציגי משרד העבודה, על אגפיו השונים. משרד הבריאות, משרד החינוך, משרד הקליטה, התאחדות התעשיינים. תענוג היה לשבת ולדון. אמרתי להם: הבה נזרוק הכול. זאת אחריות משותפת. אבל כך הם פני הדברים רק עד שאתה נכנס אל המדינה הנוספת.

בעניין זה, אני מודה, אני זקוק לגיבוי של הכנסת, של ועדת העלייה והקליטה. כי מצב זה הוא ממש בלתי אפשרי, מחוץ לא אני אהיה שר הקליטה, אבל אני מרגיש שאנחנו מחויקים בידינו אחריות עצומה דווקא בחודשים אלה. מי שיש בדיון האחריות, גם הסמכות צריכה להיות כדיו. ואין זה אומר כיטול השותפות. כי ההיפך הוא הנכון. זה צריך להיות מפעל משותף של העם היהודי, לא של המנגנונים. רצוי עד כמה שאפשר שיהיו פחות מנגנונים, כי אנו עדים לחלוקת כיבודים לפוליטיקאים.

התוכנית הזאת הובאה פעמיים בפני הממשלה. הוקמה ועדת מנכ"לים, ואז אומרים: די, לא משחקים. וכך זה מתנהל שנים: ואל יספרו לי מי הם היהודים בעולם. אנחנו רוצים שותפות אתם, אך המנגנונים האלה הפכו למחסום בינינו לבין העם היהודי. די היה לעקוב אחרי מה שקרה בימים האחרונים כדי להתחיל להבין את שורש הבעיה.

אני רוצה לסכם ולומר: הבה נזרוק הצדה את הוויכוחים הגדולים, היערכות נכונה לקליטת יהודי ברית-המועצות מחייבת, בראש ובראשונה, אחריות של המערכת הממלכתית של מדינת ישראל בשותפות עם העם היהודי, במוקד אחד, על-פי תוכנית מחייבת אחת, שתעובד ותושלם ותחייב את כולם.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):
אפשר לשאול שאלה?

השר לקליטת העלייה י' צור:
בסוף.

אני מצטער על כך שבאותם ימים שבהם עסקו שם בשאלות הרוח-עולם לא היה אפשר לזמן ביחד את כל הצדדים. את הממשלה, את הסוכנות, את יהדות ארצות-הברית ואת יהדות העולם, לדיון והכרעה בנושא הזה. אני לא מכיר דרך אחרת בכל מבצע ובכל מפעל משותף אלא בכך שזה יהיה הפורום שיבקרו אותו, שתהיה תוכנית אחת מוסמכת. שיהיה מוקד הפעלה אחד, ואת הבעיות הגדולות נשאיר לעתיד.

אם גם אנחנו נאחו כזה מכל מיני שיקולים פוליטיים צדדיים, ייתכן שיש חכמים ונכונים יותר — אבל אני אומר לכם, שאני חש, שאנחנו עומדים בפני מצב שיש בו סיכוי, אבל אין בו ודאות; אין שום ודאות, ואני מבקש שאיש לא יצטט אותי כאילו אמרתי שאני רואה אותם יוצאים, כאילו אמרתי שהכף כבר הוכרעה. אני חושב שזה הזמן להיות האויים לרגשות, למתשבות ולתקוות שאוחחו אלינו בשירת "התקווה" כחנת הרכבת במוסקבה.

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת העלייה והקליטה.

היו"ר ש' הלל:

חברת הכנסת מרים גלזר-תעסה ביקשה רשות לשאלה, ואתה הסכמת. בכקשה.

היו"ר ש' הלל:

כפינינו שתי הצעות: להסיר את הנושא מסדר-היום ולהעביר אותו לוועדה. אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדת העלייה והקליטה — רוב

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העלייה

והקליטה נתקבלה.

טעם שני להצעה — על איזו עלייה צפויה מדובר? אפילו קיים קילוח דקיק של יוצאים מברית-המועצות ואירן. האם הם מגיעים לכאן? — כאשר נשיב ככנות על השאלה מדוע אין הם מגיעים לכאן, יתברר לנו שהיה זה בזבוז זמן לעסוק בתיאום שבין הסוכנות לבין המשרד לקליטת עלייה לפני שפתרנו בעיות יסוד כגון: מדוע איננו מהווים כוח משיכה? מהי הציונות ומהם בניטוייה היום? מאילו מדורי סרבול וכיורוקרטיה של קליטה סובלים אלה המגיעים לארץ? תודה.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת רב בן-מאיר, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה?

רב בן-מאיר (המעריך):

כן.

טו. הצעה לסדר-היום

הוועידה האסלאמית ככוויית והתייחסות ממשלת ישראל

בין-לאומית רצו גם בהשתתפותו של אש"ף בוועידה זו. אנחנו לא יודעים מה יקרה בנושא הזה.

ההבדל בין מובאק לבין חוסיין הוא בנימת הנואם ובטון הדיבור, אך מטרתם אחת: שניהם אומרים ועומדים על כך, שגם נציגי אש"ף ישתתפו בוועידה. אנחנו בינינו עדיין לא הגענו להסכמה בעניין השתתפותם של נציגי אש"ף.

בינתיים הצליחה הוועידה להיות לכל הפחות מקור פיוס מסוים וחלקי בין מנהיגי ערב. מי כמוני, וודאי גם חברים אחרים במדינה, רוצה בקידום השלום, רוצה בהצטרפותן של מדינות ערביות אחרות, מלבד מצרים, לתהליך השלום. אבל, כאשר אני שומע את נימת דבריו של המלך חוסיין, אני מציב לעצמי הרבה מאוד סימני שאלה.

בינתיים הצליחה הוועידה, או הצליחו חבריה, לחקוע טריוז או לעורר ויכוח צורם במדינת ישראל בנושא הוועידה הביין-לאומית. אחרי שפרס חזר מהאר"ם ואחרי פסגת אלכסנדריה לא דחה פריס את רעיון הוועידה. והנה בא מובאק ומזמין את פרס דווקא כאשר יש בארץ ויכוח והממשלה עומדת על סף משבר. ייתכן, שמצרים רוצה ליצור משבר ולהטיל את האחריות לאי-קיום שלום, או לסיכול הוועידה, על מדינת ישראל.

ודאי שאני מטיל הרבה מאוד ספקות ומציב הרבה מאוד סימני שאלה. הבעיה המעסיקה אותי מאז נעילת הוועידה היא, שממשלת ישראל, המייצגת את מדינת ישראל, לא התייחסה ולא הגיבה באופן פורמלי על תוצאות הסיכום של הוועידה.

אני חושב שכל ועידה בין-לאומית תהיה מיני מתעצת ביטחון, והלוואי שאתכרה. לכן, עלינו להיות זהירים ולהבהיר לעם ישראל את דעותיו הקונקרטיים של המלך חוסיין על גבולות הוויתור שלו, על הפלשתינים, ועל הגדה. היו ידיעות שחוסיין נפגש עם ראש הממשלה וסוכם כאלו שמדינת ישראל תמשיך לשלוט בגדה המערבית ותמורת זאת לא תקים התנחלויות בקרבה או סמוך לערים כה. אם דברים אלה נכונים, אני חושב שסיפוח או הנצחת המצב הקיים מסכנים את מדינת ישראל. לכן, כל מיכומים סמויים כאלה בין ישראל לבין המלך חוסיין, או בין ישראל ובין כל מדינה ערבית אחרת, הם בעינינו.

ואולם, אם נסכים — ואני מקווה שנסכים — או נקיים ועידה בין-לאומית כאשר כל ההבהרות ידועות מראש, אני

היו"ר ש' הלל:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5273: הוועידה האסלאמית ככוויית והתייחסות ממשלת ישראל — מאת חבר הכנסת זיידן עטשי.

זיידן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הוועידה האסלאמית החמישית שנעלה בסוף ינואר קיבלה החלטות מספר. בטעף הנוגע למדינת ישראל היתה הצהרה, או סיכום, או החלטה — אינני יודע איך לקרוא לזה — הקוראת לכך, שלא יהיו הסכמים נפרדים בין מדינה ערבית למדינת ישראל, ושמדינות שיש להן הסכמים נפרדים כאלה, עליהן לבטל אותם.

הוועידה נערכה לאחר ביקורו של ראש הממשלה דאז, מר שמעון פרס, אצל מלך מרוקו ולאחר פסגת אלכסנדריה שהיתה בינו לבין הנשיא מובאק. בעקבות שתי ועידות פסגה אלה נוצרו במדינות ערב ציפיות גדולות; גם משתתפי הוועידה האסלאמית ציפו, שלקראת התכנסותם תכריח ישראל על ויתורים טריטוריאליים או על ויתורים אחרים. כך גם התפתח התיאבון למלחמה של חלק ממדינות אלה, והן קראו לניחוק היחסים וטרם ויתרו על רעיון השמדת מדינת ישראל.

הדבר המעניין בוועידה זו אינם דבריו של אסאד, נשיא סוריה, ואינני רוצה לחזור עליהם, אלא נאומו של המלך חוסיין, שקרא לגיוס צבא אסלאמי כללי, כדי לזיזם או להתכונן למלחמה במטרה להחזיר את ירושלים לבעליה העיקריים. הוא קבע, ואני מצטט, שהעיונות אינה רק אויב הערבים אלא אויב אלה. חוסיין הוא מי שאמור להיות הפרטנר העיקרי של ישראל למשא-ומתן, תומך בוועידה בין-לאומית, פרטנר הנחשב למחון עוד משנות ה-50 ומקיים באופן סמוי מגעים עם אישים ישראלים.

יש כאן הרבה סימני שאלה אף-על-פי שאני יודע, שגם בוועידות אסלאמיות קודמות — זו היתה החמישית — פרט למלל לא היה כמעט ולא כלום, אך אנחנו מדברים על הצעות להקמת ועידה בין-לאומית לשלום, וכאמור גברו הציפיות ויש האצה מסוימת לקראת עריכת ועידה זו.

לעומת זה, היה נאומו של הנשיא מובאק מתון, אך הוא לא חסך ביקורת על מדינת ישראל. הוא קרא לתמוך בוועידה בין-לאומית ולהחליט בה על נסיגה ישראלית מכל השטחים. מובן שכל הנואמים שהיו מתונים, או כל אלה שתמכו בוועידה

אני מסכם פרק קטן זה ואומר, ששמתי לב שצינת שנאומו של הנשיא מובארק היה מתון יותר ושונה מהנאומים של אסאד ושל חוסיין, ומה הפלא? הוא עומד היום בראש מדינה של 51 מיליון מצרים שחתמה על הסכם שלום עם מדינת ישראל. נדמה לי שהדבר אינו פשוט, לא להם, ובכמה דברים ודאי גם לא לנו.

לכן, ודאי שלא אחיחם בתשוכתי על שאלתך לנושא הוועידה הבין-לאומית, טכנותיה כביכול ארנוח בעיתיה, כי זו גם לא ההצעה לסדר-היום שהוגשה. הייתי ממליץ מאוד שנדון על כך לאחר שישוּב שר החוץ ממצרים, לאחר שיגיע ראש הממשלה מארצות-הברית ולאחר שנבהיר את הדברים, שהיום יש עליהם ויכוח ציבורי כה ענף, כה גדול, ובחלקו אף סבוך.

אין לי כל ספק, שעדיף היה לו תרמה הוועידה האסלאמית שנערכה בכוחית בהחלטותיה לקידום התהליך המדיני, במקום להיצמד לעמדות ולדעות המסורתיות.

במאמר מוסגר אני רוצה לומר, שאני רואה חיוב בכך שמצרים חורה לאיזו נורמליזציה ביחסיה עם שכנותיה. מדובן זה אני מוכן לומר, שכדאי לנו לזכור, אם כי משונה להזכיר, שמצרים היא חלק מהעולם הערבי. לפעמים נטינו לומר שמצרים חורת לעולם הערבי. היא מעולם לא ניתקה ממנו. השתתפותה בוועידה יצרה הרבה בעיות אבל גם הרבה עניין, ואתה צינת שאתה מכיר את הבעיות האלה.

אנחנו מכירים את המצב בעולם הערבי ובעולם האסלאמי שלפעמים הרטוריקה תופסת בו מקום חשוב ולא מבוטל. וזה קורה לא רק בעולם האסלאמי. אנחנו לא יכולים להתעלם מההתבטאויות החמורות שהוכעו שם ולבטלן כמלל גמור. והן לא ירתיעו אותנו מלהמשיך בנתיב הקונסטרוקטיבי של חיפוש דרכים לקידום תהליך השלום. זה יכול אולי להישמע גם כן כמלל. אבל אני חושב שבתהליכים המתרחשים בשנים האחרונות, ואיני רוצה להגביל את זה לשנים פוליטיות, התהליך אינו בנוי על מלל בלבד, אלא על תהליכים קונסטרוקטיביים, ונמשיך בהם.

עלינו לרשום לפנינו לא רק שבהחלטות הוועידה האחרונה אין כל חידוש לעומת החלטות שנתקבלו בוועידות קודמות, אלא לשאול, וזה הריבט המרכזי בסוגיה, האם יש הבדל בין מה שנאמר כאן בעבר למה שנאמר היום.

מצרים ממשיכה לקיים עמנו קשרים דיפלומטיים, ומלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ נמצא בשעות אלה בקהיר כדי לעטוף בקידום התהליך הזה. בהזדמנות זו אני מאחל ומקווה ששר החוץ יחזור משם עם דברים קונסטרוקטיביים.

מכיוון שלא נוכל לשנות את ההחלטות, ודאי לא את החלטות ועידת כרויית כפי שהוצגו, ומאחר שדיון בכנסת בשעה זו לא יקדם את מטרתנו המרכזית — השגת שלום בראייתא עם שכנותינו — אני מציע להסתפק בהודעתי זו.

היו"ר ש' הלל:
תודה. האם המציע מסתפק בתשוכתי של השר?

יידן עשטי (שינוי — מפלגת המרכז):
כן.

היו"ר ש' הלל:
תודה. אני מודה לך מאוד. אני מודה לכבוד השר.

צופה שבשל מצב הרוח, או בשל המדיניות של מועצת הביטחון והשותפות בוועידה, תשלם ישראל את המחיר בוועידה כזאת. ואז נצא מופסדים, תדמינתו בעולם לא תהיה טובה, ונואשם שאנחנו נגד כל מהלך או תהליך לשלום.

זה יקרה אם תיכשל הוועידה, והיא תיכשל אם לא נדע מראש שגם מדינת ישראל, וזה צריך להיות מסוכס, צריכה ללכת אליה מתוך כוונה לויתורים טריטוריאליים בגדה המערבית וברצועת-עזה. כל גורם, לרבות ארצות-הברית, לא יבין אותנו אם נתמיד בכוויכוח המתנהל בימים אלה בשאלה האם יש לוותר על שטחים או אין לוותר. ודאי יש במדינת ישראל מי שמתנגד לויתורים, ויש מי שמביע נכונות לפשרה טריטוריאליה. השאלה היא, מהו המחיר שאנחנו צריכים לשלם בוועידה זאת ומה נקבל תמורתו.

לכן, לשתיקה הישראלית ביחס לתוצאות הוועידה האסלאמית, שתהיה להן ודאי השלכה על הוועידה הבין-לאומית המוצעת, יש השלכות לכאן ולכאן, והרי אנחנו לא רוצים להיות מופסדים. אני בטוח שגם משתתפי הוועידה האסלאמית מחכים לוועידה הבין-לאומית, והעם בישראל צריך להיות מאוחד בדעתו אם לתמוך בה אם לאו. כלומר, בעניין זה צריכה להיות דעה אחידה בממשלה.

אני פוחד, ובוה אני מסיים, שאם נלך לוועידה בין-לאומית, לאחר הפסגה האסלאמית, והיא לא תצלח, יאשימו אותנו ככישלונה, ומצרים תמצא תירוץ להתחיל לערער ולכרסם בקשרים שלנו אתה, שהם ממילא מעוררים.

לפיכן, אני מעדיף את המשך הקשרים עם מצרים, אני מעדיף חיפוש מסגרות אחרות להידבר עם הפלשתינים והירדנים, בעזרת המצרים, באווירה הנוחה יחסית של היום, על פני ועידה בין-לאומית, שעלולה לתרום לטרפור היחסים שלנו עם מצרים.

היו"ר ש' הלל:
תודה. רשות הדיבור לשר ריצמן, אדוני השר, בבקשה.

השר ע' ריצמן:
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, כמה הערות לדברים שאמרת. חבר הכנסת עטשי, שאינם קשורים לוועידה האסלאמית. אזהר שלא להגיב על הכול, כי בעצם עסקת בנושא של ועידה בין-לאומית. אני מציע שנעזוב את הנושא של ועידה בין-לאומית לדיון בשלבים מאוחרים יותר. לאחר שנבהיר כמה נושאים ותחבהר קצת האווירה.

אני לא מקבל את מה שאמרת, שקשרינו עם מצרים מעוררים. אני חושב שקשרינו עם מצרים היו יכולים להיות טובים יותר, אבל נדמה לי שיש מדינות אחרות בעולם שקשרינו אתן הרבה יותר מעוררים מקשרינו עם מצרים, שהיא מדינה מובילה בעולם הערבי, מדינה שהובילה בעבר את המלחמה בינינו לבין העולם הערבי, והראשונה שחתמה אחנו על הסכם שלום.

אני ממליץ להיזהר מאוד מקביעת דברים שאינם מדויקים ביחסי מדינות, בייחוד כאשר נעשים מאמצים לשפר את המצב, להבהיר אותו ולקדם אותו לקראת הקשרים, שאתה חושש שהם מעוררים.

דבר נוסף. לא כרוור לי אילו ציפיות היו לאחר ביקור מרוקו. אני מעריך שרובנו יודעים פחות או יותר אילו ציפיות היו לאחר מפגש אלכסנדריה. אך מה שקורה עתה בקהיר הוא המשך למפגש אלכסנדריה, ולכן גם בואת היית נזהר.

טז. הצעה לסדר-היום

רכישת חברת "ב.פ. דויר" על-ידי בנק הפועלים

בהסכמת המוסדות המוסמכים יוכלו להישאר במקומם עד שישוכנו במקומם הקבוע.

ובכן, אותם פליטי ספר, אותם עולים חדשים שהגיעו אז לשכונה, שהיתה בעבר שכונה ערבית, קיבלו אישור רשמי להישאר במקום. בשנת 1961 היו שמועות בשכונה, שמינהל מקרקעי ישראל מתכוון להעביר את האדמה שעליה יושבים התושבים ל"סולל-בונה". באותו זמן כתב מזכיר ועד המשתכנים מכתב למינהל מקרקעי ישראל ואמר: אם אתם הגעתם למסקנה שצריך להעביר את הקרקע לבעלות, מי אם לא אנחנו, הדיירים כאן, במקום, נקנה מכם את הקרקע. נבנה ונפתור את בעיית הדיור שלנו.

אותו מזכיר קיבל מכתב תשובה ממר מ' לוי, ששימש מנהל אגף במינהל מקרקעי ישראל. במכתבו מיום 28 בדצמבר 1961 כתב מר לוי: "מתוך גמגמה לאפשר הכנון ופיתוח שטח גדול להקמת בניינים המתאימים לעיר המתפתחת, הוחלט על מכירת הקרקע לחברת 'סולל-בונה', אשר באפשרותה לבצע פעולה. ברור שבמקרה כזה אין כל אפשרות למכור חלקות קטנות". הוא ציין, כפי שכבר צוין במכתב הממונה וכו', כי "החברה הרוכשת התחייבה לתת למשתכנים דיור אקוויוולנטי בבניינים שייכנו על ידה במקום, במידה וירצו בכך". עוד כתב מר לוי: "כמוסבר לעיל, לא היה מקום למכור במקרה זה".

ובכן, בשנת 1961 לא היה כנראה מקום למכרו, לא היה מקום לבריקה, וחברת "סולל-בונה" שילמה 22 לירות למטר מרובע אדמה באחד המקומות היקרים ביותר במדינת ישראל, כאשר המחיר הזה היה אפילו פחות ממחיר סמלי. היא קיבלה מתנה. תמורת המתנה התחייבה "סולל-בונה" לתת לדיירים דיור אקוויוולנטי במקום. עד היום הזה לא קיבל שום דיור דיור אקוויוולנטי במקום. במקום לבנות, לפתח ולעשות לטובת ציבור, שהיה בעל זכויות במקום, הפכה "סולל-בונה", שהוקמה על-ידי חברה אידיאליסטית, לספסרית קרקע, לגורפת רווחים. למי שמקבלת מתנות חינם ורוצה להתעשר על-חשבון המתנות הללו: היא לא פינתה ולא בנתה ולא עשתה שום דבר.

מה היא כן עשתה? עד היום היא החזיקה בקרקעות, והיום היא מצאה לנכון להעביר אותן או חלקן — כי אמרתי שזה רק חלק מהנכסים של "ב.פ. דויר", קרוב ל-50%, אותן אדמות שקיבלה חיים — לבנק הפועלים תמורת 90 מיליון דולר. גם את שאר האדמות לא קיבלה "ב.פ. דויר" באורח שכל אדם אחר היה קונה אדמות. אבל כל אלה הועברו לבנק הפועלים תמורת 90 מיליון דולר.

השאלה הנשאלת בעקבות העסקה הצנועה הזאת בנויה מכמה סוגיות. על מצוקת התושבים, כבר דיברתי. אבל, יש כאן בעיה יותר חמורה. יש כאן בעיה של פיקוח פרלמנטרי. איך זה קורה? חברת "סולל-בונה" הגישה תוכנית הבראה והתחייבה לעשות פעולות: תוכניתה נדונה בוועדת הכספים על-מנת לקבל מימון למימושה. והנה אנחנו רואים, שבמסגרת היחסים הטובים שיש ל"סולל-בונה" עם בנק הפועלים, מורים בנק הפועלים 40—45 מיליון דולר ל"סולל-בונה" בעסקה פיקטיבית, כי, כפי שכבר אמרתי, "ב.פ. דויר" לא שווה 90 מיליון דולר והכול יודעים שהיא אינה שווה 90 מיליון דולר. ככל אופן, בנק הפועלים משלם. יש כאן הורמת כספים על-ידי בנק הפועלים ללא ביקורת תקציבית. בשביל מה צריכים את הכנסת? בשביל מה צריך את ועדת הכספים? בשביל מה צריך

היור"ר ש' הלל:

אנחנו עובדים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 5009, של חבר הכנסת מיכאל איתן, בנושא: רכישת חברת "ב.פ. דויר" על-ידי בנק הפועלים. חבר הכנסת איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, במהלך ההילולה התקשורתית סביב תנאי הבכירים כבל"ל והפנסיה של ארנסט יפת, בחודשים האחרונים, דצמבר וינואר, ביצע בנק הפועלים עסקה, שבמסגרתה הוא העביר ל"סולל-בונה" 90 מיליון דולר תמורת חברת "ב.פ. דויר", ששוויה הריאלי נמוך בעשרות מיליוני דולרים מסכום זה.

בראשי דברי אני רוצה לציין, שהאינפורמציה בדבר הסכום של 90 מיליון דולר נמסרה לכלי התקשורת ולא הוכחשה, ומכאן אני מניח שאכן זהו הסכום שבמסגרתו הועברה חברת "ב.פ. דויר" — — —

היור"ר ש' הלל:

לספק את סקרנותי — מה זה "ב.פ. דויר"?

מיכאל איתן (הליכוד):

זו חברת-כ"ת של "סולל-בונה".

היור"ר ש' הלל:

מהם ראשי התיבות, האם יש לך מושג?

קריאה:

א.ב. יהושע.

חיים רמון (המערך):

בנק הפועלים דויר.

היור"ר ש' הלל:

סליחה.

מיכאל איתן (הליכוד):

העובדה, שחברת "ב.פ. דויר" היתה שווה פחות ממחצית הסכום הזה, נגזרת מהצעות שהוצעו בשוק לרכישת החברה, שעיקר נכסיה היה בעלות מקרקעין.

כדי שחברי הכנסת יבינו כמה דברים אמורים, וכיצד הגיעה חברת "ב.פ. דויר" להיות בעלת נכסים בערך של עשרות מיליוני דולרים, אך הרבה פחות מ-90 מיליון דולר, ברצוני להביא את סיפורה של שכונת גבעתי-עמל, שהיתה הנכס העיקרי שהעבירה חברת "סולל-בונה", באמצעות חברת "ב.פ. דויר". לבנק הפועלים. העברה זו נעשתה כמו בימי-הביניים, האדמה עם התושבים, מבעלות שהיתה מיועדת לפתור בעיות של תושבים לבעלות של בנק שמשוּם-ה ובאורח לגמרי לא ברור מטפל פתאום בנושאי בניו, פינני ושכונות מצוקה.

אני מחזיק כאן עיתון היסטורי, מנובמבר 1949, ומצוטטת בו הודעה של לשכת העיתונות הממשלתית, המודיעה בשם משרד ראש הממשלה דאז, כי "גימוסין (גבעת עמל), שכונת הבולגרים על-ידי שכונת התקווה ומספר צריפים של חיילים משוחררים ועולים בשורות יקב אבינו", כל אלה — זו תוספת שלי — "יועברו לשטח המתאים לפי תוכנית קבועה. העברתן תבוצע מתוך הסדר הרדי ושום צריך לא ייהרס ולא ייסר עד שהעברתם המסודרת תוצא אל הפועל. כל אלה שהתיישבו בשכונת גימוסין או במקומות אחרים באופן זמני

ישראל. אני מצטט: "העסקה שבין בנק הפועלים ובין סולל-בונה בדבר רכישת חברת 'ב.פ. דיוור' נבדקת על-ידי הפיקוח על הבנקים ובנק ישראל במסגרת סמכותו לפי חוקי הבנקאות השונים. כפי שנבדקת עסקאות אחרות שנעשות על-ידי בנקים במהלך העסקים השוטף. הקריטריונים המנחים את הפיקוח על הבנקים ואת בדיקת העסקאות כאמור הם הכטחת יציבות התאגיד והנהלה התקין. בדיקות אלו נעשות לאור כללי ניהול תקין בקבלת החלטות עסקיות. אשר נקבעים, בין היתר, בתזורים ובהוראות של הפיקוח על הבנקים. כך, למשל, קובע חוזר הדירקטוריון, כי עסקאות בנכסים קבועים חייבות באישור הדירקטוריון, תוצאות בדיקות אלו אינן מוצאות ביטוי פומבי מפאת הסודיות הבנקאית בה מחויב בנק ישראל על-פי התקן."

אבקש אפוא להוריד את ההצעה הזאת מסדר-היום.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת רמון, אתה רוצה להציע להעביר את הנושא לוועדה, בבקשה.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שוב מנסה ראש חוליית הקומננדו של הליכוד, ראש קומננדו ההסתות של הליכוד, חבר הכנסת מיכאל איתן, לבוא ולזרוק בוז, לנסות ולהסית את הציבור שאינו יודע פרטים על עניין שהוא מכל בחינה שהיא תקין וכשר, וכל ההסברים עליו כבר ניתנו בוועדת הכספים. אבל חבר הכנסת איתן מופיע — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— —

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת איתן, יש לו עוד כמה חברים בליכוד, ככל פעם שיש איזה עניין הנוגע במישרין או כעקיפין למסד כלשהו, שאפשר לזהות אותו עם מה שנראה בעיני רוחו כתמנון הנוראי של תנועת העבודה, הוא מופיע במלוא כובד משקלו בוועדת הכספים — הוא אינו חבר קבוע בוועדה — ומביא נתונים לכאורה. אני אתפס רק בעניין הזה.

היו"ר ש' הלל:

יש לך בסך הכול שלוש דקות.

חיים רמון (המערך):

אני אסיים. בשלוש דקות אני אסיים עם חבר הכנסת מיכאל איתן. ההצעה אינה ראויה ליותר משלוש דקות, גם זה לא.

הוא מופיע וטוען: עסקה פיקטיבית, הכול יודעים — אני מצטט — שהיא לא שווה 90 מיליון דולר, חברת "ב.פ. דיוור". הוא בדק?

עוזי לנדאו (הליכוד):

כן.

חיים רמון (המערך):

הוא שמע?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

חיים רמון (המערך):

אני יכול להביא לך, חבר הכנסת מיכאל איתן, הצעות —

את האוצר, כאשר אפשר להורים עשרות מיליוני דולרים ללא ביקורת פרלמנטרית?

אם אתם חושבים, שזו רק טרוניה של חבר הכנסת מיכאל איתן, אני רוצה לצטט את מה שאמר הממונה על התקציבים באוצר, על הדרך של הזרמת הכספים בין הקונצרנים ההסתדרותיים באמצעות בנק הפועלים. הוא אמר: חשוב מאוד לזכור, שמשברים כאלה של "סולל-בונה" וקופת-חולים וכל הדרכים האחרים, מגיעים לממדים כאלה בגלל שיטה שהיא הרסנית, לא רק לגופים עצמם אלא גם למערכת הבנקאית של המשק בכלל. גופים שלגביהם היתה הנחה שהמדינה תסייע להם ככל מצב — קרי, גופים שיש להם יחסים טובים עם השלטון, קרי, המפעלים ההסתדרותיים — יכלו במצב כזה לקבל אשראי כמעט ללא הגבלה מהמערכת הבנקאית. באוצר, כממשלה ובוועדת הכספים חשובו שאושר תקציב לאומי שקובע סדרי עדיפויות, אבל למעשה סדרי העדיפויות נקבעו על-ידי מערכת האשראי של הבנקאות, כלומר, בפעולות אלה קובעים הבנקים את מערכת האשראי.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת איתן, יש לך שתי דקות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אספקט נוסף הוא האספקט של הפיקוח על הבנקים. מועצת המנהלים של בנק הפועלים, שצריכה לעסוק בענייני בנקאות ולבסס את הבנק מבחינה פיננסית — וגם כך מצבו אינו טוב כל כך — מועצת המנהלים הזאת יושבת ואינה חושבת כיצד לעשות את הטוב ביותר למען הבנק, כיצד להיטיב עם בעלי המניות, אלא כיצד לעזור ל"סולל-בונה". אני יכול להבין את הסימפתיה. אבל, לעניות דעתי, יש כאן פשוט הפרה של החוק, כי חובת הנאמנות של מנהלי בנק הפועלים והדירקטורים היא בראש ובראשונה לבנק הפועלים ולעסקיו. אם יבוא לכאן אדם, או אם משהו בציבור יבוא ויאמר שבנק הפועלים עשה כאן עסקה נהדרת כשביל בנק הפועלים, ומטרתה היתה באמת לשרת את בנק הפועלים — אסיר את כובעי ואצדיע. אבל שום בר-דעת לא יעלה את הטיעון הזה. כולם יודעים את האמת המסתתרת. ואז השאלה הנשאלת היא, איפה הפיקוח על הבנקים? מה הוא עושה במצב כזה?

אני מתבקש לסיים ולכן אסיים. אני חושב שבנושא זה יש אספקטים שונים המעידים על בעייתיות ביסודות החברה שלנו. ביסודות המשטר הקונסטיטוציוני וביסודות הפעילות העסקית-הכלכלית הנושקת במעורבות הפוליטית. הדברים האלה הם כבדי משקל. מלבד העול שנגרם לתושבים עצמם ולאוצר המדינה, החופעה עצמה היא רק אחת מתוך קבוצה שלמה של תופעות. טיפול בתופעה זו יכול להשליך על הטיפול בנושא רחב יותר, והוא יכול וצריך להביא לשינויים במשק הישראלי ובחברה הישראלית.

היו"ר ש' הלל:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן. רשות הדיבור לסגן שר האוצר.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מכירת נכסים על-ידי "סולל-בונה" היא חלק מהדרישה ומההסדר שנקבעו בין האוצר ובין "סולל-בונה". בין הממשלה ובין "סולל-בונה", במסגרת תוכנית ההבראה ש"סולל-בונה" התחייבה עליה.

אשר לבנק הפועלים, אקריא את התשובה שקיבלתי והתבקשתי למסור כאן בשם המפקחת על הבנקים בבנק

מיכאל איתן (הליכוד):
הם הציעו לי.

היו"ר ש' הלל:
חבר הכנסת רמון, יש לנו לשון פרלמנטרית.

היו"ר ש' הלל:

חברי הכנסת, השעה אינה מוקדמת. לטובת העניין, אני רוצה להקפיד על הזמן, בבקשה לא להפריע.

חיים רמון (המערך):

לא אומר אמת. אני מבקש למחוק מהפרוטוקול שחבר הכנסת איתן משקר: הוא לא משקר, רק לא אומר אמת, וביודעין. זה שוב אותו עניין. כשם שבמשך חודש וחצי הסתתם בעניין התנועה הקיבוצית, וכאשר עלה הנושא לדיון לא דנתם בו והסתפקתם בהסתה, כך גם בעניין זה. כשמגיעים לדיון ענייני, ברור שאין לדבריהם ידע ורגליים. להסית, אתם מסיתים, ואתם מנסים לדוג במים עכורים.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' הלל:
תודה.

היו"ר ש' הלל:

חברי הכנסת, אני מבקש שלא תפריעו.

מיכאל איתן (הליכוד):

בכמה מציע בנק הפועלים את האדמה היום? האם אתה יודע? אתה מוכן להפסיד 30 מיליון דולר.

חיים רמון (המערך):

היו הצעות למכור אותה. משום שידעו את המצב הקשה של "סולל-בונה", רצו לחטוף, רצו למכור במחירי סוף עונה. ספקולנטים מסוימים, שאתה כנראה תומך בהם ורוצה לעזור להם —

אורה נמיר (המערך):

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת איתן, יש לי תפקיד קצת בעייתי. האם אתה מסכים להצעתו של חבר הכנסת חיים רמון להעביר את הצעתך לוועדה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

חיים רמון (המערך):

לא אתה, אני מדבר אל חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אני מציע לדון בה במליאה.

היו"ר ש' הלל:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה לקיים דיון במליאה על הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת איתן.

ה צ ב ע ה

ההצעה לכלול בסדר-היום של הכנסת את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' איתן לא התקבלה.

היו"ר ש' הלל:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה של חבר הכנסת רמון להעביר את הנושא לוועדה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' איתן לדיון בוועדה לא התקבלה.

יז. הצעה לסדר-היום

הטיפול של הבנקים במושבים נוסח סגירה למימוש חובותיהם

היו"ר ש' הלל:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5249 בנושא: הטיפול של הבנקים במושבים נוסח סגירה למימוש חובותיהם — מאת חבר הכנסת אפרים שלום. בבקשה.

אפרים שלום (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשמחתי הרבה, התיישבו במדינת ישראל יהודים במסגרת מושבי עובדים כ-400 מושבים, שהם 27,000 יחידות משק, יותר מ-36,000 כתי"אב, 130,000 נפש. המושבים פוורים לאורכה ולרוחבה

של מדינת ישראל, ממרגליות כגבול לבנון ועד פארן, היישוב הדרומי בערבה. מושבים אלה לא הוקמו בשנים של שפע תקציבים ותושביהם לא חיפשו חיי לוקסוס. המושב אילנייה, סגירה, הוקם לפני 85 שנים, והמושב נהלל הוקם לפני 67 שנים. בשנות ה-50 היתה התיישבות המונית של עולים חדשים שכאו מכל קצווי העולם. תנועות ההתיישבות, ובעיקר היישובים הוותיקים, סייעו למושבים החדשים. הם התגייסו עם בניהם ויצאו להדרכה. באותן שנים הם תרמו תרומה גדולה לקליטתם. להדרכתם החקלאית, לחיי הקואופרציה, ובעיקר לייצור החקלאי לשוק המקומי וליצוא.

אני רוצה להביא לפניכם כמה נתונים על שיעור הריבית שגבו הבנקים מהחקלאים בשלוש השנים האחרונות. בשנת 1984 חיבו הבנקים ריבית חח"ד — חשבון חודר דיטורי — אפטיבי של 77.1%, וריבית חריגה — 94.3%, כאשר המדד הסתכם ב-44.5%. בשנת 1985 חיבו ריבית חח"ד 41.6%, ריבית חריגה — 61.1%. כאשר המדד הסתכם ב-18.5%. ראו אילו פערים. בשנת 1986, בשנה האחרונה, חיבו הבנקים ריבית חח"ד 60%, ריבית חריגה — 76%, כאשר המדד לא הגיע ל-20%. אם כן, הריבית שחיבו אותם בה הייתה גבוהה ב-300% מהמדד. מכאן בעיקר נבעה ההסתככות של החקלאים.

חברי הכנסת, זו לא ריבית — אפילו בעולם התחנות יש התנהגות יותר הגונה — זו ריבית של מאות אחוזים מעל המדד. שום גורם יצרני — כפרט חקלאות מתוכננת שתוצרתה כפיקוח מזרים — ויהיה הגאון והמצליח ביותר, לא יוכל לעמוד בנטל הקשה הזה.

ארוני היושבר-ראש, אני לא צריך להדגיש שהבנקים התגלו כמערומיהם בכך שעשו את חיבור החקלאים לטובת מתן הנאות ופיצויים גדולים למנהליהם.

חברי הכנסת, חלפה יותר משנה מאז הוחלט — לאחר כמה הצעות לסדר-היום שאני וחברים אחרים הגשנו במליאת הכנסת ודיונים אין קץ בוועדת הכספים ופגישות עם שרי האוצר והחקלאות, בהשתתפות ראש הממשלה, ודיונים מרתוניים בממשלה — לטפל כמצוקת המושבים ולסייע להם. הוקמה ועדה ממלכתית כראשות ד"ר שמעון רביד, וחברים בוועדה: מר אהרן פוגל, הממונה על חקצי המדינה, מנכ"ל משרד החקלאות והמחלקה להתיישבות ונציגים בכירים של הבנקים. זה חכמי שנה בודקים את מצוקת המושבים ככל אזור ובכל מושב בצורה מדויקת ביותר. למרות המצוקה הקשה, כולנו חולים חקוות רבות בעבודה הטובה והנאמנה שהם עושים ומקורים שחך השבועיים הקרובים הם יסיימו את עבודתם.

אני מקווה שהממשלה גם תכבד את התחייבותה להתלטות הוועדה, והבנקים, שהם שותפים בוועדה, יחזירו את סכומי הכסף ששרדו מן החקלאים. לא ברור מה קרה שאצה להם הדרך ובנקים ששותפים בוועדה ולהחלטות התחילו בשבועיים האחרונים לעקל את רכושם של המתיישבים, לרדוף אותם כמו במחזה שראינו באילנייה-סג'רה, בספסופה, בחוסן, בחוון, בכוכב-מיכאל, במנחמייה ועוד. מה ישיגו בכך שימררו את חי המתיישבים. יהפכו אותם לעבריינים, יהרסו את המפעל ההתיישבותי החשוב והנפלא, כשכל מעיינם של החקלאים לעבוד ולפרנס בכבוד את משפחותיהם ולתרום את תרומתם הנכבדה לכלכלתה ולעצמאותה של המדינה? בלי החקלאות הקיבוצית והמושבת, אין היחה נראית מדינת ישראל? אני מאמין שהממשלה לא תיחן ידה להרס ההתיישבות המושבת.

אני מציע לבנקים — יש להם תפקידים חשובים יותר מלהטיל עיקולים על החקלאים: עסקו בבדק בית, תקנו את שגיאות העבר שלכם — הגו גרמו למדינה, במנייתיהם, נזק בהיקף של 3 מיליארדי דולר — והמתניו בסבלנות למציאת פתרון הולם לבעיית חובות המתיישבים ולגמר עבודתה של הוועדה, והפסיקו להתעלל במתיישבים ואפשרו להם לעבדה לייצר.

ארוני היושבר-ראש, אני מבקש לקיים כמליאת הכנסת דיון על התנהגות הבנקים כלפי המושבים.

ארוני היושבר-ראש, חברי הכנסת, לא חברי המושבים והחקלאים האחרים מתפרנסים מעמל כפיהם; הם מעסיקים יותר מ-70,000 עובדים בענפי החקלאות, ובעונות מסוימות אף יותר מ-100,000 עובדים. את הנתונים אפשר לראות בספר התקציב. מתוך 450,000 איש המועסקים במדינה בענפי הייצור, כחששייה, בחקלאות וכבניין, מעסיקה החקלאות יותר מ-20%.

ארוני סגן השר, המושבים כווננו בהשקעות בענפי החקלאות על-ידי משרדי החקלאות, האוצר והתעשייה ועל-ידי המחלקה להתיישבות. כשהייתה מדינת ישראל רעבה לתוצרת חקלאית, רצו קבדניטי המדינה לדאוג לא רק להעסקתם ולפרנסתם של החקלאים, לפיזור האוכלוסייה, להפרחת השממה ולתפיסת גבולות, אלא גם לשפע של תוצרת חקלאית. ולשמחה כולנו, משופעים השווקים תוצרת בכל ימות השנה.

כדי להשיג את המטרה היה צורך בהשקעות רבות, ומשרד החקלאות היה צריך לממן מתקציבי פיתוח, והמחלקה להתיישבות — מתקציב ההתיישבות. הכספים לא ניתנו בזמן ובמועד ובהיקף הדרוש. ההשקעות מומנו מהלוואות בריבית יקרה מבנקים.

היקף הייצור של המושבים כלבד מגיע בתוצרת לשוק המקומי ליותר מ-700 מיליון שקלים, וליצוא — ליותר מ-700 מיליון דולר. מדובר בתוצרת טרייה וכתוצרת מעובדת. תרומתם של המושבים לכלכלת המדינה גדולה, הן בייצור ובייצוא והן כמעסיקים גדולים.

ארוני היושבר-ראש, המושבים הוקמו במקומות רחוקים, בתנאים קשים. אנשיהם בחרו בדרך הקשה להגשמת הציונות. היו להם אלטרנטיבות רבות לחיי עושר ולחיים קלים, אך הם העדיפו את ההתיישבות. כשם שהם מילאו את חובתם היהודית והציונית, כך מחובתם של מדינת ישראל והעם כולו לאפשר להם להמשיך את מלאכתם ואת עשייהם, כפי שעשו כל השנים.

המושבים נקלעו לקשיים כספיים שלא באשמתם. ייתכן שחלקם שית המתיישבים בקשיים אלה היה בכך, שהאמינו להתחייבויות ולהבטחות הממשלתיות, אשר האיום בהם לייצר ולהשקיע.

אני רוצה להביא רוגמה מענף אחד. בשנת 1983 ייצרו החקלאים 130,000 טונות כשר פטם, והוא סוכסד ביותר מ-100%. מחמת הסוכסדיה המופרזת והבזבזנית, גדלה הצריכה. משרדי האוצר והחקלאות חיבו את החקלאים להגדיל את הייצור של כשר פטם ל-160,000 טונות. החקלאים נאלצו להקים מבנים לגידול עופות, להרחיב את מכוני התערובות ואת המשחחות. לפני שנה ירדה הסוכסדיה לשיעור של 15%, וכעת צריכים לייצר 130,000 טונות במקום 160,000. כרוז שהמבנים והמפעלים לא מנוצלים בתפוקה מלאה, ולחקלאים נגרם נזק חמור כתוצאה מהחלטות ממשלתיות ממדיניות ממשלתית לא נכונות.

נושא נוסף — בשנים שבהן השקיעו היו הבנקים נדיבים ונתנו הלוואות בהיקפים גדולים על כסים של ערבות הרדית של המושבים ושעבוד תוצרתם. הבנקים החתימו את המושבים על טפסי ערבות ריקים ללא הגבלת זמן, ועל סמך זה הורינו כספים ללא פיקוח ובקרה. הריבית השיגעונית עודדה את הבנקים להזרים הלוואות. אני טוען, שהבנקים עשו מעשה רמייה כהחתימם את המושבים על סוג זה של ערבות, ונעשה כאן עושק חקלאים.

היו"ר ש' הלל:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת אפרים שלום, אני מתכבד להזמין את סגן שר האוצר, אדוני סגן שר האוצר, בבקשה.

היו"ר ש' הלל:
בבקשה.

אפרים שלום (המערך):

אם הבנקים שותפים לוועדה ואם עומדים להעביר את החומר בימים הקרובים, למה מתעללים בחקלאים? אולי תואיל בטובך לבקש מבנק ישראל שיפסיקו את ההתעללות, לפחות לתקופה מסוימת, עד שיימצא הסדר. הם מחכים לכל הפתרונות האלה.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

אני אומר לך: במדינה מתוקנת כמו מדינתנו, ששייכת למדינות המערב, החלוקה בין עניינם של הבנקים לבין עניינים אחרים שבמשק מחולקת היטב בין בנק ישראל לבין האוצר, ואנחנו מונעים את עצמנו בכל מקרה מלהדריך את בנק ישראל איך לנהוג בבנקים. אני בוודאי לא הכתובת בעניין ההדרכה של נגיד בנק ישראל.

היו"ר ש' הלל:

אדוני סגן השר, מאחר שיש לי תחושה, שזה היה רצונה של הכנסת, הייתי מבקש שתעביר לבנק ישראל את התחושה של חברי הכנסת. שכל זמן שהעניין הוא כטיפול ממש, מן הראוי היה שיימנעו במידת האפשר מלנקוט צעדים בדברים שיכול מאוד להיות שיבואו על פתרונם בצורה זו או אחרת. אני חושב שכצורה כזאת אתה לא פוגע בשום דבר. טוב היה לו היית מביע בפני בנק ישראל את המשאלה — ואני חושב שהיא משאלתם של חברי הכנסת — שעד שהדברים יבוררו, תוך ימים או שבועות מספר, למנוע, אם אפשר, נזקים של צעדים חד-צדדיים.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

אדוני היושב-ראש, אני מוכן לקבל את משאלתך, אבל למען הסדר הטוב עלי לציין: לאוצר אין שום מעמד לגבי בנק ישראל בעניין זה, אבל לוועדת הכספים של הכנסת יש כל הסמכויות בעניין זה גם תפקידה.

היו"ר ש' הלל:

מאחר שלוועדת הכספים יש מעמד כזה, אני משער שלכנסת כולה יש מעמד כזה, ואהיה אסיר תודה לך אם תהיה שליח מצווה ותעביר לבנק ישראל אפילו את הקטע הזה של הפרוטוקול, מכל מקום, את המשאלה שלנו, שמאחר שהעניין נמצא כטיפול מעשי מן הראוי היה להימנע מנקיטת צעדים שיש בהם רק משום גרימת נזק ואין בהם שום תועלת.

אני מודה לך מאוד, אדוני סגן שר האוצר.

כפנינו הצעה להעביר את הנושא לוועדה. אתה מקבל את ההצעה, חבר הכנסת אפרים שלום?

אפרים שלום (המערך):
כן.

היו"ר ש' הלל:

מאחר שגם המציע מסכים להעביר את הנושא לוועדה, אני מעמיד את ההצעה להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדה? מי נגד?

ה צ כ ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' הלל:

זו הצעה רגילה לסדר-היום. היא מופיעה כהצעה רגילה.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

אדוני היושב-ראש, אנא, זה מסמך של הכנסת, האוצר קיבל את זה או כהצעה דחופה לסדר-היום בשם הכנסת. אין לי אלא מה שעיני רואות, וחוקה עלי שמה שהכנסת מוסרת לי הוא האמת.

דן מרידור (הליכוד):

האם התשובה תהיה שונה אם ההצעה לסדר-היום היא רגילה או דחופה?

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

היות שיושב-ראש הכנסת מעיר הערה לאוצר, אני חייב

היו"ר ש' הלל:

אני לא מעיר הערה לאוצר, אני מעיר לפרוטוקול. מאחר שהיושב-ראש והסגנים לא אישרו את ההצעה הזאת כהצעה דחופה, לא רציתי שבפרוטוקול זה ייקרא הצעה דחופה. זה רק עניין משרדי מסוים.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

כן, רק שכחו להודיע לנו.

אפרים שלום (המערך):

— — —

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

כתשובה על ההצעה לסדר-היום של ידידי חבר הכנסת אפרים שלום הריני לענות כדלקמן: כמוני כמוך אני חי את מצוקת המושבים ומנסה, עליי כוחותי הדלים, גם לעזור בעניין זה. אבל, הצעתך מתייחסת לסגירה רק כדוגמה, היא מתייחסת למנהגם של הבנקים, ואני אין לי אלא למסור — אני שליח — את מה שהמשנה למפקח על הבנקים מסר לאוצר בעניין זה, והתשובה היא כדלקמן:

כפי שחבר הכנסת אפרים שלום בעצמו מציין בדברי ההסבר, הרי שוועדה ממלכתית בודקת כרגע, בשיחוף הבנקים, את הדרכים למציאת פתרון לבעיית חובות המושבים. אם מותר לי להוסיף: הוועדה כבר הגישה את עיקרי דבריה לאוצר. מאחר שתפקידו העיקרי של הפיקוח על הבנקים הוא שמירה על יציבות על המערכת הבנקאית בכל בנק בנפרד, עמדתנו היא שכל הסדר שיעשה חייב להביא בחשבון הן את שיקום המושבים, שיש מקום לשקמם, והן את עלות ההסדר והשפעתו על כל אחד מן הבנקים הנוגעים לעניין.

כדי לברר את העניין הזה וכיוון שהתוכנית נבחנת עכשיו באוצר בדרכה לוועדת הכספים, אני מציע להעביר את העניין הזה לדיון בוועדת הכספים.

אפרים שלום (המערך):

שאלה לסגן שר האוצר.

יח. הצעת חוק ניירות ערך (תיקון — פירוט הטבות לבעלי עניין), התשמ"ז — 1987 *
(הצעת חבר הכנסת ח' רמון)

אומנם לאלה האחרונים, חברי הדירקטוריון, הם בעלי השליטה. אחריות כבדה לכך שהצליחו להוליכם בכחש, אך העובדות הן שנתון זה הוסתרו מהם. בנק לאומי הוא אולי הקש ששבר את גב הגמל בעניין השכר. למעשה קיימות בבורסה חברות רבות אשר מנהליהן מוצאים דרכים "לחלוב" את החברה, ומפני שחוק ניירות הערך אינו ברור ותקיף די הצורך, יש באפשרותם לעשות זאת ללא חובת דיווח לציבור הרחב המחזיק במניות החברה.

אני חייב לומר, שלפני שהעליתי הצעת חוק זו פניתי פעמים מספר לשר האוצר וביקשתי ממנו כי יסכים לשינוי התקנות ובכך לפתור את הבעיה. ידוע לי כי חברים אחרים ברשות לניירות ערך הציעו ליוזם שינוי כזה, ואכן הם יזמו את השינוי והעבירו אותו לשר האוצר. אולם, משום־מה שר האוצר עדיין לא השיב לי, ומשום־מה לא ברור לי האם שר האוצר מוכן לקבל את השינוי.

כאשר דנה הרשות בהצעה, ניסו נציגים מן האוצר לעכב את ההצעה; לאחר שהרשות קיבלה ככל זאת החלטה לכלול בתקנות את חובת הגילוי, נמנע השר עד עצם היום הזה מלחתום על התיקון המוצע. אינני יודע מדוע מסרב השר לקבל את הצעת הרשות. אני מקווה מאוד שסגן השר ישכיל אותנו בעניין זה.

כול אשר אני יכול לומר הוא, כי המציאות הוכיחה את חיוניותו של התיקון המוצע. כולנו הודעונו לנוכח שערוריית השכר בבלייל. אני סבור כי כדי לחסוך שערוריות נוספות בעתיד, ואין לי כל ספק כי אם לא נפעל היום הן אכן תבואנה, יש לקבוע בחוק חובת גילוי של פרט חשוב זה.

אני רוצה לציין, שאינני קובע את שיעור השכר המקסימלי ואינני מציע לקבוע כמה יהיה מותר לתת למנהל. אבל זכאי כל משקיע בבורסה לדעת בדיוק כמה מנהל בחברה, שבה הוא שם את כספו, מקבל כשכר.

אני חושב שאם נקבל את הצעת החוק הזאת נעשה שירות חשוב לציבור, שירות אשר יוסף תקינות למסחר בניירות ערך ולחיי הכלכלה במדינה בכלל.

היו"ר ש' הלל:

תודה. אדוני סגן שר האוצר, היש תשובה בכיף?

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, בתשובה על הצעת החוק הפרטית של חבר הכנסת חיים רמון הריני להשיב כדלקמן: מטרת הצעת החוק לחייב בחקיקה כי בתשקיף של חברה ובדוחות שהיא מפרסמת ייתנו פרטים מלאים על כל סכומי הכסף וההטבות המשולמים לבעלי עניין, על־פי חוק ניירות ערך, שר האוצר בהתייעצות עם רשות ניירות ערך, או על־פי הצעתה, רשאי להתקין תקנות שתכליתן זהה.

רשות ניירות הערך וכן הוועדה לענייני ביקורת המדינה הציעו לשר האוצר לעשות שימוש בסמכויותיו, אלה המנויות לעיל, ולהתקין תקנות כאמור. בדעת שר האוצר לקבל את ההצעות ולהתקין תקנות כאמור.

בנסיבות אלה אין מקום לחקיקה, שהיא מטבעה, מברייתת נוקשה, ריש לאפשר לשר האוצר להתקין תקנות שתוצאתן העניינית זהה ואפילו טובה יותר.

היו"ר ש' הלל:

אנו עוברים להצעה האחרונה: הצעת חוק תל"ה. מאת חבר הכנסת חיים רמון. בכקשה.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב־ראש, סגן השר, חברי הכנסת שלום וטלודר — אנחנו נשארנו האחרונים — אני מתכבד להגיש הצעת חוק ניירות ערך (תיקון — פירוט הטבות לבעלי עניין), התשמ"ז — 1987.

היו"ר ש' הלל:

לפי ההרכב הקיים אתה יכול להגיש הצעות חוק נוספות.

חיים רמון (המערך):

יכולתי לנצל את ההרכב הזה. להצעות חוק יותר משמעותיות ומרחיקות לכת, אבל נראה שהפרוצדורה תמנע מכעדי. אם היושב־ראש יעודד אותי, אני יכול לשקול את הצעתו בחיוב ובמהירות.

מטרת הצעת החוק המונחת לפניכם היא לקבוע בחוק כי חברה שמניותיה נסחרות בבורסה, או חברה העומדת להנפיק נירות ערך בבורסה, תהיה חייבת לגלות פרטים מדויקים ומלאים על אודות השכר וכל ההטבות האחרות שהיא נותנת למנהליה.

חוק ניירות הערך כפי שהוא היום הסמיך את שר האוצר ואת רשות ניירות הערך להתקין תקנות שבהן תיקבענה כל חובות החברה אשר לפרטים שעל אודותיהם עליה לדווח לציבור. חובת דיווח זו היא עיקרון יסודי ומרכזי בחוק ניירות הערך, שכן החוק בישראל קבע את עקרונות הגילוי בבסיסו. על העיקרון הזה מבוססים החוק ורוחו.

האידיאולוגיה העומדת מאחורי הרעיון הזה אומרת, כי יוטלו הגבלות מועטות יחסית על מי שמבקש לגייס הון מהציבור. אבל מי שמבקש ליהנות מאפשרות זו, חייב לחשוף באופן מרבי את דרך ניהול עסקיו, על מנת לאפשר לציבור לעמוד באופן בלתי אמצעי על טיב העסק ודרך ניהולו.

כאמור, הסמיך החוק את השר לקבוע תקנות ובהן פירוט של היקף חובת הגילוי, כאשר התקנות צריכות להתייחס לכל עניין החשוב למשקיע השוקל את רכישת ניירות הערך שבהן מדובר, או שהוא כבר מחזיק בהן.

שר האוצר מילא את חובתו על־פי החוק והתקין תקנות המתייחסות, בין השאר, גם לנושא השכר. אולם התקנה שנקבעה, תקנה 53 לתקנות ניירות ערך (פרטי תשקיף, מכנהו בצורתו), איננה מחייבת פירוט מדויק של השכר וטובות ההנאה שמקבל כל מנהל, אלא מאפשרת ציון סכום שכר כולל לגבי כל מנהלי החברה.

נראה כי עשה שנקבעה תקנה זו סכר שר האוצר, כי די בכך על מנת לתת למשקיע את האינפורמציה הדרושה לו. לצערי עלי לקבוע, כי המציאות העגומה של השבועות והחדושים האחרונים הפריכה סברה זו מכול וכול.

עניין בנק לאומי הוא דוגמה טובה, או דוגמה רעה לכך. מנהלי בנק לאומי הצליחו כמשך שנים רבות להונות את רג את הציבור הרחב ואת מחזיקי המניות הקטנים שלהם, אלא גם את בעלי השליטה בכנק והלק לאיקטן מחברי הדירקטוריון.

* נספחות.

חוברת י"ח, ישיבה ש', כ"ז בשבט התשמ"ז (25 בפברואר 1987)
 — הצעת חוק ניירות ערך (תיקון — פירוט הטבות לבעלי עניין) —

היו"ר ש' הלל:

יפה. בפנינו הצעה אחת: להעביר את הצעת החוק לוועדת
 הכספים. מי בעד? מי נגד?

ה צ כ ע ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק ניירות ערך

(תיקון — פירוט הטבות לבעלי עניין).

התשמ"ז—1987. לדיון מוקדם בוועדת

הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' הלל:

אני קובע שהצעת החוק הועברה לוועדת הכספים של
 הכנסת.

חברי הכנסת, מיצינו את סדר-היום. הישיבה הבאה —
 ביום שני בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

אני מציע לחבר הכנסת חיים רמון להסתפק בהודעתי זו.
 אבל אם הוא איננו מסתפק בה, אני מציע להעביר את הצעת
 החוק לוועדת הכספים, כי ממילא אליה יגיעו גם התקנות, והיא
 תדון בזה כמשולב.

היו"ר ש' הלל:

תודה. חבר הכנסת חיים רמון, מה משתי החלופות?

חיים רמון (המערך):

אין לי, כמוכן, התנגדות שהצעת החוק תועבר לוועדה. אם
 אכן יגיעו תקנות כאלה לוועדה, אני אתמוך בהן. אבל אני
 חושש שהתקנות עלולות לבושש מלבוא אלינו ולכן הייתי
 מעדיף שלפחות נעביר את הצעת החוק בקריאה טרומית. אם
 אכן תגענה התקנות, נפסיק את הליך החקיקה. אם חלילה לא
 תבואנה, נוכל להמשיך כההליך החקיקה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:07.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות רצ"ח — ש'

- א. שאילתות בעל-פה.
 ב. שאילתות ותשובות.
 ג. הצעת ועדת הכנסת ליתול זכותו של חבר הכנסת מ' כהנא לשלוח מבניין הכנסת דואר פטור מתשלום.
 ד. הצעת חוק-ייסוד: הכנסת (תיקון מס' 17), התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
 ה. הצורך בהקמת ועדת שרים לענייני אזורי פיתוח — הצעת חבר הכנסת י' פרץ.
 ו. דיווח מביקור משלחח התחרוועדה המדינית של מועצת איורפה בקהיר — מאת חבר הכנסת י"ז אמיר.
 ז. הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 16), התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
 ח. הצעת חוק הדרכונים (תיקון מס' 4), התשמ"ז — 1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 ט. הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 15), התשמ"ז — 1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 י. הצעות לסדר-היום.
 יא. הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 25), התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
 יב. הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 16), התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
 יג. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 27), התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
 יד. הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 25), התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
 טו. הצעת חוק היטל על שירותים מיוכאים ונכסי חרף (הוראת שעה) (תיקון מס' 3 והארכת תוקף), התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
 טז. הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון מס' 3), התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
 יז. פיטורי מורים והשיכרשים בעקבותם במערכת החינוך — הצעות חברי הכנסת מ' פלד, ד' דנינו, ד' מגן ור' איתן.
 יח. המשכר המתמשך במערכת הבריאות.
 יט. הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון מס' 3), התשמ"ז — 1986 (קריאה ראשונה).
 כ. הצעת חוק חגורות כטיחות ברכב, התשמ"ז — 1986 (קריאה ראשונה).
 כא. הצעת חוק הנויקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 3), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
 כב. הצעת חוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות, התשמ"ז — 1986 (קריאה ראשונה).
 כג. הצעת חוק החיילים המשוחררים (החזרה לעבודה) (תיקון מס' 8), התשמ"ז — 1986 (קריאה ראשונה).
 כד. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 31), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
 כה. הצעת חוק המכר (דירות) (תיקון מס' 2), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
 כו. הצעת חוק לתיקון חוק הספנות (הגבלת אחריותם של בעלי כלי שיט) (תיקון), התשמ"ה — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 כז. הצעת חוק פנקס הבוחרים (הוראות שעה), התשמ"ז — 1985 (קריאה ראשונה).
 כח. הצעת חוק לתיקון פקודת זכינות החשמל, התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
 כט. הצעת חוק-ייסוד: הכנסת (תיקון מס' 10) (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 ל. מושב חבר הנאמנים של הסוכנות בניו-יורק — הצעות חברי הכנסת ע' לנדאו, ח' דרוקמן, ג' כהן וע' סולודר.
 לא. התכטאויות של הרב פרדס בעיתון "כותרת ראשית" — הצעת חברת הכנסת ש' אלוני.
 לב. עידוד שירות קבע של קצינים זוטרים בצבא — הצעת חבר הכנסת י' שריד.
 לג. הודעת ראש הממשלה בדבר הסדרים חדשים לניהול חיי התושבים בשטחים — הצעת חברי הכנסת ז' עטשי, ש' אלוני, א' גרנות, ב' בן-אליעזר, מ' איתן וג' כהן; נאום חוסיין ומשמעויותיו — הצעות חברי הכנסת אמ' לין, ר' כהן, י' צבן, מ' מיעארי וי' נאמן.
 לד. הקמת מנזר הכרמליטים באושביץ — הצעות חברי הכנסת ד' שילנסקי וח' גרוסמן.
 לה. אי-פתיחת שנת הלימודים באוניברסיטאות — הצעות חברי הכנסת נ' רוז, א' סרטני, מ' פלד, ר' איתן וח' טובי.
 לו. קליטת עולים — הצעת חברת הכנסת מ' גלור-תעסה.
 לז. עיצומים והשבחות במערכת החינוך — הצעת חבר הכנסת ר' איתן.
 לח. העלאת מחירי הדלק לתעשייה — הצעת חבר הכנסת א' גרנות.
 לט. הצהרת ישראל בעצרת האו"ם על הפסקת אש בלבנון ועל נסיגה הדרגתית מדרום-לבנון — הצעת חבר הכנסת א' גרנות.
 מ. הפסקת זרם המים לעיר אוס-אלי-פחם — הצעת חבר הכנסת ח' טובי.
 מא. הצעת סיעת "כך" להביע אי-אמון לממשלה בשל התכריות השימוש בסמים.
 מב. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ג. הצעות לסדר-היום לשיבות רצ"ט, ש'

272. מעשי כוחות הביטחון בשטחים ומעצרים מינהליים המבוצעים על-ידי השלטונות — הצעת חבר הכנסת ת' זיאר.
- 273 — 279. המעורבות הצבאית של סוריה בלבנון — הצעות חברי הכנסת ר' כהן, ש' וייס, א' גרנות, מ' פלד, י' נאמן, א' ורדיגר וע' לנדאו.
- 280 — 287. אירועי הימים האחרונים בירושלים, ביהודה ובשומרון ובמחוז הגולן — הצעות חברי הכנסת י' שריד, א"ח שאקי, ח' גרוסקי, ע' לנדאו, מ' כהנא, ב' בן-אליעזר, ג' כהן ומ' פרוש.
288. הצורך כתיאוס היערכות בין המשרד לקליטת העלייה והסוכנות היהודית לקליטת עלייה צפויה — הצעת חבר הכנסת ד' בן-מאיר.
289. הוועדה האסלאמית בכוויית והתייחסות ממשלת ישראל — הצעת חבר הכנסת ז' עטשי.
290. רכישת חברת "כ.פ. דיור" על-ידי בנק הפועלים — הצעת חבר הכנסת מ' איתן.
291. הטיפול של הבנקים במושבים נוסח סג'רה למימוש חובותיהם — הצעת חבר הכנסת א' שלום.

ג. הצעת חוק הדרכונים (תיקון מס' 4), התשמ"ז — 1987

36. אובדן או גנבה של מסמך נסיעה

(א) אדם שאיבד דרכון או תעודת מעבר (בסעיף זה — מסמך נסיעה) או שנגנב ממנו מסמך נסיעה ימסור הצהרה בכתב על כך, בתוך זמן סביר מהיום שנודעה לו עובדת האבדה או הגנבה, ללשכה האזורית למינהל האוכלוסין של משרד הפנים, ואם אירע הדבר מחוץ לישראל, ימסור את הצהרה לנציגות הדיפלומטית או הקונסולרית של ישראל הקרובה למקום האירוע.

(ב) מסמך נסיעה שבעליו מסר הצהרה כאמור בסעיף קטן (א), יהא בטל עם הוצאת מס נסיעה חדש לבעליו.

4. תיקון

בסעיף 8 (א) לחוק העיקרי, במקום פסקה (1) יבוא:

"(1) זויף דרכון או תעודת מעבר, הוסיף, שינה, מחק, תלש, או השחית בדרך כלשהי רישום או חותמת בהם, בלא שהוסמך לכך כדין, או עשה פעולה המכוונת לזיוף, להוספה, לשינוי, למחיקה, לחלישה או להשחתה כאמור."

¹ ס"ח התשי"ב, עמ' 260; התשי"ז, עמ' 142; התשכ"ו, עמ' 70; התשכ"ט, עמ' 44.

ד. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 15), התשמ"ז — 1987

(ב) ראש לשכה שנבחר לפי סעיף זה יכהן עד תום תקופת כהונתו של ראש הלשכה שבמקומו נבחר."

3. תיקון סעיף 9

האמור בסעיף 9 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריו יבוא:

"(ב) לענין סעיף קטן (א) (2) רשאית הלשכה לקבוע כי פתקי ההצבעה לבחירות לוועידה הארצית ייחשבו גם כפתקי ההצבעה לבחירות למועצה הארצית."

4. תיקון סעיף 10

בסעיף 10 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:

"תקופת כהונתם של חברי הוועד המרכזי והוועדים המחוזיים תהא עד לבחירתם של אחרים תחתם."

1. תיקון סעיף 3

בסעיף 3 לחוק הדרכונים, התשי"ב — 1952¹ (להלן — החוק העיקרי) —

(1) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) דרכון או תעודת מעבר ניתנים ליחיד; השר רשאי להתיר צירופו של קטין שלא מלאו לו שבע-עשרה שנים לדרכון או לתעודת מעבר של אחר מהוריו;"

(2) בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "ובלבד שקיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות צירוף כאמור."

2. תיקון סעיף 5

בסעיף 5 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) השר רשאי להאריך את תוקפה של תעודת מעבר ובלבד שתקופת תוקפה של התעודה לא תעלה על שנתיים מיום שניתנה."

3. הוספת סעיף 26

אחרי סעיף 6 לחוק העיקרי יבוא:

1. תיקון סעיף 8א

בסעיף 8א לחוק לשכת עורכי-הדין, התשכ"א — 1961¹ (להלן — החוק העיקרי), במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) נבצר מראש הלשכה זמנית למלא את תפקידו, ישמש ממלא מקומו כראש הלשכה במקומו."

2. הוספת סעיף 8ב

אחרי סעיף 8א לחוק העיקרי יבוא:

"8ב. בחירת ראש לשכה בידי המועצה

(א) התפטר ראש הלשכה, נפטר או נבצר ממנו, דרך קבע, למלא את תפקידו, תבחר המועצה הארצית ראש לשכה במקומו בבחירות שוות, אישיות וחשאיות.

¹ ס"ח התשכ"א, עמ' 178.

5. תיקון סעיף 12
 בסעיף 12 לחוק העיקרי, במקום "שלושים מחברי הלשכה" יבוא "שמה וחמישים מחברי הלשכה".
6. תיקון סעיף 13
 בסעיף 13 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ד) יבוא:
 "(ד) נבצר מיושבי-ראש ועד מחוזי זמנית למלא את תפקידו, ישמש ממלא מקומו כיושבי-ראש הוועד המחוזי במקומו.
 (ה) התפטר יושבי-ראש ועד מחוזי, נפטר או נבצר ממנו, דרך קבע, למלא את תפקידו, יבחר הוועד המחוזי יושבי-ראש ועד מחוזי במקומו בבחירות שוות, אישיות וחשאיות.
 (ו) יושבי-ראש הוועד המחוזי שנבחר לפי סעיף קטן (ה) יכהן עד תום תקופת הכהונה של יושבי-ראש הוועד המחוזי שבמקומו נבחר".
7. תיקון סעיף 14
 האמור בסעיף 14 לחוק העיקרי יסומן (א), וכן, אחרי "ויבחרו" יבוא "אחת לארבע שנים" ואחריו יבוא:
 "(ב) מי שכיהן כחבר בתי-הדין המשמעתי הארצי שתי תקופות בזה אחר זה, לא יהיה מועמד לתפקיד זה בתקופה הסמוכה לאחריהן".
8. תיקון סעיף 15
 האמור בסעיף 15 לחוק העיקרי יסומן (א), וכן, אחרי "ויבחרו" יבוא "אחת לארבע שנים" ואחריו יבוא:
 "(ב) מי שכיהן כחבר בתי-דין משמעתי מחוזי שתי תקופות בזה אחר זה, לא יהיה מועמד לתפקיד זה בתקופה הסמוכה לאחריהן".
9. החלפת סעיף 16
 במקום סעיף 16 לחוק העיקרי יבוא:
 "16. כשירות לכהונה כחבר בתי-דין משמעתי
 (א) כשיר להיבחר לביתי-הדין המשמעתי הארצי — מי שהיה חבר הלשכה לפחות שמונה שנים; כשיר להיבחר לביתי-דין משמעתי מחוזי — מי שהיה חבר הלשכה לפחות חמש שנים; ואולם לא יהיה כשיר להיבחר חבר בתי-דין משמעתי —
 (1) מי שהורשע בביתי-משפט או בביתי-דין צבאי בעבירה שיש עמה קלון;
 (2) מי שהורשע בביתי-דין משמעתי בעבירת משמעת והוטל עליו עונש השעיה או הרצאה מן הלשכה, או שהוטל עליו עונש אחר אך טרם עברו עשר שנים מיום הרשעתו;
 (ב) חבר המועצה הארצית וחבר ועד מחוזי אינם כשירים להיבחר או לכהן כחברי בתי-דין משמעתי".
10. החלפת סעיף 17
 במקום סעיף 17 לחוק העיקרי יבוא:
11. הוספת סעיפים 17 ו-17ב
 אחרי סעיף 17 לחוק העיקרי יבוא:
 "17. תום כהונת חברי בתי-הדין המשמעתיים
 (א) תקופת כהונתם של חברי בתי-הדין המשמעתיים תהא עד לבחירת אחרים תחתם.
 (ב) חבר בתי-דין משמעתי שהחל לדון בעניין פלוני רשאי לסיימו גם לאחר שתמה תקופת כהונתו.
 (ג) פחת מספר חברי בתי-דין משמעתי לכדי שני-שלישים של חברי בתי-הדין ולא ניתן למלא מקומם כאמור בסעיף 17, רשאית הלשכה לקבוע מועד לבחירות לשם בחירת חברי בתי-דין אחרים להשלמת מספרם".
11. הוספת סעיפים 17 ו-17ב
 אחרי סעיף 17 לחוק העיקרי יבוא:
 "17א. פקיעת כהונת חבר בתי-דין משמעתי
 כהונת חבר בתי-דין משמעתי נפסקת באחת מאלה:
 (1) התפטר במסירת כתב התפטרות ליושבי-ראש בתי-הדין המשמעתי שבו הוא חבר;
 (2) נבצר ממנו, דרך קבע, למלא את תפקידו;
 (3) נתקיימה בו אחת הנסיבות המנועות כעוד להיבחר לחבר בתי-דין משמעתי לפי סעיף 16;
 (4) חדל להיות חבר הלשכה.
 17ב. חילופי חברים בבתי-דין משמעתי
 נחפנה מקומו של חבר בתי-דין משמעתי, יכהן כחבר בתי-הדין המשמעתי המועמד ששמו נקוב ראשון אחרי שמות המועמדים שנבחרו מרשימת המועמדים לאותו בתי-דין משמעתי בבחירות האחרונות".
12. תיקון סעיף 18
 בסעיף 18 (א) לחוק העיקרי, אחרי "בעניין פלוני" יבוא "ורשאים שניים מהם לפעול כאמור אם נבצר מהיושבי-ראש או מהסגן לעשות כן".
13. תיקון סעיף 38
 בסעיף 38 לחוק העיקרי, סעיף קטן (ב) יסומן (ג) ולפניו יבוא:
 "(ב) עברו חמש שנים מתום תקופת ההתמחות, לא ייבחר המועמד לחברות כלשכה בבחינות הלשכה האמורות בסעיף קטן (א) אלא ברשות הלשכה; לא ניתנה רשות לאחר שמיעת מי שמבקש רשות כאמור, לא ייבחר המועמד בבחינות התמחות אלא לאחר תקופת התמחות נוספת, שתקבע הלשכה ושלא תעלה על שישה חודשים".
14. הוספת סעיף 36א
 אחרי סעיף 67 לחוק העיקרי יבוא:
 "36א. העברת תיקים ומסמכים
 ציוה כיתי-משפט או מי שנתונה בידיו סמכות שפיטה לפי סעיף 1 (ב) לחוק-ייסוד: השפיטה², על

68. השעיה חופפת

(א) מי שנידון במשפט אחד לענשי השעיה בשל עבירות שונות, ולא הורה בית-הדין המשמעתי שישאם, כולם או מקצתם, בזה אחר זה, לא יישא אלא את עונש ההשעיה של התקופה הארוכה ביותר.

(ב) מי שנידון להשעיה ולפני שנשא את מלוו עונשו חזר ונידון להשעיה ובית-הדין המשמעתי שרן אותו באחרונה לא הורה שישא את עונשי ההשעיה, כולם או מקצתם, בזה אחר זה, לא יישא אלא עונש השעיה אחד והוא של התקופה הארוכה ביותר.

17. תיקון סעיף 69

בסעיף 69 (א) לחוק העיקרי, במקום פסקה (4) יבוא:

"(4) לחייב נאשם, כשל כל עבירה שהורשע בה, בתשלום פיצויים למתלונן או לאדם אחר שניזוק מן העבירה, בסכום שלא יעלה על 25,000 שקלים חדשים; חיוב כאמור אינו פוטר מאחריות לנזק על-פי כל דין."

18. תיקון סעיף 70

בסעיף 70 לחוק העיקרי, במקום "וכן רשאי לערער היועץ" יבוא "וכן רשאים לערער הוועד המרכזי והיועץ", ובמקום "היה קובל" יבוא "היו קובלים".

19. תיקון סעיף 71

בסעיף 71 לחוק העיקרי, במקום "וכן רשאי לערער כאמור היועץ" יבוא "וכן רשאים לערער כאמור הוועד המרכזי והיועץ", ובמקום "היה קובל" יבוא "היו קובלים".

20. תיקון סעיף 73

בסעיף 73 לחוק העיקרי, במקום "לפי סעיף 69(5) יבוא" יבוא "לפי סעיף 69(א) (4) (5)".

21. תיקון סעיף 91

בסעיף 91 לחוק העיקרי, במקום הרישא המסתיים במלים "המפורשות בסעיף 20" יבוא "ייפוי-כוח שניתן בישראל לעורך-דין לפעול בתחום הפעולות שיש להן קשר לשירות המקצועי שנתן עורך-דין ללקוח".

22. תיקון הוראות המעבר מהתשמ"ה

בסעיף 7 לחוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 14), התשמ"ה—1985³, בסיפא במקום "חסתיים ההתמחות כעבור שמונה-עשר חודשים לאחר" יבוא "לא תעלה ההתמחות על שמונה-עשר חודשים מיום".

23. תחילה

תחילתו של סעיף 22 כיום כ' באב התשמ"ה (7 באוגוסט 1985).

24. הוראת מעבר

לענין סעיפים 7 ו-8 לא תבוא כחשכון תקופת כהונה של חבר בית-דין משמעתי שקדמה לתחילתו של חוק זה.

יושב-ראש בית-דין משמעתי להמציא חיק בית-הדין או כל מסמך המצוי בו, ימציאם היושב-ראש בצירוף הודעה בדבר סודיות הדיון.

15. תיקון סעיף 68

בסעיף 68 לחוק העיקרי —

(1) בפסקה (3), במקום "2,000 שקלים" יבוא "25,000 שקלים חדשים";

(2) בפסקה (4), במקום "חמש שנים" יבוא "עשר שנים".

16. הוספת סעיפים 68א עד 68ב

אחרי סעיף 68 לחוק העיקרי יבוא:

"68א. השעיה על תנאי

(א) הטיל בית-דין משמעתי עונש השעיה, רשאי הוא להורות בגזר-הדין שהעונש, כולו או מקצתו, יהיה על תנאי.

(ב) מי שנידון להשעיה על תנאי, לא יישא את עונשו אלא אם כן עבר — תוך התקופה שנקבעה בגזר-הדין ושלא תפחת משנה ולא תעלה על שלוש שנים (להלן — תקופת התנאי) — עבירת משמעת על-פי חוק זה שקבע בית-הדין בגזר-הדין (להלן — עבירה נוספת) והורשע בשל עבירה כזאת תוך תקופת התנאי או לאחריה.

(ג) תקופת התנאי תתחיל מיום גזר-הדין, ואם הנידון נושא אוחז זמן עונש השעיה — מיום תום אותה השעיה, והכול כשבית-הדין המשמעתי לא הורה אחרת.

68ב. הפעלת השעיה על תנאי

(א) מי שנידון להשעיה על תנאי והורשע בשל עבירה נוספת יצווה בית-הדין המשמעתי על הפעלת ההשעיה על תנאי.

(ב) צו לפי סעיף קטן (א) יכול להינתן בידי בית-הדין המשמעתי שהרשיע את הנידון בשל העבירה הנוספת והוא יכול להינתן בידי הרכב אחר של בית-הדין האמור.

(ג) צו לפי סעיף קטן (א) ניתן לערער; ערעור כאמור ניתן לכלול בערעור על ההרשעה בעבירה הנוספת.

(ד) לענין סעיף 69(ב) יראו את הצו שניתן על פי סעיף קטן (א) כהחלטה על השעיה.

368. תקופת השעיה בזו אחר זו

מי שהוטל עליו עונש השעיה בשל עבירה נוספת והופעל נגדו עונש השעיה על תנאי יישא את שתי תקופות ההשעיה בזו אחר זו, וזאת אם ציווה בית-הדין המשמעתי שהרשיעו בעבירה הנוספת, מטעמים שיירשמו, ששתי התקופות, כולן או מקצתן, יהיו חופפות.

768. תחילת השעיה שהוסעלה

מי שהופעלה נגדו השעיה על תנאי יתחיל לשאת בעונש כיום מתן הצו המפעיל, וזאת אם ציווה בית-הדין המשמעתי על יום התחלה אחר.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- לסעיף 1
 חבר הכנסת מ' פלד מציע:
 במקום הסעיף יבוא:
 "1. תיקון סעיף 8
 האמור בסעיף 8 לחוק לשכת עורכי-הדין, התשכ"א—1961 (להלן — החוק העיקרי) יסומן (א), ובו, במקום "ראש הלשכה ייבחר" יבוא "ראש הלשכה וממלא מקומו ייבחרו" ואחריו יבוא:
 (ב) הצעת מועמדות לתפקיד ראש הלשכה תכ"ל את שם המועמד לראשות הלשכה ושם המועמד למלא מקום ראש הלשכה." "
- לסעיף 2
 חבר הכנסת מ' פלד מציע:
 במקום הסעיף יבוא:
 "2. החלפת סעיף 8
 במקום סעיף 8 לחוק העיקרי יבוא —
 "א. ממלא מקום ראש הלשכה
 (א) התפטר ראש הלשכה, נפטר או נבצר ממנו למלא את תפקידו, יכהן ממלא מקומו כראש הלשכה.
 (ב) נתמנה ממלא מקום ראש הלשכה לכהן כראש הלשכה, כאמור בסעיף קטן (א), דרך קבע, תבחר המועצה הארצית ממלא מקום חדש לראש הלשכה, מבין חברי הוועד המרכזי, בבחירות שוות, אישיות וחש"איות." "
- לסעיף 3
 חבר הכנסת מ' פלד מציע:
 במקום סעיף 3 יבוא:
 "3. תיקון סעיף 9
 בסעיף 9 לחוק העיקרי, בפסקה (1), אחרי "ראש הלשכה" יבוא "וממלא מקומו." "
- לסעיף 5
 חבר הכנסת מ' פלד מציע:
 במקום סעיף 5 יבוא:
 "5. החלפת סעיף 12
 במקום סעיף 12 לחוק העיקרי יבוא:
 "12. הוועדים המחוזיים
 ועדים מחוזיים יפעלו בתחום שיפוטם של כתיי-המשפט המחוזיים." "
- לסעיף 6
 חבר הכנסת מ' פלד מציע:
 במקום סעיף 6 יבוא:
 "6. תיקון סעיף 13
 בסעיף 13 לחוק העיקרי, במקום סעיפים קטנים (ב), (ג) ו-(ד), יבוא:
 (כ) יושב-ראש ועד מחוזי וממלא מקומו ייבחרו בידי חברי הלשכה שמקום עבודתם הראשי הוא בתחום פעולתו של אותו ועד, בבחירות אישיות, חשאיות וישירות.
 (ג) כל הצעת מועמדות בבחירות ליושב-ראש ועד מחוזי תכלול את שם המועמד ליושב-ראש הוועד ואת שם המועמד להיות ממלא מקומו.
 (ד) התפטר יושב-ראש ועד מחוזי, נפטר או נבצר ממנו למלא את תפקידו, יכהן ממלא מקומו כיושב-ראש הוועד במקומו ואם התפנתה כהונה זו דרך קבע, יבחר הוועד המחוזי, מבין חבריו, ממלא מקום חדש ליושב-ראש, בבחירות שוות, אישיות וחשאיות." "
- לסעיף 9
 חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:
 בסעיף 16(א), במקום "לפחות שמונה שנים" יבוא "לפחות חמש שנים".
 לסעיף 13
 חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:
 למחוק את הסעיף.
 מספרי יתר הסעיפים ישתנו לפי זה.

ה. הצעת חוק ניירות ערך (תיקון — פירוט הטבות לבעלי עניין), התשמ"ז — 1987
 (הצעת חבר הכנסת ח' רמון)

1. תיקון סעיף 16
 בסעיף 16 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח — 1968¹ (להלן — החוק העיקרי), אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:
 "ד) התשקיף יכלול פירוט מלא ומדויק של כל סכומי כסף והטבות אחרות שמשלם המנפיק לכל אחד מבעלי העניין בו; לעניין זה, "בעל עניין" — כמשמעו כמשמעו בסעיף 37."
2. תיקון סעיף 36
 בסעיף 36 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:
 "(ה) הדוח יכלול פירוט מלא ומדויק של כל סכומי כסף והטבות אחרות שמשלם התאגיד לכל אחד מבעלי העניין בו; לעניין זה, "בעל עניין" — כמשמעו בסעיף 37."

¹ ס"ח התשכ"ח, עמ' 234; התשמ"א, עמ' 264; התשמ"ד, עמ' 165.

דברי הסבר

מוצע לתקן את החוק כך שהפירוט הנדרש ינתן לגבי כל בעל עניין בנפרד. הואיל ובמצב הנוהג כיום אין במידע הנמסר לציבור בעלי המניות ולרשות לניירות ערך משום סיפוק החובה לתת את כל האינפורמציה הרלבנטית למשקיע. חברות רבות שמניותיהן נסחרות בבורסה מנצלות את נוסחו של הסעיף הקיים כדי לערפל ככל האפשר מידע חיוני זה, והמשקיע אינו יכול לדעת מי הם בעלי העניין והמנהלים המושכים כסף מן החברה ובאילו סכומים מדובר לגבי כל אחד ואחד מהם.

מצב זה עומד בניגוד מוחלט לעקרון הגילוי המונח ביסודו וברוחו של חוק ניירות הערך. מוצע על כן לתקן את החוק כדי לאפשר למשקיע פוטנציאלי או לבעל מניות לקבל מידע טוב ומדויק יותר על התאגיד הנדון ועל מנהליו.

חוק ניירות ערך אינו מפרט כיום את הפרטים שצריך לכלול מנפיק ניירות ערך או תאגיד שניירות הערך שלו נסחרים בבורסה בתשקיפו או ברוח שעליו להגיש לרשות לניירות ערך. החוק מסמך את שר האוצר לקבוע מהם הפרטים החיוניים שלדעתו יש לדרוש מן התאגיד כדי לאפשר לציבור בעלי המניות ולרשויות המפקחות ללמוד על מצבו ודרך ניהול עסקיו.

נתון בעל חשיבות מרכזית לגבי אופן ניהולה של חברה השימוש בהונה הינו הסכומים שמושכים ממנה בעלי העניין והמנהלים. שר האוצר אכן כלל בחקנות ניירות ערך (פרטי החשקף, מבנהו וצורתו), התשכ"ט—1969, דרישה לפרט בחשקף את התשלומים וטובות ההנאה שאותם מקבלים מנהלים ובעלי עניין, ואולם תקנות אלה מסתפקות בציון סכום כולל לגבי כל המנהלים כיתר.

1. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא: הצורך לקבל החלטה על הנהגת שעון קיץ

שר הפנים להקים ועדת מומחים שתטפל בכעיות מיוחדות העלולות להתעורר עם הנהגת שעון קיץ, כמו בעיית תפילת הסליחות בחדש אלול, ערב יום הויכרון, שיחול השנה במוצאי שבת, ושעות העבודה של הפועלים הערבים בחדש הרמדאן.

3. הוועדה רשמה את הודעתו של ממלא מקום שר הפנים, כי כשלב זה יפרסם צו הקובע כי שעון הקיץ יחל השנה ב־19 באפריל ויסתיים ב־23 באוגוסט, והוא יקים את ועדת המומחים בהתאם להמלצות ועדת הפנים.

4. הוועדה רשמה לפנייה את הודעתו של ממלא מקום שר הפנים, כי יהיה מוכן להאריך את מועד הסיום של שעון הקיץ, אם הוועדה שתוקם על־ידו תמצא פתרונות לכעיות שצוינו לעיל.

הכנסת החליטה כישיבתה ביום כ' בטבת התשמ"ז, 21 בינואר 1987, להעביר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לדיון ולהספק מסקנות את ההצעה האמורה מאת חבר הכנסת מ' חריש.

בדיון בהצעה לסדר־היום השתתפו ממלא מקום שר הפנים ונציגים של משרדי הבריאות, התעשייה והמסחר, האנרגיה והדורות ונציגי המכון לפירון העבודה והטכניון.

לאחר שמיעת נציגי המשרדים המומחים ועיון בחומר הכתוב, קיבלה הוועדה את המסקנות הבאות:

1. ועדת הפנים ואיכות הסביבה תומכת עקרונית בהנהגת שעון קיץ מ־19 באפריל עד 1 באוקטובר 1987.
2. ועדת הפנים ואיכות הסביבה ממליצה לפני ממלא מקום

2. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות

בנושא: אי־סיקור המופע בפארק־יהושע על־ידי הטלוויזיה*

למסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא "אי־סיקור המופע בפארק־יהושע על־ידי הטלוויזיה":

המסקנות מקובלות על רשות השידור והיא תפעל כרוחן,

בכרכה,

יצחק נבון

שר החינוך והתרבות

לכבוד

מר שלמה הלל

יושב־ראש הכנסת

הכנסת

נכבדי,

על־פי סעיף 111(ד) לתקנות הכנסת, הריני להתייחס

העתק: חבר הכנסת נ' רז, יושב־ראש ועדת החינוך והתרבות.

* המסקנות הונחו על שולחן הכנסת ביום כ"ז בכסליו התשמ"ז, 29 בדצמבר 1986.

3. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: תוכנית רדיו של

מאיר שלו ("איוון קדוש") המבזה את חכמי ישראל ואת קודשי האומה*

למסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא "תוכנית רדיו של מאיר שלו ("איוון קדוש") המבזה את חכמי ישראל ואת קודשי האומה":

המסקנות מקובלות על רשות השידור והיא תפעל כרוחן,

בכרכה,

יצחק נבון

שר החינוך והתרבות

לכבוד

מר שלמה הלל

יושב־ראש הכנסת

הכנסת

נכבדי,

על־פי סעיף 111(ד) לתקנות הכנסת, הריני להתייחס

העתק: חבר הכנסת ג' רז, יושב־ראש ועדת החינוך והתרבות.

* המסקנות הונחו על שולחן הכנסת ביום כ"ז בכסליו התשמ"ז, 29 בדצמבר 1986.

1967

ט. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: אי-צירופם של כתבים מהמדורים בשפה הערבית של הרדיו והטלוויזיה למפגש ראש הממשלה פרס והמלך חסן*

כתבים מהמדורים בשפה הערבית של הרדיו והטלוויזיה למפגש ראש הממשלה פרס והמלך חסן:

המסקנות מקובלות על רשות השידור והיא תפעל כרוחן.

בברכה,

יצחק נבון

שר החינוך והתרבות

לכבוד

מר שלמה הלל

יושב-ראש הכנסת

הכנסת

שלום רב,

על-פי סעיף 111(ד) לתקנון הכנסת, הריני להתייחס למסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא "אי-צירופם של

העתק: חבר הכנסת נ' רו, יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות.

* המסקנות הונחו על שולחן הכנסת ביום י"ג בכסליו התשמ"ז, 15 בדצמבר 1986.